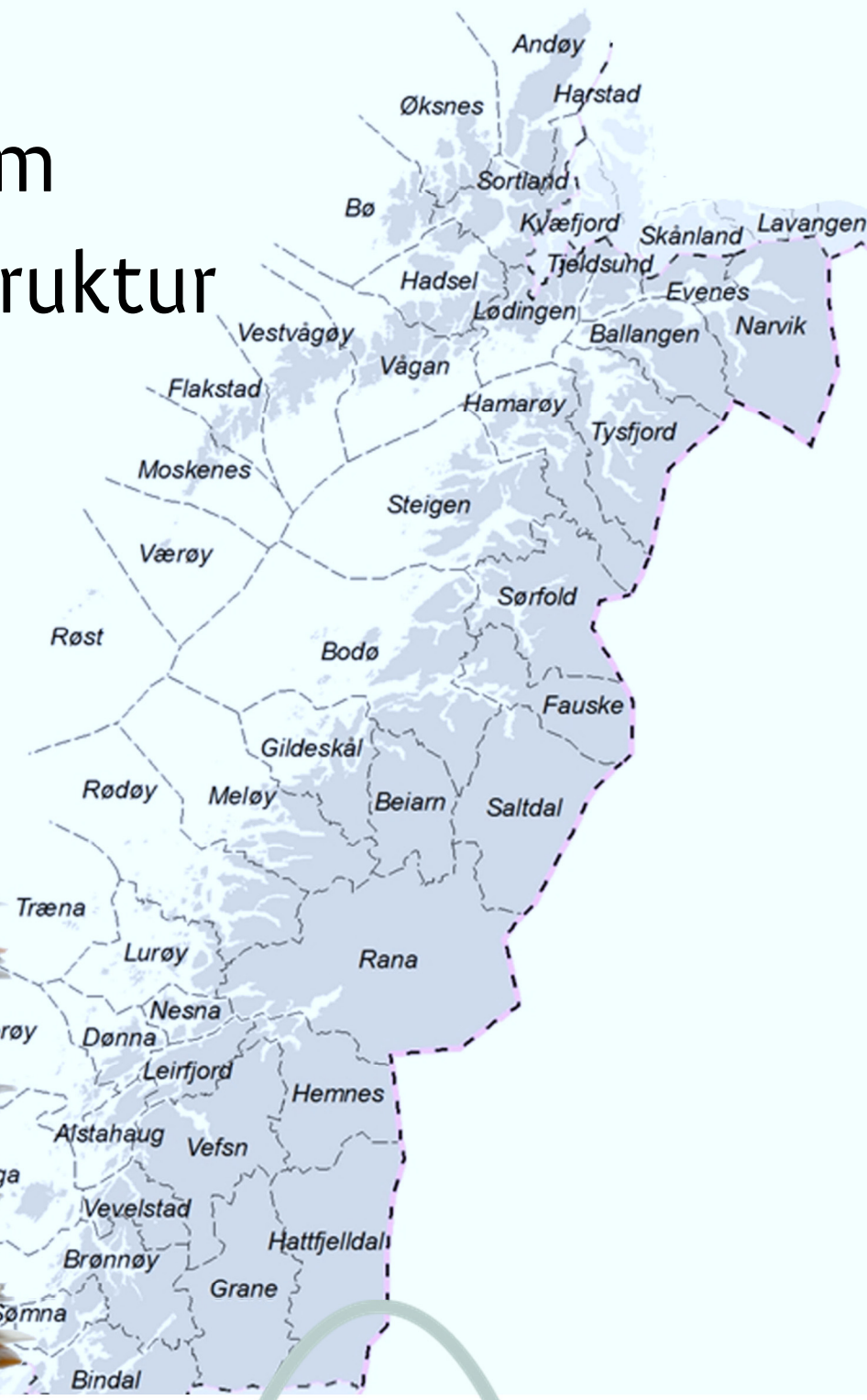

Fylkesmannen i
NORDLAND

Tilråkning om kommunestruktur Nordland

Fylkesmannens tilråkning om kommunestruktur 29. september 2016

RAPPORTNUMMER/ÅR: 978-82-92558-70-6 / 2016

Forsidebilde: Fylkesmannen i Nordland

Forord

Regjeringen la i mai 2014 frem sin kommuneproposisjon med en meldingsdel om kommunereform der utviklingstrekk, mål, prosessplan og virkemidler ble beskrevet. Etter Stortingets behandling fikk Fylkesmannen 24.06.14 i oppdrag å ha en sentral rolle i gjennomføringen.

Vårt oppdrag har bestått i å være tilrettelegger, koordinator og veileder for lokale prosesser. Arbeidet har medført meget omfattende møtevirksomhet i hele fylket både for meg selv og i særdeleshet for vår prosessveileder Silja Ildgruben. Dette har vært både interessant og krevende. Reformbehovet er etter min vurdering blitt tydelig i prosessen og har modnet hos kommunene underveis. Men motstanden mot endringer har også vært sterk.

Andre del av oppdraget er innen 1.10.16 å oppsummere de 44 kommunestyrevedtakene som er fattet, vurdere hvordan disse imøtekommer målene med reformen, og gi råd om framtidig kommunestruktur. Oppdraget sluttføres gjennom denne rapporten, som viser at det er et betydelig gjenstående reformbehov i Nordland.

Med takk til alle som har bidratt med utredninger og gode samtaler, - og med håp for den framtidige kommunale forvaltningen i fylket vårt!

Bodø, 29.09.2016

TILRÅDNING OM FRAMTIDIG KOMMUNESTRUKTUR I NORDLAND	6
INNLEDNING	6
TILRÅDNING	7
GJENSTÅENDE UTFORDRINGER I FYLKET	8
GRENSEENDRINGER	9
VURDERING AV HELHETEN I FYLKET	10
INNLEDNING	10
SÆRTREKK I NORDLAND	11
BOSETTING, BEFOLKNINGSUTVIKLING OG BEFOLKNINGSSAMMENSETNING	11
SAMISKE INTERESSER OG SAMISK FORVALTNINGSOMRÅDE	12
INTERKOMMUNALT SAMARBEID	13
BESKRIVELSE AV PROSESSENE I FYLKET	14
VURDERING AV DAGENS SITUASJON I FYLKET SETT I LYS AV MÅLENE I REFORMEN	15
1. GODE OG LIKEVERDIGE TJENESTER TIL INNBYGGERNE	15
2. HELHETLIG OG SAMORDNET SAMFUNNSUTVIKLING	20
3. BÆREKRAFTIGE OG ØKONOMISK ROBUSTE KOMMUNER	24
4. STYRKET LOKALDEMOKRATI.....	26
GRENSEENDRINGER	28
BINDAL	28
RØDØY.....	28
TYSFJORD.....	29
TJELDSUND	29
EVENES	30
KVÆFJORD (SORTLAND)	30
FYLKESMANNENS VURDERING AV ALTERNATIVE LØSNINGER – REGIONVIS	30
INNLEDNING	30
FYLKESMANNEN DIFFERENSIERER SIN ANBEFALING OM KOMMUNESAMMENSLÅING PÅ FØLGENDE MÅTE:.....	31
OFOTEN	31
TJELDSUND	31
EVENES	33
NARVIK.....	34
BALLANGEN	35
TYSFJORD.....	36
HELHETEN I OFOTEN:.....	37
VESTERÅLEN	38
ANDØY, SORTLAND, BØ, HADSEL, ØKSNES, LØDINGEN.....	38

HELHETEN I VESTERÅLEN	39
LOFOTEN	40
VÅGAN.....	40
VESTVÅGØY.....	40
FLAKSTAD	41
MOSKENES.....	42
VÆRØY.....	44
RØST.....	45
HELHETEN I LOFOTEN	46
INDRE SALTEN.....	47
HAMARØY.....	47
SØRFOLD.....	48
FAUSKE	49
SALTDAL	50
BEIARN	51
YTRE SALTEN	52
STEIGEN.....	52
BODØ.....	53
MELØY	54
GILDESKÅL	54
HELHETEN I SALTEN.....	55
INDRE HELGELAND.....	56
RANA.....	56
LURØY	57
NESNA.....	58
HEMNES	59
HATTFJELLDAL OG GRANE.....	60
YTRE HELGELAND	61
RØDØY.....	61
TRÆNA.....	61
HERØY	62
DØNNA	64
LEIRFJORD.....	65
ALSTHAUG	66
VEFSN.....	66
SØR-HELGELAND	67
VEGA, VEVELSTAD, BRØNNØY, SØMNA, BINDAL	67
HELHETEN PÅ HELGELAND.....	69
<u>VEDLEGG.....</u>	<u>69</u>
OPPSUMMERING AV KOMMUNEREFORMPROSESS MED VURDERINGER PR KOMMUNE.....	69

INNLEDNING

Regjeringen la rammene for en ny kommunereform i kommuneproposisjonen 2015.

Regjeringen vil spre makt, begrense statlig detaljstyring og bygge samfunnet nedenfra gjennom å gi mer handlingsrom til enkeltmennesker, familier, lokalsamfunn og bedrifter. Regjeringen ønsker å gi mer makt og myndighet til mer robuste kommuner.

Kommunene har, innenfor rammen av nasjonale mål, et bredt spekter av funksjoner knyttet til tjenesteproduksjon, demokrati, myndighetsutøvelse og samfunnsutvikling. Regjeringen vil satse videre på kommunen og styrke velferdstjenesten der folk bor. En hensiktsmessig kommuneinndeling er avgjørende for å sikre og videreutvikle framtidige velferdstjenester av god kvalitet og i riktig omfang i tillegg til en helhetlig lokal samfunnsutvikling. En framtidig kommunestruktur skal i tillegg rustes for framtidige oppgaveendringer og reformer.

Regjeringen har følgende mål med reformen:

- Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne
- Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
- Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
- Styrket lokaldemokrati

Kommunal- og moderniseringsdepartementet satte i januar 2014 ned et ekspertutvalg som skulle utarbeide «*kriterier for en god kommunestruktur*». Kriteriene angir hva som skal til for at en kommune på en god måte skal kunne ivareta sine fire roller og oppgaveløsningen knyttet til disse. Kriteriene er lagt til grunn for vurderingen av en framtidig kommunestruktur. Kriteriene er:

1. Tilstrekkelig kapasitet
2. Relevant kompetanse
3. Tilstrekkelig distanse
4. Effektiv tjenesteproduksjon
5. Økonomisk soliditet
6. Valgfrihet
7. Funksjonelle samfunnsutviklingsområder
8. Høy politisk deltagelse
9. Lokal politisk styring
10. Lokal identitet

Landets kommuner ble høsten 2014 invitert til å delta i kommunereformarbeidet av regjeringen.

Fylkesmennene ble gitt i oppdrag å legge til rette for og å koordinere gode lokale prosesser. Fylkesmannen i Nordland har hatt nær dialog med Nordlandskommunene underveis i prosessen. Vi har bidratt etter behov i arbeidsmøter, på folkemøter, i forhandlingsutvalg i tillegg til

kommunestyre og i regionråd. Fylkesmannen har koordinert prosessene i Nordland med forventningsbrev til kommunene og ved dialog i regionale samlinger.

Fylkesmannens oppdrag er todelt. I tillegg til prosessveilederrollen skal Fylkesmannen gjøre en oppsummering av lokale vedtak og gi en selvstendig faglig vurdering av helheten i fylket. Fylkesmannen skal gjennom dette arbeidet komme med en tilråding om ny kommunestruktur, peke på gjenstående utfordringer i fylket og kommentere saker knyttet til grenseendringer både mellom kommuner og ev. fylkesgrenser.

Vår tilråding bygger på de lokale prosessene og kommunenes utredninger av alternative løsninger, kommunenes egen beskrivelse av utfordringsbildet, intensjonsgrunnlag og inngåtte intensjonsavtaler. Fylkesmannen har gått gjennom utredningsdokumentene og laget et sammendrag av prosess og utfordringsbilde for den enkelte kommune. Fylkesmannen ved fagavdelingene har vurdert den enkelte kommunes evne til å innfri målene i reformen i lys av kommunens fire roller (som tjenesteleverandør, samfunnsutvikler, myndighetsutøver og demokratisk arena) og ekspertutvalgets ti kriterier. Vurderingen er gjort på de områder der Fylkesmannen er overordnet myndighet og med bakgrunn i vår kjennskap gjennom veiledningsrollen, som klagemyndighet, tilsynsmyndighet og gjennom løpende kontakt med kommunene i Nordland. Vurderingene med kommentarer er beskrevet i vedlagte kommuneark.

TILRÅDNING

Åtte kommuner i fylket har gjort positive vedtak om å slå seg sammen med nabokommuner. Dette er Tjeldsund, Narvik, Vestvågøy, Bodø, Rana, Vefsn, Alstahaug og Brønnøy. Ingen av de øvrige 36 kommunene har gjort tilsvarende vedtak innen fristen 1. juli. Dette innebærer at det ikke ligger til rette for sammenslutninger i Nordland basert på 100% frivillighet. Etter Fylkesmannens vurdering er imidlertid behovet for endringer stort. I noen tilfeller er behovet så stort og/eller prosessen tilstrekkelig moden til at det kan gi grunnlag for å tilrå vedtak om endringer våren 2017. Vi vil derfor gruppere våre tilrådingene i følgende kategorier:

A Tilråding om at Stortinget fatter beslutning om sammenslåing med virkning fra 01.01.2020.

Fylkesmannen tilrår slike vedtak for:

- Evenes og Narvik
- Moskenes, Flakstad og Vestvågøy
- Røst, Værøy og Bodø

B Sterk anbefaling til kommuner om å gå i ny dialog med aktuelle nabokommuner og fatte nye vedtak innen den forlengede tidsfristen (31. desember 2016). Dette er kommuner som i stor grad erkjenner sine utfordringer med tjenesteleveranser og/eller økonomi, som har fremforhandlet et løsningsalternativ gjennom gode prosesser og der det etter Fylkesmannen haster å finne en fremtidig løsning.

Fylkesmannen tilrår dette for:

- Ballangen, Tysfjord øst og Narvik
- Tysfjord vest og Hamarøy
- Tjeldsund og Harstad i Troms
- Steigen og Bodø

Fylkesmannen understreker det kritiske behovet for endring i Tysfjord og Ballangen. Disse kommunene er kommet kort i sine prosesser gjennom reformperioden. Hvis den utvidete fristen for å gjøre nye vedtak ikke blir tilstrekkelig for kommunene, bør nasjonale myndigheter likevel vurdere å fatte vedtak om sammenslåing med virkning fra 01.01.2020.

- C For resterende kommuner anbefaler Fylkesmannen at det arbeides videre med en reformprosess. De største kommunene vil kunne klare seg alene, men de fleste har etter Fylkesmannens vurdering behov for å inngå i en større enhet for at kommunereformens målsettinger kan nås. De lokale prosessene i reformperioden har kommet for kort til at Fylkesmannen på dette tidspunkt kan se konkrete muligheter for løsninger innen den forlengede tidsfristen. For de minste haster det med klare retningsvalg.

Det vil også for disse kommunene være mulig å fatte nytt vedtak innen den forlengende fristen og på den måten få del i de økonomiske virkemidler som følger reformen.

GJENSTÅENDE UTFORDRINGER I FYLKET

Selv om våre tilrådninger i kategori A og B resulterer i sammenslåinger, vil det gjenstå betydelige utfordringer i Nordland før målene for reformen er oppfylt. Vi vil fortsatt ha en stor andel kommuner der Fylkesmannen er bekymret for deres mulighet til å rekruttere og beholde tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å levere likeverdige tjenester til sine innbyggere. De fleste av disse vil ha svake forutsetninger for å kunne bli tilført nye oppgaver og utvidet ansvar. Behovet for veiledning antas ikke å bli redusert, og forutsetningene vil ikke være til stede for å redusere statens tilsyn og øvrig styring.

Et fåtall Nordlandskommuner har egen jurist. Kompetanse innen kommunalrett, plan- og bygningsrett og offentlighetsloven er i mange tilfeller begrenset eller svært begrenset. Dette resulterer i mange klagesaker og høy andel opphevelser grunnet juridiske feil, og fare for at innbyggernes rett til en forsvarlig forvaltning ikke er tilstrekkelig ivaretatt.

Uten større endringer vil mange kommuner ikke kunne betegnes som økonomisk robuste, og de vil være sårbare for endringer i inntektssystemet i deres disfavør. Kommuner med betydelige inntekter fra vannkraft har åpenbart større forutsetninger for økonomisk bærekraft. Utviklingstrenden i demografi og folketall peker på store omstillingsutfordringer som blir vanskelig å håndtere for små og mellomstore kommuner i Nordland.

Mange av dagens kommuner mangler kapasitet og kompetanse til å være viktige motorer i samfunnsutviklingen. Nordland har mange naturgitte forutsetninger for en positiv utvikling, til å

skape nye arbeidsplasser og for å spille en enda viktigere rolle for nasjonal økonomi. Etter Fylkesmannens vurdering svekkes mulighetene for å lykkes uten større endringer i kommunestrukturen.

For flere typiske distriktskommuner i fylket er avstanden til naturlige regionsenter stor. Fylkesmannen har forståelse for at dette kan være et viktig argument mot sammenslåinger til større og mer bærekraftige kommuner. Faren for tap av viktige kommunale arbeidsplasser for lokalsamfunn og dermed forsterket negativ befolkningsutvikling er reell. Ordninger som bidrar til å opprettholde og styrke politisk engasjement og representasjon i folkevalgte organer blir viktig for å sikre at disse lokalsamfunnene blir involvert i et styrket lokaldemokrati ved sammenslutninger med større kommuner.

Omfanget av interkommunalt samarbeid er stort i Nordland, og mange av de mindre kommunene er avhengig av dette samarbeidet for å kunne levere et forsvarlig tjenestetilbud. Uten mer omfattende endringer i kommunestrukturen enn det det nå ligger an til, vil behovet for interkommunalt samarbeid øke. Da vil det etter Fylkesmannens vurdering være nødvendig å få etablert en mer helhetlig organisering av dette samarbeidet både med hensyn til samarbeidsform, innhold og geografisk avgrensning. De større kommunenes forpliktelser til å bidra i slike samarbeidsløsninger må avklares, og spørsmålet om lovhjemmel for å pålegge samarbeid aktualiseres. En slik utvikling vil imidlertid bidra til å undergrave generalistkommuneprinsippet, men står slik Fylkesmannen ser det som et alternativ til en mer omfattende kommunereform.

Gjennom kommunereformprosessen har utredningsalternativene med påfølgende retningsvalg fra kommunene utkrySTALLISERT naturlige geografiske områder som danner et godt grunnlag for videre prosesser. Noen kommuner kan naturlig tilhøre flere konstellasjoner og må tydeliggjøre sin retning i et videre arbeid med ny kommunestruktur. De fleste senterkommunene i Nordland har fattet positivt vedtak og Fylkesmannen oppfatter dette som et ønske om å være en drivkraft til utvikling også for omlandskommunene i distriktene.

GRENSEENDRINGER

Følgende innbyggerinitiativ vedrørende grensejusteringer er sendt Fylkesmannen.

Bindal kommune: Austra / Bindalsfjorden

Rødøy kommune: Grensekretser mellom Lurøy og Rødøy

Tysfjord kommune: vest/ sørsiden av Tysfjorden mot Hamarøy

Evenes kommune: Skolekretsene Myrnes og Evensmark mot Skånland. (Forutsatt en sammenslåing mellom Evenes og Narvik)

Tjeldsund kommune: Kongsvik krets (Hinnøya -siden) mot Harstad

Kvæfjord (Troms): Deler av Kvæfjord (Gullhornet) mot Sortland kommune

Fylkesmannen vil ikke tilrå at innbyggerinitiativene følges opp uten at det samtidig finnes en løsning for «rest-kommunene». Alle berørte kommuner er allerede små og sårbare i utgangspunktet. En eventuell grensejustering for disse kommunene vil bidra til at restkommunene fremstår som enda mer sårbar enn dagens kommuner.

Flere av innbyggerinitiativene berører fylkesgrensen både mot Nord-Trøndelag og Troms. Prosesser som ev. videreføres og resulterer i endrede kommunegrenser må følges opp med en justering av fylkesgrensene.

VURDERING AV HELHETEN I FYLKET

INNLEDNING

Nordland har ved inngangen til 2016 ca. 242 000 innbyggere fordelt på 44 kommuner, hvorav 21 av kommunene har under 2000 innbyggere. Nordland fylke er langstrakt i areal med ca. 800 km fra Andenes i nord til Bindal i sør. Fylket preges av en geografi som gir kommunikasjonsmessige utfordringer og har alene $\frac{1}{4}$ av Norges kystlinje. Nordlandskysten preges av små lokalsamfunn som er spredt på en mengde øyer der f.eks. Rødøy alene representerer en kommune med over 1000 øyer, holmer og skjær.

Den spredte bosettingen og de store avstandene i Nordland medfører at mange kommuner må defineres som «ufrivillig små» og avstanden blir et hinder for sammenslåing med en eller flere nabokommuner. Samferdsel og kommunikasjonsløsninger blir nødvendigvis en viktig del av kommunestrukturdebatten i Nordland.

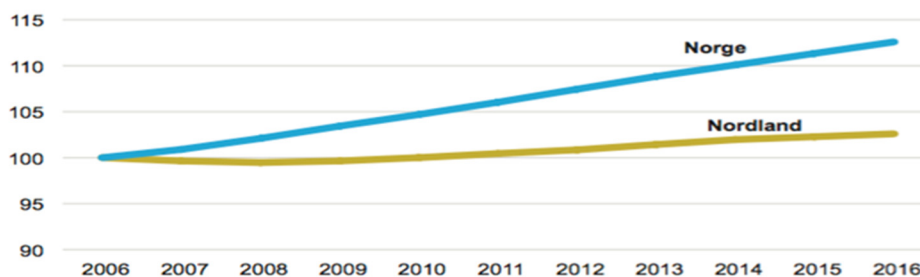
Befolkningsveksten i Nordland er mindre enn gjennomsnittlig befolkningsvekst i Norge. Trenden med at Nordland avgir befolkning til andre regioner i Norge forsterkes. Nedgang i tilvekst ser vi i de fleste av fylkets kommuner. Utslagene er likevel størst for omlandskommunene og de minste senterkommunene. I Nordland står nå bykommunene for 96% av befolkningsveksten (2015 index Nordland). Utviklingen har over tid utfordret mange av de mindre kommunenes bærekraft. Nordland er på mange måter mulighetenes fylke med stor betydning for norsk økonomi gjennom et eksportrettet næringsliv. Utviklingspotensialet og muligheten for nye arbeidsplasser er stort fra nord til sør, og her spiller kommunene en viktig rolle. Etter Fylkesmannens vurdering, vil større og mer robuste kommuner med sterkere utviklingskraft legge bedre til rette for at utviklingspotensialet i Nordland kan realiseres. Et godt samspill mellom regionsentra og omland har best forutsetninger for å lykkes ved å være en felles kommune.

Mange Nordlandskommuner har betydelige inntekter fra vannkraftutbygging, men langt fra alle. Dette medfører ofte store forskjeller i inntektsgrunnlaget mellom nabokommuner, noe som kan være et hinder for ellers naturlige sammenslåinger.

SÆRTREKK I NORDLAND

Bosetting, befolkningsutvikling og befolknings sammensetning

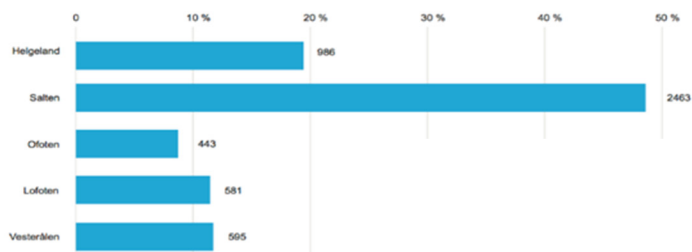
Befolkningsutvikling i Nordland og Norge fra 2006 til 2016, indeks der 2006 = 100

(Indeks Nordland 2016)

Siden 2006 har befolkningen i Norge økt med 12,6 %. I samme perioden har Nordlands befolkning økt med 2,6%. Nordland har 242 348 innbyggere ved inngangen til 2016. Sammenlignet med Norge er veksten 2,1 % siste fem år, mot 6,3 % for Norge totalt. Nordlands andel av befolkningen faller både i forhold til Norge og i forhold til Nord-Norge totalt.

Befolkningsutvikling per region i Nordland de siste fem årene Antall personer.

(Indeks Nordland 2016)

De minste kommunene taper mest. I Nordland står bykommunene for 96 % av befolkningsveksten (2015 tall). Utviklingen har over tid utfordret mange av de mindre kommunenes bærekraft. For flere av kommunene er nedgangen frem mot 2040 dramatisk ift SSB middelprognose.

Utfordringene forsterkes ytterligere for omlandskommunene da prognoser fra SSB tilsier en sterk økning av den eldre befolkningen (+67) på bekostning av aldersgruppen 20 -60 år som er den yrkesaktive aldersgruppen.

Utviklingstrenden i demografi (befolknings sammensetning) og folketall innebærer at mange av fylkets kommuner står foran store omstillingsprosesser. Flere kommuner i Nordland er allerede inne i

store krevende omstillingsprosesser som innebærer endringer i tjenesters omfang, innretting og struktur.

Flere av Nordlandskommunene opplever også en intern sentralisering i kommunen. Utviklingstrenden har over år vært at kommunesentrene vokser på bekostning av omlandet. Det forventes at denne utviklingen fortsetter, noe som for mange kommuner forsterker behovet for intern omstrukturering av tjenestetilbudene.

Samiske interesser og samisk forvaltningsområde

Regjeringen er opptatt av å ta vare på samisk språk, og ifl St.Meld nr 14 vektlegges det at samiske språkbrukere ikke skal komme dårligere ut som følge av endringer i kommuneinndelingene. Sametinget har i sin behandling av kommunereformen poengtert at det ikke er tilstrekkelig å si at samiske rettigheter ikke må svekkes ved en reform, men at kommunereformen bør bidra til å styrke samisk språk og kultur i kommunene.

Tysfjord kommune er eneste kommune i Nordland som er innlemmet i samisk forvaltningsområde. Hattfjelldal kommune er i prosess om å søke innlemming i samisk forvaltningsområde.

Sameloven kapittel 3 gir innbyggerne i forvaltningsområdet rettigheter til bl.a. å kunne benytte samisk i kontakt med offentlige myndigheter, rettsvesen og helsevesen.

Det er kommunen selv som avgjør hvilken målform som skal benyttes i kommunen, og det er Sametinget som søker departementet om innlemming i samisk forvaltningsområdet etter ønske fra kommunen.

Befolkningsutviklingen gjør at det er bosatt mange unge samer i byene, og dette gjør at bykommunene også er viktige for den samiske befolkningen. Sametinget har i denne forbindelse utarbeidet en samarbeidsavtale med Bodø kommune. Samarbeidsavtalen er et verktøy for å få synliggjort samisk i kommunenes overordnede planer og styrke tilbudet til den samiske befolkningen.

Flere av kommunene i Nordland har samisk bosetting og det samiske perspektivet er berørt i flere av utredningene i Nordlandskommunene. I Ofoten er det samiske språkområdet delt mellom nordsamisk og lulesamisk, og det finnes to institusjoner innenfor regionen som ivaretar hver sin del. Ofoten kommunene presiserer i sin felles utredning at en eventuell ny kommune vil legge vekt på å ta vare på og utvikle språk og kultur, og avvente framtidig utredning før en tar stilling til form og omfang av innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk. Salten har ingen kommuner i samisk forvaltningsområde, men Bodø har som nevnt inngått samarbeidsavtale med Sametinget. Det kan være aktuelt å reforhandle en slik avtale i en eventuell ny storkommune med Bodø som sentrum. Salten har to samiske sentre i, eller i nær tilknytning til Salten-region. Lulesamisk senter er lokalisert på Drag, og Pitesamisk senter er lokalisert i Beiarn kommune. Hamarøy er omfattet av virkeområdet for Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling (SNT). Hamarøy er også en kommune som lenge har hatt tydelig fokus på det samiske perspektivet gjennom f.eks. å vedta en kommuneplan som legger til grunn at man har, og ønsker å fremme, et tokulturelt samisk og norsk samfunn i kommunen.

Det samiske perspektivet er belyst i utredningsarbeidet til de kommunene som selv opplever dette som relevant problemstilling.

Fylkesmannen stiller seg bak språkutvalgets oppsummering om at samisk språk skal bevares og styrkes også etter eventuelle endringer i kommunegrensene. Hensynet til bevaring og vitalisering av samisk språk må derfor være en del av den helhetlige vurderingen ved en eventuell kommunesammenslåing. I spørsmålet om endringer av kommunegrensene må kommunene ta hensyn til den samiskspråklige befolkningen og de samiske språkenes ulike forutsetninger.

Interkommunalt samarbeid

Kommunesektoren har over år fått stadig flere nye oppgaver som har utfordret evnen til å produsere gode tjenester. Interkommunale samarbeidsløsninger har for mange kommuner i Nordland i stor grad vært avgjørende for å løse nye lovpålagte oppgaver og for å gi innbyggerne kvalitet i tjenestene. Til tross for voksende interkommunalt samarbeid og mange nyetableringer de siste årene, preges mye av dagens oppgaveløsning av en svært sårbar og personavhengig kommuneforvaltning i Nordland. NIVIs kartlegging av interkommunale samarbeid i Nordland tilsier at dagens kommunesamarbeid kun i begrenset grad berører kompetanse og kapasitet innenfor de sentrale velferdssektorene. Det registreres store forskjeller i kapasitet og kompetanse innenfor lovpålagte oppgaveområder som barnevern, planlegging, landbruk, brannvern, NAV-kontor og andre sentrale velferdstjenester.

Behovet for interkommunale samarbeidsordninger vil nok vedvare uavhengig av kommunestruktur, men det økende omfanget, og særlig økningen i samarbeider som berører kommunenes kjerneoppgaver, vil slå negativt ut for mulighetene for demokratisk styring og kontroll. Flere Nordlandskommuner berører i sine utredninger utfordringer knyttet til at kommunens ressurser blir bundet opp i mange interkommunale samarbeid, og at dette vanskeliggjør prioriteringer i den enkelte kommune. Det er en grense for hvor omfattende det interkommunale samarbeidet kan være før samarbeidsulempene blir større enn fordelene.

Flere av kommunene i Nordland har kommentert at i noen tilfeller kan interkommunale ordninger utfordre samhandlingen på tvers innad i kommunen. Nordland har et utstrakt interkommunalt samarbeid på f.eks. barnevernsområdet. For barnevernet er det avgjørende med et godt samarbeid med helsetjeneste, barnehage og skole – noe som erfarer kan være mer krevende når barnevernet er lagt til en vertskommune.

Utredninger som er gjort vedrørende interkommunalt samarbeid viser at det er de minste kommunene som høster de største gevinstene på samarbeidsordningene både når det gjelder kvalitet i tjenestene og økonomisk uttelling. For flere av de mindre kommunene er interkommunalt samarbeid helt avgjørende for å kunne levere tilfredsstillende tjenester til sine innbyggere. Det er en utfordring at det er de minste kommunene som har størst behov for interkommunalt samarbeid, samtidig som det er disse som har minst kapasitet og kompetanse til å etablere, styre og håndtere formelle samarbeid.

Antall ordninger pr. kommune i Nordland varierer fra 19 for Vågan og Ballangen til 50 for Evenes og Tjeldsund, ifølge NIVIs rapport.

Omfanget av dagens samarbeid er størst i ETS (Evenes, Tjeldsund og Skånland) med sine 50 samarbeidsordninger. I resten av Ofoten er samarbeidsløsningene betydelig lavere. Tysfjord har (27) samarbeidsordninger, Ballangen (19) og Narvik (21). Tallet for Narvik er betydelig lavere enn alle andre regionsenter i Nordland. HALD- kommunene (Herøy, Alstahaug, Leirfjord og Dønna) har utviklet Nordlands nest mest omfangsrike samarbeid med sine rundt 40 ordninger. Sør-Helgeland har et sentrert samarbeidsmønster med flere ordninger for senter-kommunen Brønnøy (44). Færre ordninger har Bindal (28) og Vega (28), mens Sømna (31) og Vevelstad (34) har noen flere. I Vesterålen er det registrert flest ordninger for Lødingen (34) som har sammenheng med at kommunen de siste årene har utviklet nye samarbeidsordninger både mot Harstad og østover mot Tjeldsund og Evenes. For de andre kommunene i Vesterålen foregår det meste av samarbeidsordninger på regionnivå. I Salten er det registrert flest ordninger for Fauske (44) og færrest for Gildeskål (25) og Meløy (25). Bodø (35) ligger over gjennomsnittet for fylket. På Indre Helgeland har alle de seks kommunene færre ordninger enn gjennomsnittet for fylket. Grane (29) og Hattfjelldal (28) har flest ordninger i denne regionen, noe som skyldes at de har flere ordninger med Vefsn. Utviklingstrekk både på Indre Helgeland og andre steder viser at noen kommuner kjøper tjenester utenfor egen region.

Strukturen på de interkommunale samarbeidsordningene varierer stort i Nordland. I enkelte regioner er hoveddelen av ordningene på regionsnivå, mens andre kommuner har et spredt samarbeid på tvers av regiongrensene. Bindal kommune på Sør-Helgeland har et betydelig samarbeid på tvers av fylkesgrensen mot Nord-Trøndelag.

Overføring av nye og mer spesialiserte oppgave til kommunene vil med dagens kommunestruktur øke behovet for interkommunalt samarbeid i Nordland. Dette kan medføre behov for å se på strukturen i samarbeidsordningene. Flere av storkommunene i Nordland har signalisert at de ønsker å gjennomgå kostnadsfordelingsnøkklene i de interkommunale samarbeidsordningene, og innrette ordningene mot en vertskommunemodell for å sikre det de oppfatter som en mer rettferdig fordeling av utgiftene. Dette kan medføre økte utgifter for de mindre kommunene, men det bemerkes at risikoen ved å etablere slike løsninger går begge veier. Mens deltakerkommuner risikerer å tappe organisasjonen for kompetanse på enkelte fagområder samtidig som de flytter styringen ut av kommunestyret, risikerer vertskommunen å bygge opp kapasitet på fagområder med tjenesteleveranse til nabokommuner som kan være utfordrende å ta ned hvis ordningen opphører.

BESKRIVELSE AV PROSESSENE I FYLKET

Alle Nordlands 44 kommuner har fattet vedtak om å utrede muligheten for en ny kommunestruktur. 25 kommuner kom i mål med en underskrevet intensjonsavtale om sammenslåing og 8 kommuner (Tjeldsund, Narvik, Vestvågøy, Bodø, Rana Vefsn, Alstahaug og Brønnøy) har fattet positivt vedtak om sammenslåing. 7 innbyggerinitiativ vedrørende grenseendringer er oversendt Fylkesmannen (to i Bindal, Rødøy, Tysfjord, Evenes, Tjeldsund og kopi av innbyggerinitiativ sendt til Kvæfjord kommune i Troms som har betydning for Sortland kommune i Nordland).

Kommunene i Nordland har hatt stort engasjement og aktiviteten har vært høy både politisk og administrativt i reformperioden. Flere av senterkommunene har vært motorer i de lokale prosessene. Fylkesmannen vurderer at reformprosessen er gjennomført på en god måte i de fleste Nordlandskommunene. Kommunene har gjennomført et bredt spekter av nabosamtaler og utredninger. Noen kommuner har utmerket seg med en særdeles aktiv prosess med stor grad av forankring og involvering av ungdom og innbyggere forøvrig underveis, mens andre kommuner i større grad har avventet nabokommunenes initiativ. Det kan nok også synes som beslutninger om å utrede i en del kommuner mer har vært et resultat av eksterne forventninger enn en reell vilje til endring. De fleste kommunene har i tillegg til folkemøter, opinionsundersøkelser og folkeavstemninger benyttet elektronisk kommunikasjon gjennom egne hjemmesider i dialogen med innbyggerne. Kommunene har rapportert til Fylkesmannen underveis. Fylkesmannen i Nordland har ønsket lokalt forankrede prosesser og kommunene har derfor gjennomført ulike løp. Fylkesmannen har vært i god dialog med kommunene og har bidratt etter behov på kommunestyremøter, folkemøter, arbeidsgruppemøter, styringsgruppemøter, regionråd osv. I tillegg har Fylkesmannen koordinert prosessene i Nordland gjennom forventningsbrev og felles konferanser for kommunene.

Fylkesmannen etablerte høsten 2014 en ressursgruppe bestående av ordførere, rådmenn, KS, Sametinget, KDU og Nordland fylkeskommune. Ressursgruppen hadde størst møteaktivitet i oppstart av reformprosessen. Fylkesmannen har i tillegg samarbeidet og vært i dialog med andre aktører i ulike fora, noe som blant annet har resultert i en veileder for ungdomsinvolvering som ble utarbeidet i samarbeid med Nord Universitet, Helgeland ungdomsråd og Helgeland regionråd.

VURDERING AV DAGENS SITUASJON I FYLKET SETT I LYS AV MÅLENE I REFORMEN

1. Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Regjeringen legger vekt på at større kommuner med bedre kapasitet og kompetanse vil legge til rette for gode og likeverdige tjenester over hele landet. Større fagmiljøer vil gi mer stabile arbeidsmiljø, bredde i kompetansen og en bredere tiltaksportefølje, særlig i små og spesialiserte tjenester. Større fagmiljø vil også legge til rette for en bedre kvalitetsutvikling i de store tjenestene.

Av Nordlands 44 kommuner har 28 kommuner under 3000 innbyggere, 21 kommuner under 2000 og 4 kommuner under 1000 innbyggere. Nordland preges av mange små og spredtbebygde kommuner med store avstander med til dels ekstreme avstandsulemper (Træna, Værøy og Røst). I tillegg til mange små kommuner har Nordland noen større kommuner der Bodø med sine ca. 50.000 innbyggere er størst.

Oppsummert fra kommunene:

Utfordringsbildet for kommunene er variert med utgangspunkt i beliggenhet og størrelse. Gjennom kommunens egne utredninger av o-alternativet ser vi at flere utfordringstrekk går igjen i de mindre kommunene.

Flere av de mindre kommunene beskriver at de ikke har kompetanse og kapasitet til å levere basistjenester i egen regi. Små fagmiljø er sårbare ved sykdom og vakanser. Lovpålagte oppgaver er ikke forankret i et minimum av fagmiljøer og gir dårlig grunnlag for politiske valg. Flere tjenesteområder kan bli personavhengig og gir store utfordringer ved avgang og nyrekruttering. Generelt er det utfordrende å sikre kvalitet og kompetanse i små fagmiljø. For noen tjenester er det for få innbyggere i målgruppen til at tilbud kan etableres, noe som igjen fører til at mange kommuner ikke kan tilby valgalternativ i kommunale tilbud. Flere små kommuner beskriver en sårbar kommuneorganisasjon der ledere ivaretar mange roller innenfor løpende saksbehandling og tjenesteyting i tillegg til lederfunksjon. Dette går spesielt utover strategisk ledelse i kommunen der utviklingsarbeid og utviklingskraften uteblir i kommunen. Flere kommuner mangler oppdatert planverk.

Generalistkommuneprinsippet er utgangspunkt for dagens kommuneforvaltning, og ligger også til grunn for overføring av nye oppgaver til kommunene. Flere av de mindre kommunene påpeker at de ikke vil være i stand til å levere flere og mer spesialiserte tjenester innenfor dagens rammebetingelser, og ser for seg store utfordringer med å rekruttere kompetanse selv om oppgavene fullfinansieres. SSBs framskriving av den demografiske utviklingen i flere av omlandskommunene viser at kommunene vil få færre yrkesaktive i arbeidsfør alder og flere eldre, særlig i den eldste aldersgruppen. Dette bildet kan skape ytterligere utfordringer for tjenesteproduksjon på kjerneområder i årene som kommer. Flere spesialiserte oppgaver og færre yrkesaktive kan forsterke utfordringene med å rekruttere kompetanse og arbeidskraft. Flere eldre øker behovet for økte tjenesteleveranser innen helse og omsorg, noe som i tillegg innebærer større utgifter for kommunene.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen har gjennom veiledning, tilsyn og klagebehandling et godt innsyn i kommunenes tjenestetilbud og forvaltning. Dette stemmer godt overens med kommunenes beskrivelser av situasjonen. Det gjennomgående bildet er at små og mellomstore kommuner har utfordringer med å rekruttere og beholde tilstrekkelig kompetanse og kapasitet og dermed sikre gode og likeverdige tjenester. Allerede skjerpede krav til kompetanse på flere fagområder forsterker utfordringen. Men det finnes også unntak der små kommuner leverer gode tjenester.

Helse og omsorgstjenester

Mange små kommuner sliter med å rekruttere og beholde kompetent helsepersonell, i første rekke leger og sykepleiere, men også helsesøstre og jordmødre. Bruk av vikarstafetter er utbredt i en del kommuner. Utfordringen er at slike løsninger er svært kostnadsdrivende og rammer oftest de minste kommunene som allerede har en sårbar økonomi. Det er vist at større og mer robuste fagmiljøer er en viktig faktor både for å rekruttere og beholde kvalifisert personale.

Som et ledd i samhandlingsreformen er kommunenes ansvar for øyeblikkelig hjelp utvidet til også å omfatte kommunalt tilbud om døgnopphold for øyeblikkelig hjelp. Denne bestemmelsen trådte i kraft 1. januar 2016 og omfatter pasienter med somatisk sykdom. Plikten til øyeblikkelig hjelp for pasienter med psykiske helse- og rusmiddelproblemer inngår fra 2017. Disse kravene vil gi

kompetanseutfordringer til spesielt de mindre kommunene. Flere av de mindre kommunene vil i tillegg være sårbare for potensielt store svingninger i utgiftsnivå knyttet til ressurskrevende brukere.

En av flere satsinger for å møte utfordringene innen psykisk helse, rus og vold- og traumefeltet har vært å stimulere til rekruttering av flere psykologer i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Et sentralt virkemiddel har vært å tilby kommunene tilskudd for å sikre rekruttering av psykologer i kommunene. Tilskuddet er en delfinansiering av psykologstillingen. Det tas sikte på at lovkrav om psykologkompetanse trer i kraft fra 2020. I Nordland er det gitt tilskuddsmidler til 14 kommuner med totalt 19 årsverk. Enkelte av stillingene er i et interkommunalt samarbeid. Flere kommuner melder vansker med å få psykologer til å søke stillinger i utkantstrøk. Psykologer selv melder at enslige psykologstillinger ute i distriktet uten et fagnettverk, ofte ikke er attraktive.

Fra 1. mai 2018 gjøres alle deler av den nye akuttmedisinforskriften gjeldende. Dette medfører betydelig økte kompetansekrav til leger i vakt og til bakvaksordninger. Mange små kommuner vil ikke klare å innfri disse kravene uten å inngå større interkommunale ordninger eller ved kommunesammenslåinger. Selv med større interkommunale ordninger vil mange kommuner kunne få betydelige utfordringer her.

Barnevern

Per i dag har Nordland 11 (derav 1 interkommunal) barneverntjenester med under 5 ansatte og 7 (derav 3 interkommunale) barneverntjenester med under 10 ansatte. Det er i tidligere ekspertutredninger anbefalt at ingen barneverntjenester skal ha mindre enn 5 ansatte. Dersom flere oppgaver legges til den kommunale barneverntjenesten vil kravet til forsvarlig minimumsbemanning øke. Tjenestene vil ikke kunne utvikle og sikre nødvendig og spesialisert kompetanse, er sårbare ved vakanser og vil ha utfordringer med å håndtere situasjoner der flere barn samtidig har behov for akuttplassing.

Kvalitets- og strukturreformen i barnevernet (proposisjon til Stortinget våren 2017, iverksetting tidligst 2020) legger til grunn at barnevernet som hovedregel er en kommunal tjeneste, men at det gjøres unntak for lavfrekvente tjenester som krever høy kompetanse (f.eks. akutttilbud, spesialiserte familiehjem). Forutsatt at reformen iverksettes som planlagt vil det stille krav til økt og bredere kompetanse i de kommunale barneverntjenestene. Små tjenester vil ikke ha mulighet til å skaffe seg tilstrekkelig kompetanse til å håndtere oppgavene de pålegges. I pågående forsøk med økt kommunalt ansvar var det, av hensyn til tjenesten og kommunens robusthet, krav om over 20 000 innbyggere for å delta i forsøket.

Med barnevernreformen vil etablering av større interkommunale barneverntjenester og/eller interkommunalt samarbeid tvinge seg frem dersom dagens kommunestruktur beholdes. Dette vil kreves for utredning- og kartleggingskompetanse, rekruttering og oppfølging av fosterhjem, og for kjøp av tjenester som spesialiserte tiltak.

Sosialtjenester i NAV

Sosialtjenesteloven forutsetter helhetlig tilnærming som krever en koordinering av tjenester i NAV-kontoret, et utstrakt samarbeid med kommunen for øvrig, og med andre offentlige instanser. Samarbeidet omfatter både de generelle oppgaveløsninger og konkrete enkeltsaker.

Brukergruppen til de kommunale tjenestene i NAV er bred. Det er personer som trenger kontakt med NAV for å søke om økonomisk bistand fordi inntekten ikke strekker til, uforutsette situasjoner som har oppstått mm. Viktigst av alt er at disse tjenestene er til stede for brukere som har behov for sammensatte tjenester. Det kan være både tjenester fra barnevernet og/ eller rus og psykiatritjenesten. For at den kommunale delen av NAV skal kunne yte forsvarlige tjenester til denne gruppen (økonomi og oppfølging), er det et tungtveiende moment at kontoret er fysisk tilgjengelig fordi tilgang til disse tjenestene i stor grad krever personlig oppmøte. I tillegg er det viktig med lokalkunnskap, kjennskap til tjenester og tilbud lokalt.

Fylkesmannen sin erfaring er at NAV-kontorenes utfordringer på sosialtjenesteområdet ofte gjelder samhandling med de andre kommunale tjenestene. Herunder spesielt barnevern og kommunenes omsorgstjeneste innen rus og psykiatri. Videre er det i enkelte tilfeller geografiske utfordringer knyttet til brukeren sin mulighet til fysisk å komme seg til NAV-kontoret. Eksempelvis avstanden fra brukeren sitt bosted til NAV-kontoret, begrenset offentlig kommunikasjon, havstykker og andre forhold ved brukeren. Dette kan være særlig utfordrende i forhold til å kunne tilby forsvarlige lovpålagte sosialtjenester, da en del av brukerne krever tett oppfølging over tid.

Evnen til å rekruttere og beholde fagpersoner kan være en utfordring på NAV-kontor i små kommuner. Ut fra den erfaring Fylkesmannen i Nordland har ved klagebehandling og annen faglig oppfølging på sosialtjenesteområdet, er det ikke grunnlag for å hevde at større enheter gir bedre tjenester enn mindre.

Stortingsmelding 33 (2015-2016) *NAV i en ny tid – for arbeid og aktivitet* beskriver et utfordringsbilde som vil kreve mer myndige NAV-kontor, og slår fast at partnerskapet mellom kommune og stat skal videreutvikles. Regjeringen peker på at færre og mer robuste kontor kan oppnås gjennom kommunesammenslåinger eller gjennom mer interkommunalt samarbeid. Fylkesmannen vil vise til at en egen utredning om fremtidig struktur for NAV-kontor i fylket er under oppstart.

Grunnskolen

Både små og mellomstore kommuner har utfordringer med å innfri kompetansekravene for lærere i grunnskolen, hjemlet i opplæringsloven § 10-2. Mange små kommuner har allerede problemer med å rekruttere lærere. Disse problemene vil øke når kravet om at lærere på ungdomstrinnet skal ha fordypning i faget for å undervise i matematikk, norsk, engelsk, samisk og norsk tegnspråk trår i kraft. I små kommuner vil det kunne være for få lærere til å dekke fordypningskravene, da hjelper det bare et stykke på vei at det tilbys videreutdanning for lærere som mangler fordypning.

Det store antallet mindreårige asylsøkere som er plassert i Nordland er utfordrende for kommunene. Vi vil si at alle kommuner sliter med å få ansatt kvalifiserte lærere til denne nye elevgruppa. I tillegg har kommunene i Nordland nå stor bosetting av flyktninger, noe som også er krevende på opplæringsfeltet. De mindre kommunene har størst utfordringer når det gjelder å oppfylle elevenes og ungdommenes rettigheter knyttet til grunnskoleopplæring. Det er mange elever i grunnskolen som ikke får innfridd sin rett til særskilt språkopplæring fordi det ikke finnes lærekrefter i kommunen. Behovene for tospråklige lærere er ofte slik at det ikke er mer enn deltidsstillinger, og

det må samarbeides mellom skoler for å oppnå en akseptabel stillingsprosent. Dette gjør arbeidet utfordrende i små og mellomstore kommuner.

Barnehagesektoren

Tjuefem av kommunene har private barnehager. Mange av kommunene har avsatt lite ressurser til å ivareta ansvaret som barnehagemyndighet. Fylkesmannens tilsyn har avdekket at få kommuner har tilstrekkelig kompetanse på barnehageområdet. Noen kommuner sliter med å innfri retten til barnehageplass, og Fylkesmannen må hvert år følge opp kommuner som ikke har tilbudt barnehageplass til alle som har en slik rettighet. Når det nå sannsynligvis kommer et krav om to opptak i året, vil behovet for barnehageplass bli større.

Kompetansen i barnehagene er ulik. Det er fremdeles pedagogstillinger hvor det er gitt dispensasjon fra utdanningskravet, og signalene fra Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet er at pedagogtettheten i barnehagene skal økes. I den øvrige bemanningen er det de siste par årene blitt mange flere med fagbrev, men andelen ufaglærte er fremdeles for stor. Når det inviteres til videreutdanning eller kompetanseheving for barnehageansatte, er det vanskelig å rekruttere deltagere i Nordland.

Miljøvern

Kommunenes utfordringer på miljøområdet kan i hovedsak knyttes til arealdisponering etter plan- og bygningsloven, forurensning og sikring av naturverdier.

Fylkesmannen ser at vekstkommunene/de største kommunene har stort behov for kapasitet og kompetanse innen plan- og bygningsloven. Vurderingen er at disse kommunene både har kapasitet og kompetanse, og at dette gir godt grunnlag for samfunnsplanlegging og tilrettelegging for utvikling. De er robuste i forhold til rekruttering av saksbehandlere, tilrettelegger gode utredninger som grunnlag for politisk behandling og har kunnskap til å takle uventa/kompliserte arealutfordringer.

De mindre/små kommunene kan også ha kompetanse og kapasitet på fagområdet plan- og bygningsloven, men her er det ofte knyttet til enkeltpersoner. De er da svært sårbare om sentrale medarbeidere slutter, og rekruttering av personer med tilstrekkelig arealkompetanse kan være vanskelig. På den andre sida er utfordringene knyttet til arealbruk relativt små, med liten byggeaktivitet i mange av de mindre kommunene.

Vi ser tilsvarende situasjon på fagområdet forurensning. De største kommunene har en relativt stor administrasjon for å drifte vann/avløp/byggesaker hvor kommunen leverer viktige tjenester til innbyggere og næringsliv. Dermed makter de å bygge kompetanse innen de viktigste oppgavene innen forurensningsfaget.

De små kommunene er langt mer sårbare. Noen av disse har dyktige erfarne medarbeidere, men kapasitet og kompetanse er begrenset til disse få ansatte – noe som gir store utfordringer med tjenestelevering innen vann og avløp. Andre småkommuner har svak kapasitet og kompetanse. Små kommuner er uansett sårbare og lite robuste dersom de får kompliserte utfordringer knyttet til

vann/avløp/byggesak. Omfanget av slike utfordringer er nok relativt lite, og slike tjenester kan kommunene kjøpe hvis de har tilstrekkelig bestillingskompetanse.

I en situasjon hvor kommunene har stramme budsjetter sliter både store og små kommuner med å opprettholde tilstrekkelig kompetanse og kapasitet innen fagfeltet som samlet sett kan defineres som biologisk mangfold. Men når det gjelder kompetanse er i hovedsak situasjonen best i de større kommuner, selv om det i flere mindre kommuner også sitter fagpersoner med god kunnskap. En av utfordringene i mange kommuner er at samme personer som sitter med ansvaret for næringsutvikling innen landbruk og utmarksnæringer også har ansvaret for å vurdere/ivareta miljøverdiene.

Landbruk

Kommunene har en omfattende vedtaksfullmakt på landbruksområdet. Det forventes at alle kommuner har kapasitet og kompetanse til å vurdere hele bredden i landbruksoppdraget. Etter Fylkesmannens vurdering er det vanskelig for de fleste kommuner å ivareta oppgavene på en god måte. Mange av de små kommunene har under en stilling til å løse samme oppgave. Innenfor disse rammene viser det seg at mange kommuner likevel gjør en imponerende jobb, men da oftest fordi enkeltpersoners lange erfaring gjør det mulig. Dette er i stor grad uavhengig av kommunestørrelsen og sterkt personavhengig.

Oppsummert:

Fylkesmannens tilrådning legger til grunn generalistkommuneprinsippet som innebærer at alle fylkets kommuner skal levere tjenester til kommunens innbyggere i tråd med lovfestede krav. Flere av kommunene i Nordland har utfordringer med å innfri lovpålagte krav i dag, og beskriver selv et svært krevende utfordringsbilde. Skjerpende kompetansekrav innenfor flere av basistjenestene utfordrer allerede sårbare små-kommuner ytterligere på kompetanse og kapasitet. Mange av kommunene i Nordland har basert tjenesteleveranser på interkommunale samarbeidsløsninger både innenfor spesialiserte områder og etter hvert også på noen basistjenester. Ved alenegang vil behovet for økt interkommunalt samarbeid aktualiseres for de fleste mindre kommunene i Nordland.

Med utgangspunkt i kommunenes egne beskrivelser og Fylkesmannens kunnskap om Nordlandskommunene vurderer Fylkesmannen at målet om *gode og likeverdige tjenester for alle innbyggere* ikke innfris i flere av Nordlandskommunene.

2. Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling

Det er et mål for regjeringen at en endret kommunestruktur skal styrke forutsetningene for en helhetlig samfunnsutvikling, både når det gjelder arealbruk, samfunnssikkerhet og beredskap, transport, næring, miljø og klima, og den helsemessige og sosiale utviklingen i kommunen. Det er et mål for Stortinget og regjeringen at kommunene generelt bør ha en avgrensning og størrelse som gir mulighet for funksjonelle planleggingsområder og demokratisk styring av samfunnsutviklingen. Det er derfor ønskelig at kommunegrensene i større grad tilpasses naturlige bo- og arbeidsmarkedsregioner.

Når det gjelder befolkningsutvikling og demografisk utvikling er utfordringsbildet for Nordlandskommunene sterkt sprikende avhengig av størrelse, beliggenhet og interne flyttestrømmer.

Oppsummert fra kommunene:

Flere av de mindre kommunene rapporterer at de ikke er i stand til å etterleve statlige krav til planverk og styringssystemer. Enkelte kommuner melder at hvis utviklingsaspektet skal opp på et ønsket nivå, samtidig som alle statlige krav skal etterleves, må administrativ kapasitet økes på bekostning av innsats på kommunale tjenester. Manglende oppdaterte planverk gir manglende grunnlag for helhetlig samfunnsutvikling, strategiske og politiske valg. Kommunens ledelse ivaretar ofte i de mindre kommunene mange roller innenfor løpende saksbehandling og tjenesteyting, i tillegg til lederfunksjon. Dette går på bekostning av strategisk ledelse, helhetsperspektiv og utviklingskraft. Noen kommuner har ikke økonomisk løftkraft, og svært mange av de mindre kommunene rapporterer om manglende kapasitet, kompetanse og ressurser til utvikling, planlegging, forebygging, rapportering og kontroll. Enkelte kommuner mangler en næringsfunksjon og knytter dette til manglende kapasitet og kompetanse til å jobbe langsiktig med samfunns- og næringsutvikling.

Mellomstore kommuner rapporterer at de har det overordnede planverket på plass, men mangler kapasitet til å være i forkant for å gjøre kommunen enda mer attraktiv for nyetableringer. En økning av kapasiteten på tilrettelegging for samfunnsutvikling vil måtte bli prioritert opp mot tjenesteleveranser på øvrige områder i kommunen. Dette gjelder også i noen av de mellomstore kommunene.

Fylkesmannens vurdering

Planfaglig kompetanse og ressurs

Fylkesmannen registrer at flere av de små kommunene henger etter med å få overordnet planverk oppdatert. Nasjonale føringer for overordnet planverk viser et økende krav til tverrfaglighet. Fylkesmannen registrerer at dette i enkelte kommuner gir utfordringer mht. å opprettholde kompetanse innenfor alle de fagområdene som kreves for å utarbeide gode planer.

Kommunene skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel, jf. plan- og bygningsloven § 11-1.

Samfunnsdel

I samfunnsdelen skal det tas stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Planen skal legges til grunn i all videre kommunal planlegging. Den skal gi overordnede mål for sektorenes planlegging og retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i den kommunale virksomheten. Til samfunnsdelen skal det utformes en fireårig handlingsplan som skal rulleres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen.

Arbeid med planstrategi og samfunnsdel involverer hele kommuneorganisasjonen og krever betydelig planleggingsressurser (kompetanse og kapasitet). Store kommuner gjennomfører dette planarbeidet på en god måte og viser tydelig at det planlegges for vekst og en positiv samfunnsutvikling. For små kommuner med begrensede planressurser blir slike planoppgaver en utfordring, og de gjennomføres som obligatoriske øvelser uten at det tas innover seg åpenbare utfordringer å ta tak i.

Kommuner uten samfunnsdel, eller tilsvarende strategidokument, mangler dermed et verktøy for strategisk overordnet styring av annen planlegging og økonomiske prioritering.

Kravet til kommunal planstrategi og obligatorisk samfunnsdel var ny ved plan- og bygningsloven av 2008 som trådte i kraft 2009.

38 av kommunene i Nordland vedtok kommunal planstrategi innen 2014. Ballangen, Moskenes, Røst, Sortland, Værøy og Øksnes fikk ikke vedtatt planstrategi etter kommunevalget i 2011.

Per september 2016 står fire kommuner fortsatt uten vedtatt samfunnsdel. 21 kommuner har en samfunnsdel som er vedtatt i 2009 eller tidligere. Av de med manglende og eldre planer har 17 kommuner meldt oppstart.

Arealdel

En oppdatert arealdel er nødvendig for å sikre en bærekraftig arealforvaltning, planstyrt utbygging og ikke minst utgjør den et effektivt saksbehandlingsverktøy. Manglende arealdel og overordnet avklaring av arealbruk medfører liten forutsigbarhet og stor ressursbruk i enkeltsaker.

Som det går fram av den vedlagte oversikten er det 24 kommuner som ikke har revidert kommuneplanens arealdel etter at ny plan- og bygningslov trådte i kraft i 2009. Dette er problematisk, siden gamle planer ikke er i henhold til kartforskriftens krav, og blant annet heller ikke har avklart arealbruken i strandsonen langs sjøen på tilfredsstillende måte. Det er også en stor utfordring at en svært stor del av byggetillatelsene i Nordland gis på grunnlag av dispensasjon fra plan. Verdien av arealplanen faller dramatisk når den blir eldre, og sittende politisk lederskap ikke har noe eierskap til dokumentet.

20 kommuner i Nordland har en arealdel til kommuneplanen som er vedtatt før 2009.

Kommune	Samfunnsdel	Arealdel
Gildeskål	2016	2016
Evenes	2016	2006
Narvik	2015	2005
Beiarn	2014	2015
Andøy	2014	2014
Bodø	2014	2014
Bø	2014	2014
Herøy	2014	2014
Alstahaug	2014	2010
Hamarøy	2014	2009
Lurøy	2014	2006
Bindal	2014	2004
Meløy	2013	2013
Hemnes	2013	2006
Brønnøy	2013	2003
Tysfjord	2012	2013
Grane	2011	2013
Fauske	2011	2011
Øksnes	2011	1996
Vefsn	2009	2009
Lødingen	2009	1994
Ballangen	2008	2015
Sortland	2008	2005
Værøy	2007	2012
Hadsel	2007	2010
Vega	2007	2010
Hattfjelldal	2006	2013
Flakstad	2006	2011
Røst	2006	2009
Sømna	2006	2006
Steigen	2006	2005
Rana	2006	2004
Dønna	2003	2015
Saltdal	2003	2009
Vågan	2003	2008
Vevelstad	2002	2004
Sørfold	2000	2010
Vestvågøy	2000	2008
Nesna	2000	2003
Træna	1997	1996
Moskenes		2014
Tjeldsund	Meldt oppstart	2005
Leirfjord	Meldt oppstart	2003
Rødøy	Meldt oppstart	2001

Tabellen viser planstatus for kommunene i Nordland 2016

Årstall med uthevet skrift: Kommunen har meldt oppstart til revidering av planen.

Ved overordnet planlegging kan små kommuner være begrensede i forhold til å se større sammenhenger i arealplanlegging. De fleste kommunene planlegger for de samme formål, uten å tenke på samarbeid med nabokommunen eller regionalt. Fylkesmannen ser et potensiale i flere

regioner for en mer helhetlig og effektiv forvaltning av areal innenfor kystsoneplanlegging, reindrift, kjerneområder landbruk, næringsområder.

Fylkesmannen registrerer at enkelte av vekstkommunene også har utfordringer med kapasiteten til de tjenester som skal bidra til helhetlig samfunnsplanlegging. I kommuner med mange nyetableringer oppleves følgekonskvenser som lang saksbehandlingstid, press på utbygging av boliger og formålsbygg som barnehager og skoler.

Målet med reformen er at kommunene generelt bør ha en avgrensning og størrelse som gir mulighet for funksjonelle planleggingsområder og demokratisk styring av samfunnsutviklingen. I sin overordnede planlegging skal kommunestyret sette mål for fysisk, miljømessig, økonomisk, helsemessig, sosial og kulturell utvikling i kommunen.

Med utgangspunkt i kommunenes egne beskrivelser og Fylkesmannens kunnskap om Nordlandskommunene vurderer Fylkesmannen at målet om «helhetlig og samordnet samfunnsutvikling» ikke innfris i mange av Nordlandskommunene.

3. Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Regjeringen legger vekt på at større kommuner vil ha større budsjett og kan også ha en mer variert befolknings- og nærings sammensetning. Det gjør kommunene mer robuste overfor uforutsette hendelser, i tillegg til at kommunene blir bedre i stand til å håndtere endringer i befolknings sammensetningen.

Oppsummering fra kommunene:

Som tidligere redegjort for består Nordland i stor grad av små kommuner, og 21 av 44 kommuner har under 2000 innbyggere. Små økonomier i kombinasjon med en utfordrende geografi gjør mange av kommunene tungdrevne, og økonomien sårbar for svingninger i utgifts- og inntektsnivå. Flere kommuner vurderer seg følsomme for selv små svingninger i folketall, ettersom de økonomiske overføringene fra staten henger sterkt sammen med befolkningsutviklingen. Befolkningsveksten i Nordland er mindre enn gjennomsnittlig befolkningsvekst i Norge, og dette får spesielt stort utslag i de minste kommunene. I flere av de minste kommunene er driftsnivået på et minimum mht. forsvarlighet i tjenestetilbudet, og det kan være store utfordringer å finne rom for nye omstillinger. Det er også en tendens i tilbakemeldingene fra kommunene, at naturlige svingninger i investeringsbehovet presser kommunens driftsbudsjetter i perioder med høy lånegjeld. Enkelte kommuner vurderer seg også å være svært følsomme for renteendringer.

De mindre kommunene er spesielt sårbar ift ressurskrevende tjenester, hvor det vises til eksempler hvor enkelthendelser kan føre til kostnader som representerer opp mot 10 % av kommunens brutto driftsinntekter.

Den spredte bosettingen i fylket førte også til at forslag til nytt inntektssystem for kommunene ikke ga de store utslagene, ettersom avstandskriteriet i inntektssystemet definerte mange kommuner som ufrivillig små. Flere kommuner melder at selv om nytt inntektssystem i seg selv ikke var et incentiv ifm. arbeid med kommunereformen, løste det heller ikke småkommunenes økonomiske

problemer. Til det var økningene i overføringene for små. Rammebetingelsene for å drive disse kommunene er dermed i stor grad de samme som de er i dagens situasjon, og de oppleves ikke romslige.

Det er også store forskjeller i inntektsgrunnlaget til kommunene i fylket, og flere kommuner har store kraftinntekter som bidrar til at de har spillerom i forhold til tjenestestruktur og – nivå. Flere av disse kommunene melder at de har benyttet spillerommet til å opprettholde en desentralisert struktur på tjenestene, og at dette ved behov representerer en betydelig urealisert effektiviseringsgevinst.

Fylkesmannens vurdering:

Regnskapene for kommunene i Nordland avlagt pr 31.12.2015 viser at flere kommuner har store udekkede underskudd. Per 01.09.2016 har Nordland 9 kommuner på ROBEK listen, noe som representerer i underkant av 1/4 av kommunene i fylket og 1/5 av det totale antall kommuner på listen. Selv om enkelte av Nordlandskommunene på ROBEK-listen har store akkumulerte underskudd, helt opp mot 20 % av brutto driftsinntekter, er det i hovedsak en tendens at det er stort gjennomtrekk av kommuner på listen. Dette vitner om sårbare økonomier som er utsatt for enkelthendelser samt svingninger i inntekter og utgifter.

Når det gjelder de 3 kommunene med størst akkumulert underskudd, er utfordringene med å drifte i balanse samtidig som underskuddene skal dekkes inn av en sånn art at det nærmer seg et kritisk nivå. Viljen og evnen til å ta nødvendige grep i forhold til omstilling gjør at det vanskelig kan tilrås noe annet enn at disse kommunene slås sammen i en større enhet, som kan skape en mer robust og handlekraftig økonomisk kommune,

Gjeldsnivået i fylket ligger under landssnittet, og nivået samlet sett vurderes ikke så høyt at det bør tillegges betydelig vekt ved en kommunesammenslåing. Det bemerkes likevel at det er enkeltkommuner som for øyeblikket har et faretruende høyt nivå. Gjeldsnivået svinger i takt med investeringsbehov, og over et langt tidsløp vil alle kommuner ha perioder med høyt/lavt gjeldsnivå. Det er også viktig å være klar over at kommuner med lavt gjeldsnivå kan ha et stort akkumulert investeringsbehov. Lav gjeld kan derfor være en indikasjon på stort fremtidig låneopptak og stort omstillingsbehov i drift. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har analysert gjeldssituasjonen til kommunene og har funnet at kommunesektoren i langt større grad enn tidligere antatt er rentenøytral. Dette har sammenheng med at pensjonskostnadene har blitt store, og at pensjonspremiene påvirkes indirekte av rentenivå. Dermed oppstår en viss utjevne effekt ved at økte renter gir økte rentekostnader på lån samtidig som økt rente gir lavere pensjonspremier. Fylkesmannen ser at høyt gjeldsnivå i noen kommuner er krevende, men vi har ingen indikasjoner på at gjeldsnivået ikke er håndterbart. Vi har ingen grunn til å tro at kommuner som pr. i dag har høyt gjeldsnivå, kommer dårligere ut på tjenesteleveranse eller får høyere eiendomsskatt/-avgifter når forholdene ses over en lang tidsperiode. I nærmeste 10-årsperiode kan imidlertid gjeldsnivået ha en viss betydning.

Små kommuner har en sårbar økonomi. Vi har erfaring med at omsorgsovertakelser i en familie med mange barn medfører uforutsett økonomisk belastning av betydning for små kommuner, med påfølgende søknad om skjønnsmidler. Vi ser også at flere av de små kommunene har problemer med

å innarbeide utgiftene i senere års budsjett, uten at det går ut over nivået på andre tjenester i kommunen.

Det er også en utfordring at det forutsettes i fosterhjemsmeldingen at refusjonsordningen for fosterhjem avvikles og midlene overføres til kommunene, samtidig som det kan forventes økte egenandeler på spesialiserte tiltak fra Bufetat. Avvikling av refusjonsordningen, sammenholdt med økte egenandeler, vil særlig gjøre små kommuner enda mer sårbare ved økt behov for fosterhjem og andre tiltak.

Oppsummering:

Det er i enkelte regioner i fylket så store utfordringer knyttet til kommuneøkonomi at økonomisk status bør tillegges vesentlig vekt i spørsmålet om kommunesammenslåing. Kommunereform må ses i et lengre tidsperspektiv. Med utgangspunkt i analysen foran er vi av den oppfatning at det kan ligge forhold i dagens økonomiske situasjon som gir varige utslag i tjenestetilbudet for enkeltkommuner på lang sikt.

Med utgangspunkt i kommunenes egne beskrivelser og Fylkesmannens kunnskap om Nordlandskommunene vurderer Fylkesmannen at målet om «bærekraftige og økonomisk robuste kommuner» ikke innfris i mange av Nordlandskommunene.

4. Styrket lokaldemokrati

Regjeringen legger vekt på at større kommune vil redusere behovet for interkommunale løsninger. En endret kommunestruktur med større kommuner kan også legge grunnlaget for at flere oppgaver kan overføres fra staten og fylkeskommunene til kommunene. En kommunesammenslåing vil gi innbyggerne innflytelse på utviklingen og forvaltningen av flere av de tjenester de benytter seg av i hverdagen.

Oppsummert fra kommunene:

Mange av Nordlandskommunene trekker fram lokal politisk representasjon og korte beslutningsveier som en viktig og positiv side ved små kommuner. Andre kommuner beskriver nærhet som en utfordring for å sikre tilstrekkelig distanse i politiske prosesser. Enkelte kommuner har lite befolkningsgrunnlag og lav politisk deltagelse som gir seg utslag i felleslister til kommunestyret og få partipolitiske lister. Kommuner viser til at rekruttering til politisk arbeid krever et politisk miljø av en viss størrelse som igjen forutsetter et visst befolkningsgrunnlag. Noen politiske partier har små og sårbare miljø. Én kommune hevder at sammenslåing ville gitt lavere politisk representasjon pr. innbygger, men ville lagt til rette for bredere partipolitisk representasjon. Det politiske handlingsrommet vurderes hos mange kommuner som lite. Den politiske aktiviteten oppfattes mer å handle om nedskjæringer enn å gjennomføre hjertesaker. Noen kommuner stiller spørsmålstegn ved administrasjonens kompetanse og kapasitet til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for de folkevalgte. Mange av kommunene trekker fram utfordringen ved et omfattende interkommunalt samarbeid som bidrar til demokratisk underskudd i politiske prosesser og reduserer demokratisk innsyn og kontroll. Politisk kompetanse og rolleforståelse løftes fram som en utfordring og politikeropplæring settes på dagorden som et viktig tema i flere kommuner.

Fylkesmannens vurdering:

Fylkesmannen deler kommunenes beskrivelser av hvordan dagens lokaldemokrati fungerer. Fordelene med dagens kommunestruktur er nærhet til de politiske beslutningene, og at avstandene til kommunesenteret ikke er større enn at det sikrer en bred politisk deltagelse. Sammenslåing til større enheter kan medføre avstander som reduserer bredden i den politiske deltagelsen. Men Fylkesmannen er også bekymret for at det politiske miljøet i mange små småsamfunn blir sårbart, og at rekrutteringsgrunnlaget for politisk deltagelse blir for lite og svakt. Små forhold kan også bety ulemper i forhold til habilitet.

Dagens omfang og organisering av det interkommunale samarbeidet representerer etter Fylkesmannens syn en vesentlig begrensning for lokaldemokratiet i Nordland. For samarbeid gjennom vertskommunemodellen vil det demokratiske underskuddet i noen grad kunne kompenseres ved å ta i bruk bestemmelsen i kommunelovens § 28 c om felles folkevalgt nemd.

Fylkesmannen vil også peke på at gode planprosesser frem til oppdaterte overordnede kommuneplaner (samfunnsdel og arealdel) er en viktig forutsetning for demokratisk deltagelse i lokalsamfunnet. Det er derfor grunn til bekymring når 25 av fylkets kommuner har planer som er eldre enn 2009 da den nye plan- og bygningsloven trådte i kraft. Loven forutsetter at kommunestyret senest innen et år skal vedta en kommunal planstrategi. For at strategiene skal ha betydning må disse følges opp med rullering av tidligere planer.

Ekspertutvalget konkluderer med at en økt kommunestørrelse vil kunne styrke heller enn svekke lokaldemokratiet, men at det vil endre måten lokaldemokratiet fungerer på. Avstander til nytt kommunesenter kan i Nordland bli kritisk stor. For å sikre en positiv utvikling mener Fylkesmannen det må finnes frem til ordninger som bidrar til å opprettholde og styrke politisk engasjement og representasjon i små kommuner som blir slått sammen med større. Vi viser til at kommunelovens §12 gir vide juridiske rammer for etablering av kommunedelsutvalg og dermed spennende muligheter for å styrke lokaldemokratiet.

Med dagens kommunestruktur vil mulighetene for å styrke lokaldemokratiet ved å overføre økte oppgaver være meget begrenset. Uten vesentlige strukturendringer forventes behovet for råd, veiledning, tilsyn og kontroll fra Fylkesmannen også å bli uendret.

Med utgangspunkt i kommunenes egne beskrivelser og Fylkesmannens kunnskap om Nordlandskommunene vurderer Fylkesmannen at målet om «et styrket lokaldemokrati» vil kreve vesentlige endringer av dagens kommunestruktur.

GRENSEENDRINGER

Følgende saker vedrørende grenseendringer er løftet fram i forbindelse med kommunereformprosessen i Nordland:

Bindal

Austra/Bindalsfjorden. Fylkesmannen har mottatt et innbyggerinitiativ om grensejustering på Austra. Austra har innbyggere fra både Nord-Trøndelag og Nordland. Innbyggerinitiativet ble oversendt fylkesmannen etter et folkemøte på Austra sommeren 2015 og omhandler en samling av Austra til en og samme kommune. Leka, Nærøy og Bindal kommune har gjennomført en utredning om grensejustering for Austra med bistand fra konsulentselskapet PWC, og det har vært gjennomført spørreundersøkelse og nytt folkemøte i 2016.

Innbyggerhøringene bekrefter at flertallet av innbyggerne ønsker å tilhøre en og samme kommune, og at dette må være en av fastlandskommunene Nærøy eller Bindal. Kommunene Bindal og Leka har fattet vedtak om at de ønsker å fortsette som selvstendige kommuner, og det er ikke enighet mellom kommunene om hvilken kommune Austra skal tilhøre dersom det skal foretas en grensejustering.

I juni 2016 har det kommet et nytt initiativ etter folkemøte i Bindal om at en større del av Bindal blir omfattet av en grensejustering og at innbyggere på Austra og Bindalshalvøya ønsker seg større kommune i Ytre Namdal. Dersom hele Bindalsøya blir en del av en ny større kommune i Ytre Namdal, vil dette omfatte et så stort antall innbyggere, at spesielt for Bindal kommune sin del, vil dette ikke lenger være å betrakte som en grensejustering, men en deling av kommunen. Ny grense mellom kommunene i dette området innebærer at dette også blir ny grense mellom et nytt Trøndelag og Nord-Norge, i realiteten en landsdelsgrense.

Fylkesmannen vil ikke tilrå at innbyggerinitiativene følges opp uten at det samtidig finnes en løsning for resterende del av Bindal. Etter fylkesmannens vurdering vil «rest- Bindal» være enda mer sårbar enn dagens kommune ved en ev. grensejustering.

Rødøy

Fylkesmannen har mottatt innbyggerinitiativ fra flere av grensekretsene mellom Lurøy og Rødøy. Kretsene representerer øyer som er delt mellom Lurøy kommune og Rødøy kommune. Innbyggerundersøkelser i aktuelle kretser gir flertall for en grensejustering mot Lurøy. Lokalutvalgene har også gitt entydige uttalelser om at de ønsker å gå sørover. Dette uavhengig av om Rødøy og Lurøy blir stående som egne kommuner, eller om en eller begge inngår i nye kommuner. Øresvik lokalutvalg har fattet følgende vedtak 6.juni 2016 : Øresvik og Sørkjorden krets søker innlemming i Lurøy kommune i form av grensejustering. Nordnesøy lokalutvalg har fattet følgende vedtak 11.01.16: Nesøya bør i sin helhet tilhøre én og samme kommune.

Felles innbyggerinitiativ fra Lokalutvalgene i Sørnesøy og Nordnesøy ble levert Fylkesmannen 30.08.2016. Initiativet ble behandlet på felles folkemøte med politisk ledelse fra Lurøy og Rødøy tilstede. Avstemming på møtet var følgende (98 stemmeberettigede): 61,3% vil at øya skal tilhøre

Lurøy, 26,1% vil at øya skal tilhøre Rødøy, 12,5% vil at øya skal være delt slik som i dag. Av de stemmeberettigede er 61% fra Rødøy kommune og 39% fra Lurøy kommune.

Rødøy kommune har fattet vedtak om å beholde dagens grenser.

Etter Fylkesmannens vurdering er det grunnlag for videre utredning av kommunegrensen mellom Lurøy og Rødøy. Et flertall av innbyggerne opplever deling av aktuelle øyer mellom to kommuner som uhensiktsmessige grenser. Fylkesmannen er tillagt oppgaven å vurdere helheten i regionen og vil derfor ikke tilrå en grensejustering mellom Rødøy og Lurøy uten at det finnes en løsning for resterende Rødøy.

Tysfjord

Det har gjennom hele reformperioden vært diskutert en deling av kommunen.

Det er kommet ett innbyggerinitiativ (08.06.2016) som krever at kommunen deles med ny grense gjennom Tysfjorden. Vest/ sørsiden av fjorden og øst/ nordsiden av fjorden foreslås sammenslått med en eller flere nabokommuner på sin side av fjorden.

Initiativet støttes av 448 underskrifter av 838 stemmeberettigete på vest/ sørsiden av fjorden.

Initiativet begrunnes bl.a. i at den økonomiske situasjonen kommunen befinner seg i, i stor grad skyldes kommunens geografi og at kommunen derfor er tungdrevet. Samtidig vil en deling føre til at de kjernesamiske områdene beholdes innenfor en kommune.

Fylkesmannen vurderer at innbyggerinitiativet bør utredes videre med sikte på en framtidig løsning der hver del av Tysfjord slås sammen med en eller flere nabokommuner på hver side av Tysfjorden. En oppfølging av innbyggerinitiativet må ev. resultere i en helhetlig løsning for hele Tysfjord kommune.

Tjeldsund

Det foreligger et innbyggerinitiativ fra Kongsvik krets (Hinnøya-siden 25,5% av innbyggerne) om grensejustering mot Harstad. Det er et klart flertall i denne delen av befolkningen for et Harstad-alternativ. Initiativet er begrunnet med kommunikasjoner som er bedre mot Harstad, geografi og avstander som gjør at innbyggerne i denne delen av kommunen allerede benytter Harstad som byen. Tjenestetilbud, kulturtilbud, sykehus og videregående skole gjør at tilhørigheten til Harstad er bedre. Kommunens utredning understøtter innbyggerinitiativet.

Fylkesmannen vil ikke tilrå at innbyggerinitiativet fra Hinnøya-siden følges opp uten at det samtidig finnes en løsning for resterende del av Tjeldsund. Etter fylkesmannens vurdering vil «rest-Tjeldsund» være enda mer sårbar enn dagens kommune ved en grensejustering.

En eventuell grensejustering som innebærer en løsning for hele kommunen vil få konsekvenser for fylkesgrensen.

Fylkesgrensen må tilpasses en eventuell ny kommunegrense.

Evenes

Fylkesmannen har mottatt innbyggerinitiativ vedrørende grensejustering for tidligere skolekretser Myrnes og Evensmark, med ønske om en innlemming i Skånland kommune. Initiativet forutsetter en sammenslåing mellom Evenes og Narvik. Innbyggerinitiativet begrunnes i geografi, sosiale forhold og samiske interesser.

Fylkesmannen vil ikke tilrå at innbyggerinitiativene følges opp uten at det samtidig finnes en løsning for resterende del av Evenes. Ved ev. nasjonalt vedtak om sammenslåing av Evenes og Narvik med virkning fra 01.01.2020, bør initiativet følges opp med en videre utredning for å kartlegge behov og konsekvenser ved en grensejustering og i så fall hvor grensen bør trekkes.

Fylkesgrensen må tilpasses en eventuell ny kommunegrense.

Kvæfjord (Sortland)

Fylkesmannen i Nordland har mottatt kopi av innbyggerinitiativ om grensejustering fra Kvæfjord kommune vedrørende bygda Gullhornet.

Sortland kommune har stilt seg positiv til en eventuell endring av kommunegrensen mot Kvæfjord. En eventuell endring av kommunegrensen må følges opp med justering av fylkesgrensen.

FYLKESMANNENS VURDERING AV ALTERNATIVE LØSNINGER – REGIONVIS

INNLEDNING

Fylkesmannen bygger sine anbefalinger på de utredningene og vurderingene som kommunen selv har utarbeidet i kommunereformprosessen. Kommunens o-alternativ blir særlig vektlagt ved vedtak om å fortsette som egen kommune. Fylkesmannen legger også til grunn egne vurderinger basert på vår kjennskap til kommunene gjennom rollen som veileder, klagemyndighet, tilsynsmyndighet samt gjennom vår behandling av skjønnsmiddelsøknader. Fylkesmannen i Nordland ser behov for sterkere generalistkommuner som sikrer gode velferdstjenester til alle innbyggere, og som er rigget for å møte framtidens utfordringer. Kommunene i Nordland er de viktigste aktørene for samfunnsutvikling i landsdelen. Fylkesmannen ønsker seg kommuner med fokus på helhetlig planlegging og med god utviklingskraft.

Fylkesmannen mener at de fremforhandlede intensjonsavtalene er et godt grunnlag for videre prosesser og vi tar i stor grad utgangspunkt i disse avtalene i vår tilrådning.

I vår regionvise oppsummering belyser vi noen hovedtrekk og spesielle forhold for den enkelte kommune. Vi viser til de kommunevise oppsummeringene av prosess, utredninger, o-alternativ og Fylkesmannens vurdering for et mer utfyllende bilde pr kommune. Fylkesmannen legger til grunn i sin tilrådning kommunens egne utredninger som vil være det mest omfattende materialet. Dette materialet vil gjøres tilgjengelig på Fylkesmannens hjemmeside.

Fylkesmannen differensierer sin anbefaling om kommunesammenslåing på følgende måte:

- Tilrådning om at Stortinget fatter beslutning om sammenslåing med virkning fra 01.01.2020.
- Sterk anbefaling til kommuner om å gå i ny dialog med aktuelle nabokommuner og fatte nye vedtak innen den forlengede tidsfristen. Dette er kommuner som i stor grad erkjenner sine utfordringer med tjenesteleveranser og/eller økonomi, som har fremforhandlet et løsningsalternativ gjennom gode prosesser og der det etter Fylkesmannen haster å finne en fremtidig løsning.
- For resterende kommuner anbefaler Fylkesmannen at det arbeides videre med en reformprosess. De største kommunene vil kunne klare seg alene, men de fleste har etter Fylkesmannens vurdering behov for å inngå i en større enhet for at kommunereformens målsettinger kan nås. De lokale prosessene i reformperioden har kommet for kort til at Fylkesmannen på dette tidspunkt kan se konkrete muligheter for løsninger innen den forlengede tidsfristen. For de minste haster det med klare retningsvalg. Det vil også for disse kommunene være mulig å fatte nytt vedtak innen den forlengende fristen og på den måten få del i de økonomiske virkemidler som følger reformen.

OFOTEN

Tjeldsund

Tjeldsund har utredet flere alternativer til sammenslåing og underskrevet intensjonsavtale med Harstad m/ flere og ETS (Evenes, Tjeldsund og Skånland). Kommunen har i tillegg utredet alternativet å bestå som egen kommune. Kommunestyret stemte over ETS- alternativet opp mot deling av kommunen, der Hinnøya-siden blir grensejustert mot Harstad og resterende av Tjeldsund blir stående igjen alene. ETS alternativet ble vedtatt med 9- mot 8 stemmer i kommunestyret. Harstad alternativet var ikke til votering i kommunestyret da kommunestyret hadde forpliktet seg på resultat av folkeavstemmingen. Fylkesmannen oppfatter vedtaket slik at det er en forankret erkjennelse både hos innbyggere og i kommunestyret at et sammenslått Tjeldsund vil bli en mer bærekraftig kommune for innbyggerne.

Det foreligger et innbyggerinitiativ fra Kongsvik krets (Hinnøya-siden 25,5% av innbyggerne) om grensejustering mot Harstad. Det er et klart flertall i denne delen av befolkningen for et Harstad-alternativ. Initiativet er begrunnet med kommunikasjoner som er bedre mot Harstad, geografi og avstander som gjør at innbyggerne i denne delen av kommunen allerede benytter Harstad som byen. Tjenestetilbud, kulturtilbud, sykehus og videregående skole gjør at tilhørigheten til Harstad er bedre. Kommunens utredning understøtter innbyggerinitiativet.

Fylkesmannen støtter kommunens vurdering om at «dersom Tjeldsund kommune fortsetter som egen kommune, vil dette ikke samsvare med målene i kommunereformen på områder som mer

robuste kommuner, større fagmiljø og bredde i kompetanse, reduksjon av omfanget av interkommunalt samarbeid og overføring av flere oppgaver til kommunene for å styrke lokaldemokratiet. Heller ikke målet om funksjonelle samfunnsutviklingsoppgaver vil bli møtt dersom Tjeldsund kommune fortsatt skal være egen kommune. Dersom Tjeldsund kommune ikke slår seg sammen med andre kommuner vil en god tjenesteproduksjon og positiv samfunnsutvikling være avhengig av videreføring og videreutvikling av interkommunalt samarbeid»

Kommunen konkluderer i sitt o-alternativ med at kommunen i realiteten kan havne i en situasjon der man ikke lenger vil være i stand til å opprettholde en forsvarlig drift som selvstendig kommune. Svak økonomi gjør det utfordrende for kommunen å oppfylle lovpålagte minimumskrav i tjenesteproduksjon.

Kommunen har allerede i dag en av landets mest omfattende interkommunale samarbeidsløsninger. Etter Fylkesmannens vurdering er ikke mer interkommunalt samarbeid en fullverdig løsning på nåværende og framtidige utfordringer i kommunen. Det høye antallet interkommunale samarbeidsordninger bidrar til et demokratiunderskudd i kommunen. Erfaringer med et høyt antall interkommunale samarbeidsordninger gjør omstilling mer kompleks enn om tjenestene utføres av egen kommune. Kommunen binder opp økonomiske ressurser som bidrar til at kommunen står mindre fritt til å foreta endringer etter eget ønske.

ETS-alternativet har størst oppslutning hos innbyggerne. ETS-alternativet vil heller ikke innfri målene i reformen ut fra kommunens egne utredninger og ut fra konklusjonene i Telemarksforsknings rapport. Fylkesmannen er enig i disse vurderingene.

Kommunen har vurdert alternativene (Harstad m/ flere, Egen kommune, ETS) opp mot hverandre og opp mot ekspertutvalgets 10 kriterier. Av disse alternativene innfrir kun Harstad m/flere målene i reformen og ekspertutvalgets ti kriterier. Harstad inngår i BAS-region for Tjeldsund. I felles intensjonsavtale mellom Harstad og Tjeldsund er det enighet om å arbeide for bedre kommunikasjonsløsninger innenfor samferdsel og videreutvikle digital infrastruktur.

Tjeldsund vil ikke innfri målene i reformen ved å fortsette som egen kommune. Tjeldsund har underskrevet intensjonsavtale med Harstad. Intensjonsavtalen oppfattes av kommunen som god og peker på løsninger for kommunen som helhet. Fylkesmannen vurderer at Harstad-alternativet er et naturlig framtidvalg for Tjeldsund ut fra kommunens egne utredninger og interne prosesser. En eventuell sammenslåing av Tjeldsund og Harstad vil medføre en nødvendig justering av fylkesgrensen mellom Nordland og Troms.

Fylkesmannen vil ikke tilrå at innbyggerinitiativet fra Hinnøya siden følges opp uten at det samtidig finnes en løsning for resterende del av Tjeldsund. Etter fylkesmannens vurdering vil «rest-Tjeldsund» bli enda mer sårbar enn dagens kommune ved en grensejustering.

Fylkesmannen anbefaler Tjeldsund å gjenoppta prosessen med alternativet Harstad m/ flere med sikte på å fatte positivt vedtak om sammenslåing med virkning fra 01.01.2020. Ved nasjonale vedtak om sammenslåing i 2017 vil kommunen ta del i den økonomiske virkemiddelpakken som følger reformen.

Evenes

Evenes har utredet tre alternativer til sammenslåing og underskrevet intensjonsavtale med alle tre. Alternativene har vært Harstad m/flere, ETS og Narvik. Kommunen har i tillegg utredet muligheten for å bestå som egen kommune. Kommunestyret fattet vedtak om å bestå som egen kommune med alternativene egen kommune (9 stemmer), sammenslåing med Narvik m/flere (8 stemmer), ETS (0 stemmer). Vedtaket om å bestå som egen kommune inneholder en politisk erkjennelse om at kommunen ikke er i stand til å levere alle kommunale basistjenester i egen regi og på denne måten heller ikke innfrir målene i reformen. Rådgivende folkeavstemming delte seg så godt som likt mellom ETS alternativet og Ofoten alternativet (seks stemmers overvekt til ETS). Kommunen har gjennomført en av Nordlands mest omfattende kommunereformprosesser med involvering av innbyggere, medvirkning og utredninger.

Fylkesmannen har mottatt et innbyggerinitiativ fra kommunen. Innbyggerinitiativ gjeldende bygder som befinner seg nært kommune- og fylkesgrensen mellom Evenes og Skånland, nord og øst for Europavei 10. Innbyggerinitiativet om grensejustering gjelder under forutsetning at Evenes kommune slås sammen med Narvik kommune.

Kommunens eget utfordringsbilde beskriver en kommune som har utfordringer med å levere basistjenester til innbyggerne i egen regi, og har for lite kapasitet og kompetanse på vesentlige utviklingsområder. Kommunen vil ikke kunne håndtere framtidige nye oppgaver.

Fylkesmannen vurderer at kommunens o-alternativ gir et realistisk bilde av kommunens utfordringer, og vurderer at kommunen ikke innfrir målet om gode og likeverdige tjenester til innbyggerne og heller ikke målet om helhetlig og samordna samfunnsutvikling. ETS-alternativet er grundig utredet, og har lang samarbeidshistorie, men ansees heller ikke å oppfylle målene i reformen. En sammenslått ETS-kommune vil få et befolkningsgrunnlag på ca. 5 500 innbyggere, ha en relativt lik problemopphopning og et relativt begrenset løsningsrepertoar.

Kommunen baserer mange av sine tjenesteleveranser i dag på interkommunale samarbeidsløsninger. Vedtaket om å bestå som egen kommune baserer seg på kjøp av tjenester gjennom interkommunale samarbeidsordninger. Kommunen har flest samarbeidsløsninger innen ETS-samarbeidet, men har etter hvert utviklet flere samarbeidsordninger med Narvik (12 samarbeidsordninger). Etter Fylkesmannens vurdering er ikke mer interkommunalt samarbeid en fullverdig løsning på nåværende og framtidige utfordringer i kommunen. Det høye antallet interkommunale samarbeidsordninger bidrar til et demokratiunderskudd i kommunen. Erfaringer med et høyt antall interkommunale samarbeidsordninger gjør omstilling mer kompleks enn om tjenestene utføres av egen kommune. Kommunen binder opp økonomiske ressurser som bidrar til at kommunen står mindre fritt til å foreta endringer etter eget ønske.

Evenes inngår i en naturlig bo- og arbeidsmarkedsregion med Narvik. 41% av de sysselsatte pendler ut av kommunen og hovedvekten av disse pendler til Narvik. Åpning av Hålogalandsbrua vil knytte regionen enda tettere sammen og forkorte reisetiden til Narvik betydelig.

Evenes har en historisk tilhørighet til Ofoten. En sammenslåing av Evenes og Narvik vil styrke utviklingskraften i regionen og bidra til gjensidige viktige synergier.

Fylkesmannen vurderer at *behovet* for å bygge en ny kommune i Evenes er godt forankret gjennom høringsprosesser og politiske vedtak. Kommunen har jobbet med to alternative løsninger og retningsvalg (ETS og Evenes-Narvik). ETS alternativet fikk ingen oppslutning i kommunestyrets behandling av saken. Fylkesmannen mener det ligger godt til rette for å videreføre de allerede igangsatte prosessene nå i denne reformperioden.

Fylkesmannen vil på bakgrunn av kommunens egne utredninger, lokale prosesser og vår egen vurdering tilrå at Stortinget fatter vedtak om sammenslåing av Narvik og Evenes med virkning fra 1.1. 2020.

Narvik

Narvik har gjennomført flere utredninger med kommunene i Ofoten m/ og uten to Troms kommuner (Lavangen og Gratangen). Narvik har underskrevet intensjonsavtale med Evenes. Kommunen har fattet positivt vedtak i kommunestyret om sammenslåing med Evenes, Gratangen (Troms), Ballangen og Tysfjord kommuner.

Kommunen har gjort et grundig arbeid med å analysere og vurdere nå- og framtidssituasjon sett i lys av reformens mål og kriterier for fremtidig kommunestruktur. Kort oppsummert vurderer kommunen seg selv å være rustet til å innfri disse. Kommunen erkjenner likevel at en ny storkommune vil ha stordriftsfordeler med økt kapasitet og en mer effektiv tjenesteproduksjon. Større fagmiljøer vil enklere bidra til rekruttering av spesiell kompetanse. Kommunen leverer i dag et variert tjenestetilbud av god kvalitet på de fleste områdene.

Hålogalandsbrua representerer store samferdselsinvesteringer som legger til rette for ny vekstkraft og utviklingsmuligheter i regionen. Gjennom denne investeringen knyttes regionen tettere sammen og Narvik forsterker sin rolle som regionsenter.

Det er et stort potensiale for samfunns- og næringsutvikling i aksene Evenes/ Narvik. Evenes har næringsareal, mens Narvik har utviklingskraft.

Fylkesmannen vurderer at Narvik kommune innfrir målene i reformen ved å fortsette som egen kommune. Ved en sammenslåing av Evenes og Narvik vil målet om en helhetlig og samordnet samfunnsutvikling innfris i denne delen av regionen. Evenes er i stor grad avhengig av eksisterende og framtidig samarbeid med Narvik for å kunne levere lovpålagte tjenester med tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til sine innbyggere. Fylkesmannen vurderer imidlertid at regionen som helhet ville stått vesentlig sterkere i et samfunnsutviklingsperspektiv ved en sammenslåing av Evenes, Narvik, Tysfjord (ev. deler av Tysfjord) og Ballangen.

Fylkesmannen tilrå at kommunens vedtak om sammenslåing med Evenes følges opp i Stortinget ved nasjonalt vedtak i 2017, med virkning fra 01.01.2020

Ballangen

Ballangen kommune har utredet en mulig ny kommune i Ofoten sammen med Ofoten kommunene. Kommunens utredningsarbeid har i store trekk vært basert på eksterne utredninger og felles møteaktivitet gjennom Ofotrådet. Kommunen har i reformperioden i stor grad benyttet intern kapasitet på omstillingsprosesser og på behovet for strukturelle endringer for å tilpasse driften en økonomisk krevende situasjon. Kommunen har i liten grad hatt kapasitet til å holde trykket oppe på parallelle prosesser. Kommunen har ikke utredet et eget o-alternativ. Kommunen har fattet vedtak om å fortsette som egen kommune. Vedtaket åpner for nye vurdering vedrørende kommunereformprosessen på et senere tidspunkt.

Kommunen melder selv at de har bygd ned kompetanse på områder som er flyttet over i interkommunale samarbeidsordninger og oppfatter i stor grad disse ordningene som irreversible, ettersom de ikke har økonomisk mulighet til å ta oppgavene tilbake. Ballangen har store økonomiske utfordringer og har vært innmeldt i ROBEK siden 2013. Kommunen melder selv at forventet akkumulert underskudd ved utgangen av 2016 ventes å stige til ca. 40 MNOK, og at dette vil få dramatiske konsekvenser for tjenestetilbudet i 2017. I henhold til vedtatte planer skal kommunen redusere driftsnivået med 12 MNOK samtidig som de skal dekke inn 8 MNOK av akkumulert underskudd, dvs. en samlet utfordring på 20 MNOK i 2017. Det økonomiske nedtrekket vil stille kommunen ovenfor store utfordringer dersom lovpålagte tjenestetilbud skal opprettholdes med tilstrekkelig kompetanse og kapasitet. Prognoser om fortsatt negativ befolkningsutvikling over tid vil medføre en forskyvning av alderssammensetningen i kommunen. Dette vil endre behovet for tjenestetilbudet og påføre kommunen relativt store demografikostander i følge Telemarksforsknings beregninger. Fylkesmannen vurderer kommunens økonomiske situasjon både nå og i et framtidsperspektiv som kritisk, og kommunen innfrir på denne bakgrunn ikke målet om en bærekraftig og robust kommune.

Ballangen er en naturlig del av en større BAS-region med Narvik. Nær 40% av de yrkesaktive i Ballangen pendler ut av kommunen, der hovedvekten pendler til Narvik.

En helhetlig utvikling i regionen forutsetter felles planlegging. Ballangen har begrenset kompetanse og kapasitet til å oppdatere overordnet planverk. Kommuneplanens samfunnsdel er ikke oppdatert siden 2008. Utviklingskraften i Ofoten vil styrkes med et mer helhetlig perspektiv i regionen. Synergien mellom Ofoten-kommunene kan bidra til langt større utviklingskraft i regionen enn hver kommune for seg.

Med bakgrunn i Telemarksforsknings utredninger og Fylkesmannens samlede vurdering av kommunen vil ikke Ballangen være i stand til å tilby gode og likeverdige tjenester innenfor alle lovpålagte områder til sine innbyggere ved å fortsette som egen kommune. Kommunen vil ha både økonomiske og personellmessige utfordringer med å innfri allerede skjerpede krav til kvalitet og kompetanse på en rekke spesialiserte fagområder. Hvis Ballangen skal fortsette som egen kommune vil dette medføre et økt behov for interkommunale samarbeidsordninger på flere fagfelt.

Kommunen har utfordringer med å levere lovpålagte tjenester og de økonomiske utfordringer har et slikt omfang at det haster å finne en framtidig løsning for kommunen. Ballangen har gjennom andre prosesser (ROBEK nettverk) vist en erkjennelse av eget utfordringsbilde.

Fylkesmannen vurderer at kommunen ikke innfrir flere av målene i reformen og anbefaler at kommunen går i ny dialog med Narvik med sikte på å fatte nytt vedtak innen den forlengede tidsfristen. Ved nasjonalt vedtak om sammenslåing i 2017, vil kommunen ta del i den økonomiske virkemiddelpakken som følger reformen.

Fylkesmannen understreker det kritiske behovet for endring i Ballangen. Kommunen er kommet kort i sin prosess gjennom reformperioden. Hvis den utvidete fristen for å gjøre nye vedtak ikke blir tilstrekkelig for kommunen, bør nasjonale myndigheter likevel vurdere å fatte vedtak om sammenslåing med virkning fra 01.01.2020.

Tysfjord

Tysfjord har utredet en felles ny Ofoten-kommune sammen med Ofoten-kommunene. Denne utredningen har berørt alternativet deling av Tysfjord kommune. Kommunen har i tillegg utredet et indre Salten-alternativ med kommunene Sørfold, Hamarøy, Fauske og Saltdal og et nord Salten-alternativ med kommunene Steigen, Tysfjord og Hamarøy. Siste alternativ ble av kommunene vurdert som ikke bærekraftig og ble lagt bort. Steigen orienterte seg i den videre prosessen mot Bodø. Det ble utarbeidet et forslag til intensjonsavtale mellom kommunene i indre Salten-alternativet. o-alternativet er gjennomført av ekstern konsulent (Telemarksforskning). Tysfjord kommune avsluttet sitt kommunereformarbeid uten at høringsprosess i kommunen ble gjennomført.

Fylkesmannen har mottatt et innbyggerinitiativ fra vest-/sørsiden av Tysfjord kommune. Initiativet er begrunnet i ønske om å sikre gode velferdstjenester til alle innbyggere i nåværende Tysfjord, og samtidig sikre en økonomisk bærekraftig forvaltning og tilbud av gode fremtidsrettede tjenester for både innbyggere og næringsliv. Tysfjord kommune er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Kjerneområdet for den lulesamiske befolkningen er sør/vestsiden av Tysfjorden. Innbyggerinitiativet løfter fram det samiske perspektivet og rammebetingelsene for ivaretagelse av samiske interesser.

Underskriftslistene som er undertegnet av 448 innbyggere, som utgjør over 50% av befolkningen i stemmeberettiget alder i denne delen av kommunen, støtter initiativet.

Fylkesmannen har god kjennskap til Tysfjord kommune gjennom en løpende kontakt på flere fagområder.

Kommunen har vært ROBEK-kommune siden 2014, og har ilt disse årene opparbeidet seg et akkumulert underskudd på ca. 41,7 MNOK (ca. 18% av br. driftsinntekt). Kommunen har pr. 31.12.2015 kassakredittlån på 60 MNOK. Kommunens økonomiske situasjon vurderes av Fylkesmannen å være dramatisk, og det er særlig bekymringsfullt at kommunen ikke har klart å balansere driften, noe som medfører nye store underskudd hvert år. Kommunen løfter selv frem todelingen av kommunen og polariseringen på hver side av Tysfjorden som en utfordring. Fylkesmannen deler denne vurderingen. Forsøk på strukturendringer i tjenestetilbudet har gjentatte ganger ikke fått nødvendig politisk mandat som følge av dette. At kommunen deles av Tysfjorden gjør den også spesielt tungdrevet, ettersom fergesamband er eneste kommunikasjonsmulighet mellom de to delene. Den vanskelige økonomiske situasjonen kommunen befinner seg i vil få store konsekvenser for kommunens kapasitet og evne til å tiltrekke seg nødvendig kompetanse de

nærmeste årene. Kommunene har i en årrekke unnlatt å utforme økonomiplan, som er planen som skal være bindeleddet mellom politiske styringssignaler og ressursbruk på tjenestenivå.

Nødvendig nedtrekk av driften for å gjenvinne økonomisk balanse i tillegg til demografi- og befolkningsutvikling vil gi kommunen vanskelige rammevilkår mht. å levere likeverdige og lovpålagte tjenester av god kvalitet til innbyggerne.

Fylkesmannen vurderer at kommunen ikke har forutsetninger for å nå målene ved å fortsette som egen kommune. Den økonomiske situasjonen og innvirkningen dette vil ha på tjenestenivået på kort og lang sikt gjør at Fylkesmannen vurderer situasjonen i Tysfjord som kritisk.

Geografiske forutsetninger og innbyggerinitiativet fra vest-/ sørsiden peker på at en aktuell framtidsløsning for kommunen kan være en deling av kommunen. Utfordringen vil være at kommunene de respektive delene av Tysfjord eventuelt skal inn i, begge er og har i en årrekke vært ROBEK-kommuner. Disse kommunene vurderes ikke å oppfylle målene i reformen selv om de blir tilført befolkningsgrunnlag gjennom en deling av Tysfjord. Det vil være nødvendig med en videre utredning av konsekvensene ved en deling av Tysfjord.

Fylkesmannen vil ikke tilrå at innbyggerinitiativet fra sør-/ vestsiden av Tysfjord følges opp uten at det finnes en helhetlig løsning for resterende del av Tysfjord. Etter Fylkesmannens vurdering vil «rest-Tysfjord» være enda mer sårbar enn dagens kommune ved en grensejustering.

Ut fra en helhetlig vurdering av de utredninger som foreligger, innbyggerinitiativ og Fylkesmannens kjennskap til kommunen, tilrå vi at det igangsettes en prosess med sikte på deling av kommunen. Sør-/ vestsiden av Tysfjorden mot Hamarøy og nord-siden mot Ballangen. Fylkesmannen i Nordland ønsker sterke generalistkommuner som sikrer likeverdige tjenester til alle innbyggere, og som er rigget for framtidige utfordringer. Fylkesmannen anbefaler derfor at en ev. deling av Tysfjord må sees inn i en utvidet prosess der sør-vest siden av Tysfjord og Hamarøy sees i sammenheng med flere kommuner i indre Salten, og nord-øst siden av Tysfjord og Ballangen sees i sammenheng med en ny Ofoten kommune.

Fylkesmannen anbefaler Tysfjord å gjøre de nødvendige vedtak om sammenslåing med virkning fra 01.01.2020, slik at kommunen kan ta del i den økonomiske virkemiddelpakken som følger reformen.

Fylkesmannen understreker det kritiske behovet for endring i Tysfjord. Kommunen er kommet kort i sin prosess gjennom reformperioden. Hvis den utvidete fristen for å gjøre nye vedtak ikke blir tilstrekkelig for kommunen, bør nasjonale myndigheter likevel vurdere å fatte vedtak om sammenslåing med virkning fra 01.01.2020.

Helheten i Ofoten:

Fylkesmannen tilrå at Stortinget fatter vedtak om sammenslåing av Evenes og Narvik med virkning fra 01.01.2020.

Videre anbefaler Fylkesmannen at Ballangen kommunen går i ny dialog med Narvik med sikte på å fatte nytt vedtak innen den forlengede tidsfristen, slik at Ballangen kan ta del i de økonomiske virkemidlene som følger denne reformprosessen. Det igangsettes en prosess med sikte på deling av

Tysfjord, der nordsiden av Tysfjord inngår i en framtidig Ofoten-kommune og sør-/vestsiden slås sammen med Hamarøy. Tysfjord anbefales å fatte de nødvendige vedtak innen den utvidede tidsfristen slik at også de kan ta del i reformens virkemiddelpakke og danne grunnlag for en framtidsrettet struktur for kommunens innbyggere. Fylkesmannen understreker det kritiske behovet for endring i Tysfjord og Ballangen. Kommunene er kommet kort i sine prosesser gjennom reformperioden. Hvis den utvidete fristen for å gjøre nye vedtak ikke blir tilstrekkelig for kommunen, bør nasjonale myndigheter likevel vurdere å fatte vedtak om sammenslåing med virkning fra 01.01.2020.

Fylkesmannen tilrår at Tjeldsund kommune gjenopptar prosessen med alternativet Harstad m/ flere med sikte på nytt positivt vedtak for sammenslåing med Harstad innenfor den utvidede fristen for lokale vedtak.

Fylkesgrensen mot Troms endres i tråd med resultatet av nasjonale vedtak for eventuell endring av kommunestruktur i grenseområdet mellom Nordland og Troms.

VESTERÅLEN

Andøy, Sortland, Bø, Hadsel, Øksnes, Lødingen

Kommunene i Vesterålen gikk tidlig i kommunereformperioden sammen for å få utredet fordeler, ulemper og alternativer ved kommunestrukturen Vesterålen. Det ble gjennomført en felles utredning, hvor BDO ble benyttet som ekstern konsulent, som ble ferdigstilt i februar 2015. I etterkant av utredningen ble det tatt initiativ fra Sortland kommune til et felles formannskapsmøte (27.03.2015), uten at dette ble fulgt opp av de andre kommunene. Dette markerte på mange måter slutten på nabopraten hos alle kommunene i regionen, bortsett fra Lødingen som valgte å innrette videre arbeid mot Harstad. Dette arbeidet ledet frem til en intensjonsavtale, og på tampen av reformperioden ble det også utarbeidet en intensjonsavtale med Vågan. I de andre kommunene har det vært lav aktivitet gjennom hele reformperioden, og arbeidet har vært preget av prinsipiell motstand mot reformen. Bø har som den minste og mest utsatte kommunen i regionen ikke en egen utredning av o-alternativet. Ingen av kommunene i Vesterålen fattet positivt vedtak om sammenslåing.

Den felles utredningen peker på at dagens kommunestruktur ikke er et reelt fremtidsalternativ for Vesterålen som helhet, fordi den ikke vil gi kommunene tilstrekkelig økonomi, kompetanse og kapasitet til å oppfylle målene i reformen. Fire forhold ble trukket spesielt frem som utfordrende med dagens struktur:

- Lav evne til å finansiere fremtidige investeringsbehov
- Sårbar næringsstruktur
- Robusthet til å ivareta tjenestebehovet innenfor kapitalintensive tjenester
- Evnen til å sikre nødvendige tiltak for å skape funksjonelle helhetlige planprosesser for å videreutvikle regionen.

Når det gjelder økonomi, pekes det på at kommunene er i ulike situasjoner. Flere av kommunene har svært høy gjeldsgrad, og ingen av kommunene har klart å holde et stabilt netto driftsresultat over tid. Analysen av kommunenes samlede økonomiske status viser derfor at ingen av kommunene kan sies å være økonomisk robuste. Særlig gjelder dette Bø kommune. Kommunens økonomiske handlingsrom nå redusert til et minimum og det er ingen reserver på fond til å dekke uforutsette hendelser.

Når det gjelder dekningsgrad innenfor de viktigste tjenesteområdene vurderes denne som god i utredningen, men analyser av befolkningsutviklingen peker i retning av store fremtidige utfordringer knyttet til blant annet pleie- og omsorgstjenester. I løpet av den siste 20 årsperioden har alle kommunene med unntak av Sortland hatt befolkningsnedgang. Befolkningsutviklingen i regionen viser følgende endring de siste 20 årene:

- Sortland: 15,3 %
- Hadsel: -5,4 %
- Øksnes: -5,6 %
- Andøy: -18,2 %
- Lødingen: -19,2%
- Bø: -24,6 %

I samme periode har Sortland hatt en vekst på 15 %. Når det gjelder Sortland, som eneste vekstkommune, opplever de et stort press på de kommunale tjenestene når det gjelder tilrettelegging for ny aktivitet, mens flere av de andre kommunene beskriver utfordringer i forhold til å klare å rekruttere etterspurt kompetanse, å skape fagmiljøer, samt at den økonomiske handlefriheten oppleves som liten.

Fylkesmannen vurderer at Hadsel og Sortland langt på vei vil innfri målene i reformen som egne kommuner, mens de minste kommunene vil - spesielt i et lengre perspektiv - ha utfordringer med å innfri økende krav til kompetanse, kapasitet og valgfrihet på flere tjenesteområder, spesielt sett i lys av befolkningsutviklingen i regionen. De minste kommunene vurderes også å være lite robust og svært sårbare økonomisk, noe som har medført at enkelthendelser har vært avgjørende for om de klarer å drifte i balanse.

Lødingen har som tidligere nevnt vært deltaker i flere prosesser, og har i løpet av reformperioden undertegnet 2 intensjonsavtaler utenfor Vesterålsalternativet. Fylkesmannen anbefaler at kommunen tar et retningsvalg både i forhold til fremtidige samarbeidsmønstre, noe som vil bedre oversikten og lette de administrative omkostningene ved samarbeidene.

Helheten i Vesterålen

Fylkesmannen anbefaler at kommunene i Vesterålen jobber videre med sikte på å finne gode løsninger for en framtidig kommunestruktur sammen. Alternativene for fremtidige løsninger for kommunene i Vesterålen gir seg i stor grad selv på grunn av de geografiske forutsetningene og det pekes i denne sammenheng også på den lange samarbeidshistorien kommunene har. De lokale prosessene har imidlertid kommet for kort til at Fylkesmannen ser mulighet for løsning innenfor reformperioden.

LOFOTEN

Kommunene i Lofoten har i fellesskap utredet alternativet «Lofoten kommune». Røst valgte tidlig i prosessen å gjøre et retningsvalg mot Bodø og noe senere i prosessen fulgte Værøy etter med samme retningsvalg. Vågan kom sent inn i prosessen med Lofoten alternativet og valgte i sluttinnspurten å orientere seg mot Lødingen. Moskenes, Flakstad og Vestvågøy fremforhandlet og underskrev felles intensjonsavtale. Vågan utarbeidet intensjonsavtale som ble underskrevet med Lødingen, mens Værøy og Røst underskrev intensjonsavtale med Bodø m/ flere.

Vågan

Kommunestyret i Vågan fattet vedtak om utredning av en mulig kommunesammenslåing 23.11.2015. Vågan har utarbeidet intensjonsdokument med andre Lofoten kommuner (Vestvågøy, Flakstad og Moskenes). Vågan har i tillegg utarbeidet status- og faktagrunnlag med Lødingen under arbeidstittelen «Aust-Lofoten» kommune. Lødingen og Vågan har underskrevet intensjonsavtale. På grunn av sent oppstartsvedtak og stort tidspress har ikke kommunen utarbeidet eget o-alternativ.

Innbyggerhøring gav flertall for kommunesammenslåing med et retningsvalg mot vest Lofoten (Vestvågøy, Flakstad og Moskenes). Kommunen fattet vedtak om å fortsette som egen kommune med en videreføring av by- og regionprosjektet mellom Lødingen og Vågan, og med en videreføring av dagens interkommunale samarbeidsløsninger.

Telemarksforskning har utredet fordeler og ulemper ved at Vågan kommune fortsetter som egen kommune. Vågan har få interkommunale samarbeid og løser dermed de fleste oppgavene i egen regi pr. i dag. Det konkluderes med at Vågan har kapasitet og kompetanse til å levere tjenestene i egen regi. Kommunen har stagnasjon i befolkningsveksten og prognoser på framtidig befolkningssammensetning kan gi kommunen nye utfordringer på tjenesteleveranser.

Det er behov for en mer helhetlig og samordnet samfunnsutvikling for å utvikle Lofoten som region. Færre kommunegrenser vil bidra til dette. Lofoten er en sterk merkevare og kommunene vil profitere på samhandling for å få styrket utviklingskraft i regionen.

Fylkesmannen vurderer at Vågan langt på vei innfrir målene i kommunereformen ved å fortsette som egen kommune, men vurderer samtidig at utviklingskraften og en samordnet samfunnsutvikling vil stå sterkere om kommunen på sikt orienterer seg mot en sammenslåing med øvrige kommuner i Vest-Lofoten.

Vestvågøy

Vestvågøy har gjennomført en grundig prosess med utredning av ny kommunestruktur i Lofoten i samarbeid med de øvrige Lofoten-kommunene. Intensjonsavtalen som er fremforhandlet oppfattes av kommunene som god. Vestvågøy har fattet vedtak om sammenslåing med kommunene Flakstad, Moskenes og Værøy under en forutsetning av frivillighet fra de andre kommunene. Folkeavstemningen i kommunen fikk et klart flertall for sammenslåing.

Kommunen er i vekst og har over de siste 20 årene økt sin befolkning med 3,7%. Vestvågøy beskriver utfordringer med rekruttering av kompetanse på spesialiserte fagområder, til tross for en kommunestørrelse på over 11000 innbyggere. Med ev. nye oppgaver og skjerpede krav til kvalitet og kompetanse på flere fagområder vil det være behov for å løse noen av kommunenes oppgaver gjennom interkommunale samarbeidsordninger, selv ved en kommunesammenslåing.

Det er utviklet et omfattende interkommunalt samarbeid mellom kommunene i vest-Lofoten med Vestvågøy som vertskommune. Nye vertskommuneløsninger er særlig utviklet i forhold til Moskenes og Flakstad. Disse kommunene samhandler godt og har en naturlig geografisk avgrensing vestover. Kommunene har en integrasjon med hverandre som legger et godt grunnlag for videre utvikling.

Fastlands-Lofoten fungerer som en naturlig bo- og arbeidsmarkedsregion. Lofoten er i seg selv en merkevare med stort potensial for felles nærings- og samfunnsutvikling. Kommunen er utviklingsorientert og vil kunne bidra til større utviklingskraft i hele regionen ved en sammenslåing med kommunene Moskenes og Flakstad.

Fylkesmannen vurderer at Vestvågøy kommune langt på vei innfrir målene i reformen ved å fortsette som egen kommune. Fylkesmannen vurderer imidlertid at regionen som helhet vil stå vesentlig sterkere i et samfunnsutviklingsperspektiv ved en sammenslåing av Moskenes, Flakstad og Vestvågøy. Moskenes og Flakstad er i større grad avhengig av eksisterende og framtidig samarbeid med Vestvågøy for å kunne levere lovpålagte tjenester med tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til sine innbyggere.

Kommunene har fremforhandlet et intensjonsgrunnlag som er godt gjennomarbeidet og som gir et godt grunnlag for en videre prosess mellom aktuelle kommuner.

Fylkesmannen tilrår at kommunens vedtak om sammenslåing med Flakstad og Moskenes følges opp av Stortinget med vedtak i 2017 med virkning fra 01.01.2020.

Flakstad

Flakstad har gjennomført en grundig prosess med utredning av ny kommunestruktur i Lofoten i samarbeid med de øvrige Lofoten-kommunene. Intensjonsavtalen som er fremforhandlet mellom Vestvågøy, Flakstad og Moskenes oppfattes av kommunene som god. I opinionsundersøkelse i Lofoten var det flertall blant kommunes innbyggere for kommunesammenslåing, mens ved folkeavstemming var det flertall for å videreføre Flakstad som egen kommune. Kommunestyret fattet vedtak om å følge resultat av folkeavstemningen og Flakstad kommunestyret fattet enstemmig vedtak om å bestå som egen kommune.

Kommunen har hatt en negativ befolkningsutvikling på 18,5% de siste 20 årene og framskrivninger viser en fortsatt nedgang i innbyggertall. Over 30% av kommunenes innbyggere har sitt daglige arbeid utenfor kommunen. De fleste pendler til Vestvågøy.

Fylkesmannen understøtter beskrivelsen av kommunens sårbarhet på flere fagområder og manglende utviklingskraft pga. liten administrativ ressurs. Kommunen er som følge av størrelsen svært sårbar når det gjelder tjenesteproduksjon. Flere fagområder har liten/manglende kapasitet og

kompetanse i tillegg til sårbare små fagmiljøer. Kommunen beskriver utfordringer med tilstrekkelig distanse i tjenesteproduksjonen som kan utgjøre en risiko for kvalitet og likeverdige tjenester. Kommunen er i dag avhengig av samarbeid med andre kommuner for å løse primæroppgaver og nye oppgaver må i stor grad forventes løst ved en utvidelse av det interkommunale samarbeidet. I Lofoten er mange av samarbeidsordningene bygget på vertskommuneprinsippet, der Vestvågøy er vertskommune. Det kan medføre en utfordring for kommunes politiske mulighet for styring og kontroll at et stort antall samarbeidsløsninger styres av en vertskommune.

Flakstad har vært ROBEK-kommune siden 2008. Kommunen har jobbet aktivt de siste årene med å snu den negative trenden. Kommunen kunne i 2015, for første gang siden 2004, vise til et positivt regnskapsresultat. Men fortsatt har kommunen utfordringer med å tilpasse utgiftsnivået til inntektene. Det akkumulerte merforbruket er på 15,1 MNOK og kommunen har fått innvilget forlenget frist på inndekning av underskuddet til regnskapsavleggelsen for 2018. Kommunen deltar for andre gang på ROBEK-nettverk og det må utvises en større politisk vilje enn tidligere til å gjennomføre omstilling for at kommunen skal kunne overholde denne fristen.

Flakstad mangler flere oppdaterte planer og kommunen fremhever i sitt o-alternativ at de ikke har ledig ressurs som kan benyttes til overordnet planlegging. Flakstad inngår i en naturlig BAS-region med de andre Lofoten kommunene. Det er behov for en mer helhetlig planlegging med større utviklingskraft for å utløse potensiale i en helhetlig og samordnet samfunnsutvikling i regionen.

Fylkesmannen vurderer at Flakstad ikke innfrir flere av målene i reformen ved å fortsette som egen kommune.

En sammenslåing av kommunen Flakstad, Moskenes og Vestvågøy vil innfri målene i reformen.

Fylkesmannen vurderer at prosessen og grunnlaget for å bygge en ny kommune i Lofoten er kommet langt. Det samlede utfordringsbilde i Lofoten er såpass krevende at det vil være nødvendig å finne en løsning i denne reformperioden. Moskenes og Flakstad har store økonomiske utfordringer og kommunene vil ha stor nytte av de økonomiske virkemidlene som følger nasjonale vedtak om sammenslåing i 2017. Integrasjonen mellom kommunene er stor i dag og kommunene samhandler allerede på en rekke områder. En sammenslåing av disse kommunene vil danne grunnlaget for en framtidrettet Lofoten-kommune som på sikt også bør inkludere Vågan.

Fylkesmannen tilrår at Stortinget fatter vedtak om sammenslåing med kommunene Flakstad, Moskenes og Vestvågøy med virkning fra 01.01.2020

Moskenes

Moskenes har utredet en mulig ny kommunestruktur sammen med de øvrige kommunene i Lofoten, som beskrevet innledningsvis. Den framforhandlede og underskrevne intensjonsavtalen oppfattes som god og som et godt grunnlag for videre prosesser også i Moskenes. I en innbyggerundersøkelse i mars 2016 var det knapt flertall for sammenslåing, mens ved folkeavstemming i kommunen juni 2016 var det stort flertall for å bestå som egen kommune. Kommunestyret har fattet vedtak om å bestå som selvstendig kommune med begrunnelse i at alternativet Værøy, Moskenes, Flakstad og Vestvågøy (avtalepartene i intensjonsgrunnlaget) ikke vil gi en stor robust kommune.

Kommunen har hatt en negativ befolkningsutvikling på nær 25% de siste 20 årene og framskrivninger viser en fortsatt nedgang i innbyggertall. Ca 18% av kommunenes innbyggere pendler ut av kommunen. Den sterke negative befolkningsveksten utfordrer kommunen på flere områder. Det er krevende for kommunen å trekke ned driften og tilpasse tjenestenivået i samme takt som innbyggertallet reduseres. Det er bekymringsfullt for kommunens framtidsutsikter at prognosene for fortsatt reduksjon av innbyggertall videreføres i samme takt.

Moskenes beskriver en svært sårbar kommune i sitt o-alternativ. Kommunen trekker fram utfordringer med små fagmiljø og manglende kapasitet og kompetanse på flere fagområder. *«Moskenes kommune har de siste årene måttet redusere tjenestetilbudet fordi økonomiske utfordringer har vokst. Moskenes kommune har nå høy gjeldsbelastning og en sårbar økonomi med få reserver å tære på. For Moskenes kommune er det generelt vanskelig å effektivisere mer gjennom struktur i tjenesteledet. Kommunen har i dag dimensjonert tilbudet slik at det gjennomgående er ett tilbud pr tjeneste (en skole, ett sykehjem, ett folkebibliotek, ett legekantor osv). Moskenes kommune har hatt manglende kontroll på økonomien med det resultat at det har bygget seg opp et høyt akkumulert merforbruk over år samtidig som kommunen har liten mulighet til å håndtere uforutsette hendelser. Manglende handlingsrom kan svekke kommunens mulighet og evne til å tilby innbyggerne gode velferdstjenester. Valgalternativene innenfor tjenesteleveransene er svært begrenset. Moskenes kommune mangler kapasitet og kompetanse for å styrke samfunnsutviklerfeltet, både planlegging og implementering av planene.»*

Fylkesmannens vurdering er i tråd med kommunens beskrivelse av sårbarhet og vanskelig økonomisk ståsted. Kommunen har vært ROBEK-kommune siden 2013, og hadde pr. 01.01.15 et akkumulert underskudd på ca. 17 MNOK. Det er krevende for kommunen å inndekke underskuddet, da driften allerede i dag kjøres på et tilnærmet minimumsnivå.

Fylkesmannen vurderer at Moskenes kommune ikke vil innfri målene om «gode og likeverdige tjenester til innbyggerne, helhetlig og samordnet samfunnsutvikling og bærekraftig og økonomisk robuste kommuner» ved å fortsette som egen kommune. Fylkesmannen vurderer at situasjonen for Moskenes kommune er kritisk på flere områder og det er et klart behov for å finne løsninger for kommunen innenfor tidsrammen av denne reformprosessen.

Fylkesmannen vurderer at prosessen og grunnlaget for å bygge en ny kommune i Lofoten er kommet langt. Det samlede utfordringsbilde i Lofoten er såpass krevende at det vil være nødvendig å finne en løsning i denne reformperioden. Moskenes og Flakstad har store økonomiske utfordringer og kommunene vil ha stor nytte av de økonomiske virkemidlene som følger nasjonale vedtak i 2017. Integrasjonen mellom kommunene er stor i dag og kommunene samhandler allerede på en rekke områder. En sammenslåing av disse kommunene vil danne grunnlaget for en framtidsrettet Lofoten-kommune som på sikt også bør inkludere Vågan.

Fylkesmannen tilrår at Stortinget fatter vedtak om sammenslåing av kommunene Moskenes, Flakstad og Vestvågøy med virkning fra 01.01.2020

Værøy

Værøy har vurdert flere retningsvalg i tillegg til mulighet for å bestå som egen kommune. Kommunen har deltatt i utredning «øy-kommuneprosjektet» sammen med 9 andre øykommuner. Værøy har periodevis deltatt i utredningsarbeidet sammen med Moskenes, Flakstad og Vestvågøy. Kommunen har fremforhandlet intensjonsgrunnlag og intensjonsavtale med Bodø m/ flere. Kommunestyret og innbyggere har gjennom hele reformperioden pekt på Værøy som egen kommune, noe som har preget kommunens prosess. Kommunestyret har vedtatt at Værøy skal bestå som egen kommune.

Værøys slagord er «sentralt midt i havet». Beskrivelsen er god for Værøys geografiske plassering langt til havs, men likevel innenfor Røst kommune som ligger på yttersiden av øya. Kommunen hadde ved inngangen av året 765 innbyggere. Kommunens geografiske plassering med ekstreme avstandsulempes og det vi kan kategorisere som en «mikrokommune» i antall innbyggere, medfører mange utfordringer både ved å fortsette som egen kommune og ved en ev. sammenslåing.

Pga av kommunens størrelse har Værøy ikke forutsetninger for å levere mange tjenester i egen regi. Kommunen framhever i sitt 0-alternativ at kommunen er avhengig av tjenesteleveranser fra andre kommuner på en rekke områder. Volumet av arbeidsoppgaver som krever spesiell kompetanse er på de fleste fagområder for små til at kommunen kan tilsette spesialistkompetanse. Kommunen har stor personavhengighet noe som gjør kommunen svært sårbar for sykdom og vakanser. Ansatte på alle nivå har for lite faglig nettverk noe som hemmer faglig utvikling og bidrar til rekrutteringsutfordringer. Ledere må i stor utstrekning løse daglige driftsoppgaver, noe som går ut over tid og mulighet til å drive strategisk ledelse og overordnet planlegging.

Værøy har over år utviklet et omfattende interkommunalt samarbeid mot Vest-Lofoten. Noen av samarbeidsordningene er sagt opp og nye samarbeidsløsninger etableres med Bodø som vertskommune. Kommunen ønsker på sikt å innrette de interkommunale samarbeidsordningene mot Bodø.

Kommunen er sårbar for svingninger i økonomien og det er krevende å håndtere uforutsette hendelser. De fleste nøkkeltall med unntak av lånegjeld, er svake og tendensen har vært klart negativ.

Fylkesmannen støtter opp under kommunens utfordringsbilde og vurderer at Værøy ikke har forutsetninger for å levere lovpålagte tjenester til sine innbyggere ved å fortsette som egen kommune. Fylkesmannen tar utgangspunkt i generalistkommuneprinsippet der alle kommuner skal levere samme bredde i tjenestetilbudet. Kommunens rammebetingelser gir heller ikke forutsetning for at kommunen kan innfri målet om å være en bærekraftig økonomisk robust kommune.

Pga av Værøys beliggenhet med ekstreme avstandsulempes og dårlig fastlandsforbindelse (helikopter og ferge) vil det være nødvendig med en stedlig ledelse på øya uavhengig av kommunestruktur. Basistjenestene må leveres der folk bor og det må opprettholdes en beredskap på øya som trykker både innbyggere og næringsliv. Kvalitet, kompetanse og utviklingskraft innenfor noen spesialiserte oppgaver (særlig administrative) kan vurderes organisert på en annen måte.

Røst kommune har gjennom reformperioden utredet «Røst-modellen» som er en forsterket kommunemodell for mikrokommuner med ekstreme avstandsulemper. Grunnprinsippet bygger på forpliktende vertskommunesamarbeid på en rekke fagområder rettet mot en vertskommune.

Fylkesmannen har vært positiv til denne kommunemodellen som en mulig løsning for en framtidig kommunemodell for mikrokommuner med ekstreme avstandsulemper. Modellen er drøftet med Kommunal- og moderniseringsdepartementet, men har ikke fått tilslutning som en framtidig løsning. Fylkesmannen vurderer at «Røst-modellen» peker på mulige løsninger som kan legge grunnlaget for en framtidig kommunemodell ved full integrasjon i aktuelle vertskommune.

Værøy har gjort et retningsvalg mot Bodø. Det er stor vilje fra Bodø kommune for å finne ordninger sammen med Værøy som kan videreutvikle og sikre utvikling i øysamfunnet ved en kommunesammenslåing.

Fylkesmannen vurderer at det er kritisk for Værøy kommunes forutsetning for å overleve som et familie- og livsløpssamfunn at kommunen styrkes gjennom en ny organisering av ressurser, tjenester og forsterket utviklingskraft.

Fylkesmannen tilrår at Stortinget fatter vedtak om sammenslåing av Værøy og Bodø med virkning fra 01.01.2020.

Røst

Røst var tidlig med i utredning av en ny Lofoten-kommune sammen med de øvrige Lofoten-kommunene, i tillegg til utredning av «øy-kommuneprosjektet» med 9 andre øy-kommuner i landet. Lofoten gjorde imidlertid sitt veivalg i februar 2015 mot Bodø kommune. Kommunen har utredet muligheten for en forsterket kommunemodell, «Røst-modellen», med Bodø som vertskommune. Kommunen har fremforhandlet en intensjonsavtale om sammenslåing med alternativet Bodø, Gildeskål, Rødøy, Saltdal, Røst, Værøy og Steigen. Røst kommune vedtok å bestå som egen kommune og legger til grunn i vedtaket at Røst-modellen skal gjenopptas med sikte på en samarbeidsløsning med Bodø som vertskommune.

Røst kommune er et øysamfunn «isolert» ytterst i havgapet, med sine 551 innbyggere. Befolkningsnedgangen har vært på over 20 % de siste 20 årene og prognosen (SSB) viser at denne tendensen vil fortsette.

Røst kommune har gjennomført en grundig analyse av kommunens forutsetninger for å videreføres som en kommune under dagens rammevilkår og en analyse av øysamfunnets mulighet for å overleve som et familie- livsløpssamfunn.

Kommunen beskriver et tydelig reformbehov i sin egenanalyse. *«Dagens organisering og dimensjonering av kommunen sikrer ikke at innbyggerne får likeverdige velferdstjenester sammenlignet med andre kommuner. Kommunen har ikke nødvendig kapasitet og kompetanse til å ivareta utviklingsoppgaver, hverken innenfor tjenesteproduksjon eller samfunnsutvikling. Trendframskrivning av dagens utviklingstrekk tilsier fallende folketall, skjev aldersfordeling, strammere kommuneøkonomi og ytterligere nedbemanning av kommunen. Videreføring av dagens*

rammebetingelser og dagens organisering gjør at Røst ikke er bærekraftig verken som kommune eller samfunn. Nedgangen i folketallet truer Røst som balansert familie- og livsløpssamfunn.

Kommunen har ikke nødvendig kapasitet til å løse alle lovpålagte oppgaver og innbyggerne står på noen områder uten et kommunalt tilbud. Lovpålagte oppgaver er ikke forankret i et minimum av fagmiljøer. Kommunen mangler kapasitet og kompetanse til å ivareta planlegging, forebygging, rapportering, kontroll og løpende oppfølging av systemer. Kommunen har ingen næringsfunksjon og ingen kapasitet og kompetanse til å jobbe langsiktig med samfunns- og næringsutvikling. Ledelse og ansatte deltar i liten grad i fagnettverk og det er stort behov for kompetanseutvikling og bedre kontakt med fagmiljøer utenfor kommunen. Kommunen opplever store utfordringer knyttet til fragmentert interkommunalt samarbeid.»

Et øysamfunn som Røst vil med sine ekstreme avstandsulemper være avhengig av en stedlig ledelse på øya uavhengig av kommuneorganisering. Den fremforhandlede intensjonsavtalen med Bodø kommune tar hensyn til dette forholdet.

Fylkesmannen har stilt seg positiv til en utprøving av «Røst-modellen» som en modell for kommuneorganisering i kategorien mikrokommuner med ekstreme avstandsulemper. I drøfting med departementet støttes behovet for en grunnorganisasjon og en viss beredskap for å sikre likeverdige tjenester og utvikling i kommunen. Røst-modellen faller imidlertid utenfor de rammer som er skissert for kommunereform.

Røst kommune har startet arbeidet med full digital fusjon med Bodø kommune. Det er ønskelig fra kommunen å samle interkommunale samarbeidsavtaler til en kompetent vertskommune på sikt.

Fylkesmannen vurderer kommunens muligheter til å innfri målene i reformen som fraværende innenfor dagens rammebetingelser. Fylkesmannen mener det er nødvendig å planlegge for framtidige løsninger for Røst-samfunnet innenfor rammen av kommunereformens tidsløp.

Fylkesmannen tilrår at Stortinget fatter vedtak om sammenslåing av Røst og Bodø med virkning fra 01.01.2020.

Helheten i Lofoten

Fylkesmannen tilrår at Stortinget fatter vedtak om sammenslåing mellom kommunene Vestvågøy, Flakstad og Moskenes med virkning fra 01.01.2020. Fylkesmannen mener det vil være naturlig at Vågan kommune, som er en sentral del av Lofoten, på sikt blir en del av en større Lofoten-kommune.

Videre tilrår Fylkesmannen at Stortinget fatter vedtak om sammenslåing mellom kommunene Værøy, Røst og Bodø med virkning fra 01.01.2020.

Hamarøy

Kommunen gjennomførte første del av kommunereformprosessen sammen med de 9 kommunene i Salten regionråd, som gikk sammen og fikk utarbeidet et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Utredningen utløste ikke noen videre aktivitet med tanke på et Stor-Salten-alternativ, og videre arbeid i regionen ble delt i to mellom et Ytre- og Indre Salten-alternativ. STH-kommunene (Steigen, Tysfjord, Hamarøy) utarbeidet også et faktagrunnlag for en felles Nord-Salten-kommune. Etter at faktagrunnlaget var ferdigstilt ble arbeidet med denne konstellasjonen avsluttet, da alternativet ikke ble vurdert å oppfylle reformens mål. På tampen av reformperioden ble det gjennomført nabosamtaler, utarbeidet intensjonsgrunnlag samt forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal. Alle deltakerkommunene vedtok i ettertid å fortsette som egen kommune. Fylkesmannen vurderer at kommunens prosess har vært preget av at de i stor grad har vært deltaker i fellesutredninger, og i liten grad latt utgangspunkt for prosessene vært en analyse av egne behov og utfordringer. Det bemerkes at det administrasjonen har levert av analyser og vurderinger som beslutningsgrunnlag for politikerne ved konsekvenser av å fortsette som egen kommune, er mangelfullt.

Kommunen beskriver økonomien som sårbar for endringer. Særskilt er det utfordrende å håndtere et merforbruk som har kommet over flere år, samtidig som man skal drifte på en god og effektiv måte. På flere områder sier kommunens ledere at det er behov for ytterligere midler til blant annet å håndtere etterslep på vedlikehold av kommunal eiendomsmasse, midler til et sterkere næringsarbeid, midler til å investere i en mer robust IKT-struktur og sist, men ikke minst, behov for å investere i fremtidig velferdsteknologi. Kommunen melder om underskudd på kapasitet og kompetanse når det gjelder spesialiserte tjenester innen helse og omsorg som følger samhandlingsreformen, og vil også ha problemer med å overta eventuelle nye oppgaver innen rus og psykiatri. Samlet sett gir dette Hamarøy kommune utfordringer mht. å ivareta både faglig kvalitet og utvikling innenfor flere tjenesteområder, både i dag og i fremtiden. Kommunen er avhengig av interkommunale samarbeid og kjøp av tjenester for å kunne levere enkelte lovpålagte tjenester i dag, og vurderer selv behovet som økende i årene som kommer. Fylkesmannen støtter kommunens vurdering og vil spesielt fremheve utfordringene knyttet til kapasitet og kompetanse, som blant annet har resultert i at kommunen har gått glipp av store gebyrinntekter på VAR-området. Kommunen har vært ROBEK-kommune siden 2011, og har gjennom hele perioden hatt et relativt lite akkumulert underskudd. Kommunens manglende evne/vilje til omstilling for å bedre den økonomiske situasjonen er bekymringsfull.

På grunn av beliggenhet er ikke kommunen en del av en BAS-region. Ny E6 gjennom Sørfold og oppgradering av E6 i Hamarøy vil imidlertid forandre noe på mulighetsrommet for pendling, spesielt for områdene som ligger sør-øst i kommunen. Kommunen har i sitt endelige vedtak signalisert at de som et alternativ til kommunesammenslåing, ønsker et mer omfattende og forpliktende interkommunalt samarbeid med STH-kommunene. Steigen har signalisert at de ønsker å ta opp igjen prosessen med Bodø for om mulig å gjøre nye vedtak innen 01.01.2017.

Fylkesmannen har mottatt et innbyggerinitiativ fra vest-/sørsiden av Tysfjord kommune. Initiativet er begrunnet i et ønske om å sikre gode velferdstjenester til alle innbyggere i nåværende Tysfjord, og samtidig sikre en økonomisk bærekraftig forvaltning og tilbud av gode fremtidsrettede tjenester for både innbyggere og næringsliv. Tysfjord kommune er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Kjerneområdet for den lulesamiske befolkningen er sør/vestsiden av Tysfjorden. Innbyggerinitiativet løfter fram det samiske perspektivet og rammebetingelsene for ivaretagelse av samiske interesser. Hamarøy kommune vil berøres av en eventuell deling av Tysfjord, ettersom vest/sørsiden da vil måtte danne ny kommune med Hamarøy.

Fylkesmannen vurderer at Hamarøy ikke innfrir flere av målene i reformen. På bakgrunn av at Fylkesmannen tilrår en videre prosess med sikte på deling av Tysfjord kommune, anbefales Hamarøy å videreføre dialogen med Tysfjord slik at det redes grunn for et videre arbeid mot denne løsningen, hvis deling av Tysfjord blir en realitet.

Fylkesmannen anbefaler at Hamarøy gjør de nødvendige vedtak innen den forlengede tidsfristen slik at de på denne måten kan ta del i regjeringens virkemiddelpakke for de kommuner som slås sammen i nasjonale vedtak i løpet av 2017.

Sørfold

Kommunen gjennomførte første del av kommunereformprosessen sammen med de 9 kommunene i Salten regionråd, som gikk sammen og fikk utarbeidet et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Utredningen utløste ikke noen videre aktivitet ift et Stor Salten alternativ, og videre arbeid i regionen ble delt i to mellom et Ytre- og Indre Salten alternativ. På tampen av reformperioden ble det gjennomført nabosamtaler, utarbeidet intensjonsgrunnlag samt forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal. Alle deltakerkommunene vedtok i ettertid å fortsette videre som egen kommune. Fylkesmannen vurderer at kommunen har gjennomført kommunereformprosessen i henhold til regjeringens intensjon. Motstanden mot en sammenslåing har gjennom hele perioden vært tydelig kommunisert fra befolkningen.

Prosessen «Indre Salten-kommune» oppfattes som en realistisk konstellasjon ettersom kommunene i stor grad inngår i en BAS-region, og er innlandskommuner med en naturlig geografisk avgrensning. Kommunene har en sammensatt næringsstruktur, store kraftinntekter og en godt utbygd industrirelatert infrastruktur. Samferdselsmessig må området også sies å være godt utbygd, spesielt med tanke på at tunneloppgraderinger, jernbane med ekstra togavganger, ny E6 gjennom Sørfold og oppgradering av E6 i Hamarøy vil gjøre det forholdsvis enkelt å transportere seg fra sted til sted.

Kommunen opplever selv at kapasiteten i perioder er strukket, og vurderer seg avhengig av interkommunale samarbeidsordninger og kjøp av tjenester på enkelte områder for å kunne opprettholde tilstrekkelig kapasitet. Økonomisk er kommunen i en unik posisjon som følge av store kraftinntekter, og har på bakgrunn av dette en politisk besluttet desentralisert struktur. Driftsbudsjettet oppleves som presset, men det er ved behov et stort potensiale for strukturendringer som vil frigjøre driftsmidler. Utover dette er kommunens egen vurdering at de ikke har store utfordringer med å oppfylle rollen som tjenesteyter. Som samfunnsutvikler vurderer

kommunen å ha tilstrekkelig kapasitet til å løse driftsoppgaver, men ikke til å kunne prioritere utviklingsoppgaver. Dette oppleves som problematisk.

Fylkesmannen vurderer at Sørfold kommune i noen grad oppfyller målene i reformen, på tross av kapasitets- og kompetanseutfordringer på enkelte tjenesteområder. Kommunen vurderes spesielt på bakgrunn av sin økonomiske situasjon å klare seg alene, men vil i et samfunnsutviklingsperspektiv stå sterkere i en Indre Salten-kommune. Geografisk innehar kommunen også en nøkkelposisjon med tanke på å bygge en funksjonell kommune i Indre Salten. På bakgrunn av arbeidet som er gjennomført, anbefales det at kommunen jobber videre med sikte på å finne gode løsninger for en framtidig kommunestruktur innenfor dette alternativet.

Fauske

Kommunen gjennomførte første del av kommunereformprosessen sammen med de 9 kommunene i Salten regionråd, som gikk sammen og fikk utarbeidet et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Utredningen utløste ikke noen videre aktivitet ift et Stor Salten alternativ, og videre arbeid i regionen ble delt i to mellom et Ytre- og Indre Salten alternativ. På tampen av reformperioden ble det gjennomført nabosamtaler, utarbeidet intensjonsgrunnlag samt forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal. Alle deltakerkommunene vedtok i ettertid å fortsette videre som egen kommune. Fylkesmannen vurderer at kommunen har gjennomført kommunereformprosessen i henhold til regjeringens intensjon. Prosessen «Indre Salten-kommune» oppfattes som en realistisk konstellasjon ettersom kommunene i stor grad inngår i en BAS-region, og er innlandskommuner med en naturlig geografisk avgrensning. Kommunene har en sammensatt næringsstruktur, store kraftinntekter og en godt utbygd industrirelatert infrastruktur. Samferdselsmessig må området også sies å være godt utbygd, spesielt med tanke på at tunneloppgraderinger, jernbane med ekstra togavganger, ny E6 gjennom Sørfold og oppgradering av E6 i Hamarøy vil gjøre det forholdsvis enkelt å transportere seg fra sted til sted. Kommunen har også et svært høyt antall interkommunale ordninger, og innehar i dag en nøkkelrolle for omkringliggende kommuner.

Kommunen vurderer generelt å ha tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse, men har utfordringer på enkeltområder. Dette gjelder spesielt mindre områder med få saker som krever spesialisert kompetanse eksempelvis ift juridiske tjenester. Det pekes også på utfordringer innenfor pleie/omsorg, spesielt mangel på ansatte med relevante videreutdanninger, fagutviklingssykepleiere og mange ubesatte små stillinger. Kommune har grunnet relativt høye kraftinntekter en økonomi som burde kunne finansiere et akseptabelt tjenestenivå, også med de foreslåtte endringene i inntektssystemet. Kommunen vurderer imidlertid at dette fordrer at endringer i tjenestetilbudet gjennomføres med god og langsiktig planlegging, tilpasset kommunens befolkningssammensetning og tilgjengelige inntektsramme. Som samfunnsutvikler vurderer kommunen å ha god kapasitet og kompetanse.

Fylkesmannen vurderer at Fauske kommune langt på vei oppfyller målene i reformen. Kommunen vurderes å klare seg alene, men vil i et samfunnsutviklingsperspektiv stå sterkere i en sammenslått Indre Salten kommune. Forholdene vurderes å ligge godt til rette for at en Indre Salten-kommune kan bli en funksjonell enhet, og Fauske innehar en nøkkelrolle hvis dette alternativet skal realiseres.

På bakgrunn av arbeidet som er gjennomført, anbefales det at kommunen jobber videre med sikte på å finne gode løsninger for en framtidig kommunestruktur innenfor dette alternativet.

Saltdal

Kommunen gjennomførte første del av kommunereformprosessen sammen med de 9 kommunene i Salten regionråd, som gikk sammen og fikk utarbeidet et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Utredningen utløste ikke noen videre aktivitet ift et Stor Salten alternativ, og videre arbeid i regionen ble delt i to mellom et Ytre- og Indre Salten alternativ, og Saltdal var deltaker i begge disse prosessene. I desember 2015 ble det innledet samtaler med kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Røst, Værøy og Steigen om bygging av «Nye Bodø kommune». Arbeidet var intensivt frem til 10 mai, og det ble i perioden utarbeidet faktagrunnlag, politisk plattform og underskrevet intensjonsavtale. Under kommunestyrebehandlingen i etterkant fattet kun Bodø positivt vedtak. På tampen av reformperioden ble det gjennomført nabosamtaler, utarbeidet intensjonsgrunnlag samt forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal. Alle deltakerkommunene vedtok i ettertid å fortsette videre som egen kommune. Fylkesmannen vurderer at kommunen har oppfylt utredningsplikten. Prosessen «Indre Salten-kommune» vurderes som en realistisk konstellasjon ettersom kommunene i stor grad inngår i en BAS-region, og er innlandskommuner med en naturlig geografisk avgrensning. Kommunene har en sammensatt næringsstruktur, store kraftinntekter og en godt utbygd infrastruktur ift industri. Samferdselsmessig må området også sies å være godt utbygd, spesielt med tanke på at tunnelloppgraderinger, jernbane med ekstra togavganger, ny E6 gjennom Sørfold og oppgradering av E6 i Hamarøy vil gjøre det forholdsvis enkelt å transportere seg fra sted til sted.

Kommunen vurderer selv å være avhengig av IK samarbeid og kjøp av tjenester på enkelte områder for å kunne opprettholde tilstrekkelig kapasitet. I perioder vurderes det også å være utfordrende å skaffe relevant kompetanse. Kommunen vurderer seg videre å være i en særdeles dårlig økonomisk posisjon - leverer svakt ift de fleste nøkkeltall. Foreløpig er det ingen tegn til at dette snur. Saltdal kommer også dårlig ut i forslag til nytt inntektssystem (-6 mill), og vil ha store problemer med å tilpasse seg denne inntektssvikten. Den økonomiske situasjonen og det økende behovet for nedskjæringer på driftssiden, bidrar til at kommunen i dag vurderer at de i begrenset grad klarer å oppfylle kriteriet valgfrihet i tjenestetilbudet.

Kommunen vurderes av Fylkesmannen å levere tilfredsstillende på de fleste områder, men er avhengig av interkommunale samarbeid for å opprettholde lovpålagte tjenester på enkelte områder. Kommunen oppfattes sårbar når det gjelder formell kompetanse og kapasitet ved uforutsette hendelser på noen fagområder. Saltdal er pr. i dag ROBEK-kommune, og akkumulert underskudd har i løpet av få år bygget seg kraftig opp. Det vil være svært vanskelig for kommunen å dekke inn akkumulert underskudd, samt ta ned driftsnivået uten å svekke tjenestetilbudet.

Kommunen vurderes ikke å oppfylle målet om å være en bærekraftig og økonomisk robust kommune, og vil etter Fylkesmannens vurdering ha utfordring med å levere gode og likeverdige tjenester i tiden framover. Forholdene vurderes å ligge godt til rette for at en Indre Salten-kommune kan bli en funksjonell enhet, hvor de største gevinstene vurderes å kunne hentes ut gjennom kommunenes styrkede rolle som samfunnsutvikler. På bakgrunn av arbeidet som er gjennomført,

anbefales det at kommunen jobber videre med sikte på å finne gode løsninger for en framtidig kommunestruktur innenfor dette alternativet.

Beiarn

Kommunen gjennomførte første del av kommunereformprosessen sammen med de 9 kommunene i Salten regionråd, som gikk sammen og fikk utarbeidet et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Utredningen utløste ikke noen videre aktivitet ift et Stor Salten alternativ, og videre arbeid i regionen ble delt i to mellom et Ytre- og Indre Salten alternativ. Beiarn var med i innledende samtaler i arbeidet med Ytre Salten-alternativet, men dialogen med nabokommunene ble avsluttet etter vedtak om å fortsette som egen kommune februar 2016. Det har gjennom hele reformperioden vært begrenset politisk vilje til reformprosessen og dermed ingen reell prosess selv om det har vært jobbet godt administrativt med utfordrings- og mulighetsbildet, noe som har gitt kommunestyret et godt grunnlag for å fatte vedtak.

Kommunens evne til å ha tilstrekkelig kapasitet og kompetanse innen flere sentrale tjenesteområder, er betinget av at de inngår i ulike formelle og uformelle samarbeidsordninger med andre kommuner. Få ansatte på hvert enkelt fagområde fører til begrensede fagmiljø, og utfordrer kommunen ved vakanser og sykefravær på områder hvor kapasiteten er knyttet opp mot enkeltpersoner. Fylkesmannen støtter også kommunens vurdering av at de i dag ikke har relevant kompetanse til å takle de nye oppgavene som er skissert overført til kommunene – og at kommunen må regne med betydelige utfordringer knyttet til rekruttering av slik kompetanse dersom nye oppgaver overføres til kommunene.

Økonomisk står kommunen i en særstilling etter salg av aksjer i Sjøfossen energi. Til nå har den negative befolkningsutviklingen vært balansert med en betydelig kapitalavkastning fra disse midlene. Kommunens utfordringer med å oppfylle de øvrige målene i reformen forventes å tilta frem mot 2040. Befolkningsutviklingen ansees av Fylkesmannen som det springende punkt i kommunens utfordringsbilde. Selv prognosen med «høy vekst» viser en nedgang i folketallet fra dagens 1034 innbyggere til 955 i 2040. «Middels vekst» vil gi en nedgang til 837 innbyggere. Kommunen er allerede nå en av Nordlands minste kommuner ut fra folketall, og har hatt en befolkningsnedgang på 28 % de siste 20 årene. Fylkesmannen ser ikke et kritisk sammenslåingsbehov pr. i dag for denne kommunen, men vurderer at kommunen vil få store utfordringer på lengre sikt på bakgrunn av befolkningsutviklingen.

Kommunen vurderes ikke å oppfylle flere av målene i reformen – særlig i et lengre perspektiv. Kommunen har gjennom reformperioden ikke lagt grunnlaget for noen videre prosess med andre kommuner. Det anbefales likevel at kommunen gjør et retningsvalg og gjenopptar nabosamtaler med sikte på å møte utfordringene kommunen står overfor i årene som kommer.

Steigen

Kommunen gjennomførte første del av kommunereformprosessen sammen med de 9 kommunene i Salten regionråd, som gikk sammen og fikk utarbeidet et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Utredningen utløste ikke noen videre aktivitet ift et Stor Salten alternativ, og videre arbeid i regionen ble delt i to mellom et Ytre- og Indre Salten alternativ. STH kommunene (Steigen, Tysfjord, Hamarøy) utarbeidet også et faktagrunnlag for en felles Nord Salten kommune. Etter at faktagrunnlaget var ferdigstilt ble arbeidet ift denne konstellasjonen avsluttet da alternativet ikke ble vurdert å oppfylle reformens mål. I desember 2015 ble det innledet samtaler mellom kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Saltdal, Røst, Værøy og Steigen om bygging av «Nye Bodø kommune». Arbeidet var intensivt frem til 10. mai, og det ble i perioden utarbeidet faktagrunnlag, politisk plattform og underskrevet intensjonsavtale. Kun Bodø fattet positivt vedtak. Kommunen har vært en aktiv deltaker i utredningsprosessene de har deltatt i, og gjort et grundig arbeid med egenanalyse.

Kommunen opplever i dag utfordringer knyttet til kapasitet og kompetanse i tjenesteproduksjonen. Skisserte nye oppgaver til kommunene vil i stor grad måtte løses gjennom interkommunale samarbeidsordninger. Små fagmiljøer i kombinasjon med kompleksitet i krav til tjenestetilbudet utfordrer kommunen, og kommunen melder om rekrutteringsproblemer innen spesialiserte tjenesteområder.

Fylkesmannen vektlegger kommunens økonomiske situasjon i sin vurdering. Steigen har betydelige utfordringer både når det gjelder ordinær drift og robusthet til å kunne håndtere uforutsette hendelser og svingninger. Økonomien har i mange år vært hardt presset og kommunen har de to siste årene hatt en ubalanse i driften på ca. 10 MNOK, noe som har resultert i et akkumulert underskudd (pr. 01.01.2016) på ca. 20 MNOK. I tillegg til inndekning av underskudd må driftsbudsjettet reduseres i henhold til balansekrav. Selv om man fra Fylkesmannens side utfra dagens situasjon ikke har grunnlag for å peke på store svakheter i tjenestetilbudet i kommunen, er det vanskelig å se for seg at omstillingsarbeidet kommunen må gjennom i løpet av de nærmeste årene, ikke skal føre til omfattende reduksjon i tjenestetilbudet. En ubalanse i driften på 10 MNOK betyr med andre ord at det har vært levert tjenester for 10 MNOK mer enn det er forutsetninger for. Etter at driften er balansert og kommunen igjen driver innenfor kommunelovens bestemmelser, forventes en helt annen situasjon når det gjelder nivå på kommunens tjenestetilbud.

Kommunen vurderes ikke å oppfylle målet om å være enbærekraftige og økonomisk robust kommune, og vil etter Fylkesmannens vurdering ha utfordring med å levere gode og likeverdige tjenester i tiden framover. Fylkesmannen anbefaler Steigen å videreføre prosessen med Bodø kommune, med sikte på å fatte positivt vedtak om sammenslåing med virkning fra 01.01.2020. Ved nasjonale vedtak om sammenslåing i 2017 vil kommunen ta del i den økonomiske virkemiddelpakken som følger reformen.

Bodø

Kommunen gjennomførte første del av kommunereformprosessen sammen med de 9 kommunene i Salten regionråd, som gikk sammen og fikk utarbeidet et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Utredningen utløste ikke noen videre aktivitet ift et Stor Salten alternativ, og videre arbeid i regionen ble delt i to mellom et Ytre- og Indre Salten alternativ. I desember 2015 ble det innledet samtaler mellom kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Saltdal, Røst, Værøy og Steigen om bygging av «Nye Bodø kommune». Arbeidet var intensivt frem til 10. mai, og det ble i perioden utarbeidet faktagrunnlag, politisk plattform og underskrevet intensjonsavtale. Kun Bodø fattet positivt vedtak. Bodø har parallelt med Ytre Salten-prosessen kjørt en egen utredning sammen med Røst som belyser løsninger ift ekstreme avstandsuremer omtalt som «Røstmodellen». Bodø har i tillegg tatt initiativ til en rekke politiske møter, bl.a. med formannskap, med kommunene i Salten og omegn i løpet av 2015, hvor kommunereformen ble diskutert. Bodø kommune har (også etter oppfordring fra Fylkesmannen) vært en aktiv pådriver for nabopratt i regionen gjennom hele reformperioden, og lagt ned et betydelig arbeid som tilrettelegger og sekretariat for utredning av «Nye Bodø kommune».

For Bodø vil ikke resultatet av kommunereformprosessen representere noen endring i evnen til å fylle kommunens 4 roller eller til å nå målene i reformen. Kommunens betydelige størrelse, kapasitet og kompetanse spiller derimot en viktig rolle for omkringliggende kommuners evne til å oppfylle sine roller, og kommunen vil også i fremtiden måtte ta et regionalt ansvar uavhengig av kommunestruktur. Dette gjelder åpenbart for spesialisert tjenesteproduksjon, men også når det gjelder samfunnsutvikling generelt. Det som Bodø klarer å utvikle av aktivitet har stor betydning for omlandskommunene, eksempelvis ved at de kan rekruttere fra et stort arbeidsmarked de ikke selv har mulighet til å bygge opp og vedlikeholde. Bodø tar i dag i stor grad denne rollen, men har i likhet med flere av regionsenterkommunene i Nordland signalisert at de ønsker å gjennomgå kostnadsfordelingen i de interkommunale samarbeidsordningene, og innrette ordningene mot en vertskommunemodell. Dette for å sikre det de oppfatter som en mer rettferdig fordeling av utgiftene.

Prosessen mellom Bodø og Røst belyser et utfordringsbilde i mikrokommuner med ekstreme avstandsuremer, og presenterer et løsningsreportoar ift disse som Fylkesmannen ser det hensiktsmessig å bygge videre på. Fylkesmannen vurderer at det er stor overføringsverdi i dette arbeidet, og at problemstillingene og løsningene også er høyst relevante for nabokommunen Værøy.

På bakgrunn av dette arbeidet, samt inngåtte intensjonsavtaler, tilrår Fylkesmannen at Røst og Værøy kommune slås sammen med Bodø kommune med virkning fra 01.01.2020. Videre anbefales det at Bodø opprettholder dialogen med Steigen, som har gjenopptatt prosess med sikte på å fatte positivt vedtak for sammenslåing med Bodø.

Meløy

Kommunen gjennomførte første del av kommunereformprosessen sammen med de 9 kommunene i Salten regionråd, som gikk sammen og fikk utarbeidet et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Utredningen utløste ikke noen videre aktivitet ift et Stor Salten alternativ, og videre arbeid i regionen ble delt i to mellom et Ytre- og Indre Salten alternativ. Meløy var ikke deltaker i noen av disse prosessene, men gjennomførte i etterkant av Stor Salten utredningen samtaler på politisk nivå med Rødøy og Gildeskål om et kystkommunealternativ sør i Salten. Samtalene ble avsluttet etter tydelige retningsvalg i alle involverte kommuner; Rødøy og Gildeskål ønsket å orientere seg mot Bodø mens kommunestyret i Meløy var tydelig på at Bodø ikke var aktuell som sammenslåingskommune. Dette retningsvalget har i stor grad begrenset kommunens handlingsrom gjennom reformperioden, ettersom de ikke har hatt noen reelle samarbeidspartnere i arbeidet med reformen.

Kommunens evne til å ha tilstrekkelig kapasitet og kompetanse innen flere sentrale tjenesteområder, er betinget av at de inngår i ulike formelle og uformelle samarbeidsordninger med andre kommuner. Kommunen opplever også i perioder rekrutteringsproblemer til viktige stillinger, særlig innen pleie og omsorg, hvor det kan være krevende å få ansatt etterspurt kompetanse. Problemstillingen gjør seg også gjeldende ifm. rekruttering av leger og førskolelærere. Det vurderes utfordrende å få plass kompetanse som skal ivareta nye skisserte oppgaver, ettersom dette ikke finnes i organisasjonen i dag. Kommunen vurderes heller ikke å kunne tilby flere valgalternativ innenfor tjenestene. Det er behov for i større grad å konsentrere og avgrense tjenester og oppgaver slik at det er økonomisk og bemanningsmessig rom for å satse på de lovpålagte basistjenestene.

Kommunen har selv løftet frem et omstillingsbehov i økonomiplan 2016-2019, og legger opp til å redusere driftsrammen med en varig effekt på ca. 30 MNOK. Kommunen står i tillegg ovenfor store og kostbare utbygginger innen helse og omsorg, oppvekst, vann og avløp. Dette vil øke gjeldsgraden de nærmeste årene, noe som vil gjøre kommunen sårbar for renteøkninger. Kommunen har hatt stort merforbruk de siste årene og sliter med å tilpasse kostnader til inntektsnivået. Spesielt innenfor helsesektoren sliter kommunen med å holde budsjettene. Hvis kommunen ikke tilpasser driftsnivået vil de ha store utfordringer i årene fremover da disposisjonsfondene er så godt som tømte. Det bemerkes at kommunen har status som omstillingskommune etter nedleggelsen av hjørnestensbedriften REC.

Kommunen vurderes ikke å oppfylle flere av målene i reformen i et langtidsperspektiv. Fylkesmannen anbefaler kommunen å igangsette prosesser som kan bidra til et fremtidig løsningsbilde både for Meløy og omkringliggende kommuner.

Gildeskål

Kommunen gjennomførte første del av kommunereformprosessen sammen med de 9 kommunene i Salten regionråd, som gikk sammen og fikk utarbeidet et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Utredningen utløste ikke noen videre aktivitet ift et stor Salten alternativ, og videre arbeid i regionen ble delt i to mellom et Ytre- og Indre Salten alternativ. I desember 2015 ble det innledet samtaler mellom kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Saltdal, Røst,

Værøy og Steigen om bygging av «Nye Bodø kommune». Arbeidet var intensivt frem til 10. mai, og det ble i perioden utarbeidet faktagrunnlag, politisk plattform og underskrevet intensjonsavtale. Kun Bodø fattet positivt vedtak. Gildeskål vedtok tidlig i reformprosessen den såkalte «Gildeskål-erklæringen», hvor det bl.a. ble slått fast at de ønsket å orientere seg mot Bodø (eller en konstellasjon hvor Bodø inngår) som eneste aktuelle sammenslåingskandidat. Kommunen vurderes å ha jobbet godt gjennom hele reformperioden, og politikerne har hatt et godt beslutningsgrunnlag for endelig vedtak.

Kommunen selv opplever å ha tilstrekkelig kapasitet innen de største primærtjenestene, selv om det er nødvendig å inngå i ulike samarbeidsordninger, både formelle og uformelle, for å kunne tilby tilstrekkelig kapasitet innenfor sentrale tjenesteområder. Organisasjonens størrelse gjør også at kapasiteten periodevis er strukket og må prioriteres inn mot driftsoppgaver på bekostning av utviklingsarbeid. Kommunen løfter i tillegg frem utfordringer knyttet til rekruttering av relevant kompetanse, noe som i neste omgang fører til begrensede fagmiljø og muligheter for intern utvikling. Rekrutteringsproblemene kan bli særlig utfordrende over den neste 4 – 5 årsperioden innen pleie, omsorg og skolesektoren, da en større del av arbeidsstokken vil gå av med pensjon.

Fylkesmannen vurderer på generell basis at kommunen i dag leverer tilfredsstillende på de fleste tjenesteområder, men at de vurderes sårbare på flere områder.

Økonomisk står kommunen i en særstilling gjennom at de har et betydelig kapitalfond etter salg av aksjer (290 MNOK) som har gitt stor finansiell avkastning- opp mot 10 % av driftsbudsjettet. Faren er at de har gjort seg avhengig av disse inntektene for å få resultatet i balanse, og drifter ca. 13 MNOK for høyt i forhold til inntektene (regnskapstall 2015). Per 2015 ligger disposisjonsfondet i prosent av brutto driftsinntekter på 3,5 %. Dette er lavere enn både gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig, og skyldes at kommunen årlig bruker av fond for å balansere resultatet. Kommunen har imidlertid et stort innsparepotensial når det gjelder struktur på flere av tjenestene.

Gildeskål kommune vurderes ikke å oppfylle flere av målene i reformen i et langtidsperspektiv, og oppfordres til å følge opp sitt tydelige retningsvalg mot Bodø. Det vurderes å være gode forutsetninger, også geografisk, for å kunne løse fremtidige utfordringer i en konstellasjon med Bodø kommune.

Helheten i Salten

Fylkesmannen tilrår at stortinget fatter vedtak om sammenslåing av kommunene Røst, Værøy og Bodø med virkning fra 01.01.2020. Videre anbefaler Fylkesmannen at Steigen kommunen går i ny dialog med Bodø, med sikte på å fatte nytt vedtak innen den forlengede tidsfristen slik at også de kan få ta del i de økonomiske virkemidlene som følger denne reformprosessen. Dette vil danne grunnlag for Stortinget til å fatte vedtak om sammenslåing fra 01.01.2020.

Forholdene vurderes å ligge godt til rette for at en Indre Salten-kommune kan bli en funksjonell enhet, hvor de største gevinstene vurderes å kunne hentes ut gjennom kommunenes styrkede rolle som samfunnsutvikler. På bakgrunn av arbeidet som er gjennomført, anbefales det at kommunene som inngikk i dette alternativet jobber videre med sikte på å finne gode løsninger for en framtidig kommunestruktur sammen.

Fylkesmannen anbefaler Gildeskål å følge opp sitt retningsvalg mot Bodø og anbefaler Meløy å igangsette prosesser som kan bidra til et framtidig løsningsbilde både for Meløy og omkringliggende kommuner

INDRE HELGELAND

Rana

Kommunereformprosessen i Rana har blitt gjennomført i samarbeid med kommunene Hemnes, Lurøy, Træna, Rødøy og Nesna. Respektive kommuner har i samarbeid utredet alternativet «Ny kommune på Nord-Helgeland». Flere av deltagerkommunene i utredningen har falt av prosessen underveis. Lurøy og Rana har inngått felles intensjonsavtale som er underskrevet av politisk ledelse og opposisjonsleder i begge kommuner. Kommunen oppfatter at intensjonsavtalen er god og har fattet positivt vedtak om sammenslåing med Lurøy.

Rana kommune med sine over 26 000 innbyggere er Nordlands nest største kommune. Kommunen vurderer seg som robust med god økonomi og gode tjenester og med gode forutsetninger til å oppfylle reformens mål. Samtidig er det knyttet utfordringer også i Rana til tjenestekvalitet, demografisk utvikling, flyttemønster og rekruttering. Kommunens gjennomgang av mål og kriterier for kommunereformen viser at kommunen rimelig bra oppfyller disse, samtidig som kommunen erkjenner å ha utfordringer på flere områder. Det konkluderes med at Rana kommune vil være i stand til å løse lovpålagte oppgaver og ivareta kommunens fire roller på en tilfredsstillende måte alene. Rana kommune vil være i stand til å ta nye oppgaver inn i sin oppgaveportefølje forutsatt en fullfinansiering.

Rana kommune vil måtte ta et regionalt ansvar uavhengig av framtidig kommunestruktur. Rana kommune er positiv til denne rollen, men varsler en gjennomgang av interkommunale samarbeidsordninger der det framtidige samarbeidet i større grad må bygges på helhetlige løsninger hvor kostnadseffektivitet, funksjonalitet og regional identitet blir viktig.

Fylkesmannen vurderer at Rana kommune innfrir målene i kommunereformen ved å fortsette som egen kommune. Rana kommune har fattet positivt vedtak om sammenslåing med Lurøy kommune. Prosessen mellom Rana kommune og Lurøy kommune vurderes som god og framforhandlet intensjonsavtale som legger et godt grunnlag for en ny kommune på Nord-Helgeland. Fylkesmannen vurderer et framtidig behov for endring i kommunestrukturen på Nord-Helgeland. En sammenslåing av Lurøy og Rana vil være et godt utgangspunkt for et sterkere regionsenter som vil bidra til vekst og verdiskapning i hele regionen.

Fylkesmannen vil derfor anbefale at Rana og Lurøy kommune viderefører de påbegynte prosesser med mål om en framtidig sammenslåing.

Kommunereformprosessen i Lurøy er gjennomført i samarbeid med kommunene Hemnes, Rana, Træna, Rødøy og Nesna. Respektive kommuner har i samarbeid utredet alternativet «Ny kommune på Nord-Helgeland». Flere av deltagerkommunene i utredningen har falt av prosessen underveis. Lurøy og Rana har inngått felles intensjonsavtale som er underskrevet av politisk ledelse og opposisjonsleder i begge kommuner. Kommunen oppfatter at intensjonsavtalen er god. Kommunen har gjennomført fem folkemøter med god oppslutning og alle stemmeberettigede er gitt muligheten til å delta i opinionsundersøkelse ved at samtlige innbyggere over 16 år ble oppringt. Undersøkelsen viste stort flertall mot kommunesammenslåing i befolkningen.

Kommunen har fattet vedtak om å fortsette som egen kommune. Kommunestyret har stilt seg positiv til innspillene fra nabokretsene i Rødøy om en grensejustering.

Kommunen beskriver i sitt o-alternativ en kommune som er svært sårbar. Kommunen utfordres generelt på rekruttering av spesialisert kompetanse innenfor flere fagområder. Økte krav til kompetanse innenfor fagområdene helse, omsorg og oppvekst vil utfordre framtidig kapasitet og evne til å levere lovpålagte oppgaver. Kommunen har en fragmentert struktur pga. av sin geografi og har prioritert tjenestetilbudet framfor administrative ressurser. Sårbarhet og stor personavhengighet i administrasjonen utfordrer kommunen på kompetanse og kapasitet i administrasjonen. Det er generelt behov for styrkede fagmiljøer og økt kompetanse i organisasjonen for å følge med den generelle utviklingen. Habilitet/ nærhet trekkes fram som utfordrende innenfor flere av tjenesteområdene.

Ved en alenegang vil Lurøy kommune fortsatt ha behov for interkommunalt samarbeid innenfor de områdene de samarbeider om i dag, samt at det i fremtiden kan bli behov for ytterligere interkommunalt samarbeid, eksempelvis innenfor helsetjenester, jordmor, andre typer behandlingsskapasitet/ rehabilitering og barnevern. Kommunen løfter fram «brann-området» som et av områdene det må søkes samarbeid med andre kommuner for å løse.

Fylkesmannen understøtter kommunens vurderinger.

Nytt inntektssystem vil gi kommunen en rammereduksjon på 8,38 MNOK pr. år. Kommunen har allerede effektivisert driften og tatt ut potensiale for merinntekt. Kommunen vil være avhengig av å inngå i flere interkommunale samarbeidsløsninger både for å løse dagens oppgaver og ev. nye oppgaver. Kommunen vil på sikt ha utfordringer med å levere lovpålagte tjenester av god kvalitet og med riktig kompetanse.

Fylkesmannen vurderer at Lurøy kommune har utfordringer med å innfri flere av målene i kommunereformen ved å fortsette som egen kommune i et langtidsperspektiv. Prosessen mellom Rana kommune og Lurøy kommune vurderes som god. Fylkesmannen finner at det er et framtidig behov for endring i kommunestrukturen på Nord-Helgeland. En sammenslåing av Lurøy og Rana vil være et godt utgangspunkt for et sterkere regionsenter som kan bidra til vekst og verdiskaping i hele regionen.

Fylkesmannen vil derfor anbefale at Rana og Lurøy kommune viderefører de påbegynte prosesser med mål om en framtidig sammenslåing.

Nesna kommune har utredet alternativet «Ny kommune på Nord-Helgeland» i samarbeid med kommunene Hemnes, Rana, Træna, Rødøy og Nesna. Nesna kommune har ikke utredet 0-alternativet. Kommunestyret valgte å avslutte reformprosessen i november 2015, uten videre involvering og høring av innbyggerne. Kommunen gjennomførte et informasjonsmøte i startfasen av reformprosessen der Fylkesmannen og KS informerte om mål og intensjoner med kommunereformen.

På grunn av manglende egenvurdering av dagens og fremtidig utfordringsbilde, bygger Fylkesmannen sin vurdering på opplysninger som fremkommer i utredningen «Ny kommune Nord-Helgeland» samt Fylkesmannens egne vurderinger gjennom kjennskap til kommunen på de ulike fagområdene.

Nesna kommune har over tid hatt utfordringer med rekruttering av spesialisert kompetanse på flere fagområder. Økte krav til kompetanse i helse- og oppvekstsektoren vil sannsynligvis forsterke utfordringene til kvalitet og kapasitet innenfor lovpålagte oppgaver.

Kommunen har liten kompetanse og kapasitet til overordnet planarbeid. Kommuneplanens samfunnsdel ble oppdatert i 2000 og kommuneplanens arealdel ble oppdatert i 2003. I samfunnsdelen skal det tas stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. En oppdatert arealdel i kommuneplanen er nødvendig for å sikre en bærekraftig arealforvaltning, planstyrt utbygging i tillegg til at den utgjør et effektivt saksbehandlingsverktøy. Kommunestyret skal i hver valgperiode og senest innen ett år etter konstituering av nytt kommunestyret utarbeide og vedta ny kommunal planstrategi. Ny plan- og bygningslov trådte i kraft i 2009, dette innebærer at Nesna kommunes arealplan bygger på utdatert lovverk. Fylkesmannen erfarer gjennom klagesaksbehandling fra kommunen svak kompetanse på saksområdet plan- og bygningsrett.

Fylkesmannen vurderer at Nesna kommune vil være svært sårbar innenfor områdene rekruttering, kompetanse og kapasitet som vil gi utfordringer med å innfri målet om gode og likeverdige tjenester i et fremtidsperspektiv. Fylkesmannen vurderer også at kommunen stiller svakt overfor målet helhetlig og samordnet samfunnsutvikling.

Kommunen har ikke kartlagt egne styrker og svakheter og har derfor liten kunnskap om eget utfordringsbilde sett i lys av kommunereformens mål og kriterier.

Fylkesmannen vurderer at det er behov for ytterligere kunnskap om konsekvenser ved at kommunen velger å fortsette som egen kommune. Fylkesmannen anbefaler derfor kommunen å utrede styrker og svakheter ut fra kommunens fire roller, mål i kommunereformen og de ti kriteriene satt av ekspertutvalget. Denne kunnskapen vil gi kommunen større innsikt i et framtidig utfordringsbilde og bedre grunnlag for kommunens planarbeid.

Fylkesmannen vurderer at kommunale prosesser er kommet for kort til en sammenslåing på kort sikt. I en framtidig ny kommunestruktur på Nord-Helgeland er det naturlig å se Nesna inn i en større sammenheng med øvrige kommuner på Nord- Helgeland.

Hemnes

Kommunen har utredet to alternative kommunesammenslåinger gjennom alternativet «Ny kommune Nord-Helgeland» sammen med kommunene Træna, Rødøy, Nesna, Lurøy og Rana og alternativet Grane, Hattfjelldal, Vefsn og Hemnes. Kommunen har gjennomført ett folkemøte og avsluttet kommunereformprosessen med vedtak 15.10 2015 om å fortsette som egen kommune «*da dette totalt sett fremstår som best for Hemnes kommune ut fra dagens inntektssystem*».

Kommunen trekker fram demografisk utvikling og befolkningsnedgang som en av kommunens utfordringer i et lengre perspektiv. En sterk økning i aldersgruppen 67+ vil kreve omstrukturering av tjenestetilbudet på sikt. Kommunen har rekrutteringsutfordringer på spesialisert kompetanse og i lederstillinger i dag. Med skjerpede krav til kompetanse innenfor flere fagområder vil rekruttering av fagpersonell bli krevende for kommunen ved å fortsette som egen kommune.

Kommunen inngår i 24 interkommunale samarbeidsordninger og ved overføring av nye oppgaver til kommunene beskriver kommunen at dette må løses innenfor rammen av interkommunalt samarbeid.

Kommunen inngår i felles bo- og arbeidsmarked med Rana. 34,4% av arbeidsstokken i kommunen pendler ut av kommunen. Færre kommunegrenser vil lette den langsiktige og helhetlige samfunnsutviklingen spesielt innenfor næringsutvikling og plan.

Kommunen har store kraftinntekter og etter en utfordrende «Terra-periode» øker de nå sine disposisjonsfond. Kommunen opplever ingen økonomiske incentiver til kommunesammenslåing gjennom de rammer som er lagt for kommunereformprosessen.

Fylkesmannen vurderer at kommunen som følge av størrelsen (4486 innbyggere) er svært sårbar når det gjelder tjenesteproduksjon. De spesialiserte tjenestene ansees å være sårbare mht. fravær, vakanser og akutsituasjoner og vil ha problemer med å sikre og videreutvikle spesialisert kompetanse f eks innenfor barnevern, helse, skole og arealplanlegging. Kommunen løfter selv frem mangel på søkere med høyere utdanning til ledige stillinger som den største utfordringen, og at små og sårbare fagmiljø gjør det tidvis utfordrende å tilby gode tjenester.

Fylkesmannen vurderer at kommunen ikke vil innfri målet om gode og likeverdige tjenester i et langtidsperspektiv ved å fortsette som egen kommune. Eventuelle nye oppgaver til kommunene er avhengige av interkommunale samarbeidsordninger. Fylkesmannen vurderer ut fra reformens mål og kriterier at Hemnes kommune bør inngå i en større kommunesammenslutning på sikt.

Hemnes kommune har gjennom sin reformprosess ikke tatt stilling til retningsvalg av sine to utredningsalternativer. En videre prosess internt i kommunen vil være nødvendig for å avklare hvilken vei kommunen bør ta ved en eventuell framtidig kommunesammenslåing.

Hattfjelldal og Grane

Kommunereformprosessen i Hattfjelldal og Grane er gjennomført i et samarbeid med Vefsn og Hemnes. Nabokommunene har hatt lik tilnærming til utredningsarbeid, prosess og resultat. Etter at utredningen var lagt fram desember 2015 vedtok Hattfjelldal å avslutte den videre prosessen. Nabodialogen og videre arbeid ble lagt på is. Grane kommune gjorde samme beslutning etter at utredningen ble lagt fram. Kommunenes prosess har vært preget av liten politisk vilje til reelt å gå i dialog for å se mulighetene ved en sammenslåing. Det er ikke utarbeidet intensjonsgrunnlag eller intensjonsavtaler for en ev. sammenslåing. Kommunene har gjennomført folkemøter og folkeavstemming der det ble stort flertall for å videreføre kommunen som egen kommune i både Hattfjelldal og Grane.

Det er flere likhetstrekk mellom kommunene Grane og Hattfjelldal. Kommunene har omtrent samme innbyggertall (Hattfjelldal 1465, Grane 1462). Begge kommunene har hatt negativ befolkningsvekst på ca. 12% de siste 20 år, mens Hattfjelldal har hatt en liten økning de siste årene. Grane har noe større utpendling (36,5%) enn Hattfjelldal (21,8%).

Kommunene beskriver i hovedtrekk at de klarer å levere lovpålagte tjenester i dag. Noen tjenesteområder løses gjennom interkommunale samarbeidsordninger. Kommunene har en nøktern framstilling av kommunens framtidige utfordringsbilde. Kommunen har ikke vurdert kommunens fire roller, reformens mål og ekspertutvalgets ti kriterier i et framtidsperspektiv. Kommunene har likevel beskrevet utfordringer med små og sårbare fagmiljø og at det kan bli krevende med rekruttering av relevant kompetanse til enkelte fagområder. Begge kommuner beskriver behovet for interkommunale samarbeidsordninger for å løse både dagens og fremtidige nye oppgaver til kommunene.

Hattfjelldal har store kraftinntekter og klarer seg godt økonomisk. Grane kommune har mindre kraftinntekter, men har tilpasset driften de økonomiske rammebetingelsene og har tro på at de vil klare seg i årene framover.

Grane kommune inngår i en naturlig bo- og arbeidsmarkedsregion med Vefsn. Hattfjelldal har noe mindre utpendling.

Fylkesmannen vurderer ut fra vår kjennskap til kommunene, størrelsen på kommunene og generelle utviklingstrekk på demografi og befolkningstilvekst at både Grane og Hattfjelldal vil få store utfordringer med å innfri flere av målene i reformen ved å fortsette som egne kommuner i et langtidsperspektiv. Fylkesmannen vurderer imidlertid at det ikke foreligger tilstrekkelig grunnlag for å tilrå en sammenslåing på bakgrunn av de prosesser kommunen har gjennomført i reformperioden.

Ut fra geografiske forhold samt nye samarbeidsmønstre i regionen, anbefaler Fylkesmannen at kommunene Grane, Hattfjelldal og Vefsn orienterer seg mot hverandre i framtidige prosesser.

YTRE HELGELAND

Rødøy

Rødøy hadde en aktiv tilnærming til kommunereformprosessen og henvendte seg i en tidlig fase til flere nabokommuner for å vurdere aktuelle utredningsalternativer. Kommunen har utredet to alternativer til sammenslåing. Rana, Træna, Lurøy, Hemnes og Rødøy og alternativet Bodø m/ flere. Rødøy har fremforhandlet intensjonsgrunnlag og underskrevet intensjonsavtale med Bodø-alternativet som innbefatter kommunene Bodø, Gildeskål, Røst, Saltdal og Steigen. Kommunen har gjennomført en bred involvering av innbyggerne gjennom hele prosessen. Stort flertall i befolkningen for videreføring av Rødøy som egen kommune gjennom opinionsundersøkelse. Kommunen har fattet vedtak om å gå videre som egen kommune med dagens grenser.

Fylkesmannen har mottatt innbyggerinitiativ fra flere av grensekretsene mellom Lurøy og Rødøy. Et flertall av innbyggerne i disse kretsene ønsker at øyene skal tilhøre en kommune og flertallet ønsker at kommunetilhørigheten skal være Lurøy. Se nærmere beskrivelse i avsnitt om grensejusteringer.

Kommunen har en svært desentralisert struktur pga. av sin geografi med mange små øysamfunn. Rødøy har hatt en negativ befolkningsvekst på nær 25% de siste 20 årene. Kommunen beskriver i sitt o-alternativ at desentralisert struktur og befolkningsnedgangen etter hvert vil utfordre kommunen på å levere basistjenester som skole, barnehage og omsorgstjenester der folk bor. Kommunen beskriver videre manglende kapasitet og kompetanse på vesentlige utviklingsområder. Kommunen vil ikke kunne håndtere framtidige nye oppgaver uten at dette løses gjennom interkommunale samarbeidsordninger. Kommunen har gjort en bred analyse av kommunens framtidige utfordringer.

Fylkesmannen understøtter Rødøys o-alternativ som et realistisk bilde av kommunens utfordringer, og vurderer at kommunen ikke vil innfri flere av kommunereformens mål i et langtidsperspektiv ved å fortsette som egen kommune.

Rødøy har gjort et retningsvalg mot Bodø, mens Meløy og Gildeskål vanskeliggjør retningsvalget, siden de ikke ønsker å være en del av denne løsningen. Det er behov for endring av kommunestrukturen i denne delen av Nordland. Prosesser må igangsettes for å finne hensiktsmessige og helhetlige løsninger for denne regionen.

Træna

Træna har deltatt i «10-øykommuneprosjektet» hvor ti øykommuner utredet ulike sider ved en eventuell kommunesammenslåing knyttet til avstandsulempen ved å være en øykommune. Kommunen har i tillegg vært del av utredningen «Ny kommune på Nord- Helgeland» med kommunene Hemnes, Rana, Nesna, Lurøy og Rødøy. Kommunen har gjennomført to folkemøter og besluttet i kommunestyret desember 2015 at Træna skulle bestå som egen kommune.

Træna er en liten kommune (478 innbyggere) med ekstreme avstandsulempen. Kommunen har hatt stabilt befolkningsgrunnlag de siste 20 år. Kommunen inngår ikke i en naturlig bo- og arbeidsmarkedsregion med andre kommuner.

Kommunen har ikke gjennomført analyser av kommunens fire roller opp mot kommunereformens mål og kriterier i et framtidsperspektiv. Kommunen har levert innspill til felles utredning på Nord-Helgeland, som beskriver noen av kommunens utfordringer.

I denne utredningen beskriver Træna utfordringer med rekruttering av kompetanse, sårbare og små fagmiljø. Kommunen påpeker egen sårbarhet bl.a. gjennom skjønnsmiddelsøknader, der de beskriver en organisasjon som er på grensen av forsvarlig drift og at det derfor ikke er rom for videre nedbygging. Kommunen beskriver utfordringer med lite lokalmiljø som er krevende i forhold til distanse i myndighetsutøvelsen.

Kommunen har i liten grad kartlagt egne styrker og utfordringer og har derfor liten kunnskap om eget utfordringsbilde. Fylkesmannen støtter opp om de beskrivelser kommunen har gjort, men oppfatter kommunens utredning av o-alternativet som mangelfull.

Fylkesmannen vurderer at Træna med sine rammebetingelser vil ha store utfordringer med å innfri målene i reformen i et langtidsperspektiv ved å fortsette som egen kommune.

Trænas beliggenhet med ekstreme avstandsulemper og dårlig fastlandsforbindelse gjør det nødvendig med en stedlig ledelse på øya uavhengig av kommunestruktur. Basistjenestene må leveres der folk bor og det må opprettholdes en beredskap på øya som trykker både innbyggere og næringsliv. Kvalitet, kompetanse og utviklingskraft innenfor noen spesialiserte oppgaver (særlig administrative) kan vurderes organisert på en annen måte for å tilby innbyggerne gode likeverdige tjenester.

Røst kommune har gjennom reformperioden utredet «Røst modellen» som er en forsterket kommunemodell for mikrokommuner med ekstreme avstandsulemper. Grunnprinsippet bygger på forpliktende vertskommunesamarbeid på en rekke fagområder, rettet mot en vertskommune. I det videre arbeidet med Røst-modellen har kommunen skissert en løsning der lokalstyret og viktige samfunnsfunksjoner ivaretas ved full integrasjon i en annen kommune. Fylkesmannen vurderer at arbeidet med «Røst-modellen» har overføringsverdi og modellen peker på elementer som kan legge grunnlaget for en framtidig organisering der Træna inngår i en større kommune.

Fylkesmannen vurderer at Træna kommune ikke innfrir målene i reformen. Fylkesmannen vurderer at kommunen har kommet for kort i sine prosesser for å tilrå en sammenslåing innenfor reformens tidsramme.

Fylkesmannen anbefaler at kommunen viderefører de påbegynte prosesser med sikte på et framtidig retningsvalg for å danne grunnlaget for en bærekraftig kommune i et langtidsperspektiv.

Herøy

Kommunene i Helgeland regionråd startet arbeidet med utredning av ny kommunestruktur allerede november 2011. Herøy valgte på dette tidspunktet ikke å være med i utredningsarbeidet. Herøy kommune koblet seg på prosjektet i fase to, høsten 2014. Kommunene Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Vefsn utarbeidet en felles intensjonsavtale med mål om sammenslåing i løp 1 innen utgangen av 2015. Flere av kommunene gjennomførte folkeavstemninger samtidig som

kommunevalget ble avviklet og arbeidet med prosessen i regionen endret karakter etter kommunevalget høsten 2015. Resultatet i folkeavstemmingen i Herøy viste klart flertall for at kommunen fortsetter som egen kommune. Kommunen fattet vedtak om ikke å videreføre arbeidet med kommunereformen med begrunnelse i økonomiske rammebetingelser som følger kommunereformprosessen og dagens kommunikasjonsløsninger. Herøy kommunestyre vil komme tilbake til saken når fastlandsforbindelsen for Herøy/ Dønna er realisert.

Kommunen beskriver et utfordringsbilde som har mange likhetstrekk med andre kommuner på samme størrelse (1743 innbyggere). Utfordringene er i stor grad knyttet til små og sårbare fagmiljø, at det er krevende å rekruttere spesialisert kompetanse og at kommunen er sårbar på flere fagområder. Manglende spesialistkompetanse kan utfordre kommunens rolle som myndighetsutøver. Kommunen beskriver at de med dagens organisering ikke er i stand til å påta seg de nye oppgavene som er skissert i Stortingsmeld. 14 (2014-2015) selv.

Kommunen vurderer rollen som samfunnsutvikler som utfordrende gjennom manglende kapasitet i overordnet ledelse, planarbeid, oppmåling og byggesaksbehandling. Herøy opplever manglende kapasitet og kompetanse også som krevende for å ivareta en helhetlig og samordnet samfunnsutvikling i et regionalt perspektiv særlig knyttet til samferdselsløsninger.

Kommunen baserer mange av sine tjenesteleveranser i dag på interkommunale samarbeidsløsninger. Kommunene i HALD-regionen har utviklet et omfattende kommunesamarbeid (40 ordninger) for å løse lovpålagte tjenester i regionen og har samhandlet godt over lang tid. Kommunene har et integrert samhandlingsmønster på tjenestenivå. Etter Fylkesmannens vurdering er ikke mer interkommunalt samarbeid en fullverdig løsning på framtidige utfordringer for kommunen. Det høye antallet interkommunale samarbeidsordninger bidrar til et demokratiunderskudd i kommunen. Erfaringer med et høyt antall interkommunale samarbeidsordninger gjør omstilling mer kompleks enn om tjenestene utføres av egen kommune. Kommunen binder opp økonomiske ressurser som bidrar til at kommunen står mindre fritt til å foreta endringer etter eget ønske. Ved en ev. overføring av nye oppgaver må disse basere seg på en utvidelse av et allerede omfattende interkommunalt samarbeid.

Herøy inngår i en naturlig bo- og arbeidsmarkedsregion med de øvrige HALD-kommunene, der 17,7 % av de yrkesaktive pendler ut av kommunen.

Fylkesmannen understøtter Herøy kommune sin beskrivelse av framtidige utfordringer og vurderer at kommunen alene ikke vil innfri flere av målene i kommunereformen i et langtidsperspektiv.

Herøy kommune har vært tydelig på at fastlandsforbindelse vil ligge som en forutsetning for en eventuell kommunesammenslåing.

Fylkesmannen registrerer at kommunereformprosessen ikke førte fram til positive vedtak. Fylkesmannen vurderer at HALD-kommunene, ut fra geografiske og allerede etablerte samhandlingsmønstre, utpeker seg som en naturlig ramme for en framtidig kommune på ytre Helgeland. Fylkesmannen anbefaler Herøy å videreføre prosessene med de øvrige HALD-kommunene for på sikt å danne grunnlag for en felles kommune.

Dønna

Kommunene i Helgeland regionråd startet arbeidet med utredning av ny kommunestruktur gjennom regionrådet allerede høsten 2011. Dønna kommune har et oppstartvedtak fra feb.2012. Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Vefsn utarbeidet en felles intensjonsavtale med mål om sammenslåing i løp 1 innen utgangen av 2015. Flere av kommunen gjennomførte folkeavstemminger samtidig som kommunevalget ble avviklet og arbeidet med prosessen i regionen endret karakter etter kommunevalget høsten 2015. Resultatet i folkeavstemmingen i kommunen viste klart flertall for at Dønna fortsetter som egen kommune. Kommunen fattet vedtak om å avslutte arbeidet med kommunereformen med bakgrunn i resultat av den rådgivende folkeavstemmingen.

Kommunens eget o-alternativ beskriver en kommune som er sårbar og utfordres på kapasitet og kompetanse, små og sårbare fagmiljøer og utfordringer i forhold til rekruttering av spesialisert kompetanse. Mangel på kapasitet og kompetanse gjør det krevende å utvikle et tilfredsstillende tjenestetilbud. Svekket økonomi og vanskeligheter med rekruttering av kompetent arbeidskraft bidrar til at bemanningen ikke står i forhold til de oppgavene og krav til kvalitet som skisseres i nasjonale retningslinjer. Kommunen beskriver sårbarhet i rollen som samfunnsutvikler og mangler kapasitet til bl.a. arealplanlegging. Dønna har ikke oppdatert kommuneplanens samfunnsdel siden 2003. Dønna er den kommunen i HALD konstellasjonen som opplever de største utfordringene knyttet til opprettholdelse av tjenestetilbudet med den kompetanse og kvalitet som innbyggerne har krav på.

Kommunen baserer mange av sine tjenesteleveranser i dag på interkommunale samarbeidsløsninger. Kommunene i HALD-regionen har utviklet et omfattende kommunesamarbeid (40 ordninger) for å løse lovpålagte tjenester i regionen og har samhandlet godt over lang tid. Kommunene har et integrert samhandlingsmønster på tjenestenivå. Etter Fylkesmannens vurdering er ikke mer interkommunalt samarbeid en fullverdig løsning på framtidige utfordringer for kommunen. Kommunen beskriver utfordringen med at et høyt antall interkommunale samarbeidsordninger gjør omstilling mer kompleks enn om tjenestene utføres av egen kommune. Kommunen binder opp økonomiske ressurser som bidrar til at kommunen står mindre fritt til å foreta endringer etter eget ønske. Ved en ev. overføring av nye oppgaver må disse basere seg på en utvidelse av et allerede omfattende interkommunalt samarbeid.

Kommunen er en liten kommune med en sårbar og lite robust økonomi. Kommunen har i flere år hatt en negativ trend der utgiftene var høyere enn inntektene, og som en konsekvens av dette er disposisjonsfondene nå nærmest tømte. Kommunen står ila av de nærmeste årene foran flere store investeringer, noe som vil presse økonomien ytterligere og gjøre dem sårbare ift renteøkninger.

Dønna inngår i en naturlig bo- og arbeidsmarkedsregion med de øvrige HALD-kommunene der nær 30 % av de yrkesaktive pendler ut av kommunen.

Fylkesmannen vurderer at kommunens o-alternativ gir et realistisk bilde av kommunens utfordringer. Kommunen har hatt en negativ befolkningsvekst på over 17% de siste 20 år. Fylkesmannen vurderer ut at kommunen ikke vil innfri målene og kriteriene i reformen i et lengre perspektiv.

Fylkesmannen registrerer at kommunereformprosessen ikke førte fram til positive vedtak. Fylkesmannen vurderer at HALD-kommunene, ut fra geografiske og allerede etablerte samhandlingsmønstre utpeker seg som en naturlig ramme for en framtidig kommune på ytre Helgeland. Fylkesmannen anbefaler Dønna om å videreføre prosessene med øvrige HALD kommuner for på sikt å danne grunnlag for en felles kommune.

Leirfjord

Kommunene i Helgeland regionråd startet arbeidet med utredning av ny kommunestruktur gjennom regionrådet allerede høsten 2011. Leirfjord kommune har et oppstartvedtak fra jan.2012. Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Vefsn utarbeidet en felles intensjonsavtale med mål om sammenslåing i løp 1 innen utgangen av 2015. Flere av kommunen gjennomførte folkeavstemminger samtidig som kommunevalget ble avviklet og arbeidet med prosessen i regionen endret karakter etter kommunevalget høsten 2015. Resultatet i folkeavstemmingen i Kommunen viste klart flertall for at kommunen fortsetter som egen kommune. Kommunen fattet vedtak om å avslutte arbeidet med kommunereformen med bakgrunn i resultat av den rådgivende folkeavstemmingen. Kommunen vil gjøre ny vurdering av fremtidig kommunestruktur når endret oppgavefordeling og inntektssystem er vedtatt av Stortinget.

Kommunen beskriver som de andre HALD kommunene utfordringer med små og sårbare fagmiljøer. Utfordrende å rekruttere spesialisert kompetanse innenfor flere fagområder. Stor personavhengighet og sårbar ved sykefravær og vakanser. Små fagmiljøer med begrensede utviklingsmuligheter og karrieremuligheter. God økonomistyring, men sårbar overfor svingninger i inntekter og uforutsette utgifter. Beskriver stor avhengighet av de interkommunale ordningene for å levere lovpålagte tjenester, men beskriver at samarbeidsordningene gir liten grad av styring med utvikling/ kostnadsnivå/ kvalitetsutvikling og politisk styring/ involvering.

Fylkesmannen vurderer at kommunens o-alternativ er realistisk beskrevet fra kommunen og vurderer at mer interkommunalt samarbeid ikke er en fullverdig løsning på framtidige utfordringer for kommunen.

50% av de yrkesaktive pendler ut av kommunen. Leirfjord inngår i BAS region med øvrige HALD kommuner.

Fylkesmannen vurderer at kommunen ikke vil innfri målene i kommunereformen ved å fortsette som egen kommune i et framtidsperspektiv.

Fylkesmannen er kjent med kommunens initiativ overfor Vefsn kommune for å vurdere om det er grunnlag for å starte drøftinger om en kommunesammenslåing med Vefsn.

Fylkesmannen er gitt i oppdrag å vurdere helheten i fylket og vurderer at HALD-kommunene, ut fra geografiske og allerede etablerte samhandlingsmønstre utpeker seg som en naturlig ramme for en framtidig kommune på ytre Helgeland. Fylkesmannen anbefaler Leirfjord om å videreføre prosessene med øvrige HALD kommuner for på sikt å danne grunnlag for en felles kommune.

Alstahaug

Kommunene i Helgeland regionråd startet arbeidet med utredning av ny kommunestruktur på eget initiativ allerede ved årsskifte 2011/2012. Alstahaug kommune har et oppstartvedtak fra feb.2012. Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Vefsn utarbeidet en felles intensjonsavtale med mål om sammenslåing i løp 1 innen utgangen av 2015. Flere av kommunen gjennomførte folkeavstemminger samtidig som kommunevalget ble avviklet og arbeidet med prosessen i regionen endret karakter etter kommunevalget høsten 2015. Kommunen har gjennomført spørreundersøkelse blant innbyggerne der et flertall var positiv til en kommunesammenslåing. Kommunen fattet vedtak om å avslutte arbeidet med kommunereformen basert på de samarbeidende kommunens negative vedtak etter rådgivende folkeavstemminger. Kommunen stiller seg likevel positiv til kommunesammenslåing hvis samarbeidende kommuner ønsker å gjenoppta reformarbeidet.

Telemarksforskning beskriver også overfor Alstahaug med sine nesten 7500 innbyggere utfordringer i forhold til kapasitet og kompetanse på flere fagområder. Særlig rekruttering av spesialisert kompetanse innenfor helse. Utfordringer i forhold til demografisk utvikling og mangel på sykehjemsplasser. Kommunen beskriver vekst i oljerelatert næring som gir ringvirkninger til andre sektorer, men ser behovet for en mer helhetlig tenkning i en større region for å øke mulighetene for å lykkes med framtidig utviklingsarbeid. Fastlandsforbindelse til øyene trekkes fram som viktig i et framtidig samfunnsutviklingsperspektiv.

Alstahaug har sammen med de andre HALD-kommunen etablert et omfattende interkommunalt samarbeid for å håndtere tjenester og oppgaver på en bedre og mer effektiv måte enn det den enkelte kommune er i stand til på egen hånd. For en del oppgaver er også interkommunalt samarbeid en forutsetning dersom oppgavene skal løses på en forsvarlig måte. Behovet for interkommunalt samarbeid er økende, men det er stor enighet (ifølge Telemarksforsknings rapport) om at det går en grense hvor omfattende det interkommunale samarbeidet kan være før en kommunesammenslåing blir mer fordelaktig. Omfattende interkommunalt samarbeid er negativt for styring og kontroll bidrar til utarming av kompetansen i den enkelte kommune. Alstahaug kommune har gjennom Telemarksforsknings rapport gitt uttrykk for at det store antallet samarbeidsordninger blir uoversiktlig etter hvert.

Fylkesmannen vurderer at Alstahaug langt på vei vil kunne innfri målene i reformen ved å fortsette som egen kommune, men vurderer at kommunen vil ha en nøkkelrolle i forhold til omkringliggende kommuners tjenestetilbud og samfunnsutvikling i et lengre perspektiv. Fylkesmannen anbefaler derfor Alstahaug å følge opp den positive viljen i kommunen til en videre prosess med de øvrige HALD kommunene.

Vefsn

Kommunen har deltatt i to alternative utredninger. Vefsn utredet sammen med øvrige kommuner i regionrådet (med unntak av Herøy) en mulig ny kommunestruktur allerede i starten av 2012. Denne prosessen førte til en intensjonsavtale med mål om sammenslåing i løp en innen utgangen av 2015. Etter regjeringens initiativ til kommunereformprosessen utredet kommunen også alternativet Grane,

Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn. Vefsn kommune har fattet et åpent positivt vedtak om kommunesammenslåing uten et konkret retningsvalg.

Vefsn kommune vurderer i sitt o-alternativ at kommunen har behov for en framtidig omlegging av tjenestetilbudet med utgangspunkt i framskriving av befolkningssammensetningen i kommunen. Kommunen vurderer at de leverer gode og likeverdige tjenester til innbyggerne og vil ikke være avhengig av interkommunale samarbeidsordninger for sine tjenesteleveranser. Kommunen oppfatter selv at eventuelle nye oppgaver til kommunene også skal kunne løses innenfor kommunens rammer.

Kommunen beskriver i sitt o-alternativ at færre kommunegrenser vil gi fordeler ift planlegging av en langsiktig og helhetlig utvikling i regionen.

Fylkesmannen vurderer at Vefsn kommune vil være i stand til å løse lovpålagte oppgaver og ivareta kommunens fire roller på en tilfredsstillende måte alene. Fylkesmannen vurderer at Vefsn kommune langt på vei innfrir målene i kommunereformen ved å fortsette som egen kommune.

Vefsn kommune vil måtte ta et regionalt ansvar uavhengig av framtidig kommunestruktur. Flere av nabokommunene vil i større grad være avhengig av å inngå i en større sammenheng i et langtidsperspektiv. Fylkesmannen vurderer at Vefsn kommune vil stå sterkere i et samfunnsutviklerperspektiv som en sammenslått kommune.

Fylkesmannen er gitt et oppdrag å se helheten i regionen og anbefaler Vefsn kommune å ta opp igjen prosessene med utredningsalternativet knyttet til kommunene Grane, Hattfjelldal og Hemnes med sikte på å danne en ny kommune på indre Helgeland. Hemnes kommune må i en ev videre prosess avklare sitt retningsvalg.

SØR-HELGELAND

Vega, Vevelstad, Brønnøy, Sømna, Bindal

Kommunene på Sør-Helgeland har i stor grad gjennomført kommunereformprosessen som en felles prosess for kommunene tilhørende sør- Helgeland regionråd. Det ble gjennomført felles utredning med aktuelle kommunene i regi av Telemarksforskning. Videreføring av prosess med sikte på sammenslåing ble avsluttet høsten 2015. I etterkant av felles kommunestyremøte 08.12.2015 besluttet kommunen å utrede en «kommuneblokk» - løsning (NIVI Analyse), som innebærer et mer forpliktende interkommunalt samarbeid om utvikling av tjenester på tvers av regionen og som et alternativ til en framtidig sammenslått kommune.

Brønnøy kommune har fattet positivt vedtak for kommunesammenslåing med øvrige kommuner på sør- Helgeland. Vevelstad, Sømna, Vega og Bindal har fattet vedtak om å fortsette som egne kommuner.

Kommunene på Sør- Helgeland har gjennomført en felles kommunereformprosess, med felles kommunestyremøter og felles formannskapsmøter. Sør-Helgeland er geografisk og historisk en

enhet som er godt integrert i et utstrakt kommunesamarbeid. Sør-Helgeland er en felles BAS region med stor utpendling fra omkringliggende kommuner til regionsentret Brønnøysund.

Kommunen har noe ulike utfordringsbilder særlig knyttet til befolkningsstørrelse som gjenspeiler kommunens forutsetninger for kvalitet, kompetanse og valgfrihet i tjenesteproduksjonen. Vevelstad kommune har 507 innbyggere, Vega 1244 innbyggere, Sømna 2031 innbyggere, Bindal 1465 innbyggere og Brønnøy 7962 innbyggere. Alle kommunene foruten om Brønnøy har negativ befolkningsvekst der Bindal har størst nedgang med 27,5% de siste 20 årene. Flere av de andre kommunene har dramatisk nedgang i innbyggertall. Brønnøy har hatt en positiv befolkningsvekst på 11,6%. Kommunene som er rammet av negativ befolkningsvekst har i tillegg i varierende grad utfordringer med alderssammensetningen i befolkningen som vil kreve økt kapasitet og kompetanse innenfor særlig pleie-omsorg og helsefag. Flere av kommunene beskriver utfordringer med små og sårbare fagmiljø, rekrutteringsutfordringer og små økonomier som er følsomme for uforutsette utgifter og svingninger i inntektene. Flere av kommunene påpeker behovet for større kraft i det regionale utviklingsarbeidet.

NIVI Analyse har sammenfattet kommunenes SWOT-arbeid i følgende tre hovedutfordringer:

- Polarisering og voksende ubalanser. Negativ og skjev befolkningsutvikling i omegnskommunene, sårbare regionsentra, kritisk utvikling særlig i Bindal, men også i Vevelstad og på Vega.
- Svært sårbare kommuneorganisasjoner, både faglig og økonomisk. Økte oppgaver, færre folk, mye drift, lite utvikling, personavhengig kommune-forvaltning, mangel på fagmiljøer truer likeverdig velferd og balansert utvikling.
- Stadig svakere kommunal påvirkningskraft. Sentraliseringen fortsetter, økende fragmentering av ansvar og avpolitisering av viktige beslutningsprosesser, kortsiktige prosjekter og hybridene dyrkes. Kompetanse og kapasitet i grunnstrukturene vies for lite oppmerksomhet.

Fylkesmannen vurderer at kommunene på Sør- Helgeland i varierende grad vil innfri målene i kommunereformen. De minste kommunene vil på sikt ikke ha forutsetninger for å videreføres som en egen kommune med økende krav til kompetanse, kapasitet og valgfrihet på flere tjenesteområder. Kommunene baserer mange av tjenesteleveransene i dag på interkommunalt samarbeid. Økende krav til spesialisert kompetanse og nye oppgaver må løses i en ytterligere utvidelse av samarbeidsordningene mellom kommunene.

Telemarksforskning har vurdert flere aktuelle utredningsalternativer og konkludert med at alternativet bestående av kommunen på Sør-Helgeland vil være mest aktuelt å gå videre med. Det er også dette alternativet kommunene har lagt til grunn for sin kommunereformprosess.

I Bindal kommune er det reist to innbyggerinitiativ. Ett initiativ gjelder grensejustering på Austra, med ønske om en samling av befolkningen på Austra til en kommune. Fylkesmannen mottok nytt innbyggerinitiativ fra befolkningen på Austra + Bindalseidet mai 2016, med ønske om ny kommunegrense som følger Bindalsfjorden/Sørfjorden der den sørlige delen av kommunen tilknyttes Nærøy/ Vikna.

Fylkesmannen vil ikke tilrå at innbyggerinitiativene følges opp uten at det samtidig finnes en løsning for resterende del av Bindal. Etter fylkesmannens vurdering vil «rest- Bindal» være enda mer sårbar enn dagens kommune ved en ev. grensejustering.

Fylkesmannen anbefaler at kommunene på Sør- Helgeland arbeider videre med reformprosessen med mål om å danne en ny kommune. De lokale prosessene i reformperioden har kommet for kort til at Fylkesmannen ser mulighet for løsninger innen den forlengede tidsfristen.

Helheten på Helgeland

Kommunereformprosessen har ikke skapt stor entusiasme på Helgeland. Reformprosessen kom godt i gang i HALD kommunene og Rana og Lurøy underskrev felles intensjonsavtale. I de fleste andre kommuner ble reformprosessen avsluttet uten at det ble utarbeidet reelle valgalternativer for høring i befolkningen og som grunnlag for politiske beslutninger.

Gjennom prosessen har utredningsalternativene på Helgeland utkrystallisert noen naturlige konstellasjoner for videre prosesser med utgangspunkt i regionens fire sentra. Brønnøy, Vefsn, Alstahaug og Rana har fattet positive vedtak for å danne nye kommuner. Fylkesmannen oppfatter dette som et signal om at alle fire sentra ønsker å være en drivkraft i utvikling av omkringliggende kommuner. I den videre prosessen blir det nødvendig at noen kommuner foretar tydeligere retningsvalg. Fylkesmannen oppfordrer kommunene på Helgeland til å videreføre de påbegynte prosesser med utgangspunkt i utredningsalternativene som tar utgangspunkt i regionens fire senterkommuner.

VEDLEGG

OPPSUMMERING AV KOMMUNEREFORMPROSESS MED VURDERINGER PR KOMMUNE

Kommunene har oversendt Fylkesmannen et omfattende materiale knyttet til sine reformprosesser. Materialet omfatter ulike utredningsalternativer, o-alternativ, kommunestyrevedtak osv.

Fylkesmannen har oppsummert kommunens prosess, nøkkeltall på valgte parameter, økonomi og utfordringsbilde i kommunevise oppsummeringer. «Kommunearkene» baserer seg på det innsendte materiale og er ment som en skjematisk og lett tilgjengelig oversikt. Kommunene i Nordland er navet i utviklingsarbeid i fylket, og alle kommuner bidrar med sine positive kvaliteter til å bygge Nordland. Fylkesmannens oppsummering skisserer hovedtrekkene av kommunen utfordringer ved å fortsette som egen kommune og er derfor ikke ment å balansere helhetsinntrykket av kommunen. Fylkesmannen baserer imidlertid sine vurderinger på helheten av det innsendte materiale.

Statens hus

Molveien 10

tlf: 75 53 15 00 || fax: 75 52 09 77

fmnopost@fylkesmannen.no

www.fmno.no

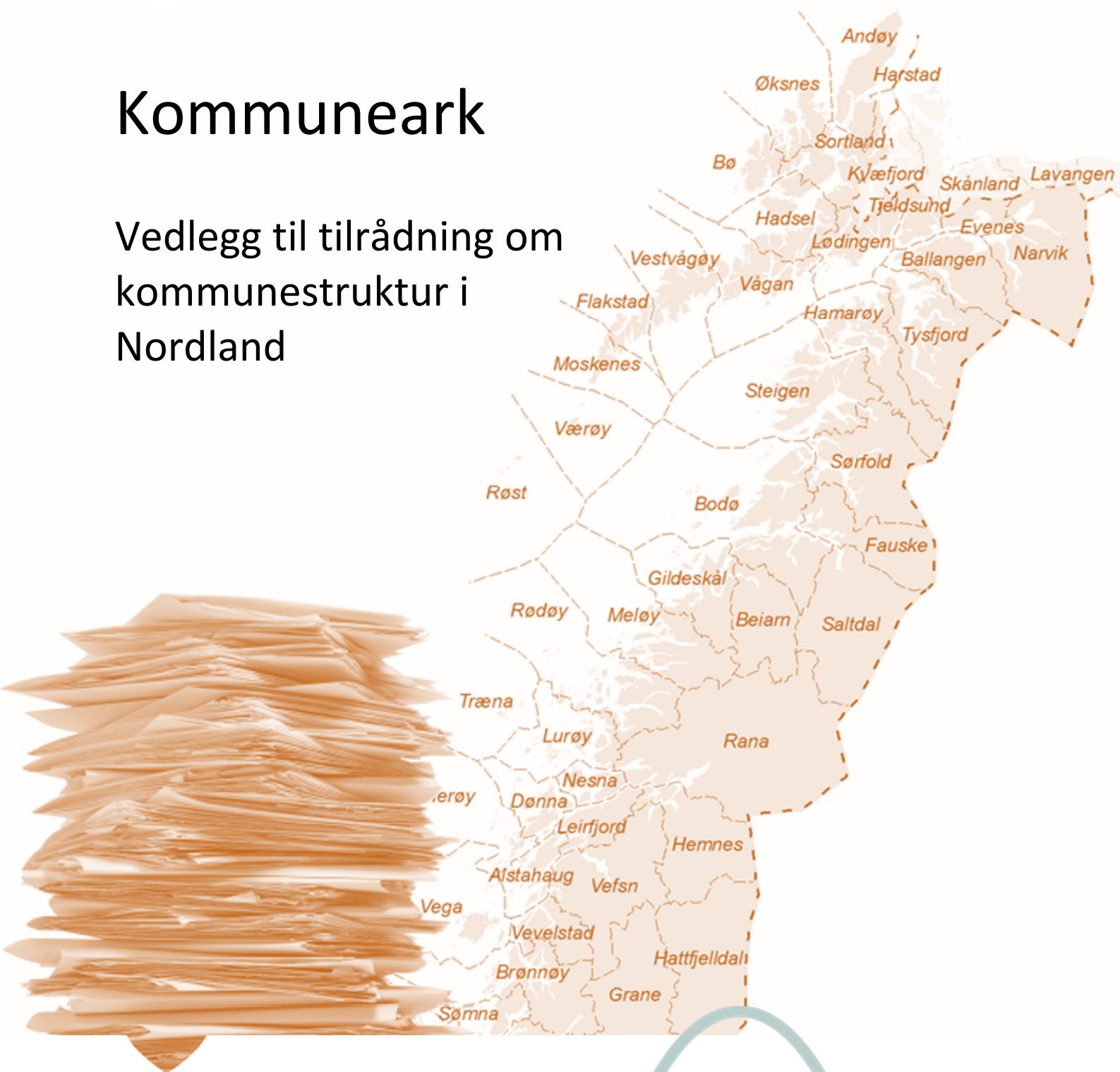

Fylkesmannen i
NORDLAND

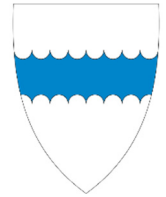
Kommuneark

Vedlegg til tilrådning om
kommunestruktur i
Nordland

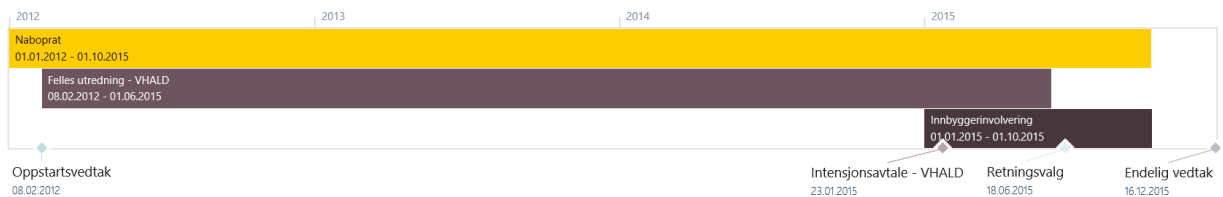

FYLKESMANNENS TILRÅDNING OM KOMMUNESTRUKTUR 29. SEPTEMBER 2016

RAPPORTNUMMER/ÅR: 978-82-92558-70-6 / 2016

Alstahaug kommune

Alstahaug består av øya Alsten og rundt 920 øyer rundt Sandnessjøen er administrasjonssentrum i kommunen, og har bystatus. Alstahaug grenser til kommunene Dønna, Herøy, Leirfjord, Vefsn, Vevelstad og Vega.

Fjellkjeden De syv søstre ligger i kommunen, noe som gjenspeiler seg i kommunevåpene. Alstahaug er blant fylkets fremste jordbrukskommuner med gjennomgående store gårder. Industri og reiseliv er viktige næringer i kommunen. Fiske har mindre betydning enn tidligere. Kystriksveien går gjennom kommunen og det er fergeforbindelse sørover til Vevelstad, med Helgelandsbrua er det fastlandsforbindelse til Leirfjord kommune.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
7446	7437	-0,1 %	186,7	39,8
		Utpendling	Innpendling	
Pendling 2016		14,3 %	22,1 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere			5,5 km	

Interkommunalt samarbeid: Alstahaug inngår i HALD samarbeidet som er Nordlands nest mest omfangsrrike samarbeid, og ligger på ca. 40 ordninger per kommune. Ordningene spenner fra IKT, felles økonomifunksjon til PPT. Alstahaug har 42 ordninger, hvorav 12 på regionrådsnivå, 13 på høyere nivå, og 17 på lavere nivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Kommunen definerer oppstartsvedtak å være i forkant av reformperioden (i møte 08.02.2012) der kommunene i Helgeland regionråd (- Herøy) på eget initiativ valgte å utrede kommunestruktur. Styringsgruppe; ordførerne i deltakende kommuner. Herøy tilsluttet seg imidlertid ikke prosjektet før

24.06.2014.

- Det ble gjennomført felles utredning med kommunene Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Vefsn som ble ferdigstilt 03.04.14.
- Det ble vedtatt videre deltakelse i fase 2 av prosjektet. Telemarksforskning utredet da videre konsekvenser av alternative modeller, og utredningen ble ferdigstilt 28.04.2015.
- Etter at utredning var ferdigstilt fortsatte arbeidet i henhold til intensjonsplan og intensjonsavtale ble undertegnet med VHALD kommunene.

Fylkesmannens vurdering av prosessen:

- Fylkesmannen har fulgt prosessen og deltatt på flere arbeidsmøter i regionråd og på folkemøte i tillegg til dialog underveis med politisk og administrativ ledelse i kommunen.
- Prosessen har vært preget av vilje og tro på en løsning, men strandet etter nei i folkeavstemming i tre av kommunene. Det har likevel vært et konstruktivt arbeid med reformen mellom kommuner som tydelig har bygd tillit gjennom år med samarbeid.

INTENSJONSAVTALE

Inngått intensjonsavtale med følgende alternativer:

- Det ble utarbeidet intensjonsavtale (23.06.15) mellom kommunene Vefsn, Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna.

UTREDNINGER

- Kommunestruktur har vært utredet gjennom perioden 08.02.12 – 01.01.16 mellom Vefsn, Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Herøy (kom med 24.06.14)
- Det er blitt produsert to rapporter i perioden ved hjelp av ekstern konsulent (Telemarksforskning); «Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland».

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Kommunen har aktivt brukt hjemmeside og facebook (egen kommunestrukturkonto) for å fortløpende orientere om prosess både nasjonalt og lokalt.
- Spørreundersøkelse (Sentio). 66 % av innbyggerne er for en sammenslåing med en eller flere nabokommuner. 7 % for at hele regionen blir en kommune, 23 % som i dag og 5 % vet ikke.
- Ett folkemøte april 2015.

VEDTAK

- Basert på resultatene av folkeavstemningene, vedtak og signaler fra Herøy, dønna og Leirfjord kommuner avslutter Alstahaug kommune pågående prosjekt jf. kommunestyrevedtak 8/12. Arbeidet med å realisere en ny og større kommune på ytre Helgeland der Alstadhaug kommune inngår, avsluttes inntil videre.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT:

x

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Alstadhaug har ikke utredet 0-alternativet og kommunens utfordringsbilde baserer seg derfor på uttrekk fra Telemarksforsknings rapport.

Tjenesteyter

- Utfordringer knyttet til helsesektoren.
 - Rekrutteringsutfordringer innenfor helse- spesielt knyttet mot samhandlingsreformen
- Utfordringer knyttet til pleie- og omsorg

- Utfordringer knyttet til kultur, sosial og teknisk.
 - Rekrutteringsutfordringer knyttet til ingeniørfagene.
- Utfordringer med å få et godt tjenestetilbud til psykisk utviklingshemmende
- Krevende å få til utvikling av et godt skoletilbud som følge av en desentralisert og ressurskrevende skolestruktur. Kompetanseutfordringer.
- Mangel på sykehjemsplasser
- Lang saksbehandlingstid på byggesaker. Behov for etablering av gode og solide fagmiljø.

Myndighetsutøver

- Ikke vurdert.

Samfunnsutvikler

- Alstahaug har hatt vekst i næringslivet de senere år, og næringsstrukturen er variert.
- Vekst i oljerelatert næring gir ringvirkninger til andre sektorer.
- Ønske om en mer helhetlig tenkning i en større region for å øke mulighetene for å lykkes med framtidig utviklingsarbeid.
- Fastlandsforbindelse til øyene er viktig i et framtidig samfunnsutviklingsperspektiv.

Demokratisk arena

- Kunne vært en fordel å løfte politikken til å dreie seg om mer fundamentale og strategiske spørsmål
- Lite tid for kommunepolitikere til å sette seg inn i store og vanskelige saker. Ønske om frikjøp slik at man kan drive politikk
- Opplevs liten politisk påvirkningskraft. Lite økonomisk handlingsrom utover det å oppfylle lovpålagte oppgaver.

Økonomi

- Alstadhaug har økonomisk sett levert positive resultat de senere årene, men det pekes på at kommunen har utfordringer som vil gjøre seg gjeldende på sikt. Det pågår for tiden store byggeprosjekter og investeringer. Den kommunale gjelda er sterkt økende. Det er også behov for investeringer knyttet til vedlikehold av kommunale bygg. Samlet sett tilsier den økonomiske situasjonen at det er behov for å omstille driften for å kunne håndtere økte drifts- og kapitalkostnader i framtiden. Kommunen har bl.a. en desentralisert og kostnads-krevende skolestruktur. Stadig økende gjeld gjør også kommunen sårbar for renteøkninger.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Barnevernstjenesten inngår i interkommunal barneverntjeneste sammen med Leirfjord, Herøy, Dønna og Træna. Tjenesten har 9,5 stillinger. Dette er normalt tilstrekkelig kapasitet til å ivareta saksmengden i det daglige, selv om rapporteringer viser manglende oppfyllelse på flere områder det siste året. Dersom det interkommunale samarbeidet opphørte, ville tjenesten ha en størrelse som gir mulighet til å utvikle spesialisert kompetanse, men det ville være en risiko for at kompetansen forsvant ved utskifting av ansatte fordi den i stor grad ville vært knyttet til enkeltpersoner. Den samme vurderingen gjøres i forhold til NAV- kontoret i kommunen.
- Fylkesmannen vurderer kommunens kompetanse på tjenester knyttet til vann, avløp, byggesak og landbruk som god.
- Fylkesmannen vurderer den juridiske kompetansen i kommunen som tilfredsstillende. Av 32 klagesaker på Plan- og bygningsrett ble 25 % av vedtakene opphevet.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Svært god kompetanse innen arealforvaltning og god kompetanse innen forurensningsfag og naturrelaterte fag. God kapasitet. Godt grunnlag for helhetlig og samordnet samfunnsplanlegging
- Siden forrige tilsyn vedrørende i 2013, hvor det ble avdekket 3 avvik, har det skjedd en positiv utvikling i kommunen innenfor samfunnssikkerhet og beredskap. Fremdeles gjenstår en del arbeid, men kommunen jobber for tiden tilfredsstillende med fagområdet.

- Selv om kommunen allerede samarbeider med de øvrige kommunene i HALD-regionen på en rekke områder vurderer FM at det er potensiale på flere fagområder for en enda sterkere samkjøring på flere fagområder for å sikre kvalitet, kompetanse og utviklingskraft.

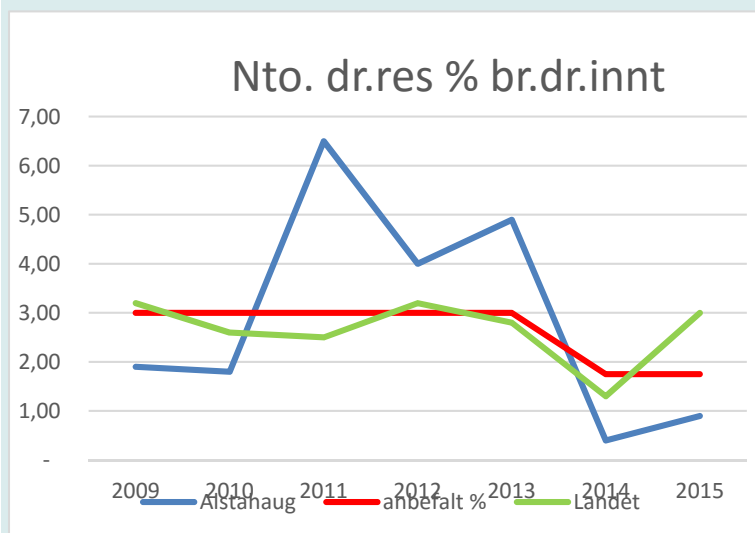
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Kommunens driftsregnskap ble gjort opp med et regnskapsmessig mindreforbruk stort kr. 12 610 018 mot kr. 5 803 616 i 2014. Dette etter at kommunen har inntektsført disposisjonsfond på kr. 18 538 334 i 2015 (ca. 7,4 MNOK i 2014), en form for saldering som ikke er bærekraftig over tid. Lånegjelden har de siste 5 årene økt med 60 % etter tunge investeringer, noe som har ført til at lånegjeld pr 2015 i % av driftsinntekter ligger på 136,9 %. Dette er betydelig høyere enn landsgjennomsnittet, og gjør kommunen sårbar for renteøkninger. Kommunen vurderes likevel generelt å utøve god økonomistyring, og å ha en økonomi av slik størrelse at de er robust nok til å møte svingninger.

Demokratisk arena

Gode saksframlegg på miljøområdet gir godt grunnlag for politisk behandling.

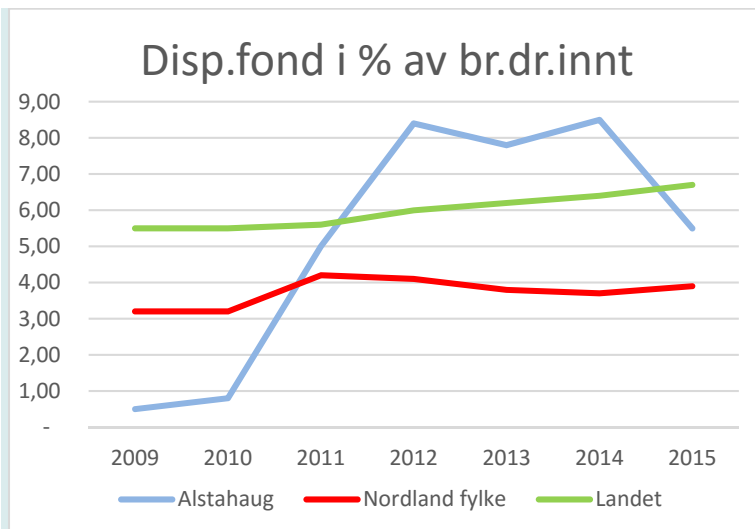
Nøkkeltall økonomi

Kommentar

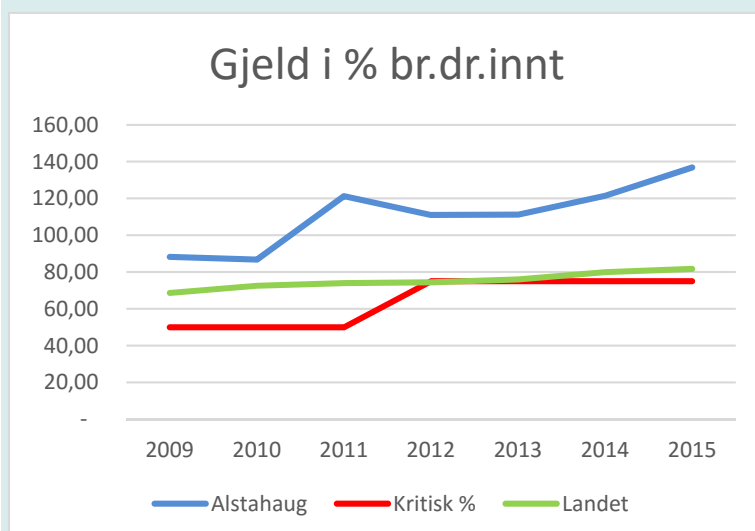
Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer.

Alstahaug kommune har i 2015 et netto driftsresultat på 0,9 %, men har over en lengre periode med gode resultater bygd seg opp fond som gjør dem i stand til å møte svingninger.

Kommentar

Alstahaug har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 5,5 %, noe som er høyere enn gjennomsnittet i Nordland men lavere enn landet for øvrig. Anbefalt nivå er på 5 %.

Kommentar

Alstahaug har en lånegjeld pr 2015 på 136,9 % som er betydelig høyere enn landsgjennomsnittet og det som oppfattes som kritisk nivå.

FM KOMMENTAR

- Alstahaug har sammen med de andre HALD-kommunen etablert et omfattende interkommunalt samarbeid for å håndtere tjenester og oppgaver på en bedre og mer effektiv måte enn det den enkelte kommune er i stand til på egen hånd. For en del oppgaver er også interkommunalt samarbeid en forutsetning dersom oppgavene skal løses på en forsvarlig måte. Behovet for interkommunalt samarbeid er økende, men det er stor enighet (ifølge Telemarksforsknings rapport) om at det går en grense for hvor omfattende det interkommunale samarbeidet kan være før en kommunesammenslåing blir mer fordelaktig. Omfattende interkommunalt samarbeid er negativt ift styring og kontroll, og bidrar til utarming av kompetansen i den enkelte kommune. Alstahaug kommune har gjennom Telemarksforsknings rapport gitt uttrykk for at det store antallet samarbeidsordninger blir uoversiktlig etter hvert.
- Telemarksforskning konkluderer med at en sammenslåing av HALD-kommunene vil bøte på disse utfordringene. I tillegg konkluderer denne rapporten at ved en sammenslåing av HALD-kommunene vil dette øke kommunenes mulighet for å styrke rollen som tjenesteleverandør og samfunnsutvikler.

-
- HALD-kommunene har gjennomført en god omfattende kommunereformprosess. Kommunene kom tidlig i gang med nabopratt og utredningsprosess noe som resulterte i en intensjonsavtale om sammenslåing av Vefsn, Herøy, Dønna, Leirfjord og Alstahaug (VHALD) allerede høsten 2015.
 - Fylkesmannen vurderer ut fra kjennskap til kommunene og foreliggende utredninger at en HALD-kommune vil innfri målene i reformen.

Andøy kommune

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
6088	4980	-18,2%	616,7	8
		Utpendling		Innpendling
Pending 2016		12,4%	4,3%	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				26,0 km

Andøy er en kommune i Vesterålen i Nordland fylke. Kommunen består av hele Andøya (490 km²) og 165,6 km² på Hinnøya. Den er den nordligste kommunen i fylket og Vesterålen og grenser i sør og sørøst (på Hinnøya) til Sortland. Over Gavl fjorden i sørvest fra Andøya ligger Øksnes kommune. Kommunen har en sterk tilknytning til luftfart ved at 333 skvadron i Luftforsvaret er stasjonert på Andøya flystasjon. Flystasjonen er foreslått nedlagt innen 2025, hvorpå virksomheten skal flyttes til Evenes flystasjon. Fiske og fiskeindustri er likevel av sentral betydning for kommunen.

Interkommunalt samarbeid: Andøy er en del av Vesterålen regionråd og inngår totalt i 26 IK ordninger, som er under snittet i Nordland, hvorav 18 på regionrådsnivå, 6 på høyere nivå og 2 på lavere nivå. I Vesterålen er det relativt liten forskjell i antall ordninger pr kommune, noe som skyldes at det meste av samarbeid foregår på regionrådsnivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Kommunene i Vesterålen gikk sammen i Vesterålen regionråd og bestilte utredning fra konsulentfirmaet BDO. Ferdigstilt feb. 2015
- Ble i etterkant av at utredning ble ferdigstilt tatt initiativ fra Sortland kommune til felles formannskapsmøte (27.03.2015), men dette ble ikke fulgt opp av de andre kommunene. Har ikke vært aktivitet ift Vesterålen-alternativet etter det.

Fylkesmannens kommentar:

- Har vært begrenset politisk vilje og aktivitet ift kommunereformen etter «Utredning kommunestruktur

Vesterålen».

INTENSJONSAVTALE

- X

UTREDNINGER

- «Utredning kommunestruktur Vesterålen» (BDO), ferdigstilt feb. 2015

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Folkemøter 8. (Andenes- ca. 30 deltakere) og 9. juni (Dverberg- ca. 40 deltakere), med gruppearbeid om styrker/ svakheter/ trusler/ muligheter ved ulike alternativer av reformen.
- Folkeavstemning 30. mai:
 - valgdeltakelse: 2,57%
 - resultat: ca. 80% stemte JA på spørsmålet "Skal Andøy kommune bestå som egen kommune?", ca. 20% stemte NEI
- Informasjon lagt ut på kommunens hjemmeside/FB-side jevnlig siste 3 uker før folkeavstemningen + egen info (brev) til alle 17 åringer (vedtatt stemmerett til 17-åringer) + info via videregående skole

VEDTAK

- Kommunestyret viser til resultatet av rådgivende folkeavstemning 30.05.16 og til gjennomført prosess i forbindelse med kommunereformen, og vedtar at Andøy skal bestå som egen kommune.
- Kommunestyret viser til Kommunaldepartementets invitasjon av 26.04.14 til deltakelse i kommunereformen, som var tydelig på at alle kommunene som går gjennom reformprosessen og som gjør kommunestyrevedtak innen sommeren 2016, vil få utbetalt 100.000 kr til å dekke utgifter til informasjon og folkehøring.
- Andøy kommune har gjennomført en reformprosess med folkemøter, utredninger og folkeavstemning. Det er laget faktagrunnlag for alternativene som er utredet i prosessen (BDO-rapporten, samt egne utredninger) som er presentert for innbyggerne underveis.
- Kommunestyret mener Andøy kommune har gjennomført en prosess i tråd med departementets krav og at kommunen dermed har krav på den økonomiske støtten til prosessen. Andøy kommunestyre forutsetter derfor at også Andøy får utbetalt 100.000 kr til dekning av kommunes utgifter til informasjon og innbyggerhøring i prosessen.
- Andøy kommune skal overfor Vesterålen Regionråd ta initiativ til at man i Vesterålen utreder på hvilke områder kommunene skal samordne forvaltning og tjenesteproduksjon, med sikte på effektivisering, kostnadsreduksjon og bedre kvalitet og kompetanse.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- X

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter:

- Små sårbare fagmiljø
- Rekrutteringsutfordringer
- Evne/ vilje til nytenkning
- Liten økonomisk handlefrihet
- Ulike holdninger til budsjettdisiplin
- Opplever at det er lite tid til utviklingsarbeid og nødvendig planarbeid for å møte framtidens utfordringer.
- Må kjøpe en rekke tjenester som ikke finnes i organisasjonen som f.eks. juridisk kompetanse.
- Valgfriheten i tjenestetilbudet er begrenset på bakgrunn av en presset driftsøkonomi. Andøy er ikke i stand til å oppfylle dette kriteriet ved alenegang.

- Vurderer seg ikke å være i stand til å påta seg nye skisserte oppgaver.

Myndighetsutøver:

- Små og sårbare fagmiljøer utfordrer også denne rollen
- Blir utfordret ift kapasitet – inngår i de daglige prioriteringer.
- I perioder tar det for lang tid før saker blir behandlet/ utredet.
- Høy grad av nærhet stiller store krav til profesjonalitet og ryddighet mht roller.
- Tilstrekkelig distanse er ikke en stor utfordring i dag, men er en problemstilling det er viktig å ha kontinuerlig fokus på.

Samfunnsutvikling:

- Har ikke tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å i forhold til rollen, noe som gjør det nødvendig å kjøpe mange av disse tjenestene.

Lokaldemokrati:

- Andøysamfunnet preget av sterk identitetsfølelse/ tilhørighet.
- Relativt høy valgdeltakelse sammenlignet med øvrige Vesterålskommuner.
- Lav terskel blant innbyggerne for å ta kontakt med politisk ledelse.
- Innbyggerne er engasjert i en rekke lag og foreninger som kommer med jevnlig innspill til de folkevalgte.
- o – alternativet vil likevel innebære et fortsatt behov for å inngå i IK samarbeid i fremtiden for å kunne tilby tilstrekkelig fagmiljø innen flere tjenesteområder. Dette innebærer mindre styring fra enkeltkommuner.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Kommunen sliter med å følge opp skolesektoren på mange områder. Det blir mye opp til den enkelte rektor. Samtidig ser vi at de har en evne til å få til gode tiltak på områder de virkelig vil prioritere. Eksempel på dette er at de har gått ut av samarbeid i regionen på PP- tjenester og har bygd opp en egen.
- Vanskeligheter med å rekruttere en del helsefaglige personell, inkl. leger.
- Kommunen har begrenset juridisk kompetanse ift plan & bygningslov. 42 % av mottatte klagesaker fører til oppheving av vedtak.
- Kommunen er avhengig samarbeid de andre kommunene for å sikre spesialiserte metoder for kartlegging og veiledning i barneverntjenesten. I dag ivaretas dette gjennom Vesterålen barnevern. I en liten kommune er det vanskelig å budsjettere for uforutsette hendelser som gjør det nødvendig å iverksette kostnadskrevende barnevernstiltak. Slike hendelser vil gi store konsekvenser for kommuneøkonomien. Også for Andøy kommune vil f.eks. en omsorgsovertakelse i en familie med mange barn kunne medføre uforutsett økonomisk belastning av betydning.
- Erfaring i enkeltsaker knyttet til friluftslivsområder og avløp indikerer at kommunen ikke alltid er leveringsdyktig på dette området. Liten administrativ kapasitet og relativt begrenset kompetanse medfører liten robusthet i vanskelige saker innen miljøfagområdet. Kommunen er av samme grunn sårbar ved vakanser m.m.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Kommunen har moderat plankompetanse og relativt dårlig kompetanse innen forurensning og naturmangfold. Kapasiteten synes å være liten. Dette gir et svakt grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging.
- Det bemerkes likevel at kommunen har oppdatert samfunns- og arealplan (2014).

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Kommunen var i mange år på ROBEK og det ble lagt ned mye ressurser i å få til en varig omstilling. Men fortsatt sliter kommunen med å redusere kostnadene i forhold til inntektene og de har i realiteten ingen økonomisk handlingsfrihet. Driften balanseres ved bruk av fond, men fondsbeholdningen er nå så godt som tom. I 2015 hadde kommunen et merforbruk på ordinær drift som beløp seg på 15,3 mill.

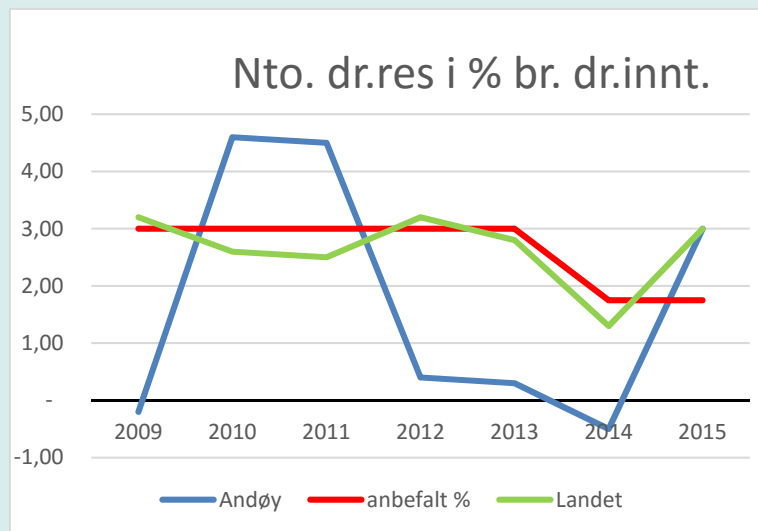
Demokratisk arena

- Liten administrasjon og begrenset fagkompetanse gir dårlig grunnlag for saksutredninger om

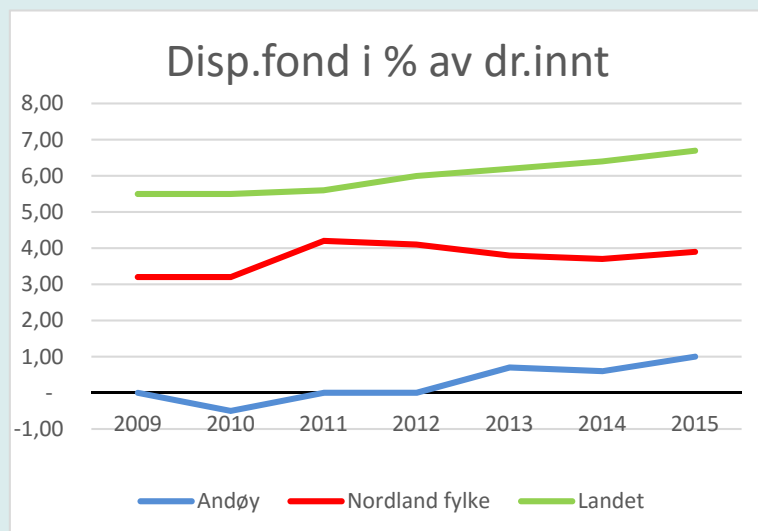
kommunen får inn vanskelige saker på miljøfagområdet, og dermed gi et begrenset grunnlag for politiske valg. Men areal og miljørelaterte saker som vi har hatt innsikt i siste årene er ikke av de mest kompliserte og tilsier at beslutningsgrunnlagene i det daglige politiske arbeidet er OK.

- Vil også i fremtiden i økende grad være avhengig av IK ordninger for å levere tilfredsstillende på enkelte tjenesteområder. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå.

Nøkkeltall økonomi

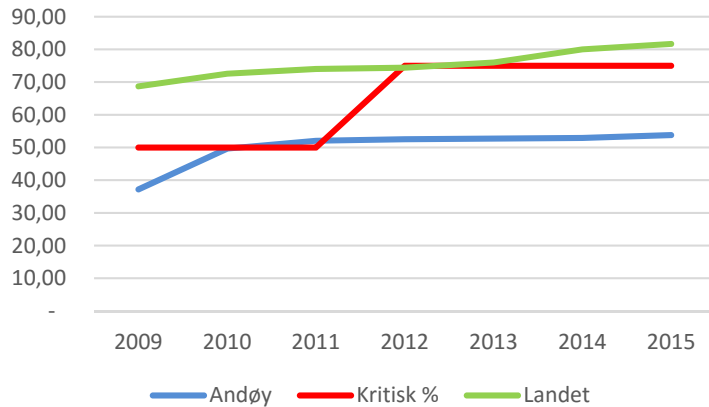
Kommentar: Andøy kommune har i 2015 et netto driftsresultat på 3,0 %, som ligger på landssnittet, og godt over anbefalt nivå. Dette skyldes i all hovedsak en svært god skatteinngang.

Kommentar

Andøy har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 1,0 %, noe som er lavere enn gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Anbefalt nivå er på 5%. Kommunen har balansert resultatene ved bruk av fond og har nå ingen reell økonomisk handlefrihet.

Gjeld i % dr.innt

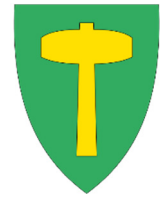

Kommentar

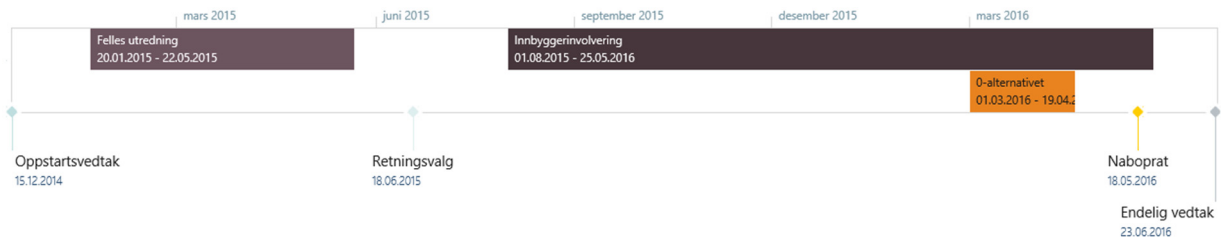
Andøy har en lånegjeld pr 2015 på 53,8 % som er lavere enn landsgjennomsnittet og det som oppfattes som kritisk nivå. Men i kommende økonomiplanperiode er det planlagt flere store investeringer innen skole og helse og kommunen vil ved utgangen av 2019 ha en lånegjeld på 85 %, godt over hva som anses som kritisk nivå.

FM KOMMENTAR

- FM understøtter kommunens egen utredning som tydeliggjør at kommunen ikke vil innfri målene i kommunereformen i forhold til tilstrekkelig kapasitet og kompetanse ved alenegang.
- Lav aktivitet i hele regionen gjennom reformperioden.
- Vesterålen er en naturlig geografisk avgrenset region med lang samarbeidshistorie. Alternativene ift samarbeid/ felles løsninger gir seg i stor grad selv, men kommunene har likevel ikke greid å enes om en felles prosess gjennom reformperioden.

Ballangen kommune

Ballangen ligger på sørsiden av Ofotfjorden - 43 km sør for Narvik. Kommunen grenser i øst mot Narvik, i sør mot Tysfjord, i sørøst mot Gällivare i Sverige og over Ofotfjorden i nord mot Tjeldsund og Evenes. Kommunen har to sentra, Ballangen og Kjeldebotn og ligger godt til rette kommunikasjonsmessig med kort avstand til Narvik og med hurtigbåtrute til Evenes og flyplass.

Tradisjonelt har Ballangen vært en bergverkskommune, men i 2014 var bare fire prosent av kommunens arbeidsplasser i industri og bergverk, 17 prosent inkludert bygge- og anleggsvirksomhet/kraft- og vannforsyning.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
2924	2556	-12,6%	846,7	3
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016	38,3%		10,8%	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere			24,7 km	

Interkommunalt samarbeid: Ballangen er en del av Ofoten regionråd og inngår totalt i 19 IK ordninger, som er det lavest registrerte antall ordninger i fylket, hvorav 7 på regionrådsnivå, 7 på høyere nivå og 5 på lavere nivå. Lavt antall ordninger for Ballangen og Narvik. Narvik har også et betydelig lavere antall ordninger enn alle andre regionbyer i Midt Norge, der alle større regionsenterkommuner ligger på over 30 ordninger, flere på 40.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak 17.09.2013
- Kommunene i Ofoten gikk tidlig sammen i Ofoten regionråd og fikk utredet 4 alternativer i regionen (Telemarksforskning). Utredningen ble ferdigstilt 31.08.2014 og lagt frem på felles kommunestyremøte allerede 17.10.2014. Stille rundt dette alternativet i ettertid, da de nordligste kommunene i regionen i stor grad konsentrerte seg om løsninger nordover mot Sør-Troms eller seg imellom. Narvik og Evenes inngikk blant annet en intensjonsavtale.
- I Ballangen var det lite utadrettet aktivitet utenom Ofoten-utredningen, men kommunen orienterer om; Løpende dialog mellom kommunenes om er tilsluttet Ofoten regionråd gjennom hele perioden 2015-2016,

samt eget møte med Narvik kommune 18.05.2016

Fylkesmannens kommentar:

- Kommunen preget av store økonomiske problemer gjennom hele reformperioden, noe som har medvirket til at de har hatt fokus andre steder enn reformen, og ikke har vært spesielt aktive utover å delta på møter de har vært invitert på.
- Fylkesmannen har deltatt på flere folkemøter, kommunestyremøter, regionrådsmøter og arbeidsgruppemøter ifm reformen.
- Har vært liten utadrettet aktivitet (mot andre kommuner) etter Ofoten-utredningen, og liten politisk vilje gjennom reformperioden.

INTENSJONSAVTALE

X

UTREDNINGER

- Utredning av kommunestruktur i Ofoten (Telemarksforskning)

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Det er gjennomført fem informasjonsmøter, tre i 2015 og to i 2016.
- De tre første handlet om ren faktainformasjon om reformen og pågående arbeid med fakta- og intensjonsgrunnlag, mens de to i 2016 handlet om de to alternativene å slå seg sammen med andre eller stå alene.
- Folkeavstemming 30.05.2016
 - Resultat;
 - 76 % bestå som egen kommune
 - 21 % Ofotenalternativet
 - 3 % vet ikke
 - Valgdeltakelse; 26 %

VEDTAK

- Kommunestyremøtet mener at sammenslåing med andre kommuner på nåværende tidspunkt og etter folkeavstemming ikke lengre er aktuelt.
- Ballangen kommune velger å fortsette som egen kommune.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

X

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

0-alternativet i Ballangen er gjennomført av ekstern konsulent (Telemarksforskning). Metoden har vært intervju og spørreundersøkelse blant administrative ledere, politikere og tillitsvalgte i kommunen med utgangspunkt i de fire overordnede målene i reformen. Ifm vurderingen er det også innhentet informasjon og statistikk fra flere ulike kilder, herunder; KOSTRA, SSB og Telemarksforsknings egne datasett. Den samlede vurderingen er sammenstilt under:

Tjenesteyter

Basert på spørreundersøkelsen, blir tjenestetilbudet i Ballangen vurdert som relativt godt. For en del av tjenesteområdene er kapasiteten og kompetansen omtrent på et landsgjennomsnittlig nivå. For små/spesialiserte tjenester er derimot fagmiljøene små og sårbare. Dette gjelder særlig barnevern, som Ballangen per i dag har i egen regi. Grunnet Ballangens størrelse kan dette føre til (for) mye nærhet. Videre kommer det frem av spørreundersøkelsen at rekruttering blir ansett som en utfordring, det samme gjelder størrelsen på fagmiljøene – som blir vurdert til å være små og sårbare. Det forventes en stor økning i antallet årsverk innenfor pleie- og omsorgssektoren for Ballangen frem mot 2040. Ballangen inngår i dag i en del interkommunale samarbeid. Tilbakemeldingene fra spørreundersøkelsen og intervjuene tyder på at dagens samarbeid stort sett fungerer godt. Respondentene foretrekker utvidet interkommunalt samarbeid fremfor en kommunesammenslåing.

Samfunnsutvikler

Ballangen er i dag en liten kommune med om lag 2 500 innbyggere. SSBs framskrivninger tilsier at folketallet vil gå ned frem mot 2040. Det har fra 2011 vært en negativ utvikling i antallet arbeidsplasser i kommunen, både i offentlig og privat sektor. Næringsstrukturen i Ballangen preges av å ha en del bransjer som har vært i nedgang på landsbasis. Gjennom intervjuene og spørreundersøkelsen fremkommer det at det er utfordringer med kommunens arbeid med samfunnsutvikling. Basert på funnene fra intervjuene, spørreundersøkelsen og vurderingssystemet ser vi at det er en del utfordringer når det gjelder kommunens arbeid og forutsetninger for samfunnsutvikling dersom Ballangen fortsetter som egen kommune.

Demokratisk arena

Ballangen kommune har en valgdeltagelse som er noe under landsgjennomsnittet. Kommunen har lagt til rette for innbyggermedvirkning. Det er noen flere representanter i kommunestyret enn det loven krever. Ballangen vil ha utfordringer med å håndtere nye oppgaver alene – disse må i så fall løses med (mer) utvidet interkommunalt samarbeid. Gjennom spørreundersøkelsen fremkommer det også at respondentene er uenige i påstanden om at kommunen er godt rustet til å håndtere nye oppgaver selv, og at disse bør løses med mer interkommunalt samarbeid, fremfor en kommunesammenslåing. Administrasjonens kapasitet og kompetanse til å levere gode beslutningsgrunnlag til de folkevalgte blir vurdert som «midt på treet» (dvs. at respondentene var nøytrale i vurderingen).

Økonomi

Ballangen er i dag i ROBES og har over flere år hatt negativt netto driftsresultat. Dette er selvfølgelig en stor utfordring dersom Ballangen fortsetter som egen kommune. Vi har også sett på effektene av nytt inntektssystem. Ballangen ser ut til å bli skjermet som følge av innføringen av strukturkriteriet (med midterste grenseverdi som utgangspunkt) og ny, oppdatert kostnadsnøkler. Illustrasjonsberegningene viser et samlet positiv effekt på om lag 1,6 mill. kr. Videre har vi sett på mulige effektiviseringsgevinster innenfor administrasjon og tjenester. Vi finner at Ballangen driver administrasjon effektivt sammenliknet med kommuner av samme størrelse i samme fylke. På tjenesteområdene finner vi derimot et potensial tilsvarende, dersom Ballangens utgifter, på de sentrale tjenesteområdene blir harmonisert ned på nivå med landsgjennomsnittet. Tilbakemeldingene vi fikk i intervjuene indikerer at arbeidet som blir gjort gjennom «ROBES-nettverket» er nyttig og fordelaktig for Ballangen for veien ut av ROBES. Vi har også beregnet fremtidige demografikostnader for Ballangen. I aldersgruppene 0-66 år er det beregnet mindreutgifter på om lag 10,4 mill. kr, mens det aldersgruppene 67 år og eldre er det beregnet merutgifter på om lag 34,4 mill. kr.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Innen skolesektoren har kommunen mange klager, og tilsyn de siste årene har gitt mange pålegg, som i stor grad ikke er fulgt opp. Kommunen klarer ikke å følge opp forpliktelsene som bhg myndighet og skoleeier. Er avhengig av samarbeid med andre kommuner.
- Vanskeligheter med å rekrutterer og beholde kvalifisert personell. Over tid har det vært problemer med organisering og samhandling internt i helse-og omsorgstjenester

- Kommunen har svært begrenset juridisk kompetanse. Eksempelvis:
 - Begrenset kompetanse både når det gjelder kommunalrett og forvaltningsrett.
 - Når det gjelder klagesaker ift plan- og bygningsrett fra kommunen, blir 80 % av vedtakene blir opphevet.
 - Svært begrenset kompetanse ift offentleglova og anvendelse av den.
- Kommunen har de siste årene ikke klart å overholde frister ift regnskapsavleggelse og KOSTRA rapportering, noe som har medført at de har gått glipp av verdifull styringsinformasjon i det pågående omstillingsarbeidet.
- Barneverntjenesten har i utgangspunktet 3,6 stillinger, hvor to stillinger har stått ubesatt over lang tid. Stillingene er pt. utlyst. Kommunen har over tid hatt en utfordring med å ha full bemanning og har i perioder leid inn ekstern bistand.
- Lite robust ved faglige og utviklingsmessige utfordringer på arealplan-, forurensnings- og naturmangfoldområdet pga manglende kapasitet og kompetanse.
- Kommunen melder selv at den har bygd ned kompetanse på områder som er flyttet over i IK ordninger og oppfatter i stor grad disse ordningene som irreversible, ettersom de ikke har mulighet økonomisk til å ta oppgavene tilbake.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Lav kompetanse/liten kapasitet på arealplanområdet, forurensningsområdet og naturmangfoldområdet gir dårlig grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging
- Ofotkommunene har potensiale til et mer samordnet utviklingsarbeide på landbruksområdet.
- Kommunen fremhever selv at underskuddet på kompetanse innen plan og næring hindrer utnyttelse av tilgjengelig næringsareal.

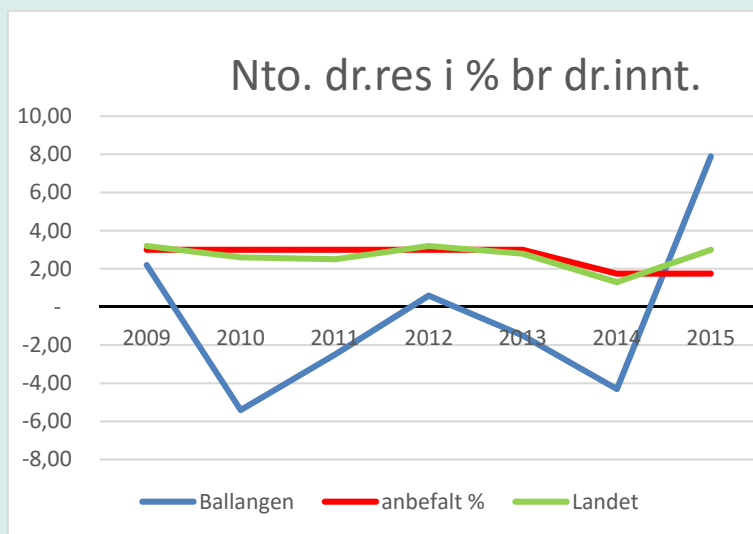
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Kommunen har vært ROBEK-kommune siden 2013, og har ved utgangen av 2015 et akkumulert underskudd på ca 26 MNOK, dette på tross av uttak av ekstraordinært utbytte på 27 MNOK fra Ballangen Energi i 2015. Kommunens økonomiske situasjon vurderes av fylkesmannen å være dramatisk. Kommunen melder selv at forventet akkumulert underskudd ved utgangen av 2016 ventes å stige til ca 40 MNOK, og at dette vil få dramatiske konsekvenser for tjenestetilbudet i 2017. I henhold til vedtatte planer skal kommunen redusere driftsnivået med 12 MNOK samtidig som de dekke inn 8 MNOK av akkumulert underskudd, dvs en samlet utfordring på 20 MNOK, i 2017. Det virker utfordrende sett i lys av de siste års utvikling. Kommunen har store utfordringer med å tilpasse utgiftene til faktiske inntekter. Siden 2010 har underskuddene ligget mellom 6-10 mill. Gjentatte forsøk på omstillingsprosesser - også med omfattende ekstern bistand - har foreløpig ikke gitt resultat. Kommunene uttaler selv at de vil trenge omfattende ekstern bistand i årene fremover hvis de skal kunne opparbeide seg et økonomisk handlingsrom.

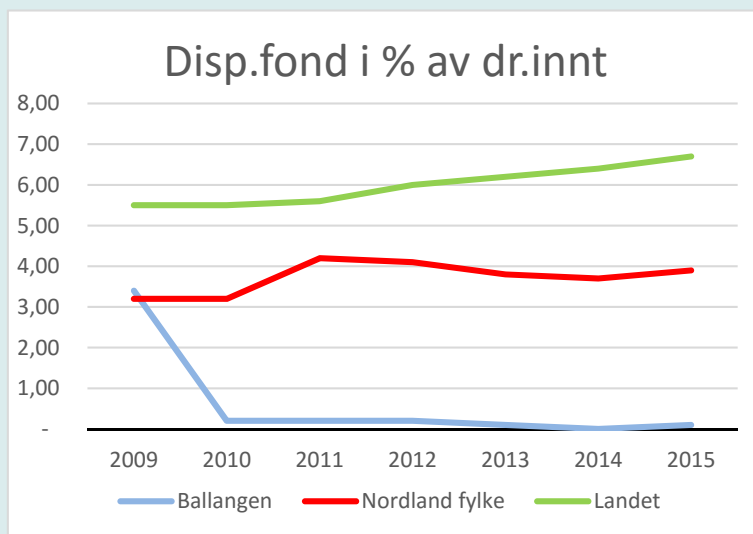
Demokratisk arena

- Det vi har sett av utredninger på teknisk område, Plan- og bygningslovsaker og øvrige miljø saker viser et svakt grunnlag for politiske valg.
- Vil også i fremtiden i økende grad være avhengig av IK ordninger for å levere tilfredsstillende på enkelte tjenesteområder. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå. Kommunen vil likevel etter fylkesmannens vurdering være avhengig av å inngå i interkommunale samarbeid ved alenegang, f eks på barnevernområdet, for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få ta del i et større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje.

Nøkkeltall økonomi

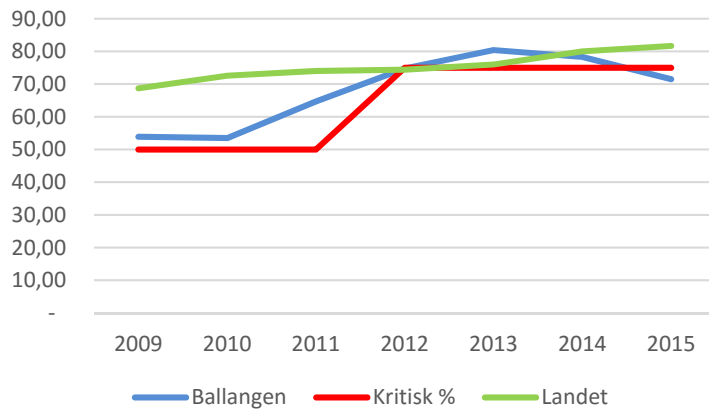

Kommentar: Anbefalt nivå for netto driftsresultat ligger på 1,75%. Ballangen har ligget godt under anbefalt nivå og den drastiske økningen fra 2014 til 2015 skyldes ekstarordinært utbytte fra Ballangen energi.

Kommentar: Som en konsekvens av kommunenes ROBEK-status er kommunens disposisjonsfond tømt og det finnes ingen reserver til å dekke uforutsette utgifter.

Gjeld ifht dr.innt

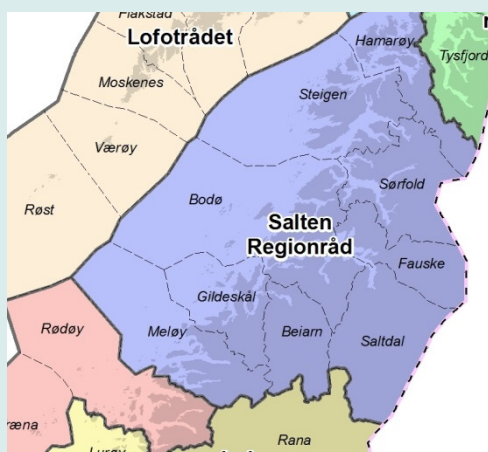
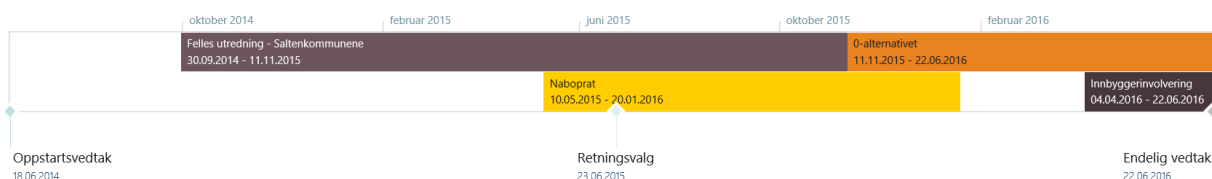
Kommentar: Kommunen investerte i mange nye driftsbygg etter at de var rammet av skolebrann i 2011. Ballangen har et gjeldsnivå som ligger noe i underkant av landsgjennomsnittet, men som gir utfordringer for kommunen i forhold til å dekke faktiske kapitalutgifter.

FM KOMMENTAR

- Kommunen oppfyller ikke målene i reformen ved å fortsette som egen kommune, og behovet for endring vurderes som kritisk.
- Kommunen har som redegjort for store økonomiske problemer.
- En stor andel av kommunens sysselsatte pendler til Narvik (ca 4 mil).
- Kommunen vurderes ikke å ha et godt nok grunnlag etter reformperioden til å jobbe frem et sammenslåingsvedtak. Det tilrådes derfor at kommunen jobber videre med intensjonsavtale i perioden frem mot 01.01.2017.

Beiar kommune

Beiar kommune ligger 11 mil sør for Bodø, og grenser i tillegg til Bodø mot Saltdal, Rana, Gildeskål og Meløy. Kommunesenteret er Moldjord hvor også administrasjonssenteret ligger. Landbruksnæringa er kommunens "hjørnesteinsbedrift" og kommunen er en typisk landbrukskommune. Dette setter sitt preg på både bosettingen og aktiviteten i bygda. Det drives en småskala landbruksproduksjon, der de fleste gårdsbruk har inntekter utenom bruket.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
1437	1034	-28 %	1181	0,87
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		25,8%		18,8%
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				43,1 km

Interkommunalt samarbeid: Beiar er en del av Salten regionråd og inngår totalt i 33 IK ordninger, noe som er litt under snittet i fylket, hvorav 13 på regionrådsnivå, 9 på høyere nivå og 8 på lavere nivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak 18.06.2014
- De 9 kommunene i Salten regionråd vedtok i møte 5. juni 2014 å utarbeide et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Oppdraget ble utført av BDO og utredningen besto av 4 delrapporter og en sluttrapport som ble levert 16.09.2015.
- Det var aktivitet i Saltenkommunene gjennom hele utredningsperioden, og utreder har ilet perioden vært i

alle kommunestyre og flere regionrådsmøter for å presentere funn og analyser.

- Gjennomførte møte med Bodø mai 2015, og var med i innledende samtaler i arbeidet med prosessen «Nye Bodø kommune». Enighet om å følge dette opp høst 2015. Mange uformelle samtaler og korte politiske møter.
- En kort periode ble også Indre Salten vurdert, men ble forkastet etter vedtak om å fortsette som egen kommune, februar 2016.
- Administrasjonen har jobbet i tett samspill med naboer gjennom hele reformperioden.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har etter invitasjon vært deltaker på kommunestyremøte der tema ble diskutert.
- Begrenset politisk vilje i prosessen og dermed ingen reelle prosess, men har vært jobbet godt administrativt ift utfordrings- og mulighetsbildet noe som har gitt kommunestyret et godt grunnlag for å fatte vedtak.
- Vedtaket om å fortsette som egen kommune kom tidlig i «Nye Bodø kommune» prosessen, og dermed uten at mulighetsrommet i dette alternativet var belyst.

INTENSJONSAVTALE

- Det foreligger ingen intensjonsavtaler

UTREDNINGER

- «Mulighetsstudier for Salten» - 5 delrapporter, ferdigstilt 16.09.15

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Gjennomført folkemøter, hatt arbeidsmøter med ansatte og med innbyggere.

VEDTAK

1. Beiarn kommunestyre tar rådmannens utredning av o-alt til orientering.
2. Beiarn kommune leverer gode tjenester til sine innbyggere. Rådmannens utredning av o-alt viser at vi fortsatt kan gi gode tjenester i fremtiden. Dette gjør at vi opprettholder vårt vedtak om fortsatt å være egen kommune. (KS sak 3/16)
3. Beiarn er avhengige av sterke og levedyktige nabokommuner, med aktivitet, verdiskapning, tilhørighet, lokalt demokrati, og engasjerte innbyggere. Dette er også et utmerket grunnlag for dagens IK samarbeid. Beiarn kommune vil arbeide for at det gode samarbeidet mellom Salten kommunene videreføres. I dette samarbeidet vil også gode og fremtidsrettede samferdselsløsninger være viktig.
4. Beiarn kommune vil understreke at et nei til kommunesammenslåing ikke er et nei til Bodø kommune. Vi er stolte av byen vår, og vil fortsatt jobbe for gode relasjoner og godt samarbeid med Bodø og andre nabokommuner slik vi har gjort i årtier gjennom Salten regionråd og mange andre IK arbeidsformer.
5. Så langt har folkeavstemninger og innbyggerundersøkelser i Beiarns nabokommuner vært entydig negativ til sammenslåing. Vi har sett stort lokalt, folkelig engasjement og deltakelse på nivå med lokalutvalg.
6. Beiarn kommune oppfordrer Fylkesmannen i Nordland og landets regjering å tilkjennegi respekt for resultatene av kommunenes behandling av kommunestruktur. De ikke er spesielle for Salten kommunene, men for hele distrikts Norge. Kommunen oppfordrer fylkesmann og regjeringen til å ta initiativ til offensiv utvikling av kommune-Norge, med utgangspunkt i det engasjementet vi nå har sett, og de synspunkter det store flertallet av innbyggerne har gitt uttrykk for: Lokalt forankra avgjørelser, demokratiutvikling, tjenestetilbud og verdiskapning der folk bor, samt fullfinansierte velferdskommuner.

GRENSEJUSTERING/ SAMISKE INTERESSER, DER AKTUELT

- Ett av to samiske senter i tilknytting til Salten ligger i kommunen. Pitesamisk senter har hatt Sør-Salten som sitt område for ivaretagelse av kultur og tradisjoner, og er lokalisert i Beiarn. Kommunen er imidlertid ikke innlemmet i samisk forvaltningsområde, men har redegjort for konsekvensene dette eventuelt vil ha for berørte tjenesteområder i fellesutredningen.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter:

- Opplever å ha tilstrekkelig kapasitet innen de største primærtjenestene, selv om det er nødvendig å inngå i ulike samarbeidsordninger, både formelle og uformelle, for å kunne tilby tilstrekkelig kapasitet innenfor sentrale tjenesteområder.
- På noen områder har kommunen smal administrativ kompetanse i saker som jevnlig behandles politisk, eksempelvis finansforvaltning, innkjøps- og juridisk kompetanse. Løses gjennom kjøp av kompetanse – dyre løsninger
- Utfordrende med vakanser og langtids sykefravær på områder der kapasiteten er knyttet til enkeltpersoner. I et langsiktig løp ventes dette å bli et problem.
- Det er få ansatte på hvert område. Derfor blir det begrenset med fagmiljø og muligheten for faglig utvikling internt er begrenset.
- Rådmannens konkluderer med at Beiarn kommune i dag ikke har relevant kompetanse til å takle de nye oppgavene som er skissert overført til kommunene – og må regne med betydelige utfordringer i å klare å rekruttere slik kompetanse om/når oppgavene kommer til kommunene.
- Det er mulig å effektivisere ved å endre tjenestestrukturen både innen skole/barnehage og innen omsorg. Å avstå fra en økonomisk optimalisert drift var en lokalpolitisk avgjørende del av avgjørelsen om å fortsette som egen kommune.
- Kommunenes økonomi er i utgangspunktet solid og kommunen har rimelig gode rutiner og god oversikt. Det som vil avgjøre kommunens langsiktige økonomiske soliditet, er den politiske viljen og evnen til å ta de driftsøkonomiske effektiviseringsgrep som er nevnt i punktet over. En negativ befolkningsutvikling balanseres foreløpig med en betydelig kapitalavkastning for en kommune av Beiarns størrelse.
- Ved å bestemme den fremtidige kommunestrukturen har kommunestyret avgrenset innbyggernes tjenestemessige valgfrihet. Det er sammenheng mellom størrelse og utbud og over tid vil ikke en og samme kommune kunne ha store forskjeller i kvalitet og tilgjengelighet til tjenestene.

Myndighetsutøver:

- For liten kompetanse og kapasitet
- Tilstrekkelig distanse er etter rådmannens syn en løpende problemstilling som alltid må være i fokus uten at dette er et problem pr i dag.

Samfunnsutvikler:

- Det lokale engasjementet er knyttet til noen få ressurspersoner i administrasjonen og politikken i mange saker av samfunnsmessig viktig karakter.
- Kommunen er ikke fullt ut i stand til å etterleve alle statlige krav til planverk og styringssystemer. Om utviklingsaspektet skal opp på et ønsket nivå samt etterleve alle statlige krav, må administrativ kapasitet økes på bekostning av innsats på kommunale tjenester.

Demokratisk arena:

- Å følge opp det samarbeidet vi allerede har i Salten og å utvide det, kan gi større valgfrihet i tjenestetilbudet, men vil samtidig gi mindre reell lokalpolitisk kontroll og styring.
- Sterk lokal identitet; høy valgdeltakelse og et betydelig antall lag og foreninger ift folketall.
- Er av stor betydning at det satses videre på god politikeropplæring.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Kommunen klarer ikke å følge opp alle forpliktelsene som bhg myndighet og skoleeier. Er avhengig av samarbeid med andre kommuner.
- Kommunen har bra generalistkompetanse innen arealplanlegging, naturmangfold og forurensningsområdet, men har liten kapasitet. Gir et OK grunnlag for helhetstenkning, men kapasitet og kompetanse kan bli for liten om de får store vanskelige saker.
- Er svært sårbar på flere tjenesteområder dersom nøkkelpersoner skulle forsvinne.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling:

- Har potensiale til et mer samordnet utviklingsarbeid innenfor landbruksområdet.
- Defineres ikke å tilhører en naturlig BAS-region.

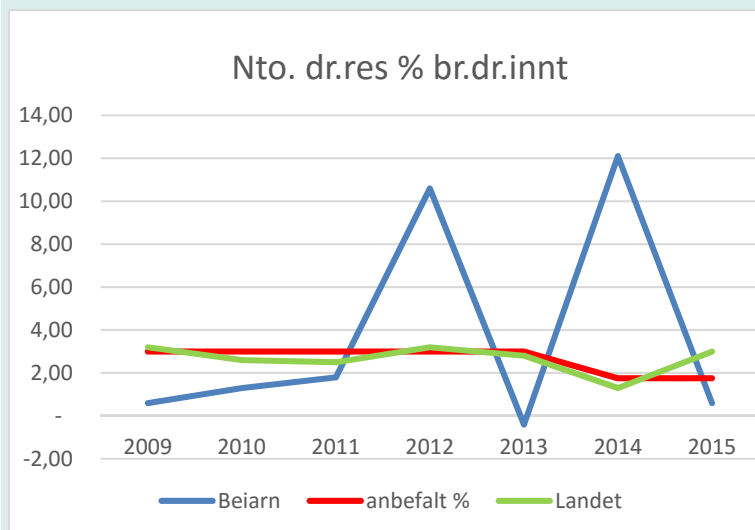
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Kommunen utøver generelt god økonomistyring, men er på bakgrunn av størrelsen sårbar ift svingninger i utgifts- og inntektsnivå. Kommunen har et betydelig kapitalfond etter salg av aksjer som har gitt stor finansiell avkastning- helt opp mot ca 10 % av driftsbudsjettet. Risikoen er at ved svingninger i markedet kan kommunen måtte bokføre tap som vil påvirke driftsbudsjettet. Balansen i driftsbudsjettet har de siste to årene basert seg på denne avkastningen, noe som ikke er tilrådelig over tid. Kommunens komparative økonomiske fortrinn medvirker til at økonomi i seg selv ikke er det springende punkt ift sammenslåing eller ikke.

Demokratisk arena

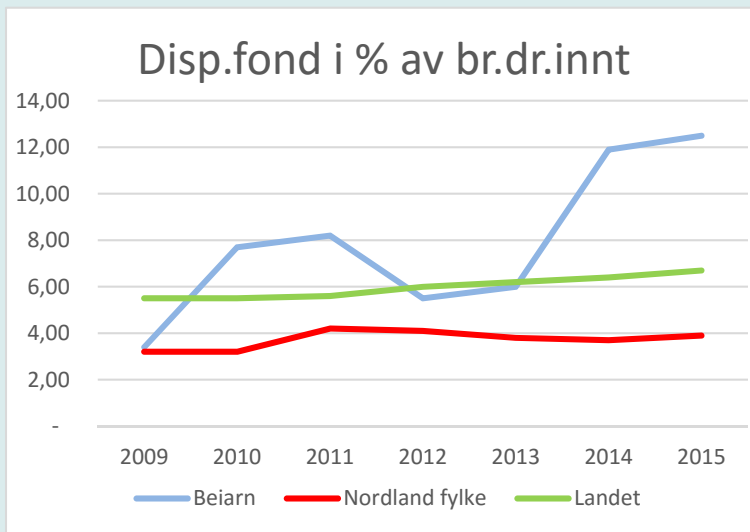
- Innsyn i enkeltsaker tilsier at det i de fleste saker lages gode saksutredninger slik at politikerne har et godt grunnlag for sine vurderinger.
- Vil også i fremtiden være avhengig av IK ordninger for å levere tilfredsstillende på enkelte tjenesteområder. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå.

Nøkkeltall økonomi:

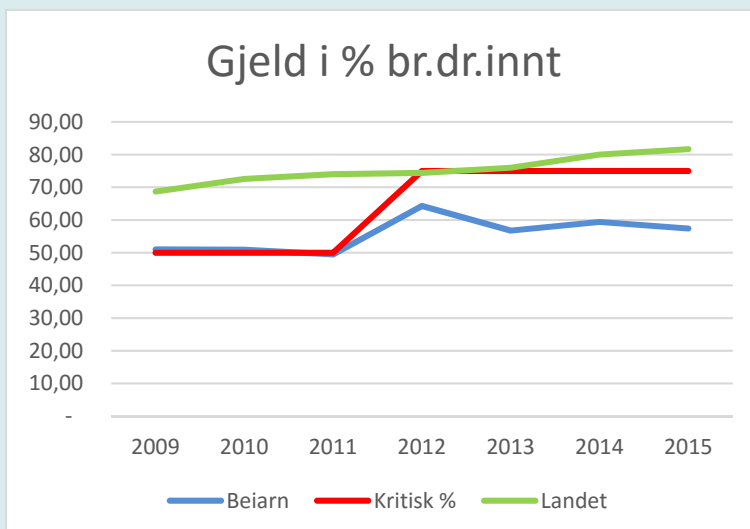
Kommentar:

Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer. Beiarne kommune har i 2015 et netto driftsresultat på 0,6 %. Det gode resultatet i 2014 skyldes i stor grad høy avkastning på aktiv kapitalforvaltning.

Kommentar:

Beiarne har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 12,5 %, noe som er langt høyere enn både gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Anbefalt nivå er 5%.

Kommentar:

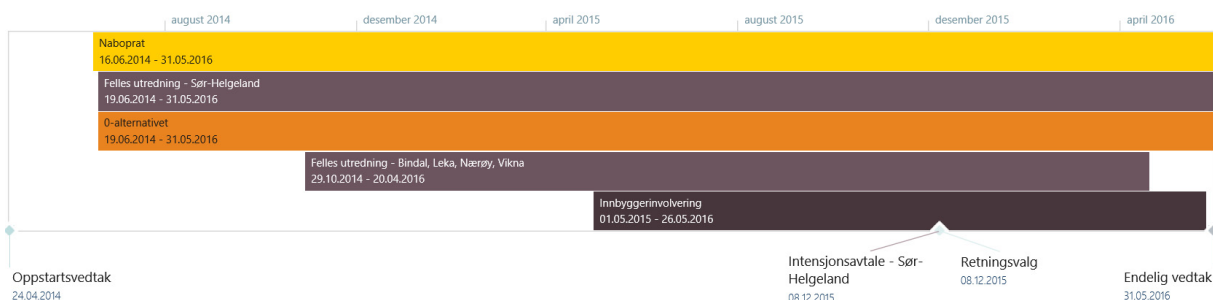
Beiarne har en lånegjeld pr 2015 på 57,4 % som er lavere enn landsgjennomsnittet og lavere enn det som oppfattes som kritisk nivå.

FM KOMMENTAR

- Kommunen står i en særstilling økonomisk etter salg av aksjer i Sjøfossen energi.
- Kommunens utfordringer ift å oppfylle de andre målene i reformen forventes å tilta frem mot 2040. Selv prognosen med «høy vekst» viser en nedgang i folketallet fra dagen 1034 innbyggere til 955 i 2040. «Middels vekst» vil gi en nedgang til 837 innbyggere.
- Kommunen har gjennom reformperioden ikke lagt grunnlaget for noen videre prosess med andre kommuner, og det forventes ikke at slike initiativ vil bli tatt. Fylkesmannen ser ikke et kritisk sammenslåingsbehov pr i dag for denne kommunen, men vurderer at kommunen vil få store utfordringer på lengre sikt på bakgrunn av befolkningsutviklingen.

Bindal kommune

Bindal er en kommune på Helgeland i Nordland. Kommunen ligger helt sør i fylket og grenser til Nord-Trøndelag. Den grenser i nord mot Sømna og Brønnøy, i øst mot Grane, i øst og sørøst mot Namsskogan, i sør mot Høylandet og Nærøy, og i vest mot Leka. Viktige næringsveier er jord- og skogbruk samt reindrift.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
2022	1465	-27,5%	1192	1,2
Utpending		Innpendling		
Pending 2016		30,5 %	5,1 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				45,7 km

Interkommunalt samarbeid: Bindal inngår i 28 interkommunale ordninger, hvorav 10 på regionrådsnivå (Sør Helgeland), 14 på høyere nivå og 4 på lavere (bilateralt o.l.). En rekke samarbeid går over fylkesgrensen mot kommuner i Nord-Trøndelag.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Kommunen fattet oppstartsvedtak i møte 24.04.14
- Det ble gjennomført felles utredning med kommunene i Sør Helgeland regionråd (Telemarksforskning) i perioden 29.01.2015 til 26.10.15.
- Felles kommunestyremøte i etterkant av at rapporten var ferdig (08.12.15), hvor det vedtatt å gå videre med et arbeid med målsetting om å utvikle en ny kommunemodell. Arbeidet ligger utenfor reformens rammer.
- Etter at delrapport fra konsulent var fremlagt og innledende samtaler gjennomført, ble også denne prosessen lagt død.
- Det har også vært gjennomført samtaler/ utredninger med kommunene Leka, Nærøy og Vikna både ift kommunesammenslåing og grensejustering på øya Austra.
- Også disse prosessene har strandet.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har deltatt på flere arbeidsmøter, både regionråd, kommunestyre og formannskap og folkemøter.
- Det har vært begrenset politisk vilje i prosessen fra starten av.

INTENSJONSAVTALE

- X

UTREDNINGER

- Det ble gjennomført felles utredning med kommunene i Sør Helgeland regionråd (Telemarksforskning) i perioden 29.01.2015 til 26.10.15. Utredningen tok for seg hvilke alternativer som kunne være aktuelle og konsekvenser ved disse.
- Det ble i etterkant av felles kommunestyremøte 08.12.2015 utredet en «kommuneblokk» - løsning (NIVI Analyse), som innebærer et mer forpliktende interkommunalt samarbeid om utvikling av tjenester på tvers av regionen.
- Utredning av kommunesammenslåing Leka, Nærøy, Vikna levert 10.12.2015 (PWC)
- Utredning grensejustering Austra levert 16.02.2016 (PWC).

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- April 2015 - telefonintervjuer med utvalg av innbyggere i sørvendt samarbeid.
- Mai 2015 – telefonintervjuer med utvalg av innbyggere i nordvendt samarbeid.
- 26.05.15 - folkemøte om Austra ca. 120 deltakere
- 20.04.16 - folkemøte om Austra ca. 170 deltakere
- Mai 2016 – innbyggerundersøkels for samtlige innbyggere over 18 år på Austra.
- 25.05.16 - folkemøte kommunereform Terråk - 70 deltakere
- 26.05.16 – folkemøte kommunereform Bindalseidet- 73 deltakere

VEDTAK

- I. Bindal kommune slutter seg til rådmennenes vurderinger til felles saksframlegg- som Sør-

Helgelandsregionens samlede tilnærming til kravene knyttet til kommunereformens utrednings- og tilsvarsplikt som er 1. juli 2016.

- II. Bindal kommune slutter seg til vedlagte utkast til intensjonsavtale.
- III. Bindal kommune er innforstått med Brønnøy kommunes prinsipale utgangspunkt som innebærer en positiv holdning til en eventuell kommunesammenslutning på Sør-Helgeland, betinget av at omegnskommunene Bindal, Sømna, Vega og Vevelstad - som på nåværende tidspunkt er mot kommunesammenslutning - eventuelt endrer standpunkt på et senere tidspunkt.
- IV. Samtlige kommuner slutter seg til Bindal kommunes krav om muligheter for en fortsatt delt forvaltningsløsning.
- V. Ordførerne i regionen får fullmakt til å arbeide for politisk gjennomslag for prinsippene og intensjonene som ligger i saksframlegget, opp mot Fylkesmannen i Nordland og sentralt politisk nivå.
- VI. Rådmennene gis i oppdrag å bearbeide innholdet og føringene i saksframlegget slik at ytterligere konkretisering kan finne sted, spesielt med hensyn på utformingen av regionstyret, samarbeidsprosjekter og arbeidet med plusskommunekonseptet. Rådmennene bes også i å vareta kravene til medbestemmelse og samarbeid med de ansatte slik det fremgår av Hovedavtalens bestemmelser.
- VII. Det tas sikte på et nytt felles formannskapsmøte høsten 2016 der formannskapene tar stilling til og fastsetter retningen og prinsippene for videre arbeid. Grunnlaget for ytterligere felles- eller separate kommunestyremøter vurderes av dette felles formannskapsmøte.
- VIII. Felles kommunestyrevedtak pr. 31.5.2016 er et endelig vedtak for Bindal kommune, sett i forbindelse med Kommunenes tilsvarsfrist i forbindelse med kommunereformen pr.1.7.2016. Saken tas ikke opp i det enkelte Kommunestyre i etterkant av 31.5.2016-vedtaket.
- IX. Bindal kommune ser ut fra momenter i saksframlegget ikke behov for grensejustering på Austra nå. Dersom fylkesmennene konkluderer med grensejustering med valg av bestemt kommune er det naturlig at Bindal kommune overtar hele Austra. Et klart flertall av innbyggerne på Austra ønsker at Austra ved en grensejustering skal legges til Bindal kommune. Bindal kommune har flest innbyggere på Austra, og leverer flere tjenester der enn de øvrige kommunene.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- To innbyggerinitiativ om grensejustering er levert.
 - o Ett initiativ om samling av Austra til en kommune
 - o Ett initiativ om grensejustering der Bindalshalvøya + Austra går til Nord-Trøndelag og Nærøy (ev Nærøy/Vikna) kommune.
 - o Initiativtakere av innbyggerinitiativ som også inkluderer Bindalshalvøya stiller spørsmål ved manglede innbyggerinvolvering fra andre deler av Bindal enn Austra.
- Det er gjennomført flere møter på politisk nivå og to folkemøter på Austra med fylkesmennene i Nordland og Sør Trøndelag representert, samt gjennomført ekstern utredning av sammenslåing (PWC).
- Det er gjennom prosessen synliggjort fordeler og ulemper ved grensejusteringen.
- Et overveldende flertall av innbyggerne på øya (82%) sa i innbyggerundersøkelsen ja til sammenslåing.
- Innbyggerundersøkelsen om ulike alternativer viser:

3) Mener du at det er behov for en grensejustering på Austra?

Kommune	Ja		Nei	
Leka	29	72 %	11	28 %
Nærøy	12	86 %	2	14 %
Bindal	50	52 %	47	48 %
Hele Austra	91	60 %	60	40 %

4) I tilfelle grensejustering hvilken kommune vil du foretrekke at Austra blir lagt til?

Kommune	Foretrekker Leka		Foretrekker Nærøy		Foretrekker Bindal	
Leka	8	23 %	16	46 %	11	31 %
Nærøy	0	0 %	7	50 %	7	50 %
Bindal	1	1 %	30	31 %	65	68 %
Hele Austra	9	6 %	53	37 %	83	57 %

- Vedtak på folkemøte som inkluderer både Austra og Bindalshalvøya til en ny ytre Namdalen kommune, eventuelt Nærøy ble fattet med 70,5% for, 23,5% vet ikke og 6% mot.
- Kommunene har ikke kommet til enighet i saken, og kommunestyret i Bindal ønsker ikke en justering av grensen da dette vil gi store konsekvenser for kommunens rammeoverføringer.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- For mange ufaglærte, lite spisskompetanse, desentraliserte tjenester internt i Bindal kommune – utfordringer for kvalitet/økonomi, dårlig på innovasjon/nytenking

Myndighetsutøver

- Rekruttering/kompetanse, mange politikere vil mye – krever god politisk styring og prioritering, utfordring i å formidle rettigheter og plikter overfor innbyggerne

Samfunnsutvikler

- Vanskelig å sette av ressurser til dette feltet i konkurranse med tid som går til å serve innbyggere/daglig drift, lav kompetanse, Bindal ligger midt mellom 2 regioner – i for liten grad del i regional tenking, kapitalsvakt næringsliv – få grundere – høye urealistiske forventninger til at kommunen løser det meste

Demokratisk arena

- Mye grendepolitikk, tette relasjoner kan skape pol. utfordringer/manglende rolleforståelse

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Kommunen leverer pr i dag tilfredsstillende på de fleste områder, men størrelsen gjør dem avhengig av enkeltpersoner. Små fagmiljøer. Tjenestenes størrelser gjør dem sårbare ved fravær eller vakanser og det vil være vanskelig å sikre og utvikle spesialisert kompetanse. Dette kan begrense bredden i tiltak som tilbys i enkelte tjenester som for eksempel barnevern. Løser i dag dette gjennom interkommunalt samarbeid. Kommunen oppfattes sårbar ift formell kompetanse på flere fagområder. Opplever på enkelte områder at fagkompetansen i kommunen er god, men at politiske vurderinger som går på tvers av faglige fører til merarbeid i vår klagebehandling. Kommunen har også utfordringer ift å følge opp alle forpliktelsene som bhg myndighet og skoleeier.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

Har god kompetanse innen arealplanlegging etter PB loven. Potensiale til å vurdere nabosamarbeid om utviklingsoppgaver. Små kommuner gir god lokalkunnskap, men fører på enkelte tjenesteområder til utfordringer ift tilstrekkelig distanse mellom ansatt og bruker.

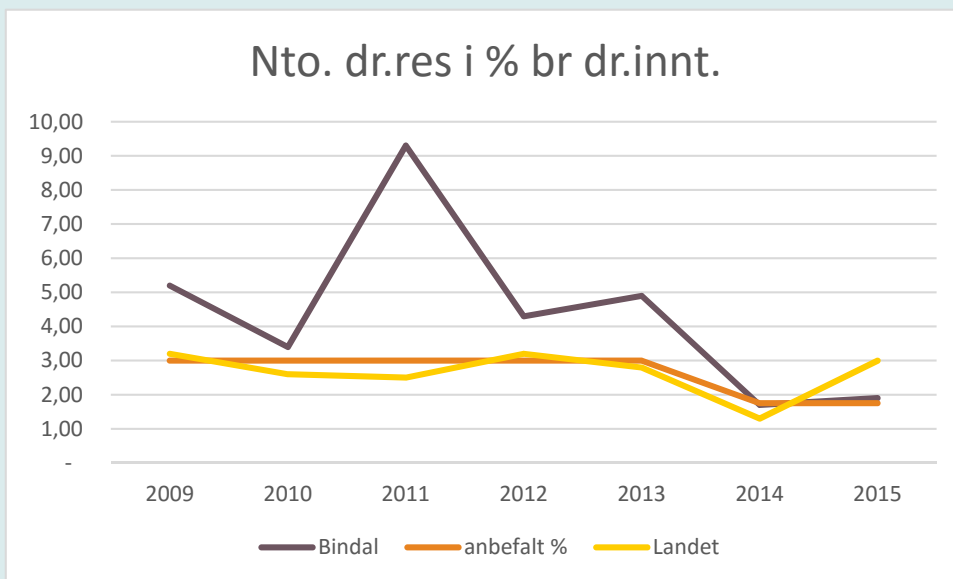
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Tilfredsstillende økonomi og økonomistyring, men relativt tungdrevet kommune med spredt bosetting. Liten kommune - sårbar ift uforutsette utgifter, spesielt ettersom planlagt investering i skole/ hall medfører økt lånebelastning, og ett stadig synkende folketall medfører reduserte inntekter. I forslag til nytt inntektssystem kommer ikke kommunen spesielt godt ut.

Demokratisk arena

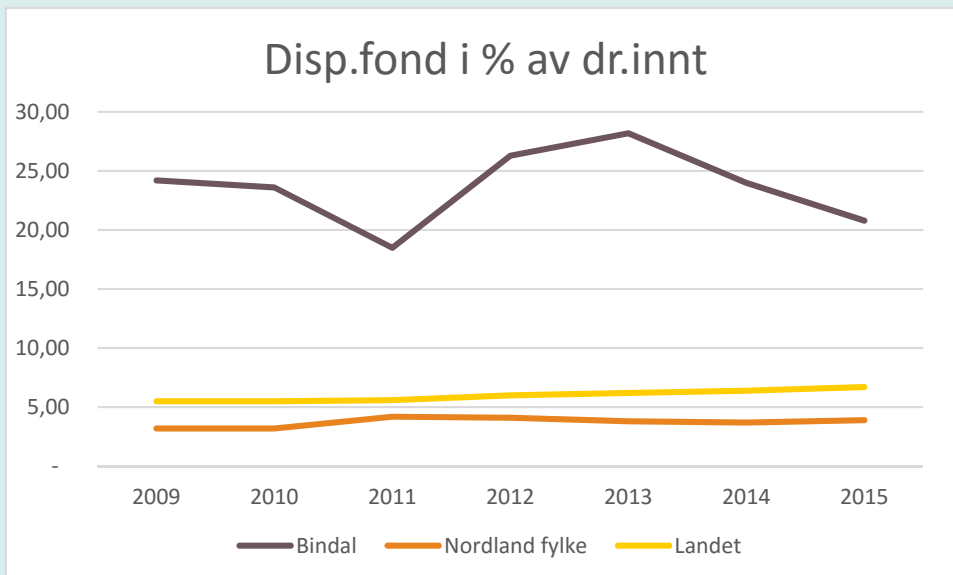
Kommunen vil være avhengig av å inngå i ulike interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse. I fremtiden må enda mer må løses interkommunalt pga manglende kompetanse/små forhold/større krav til kommunene.

Nøkkeltall økonomi

Kommentar:

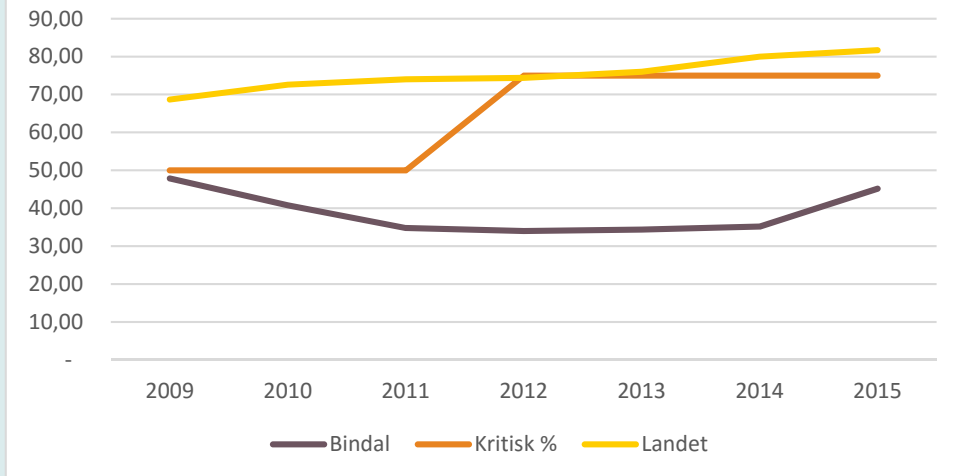
Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer. Bindal kommune har i 2015 et netto driftsresultat på 1,9 %.

Kommentar:

Bindal har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 20,8 %, noe som er langt høyere enn både gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Anbefalt nivå er 5%.

Gjeld i % av dr.innt

Kommentar:

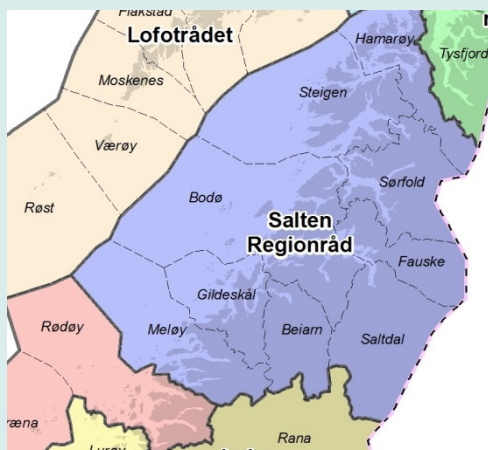
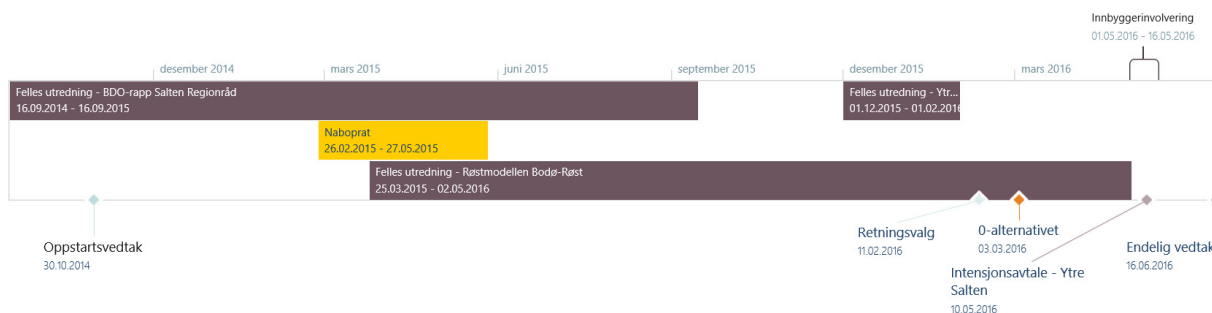
Bindal har en lånegjeld pr 2015 på 45,2 % som er lavere enn landsgjennomsnittet og langt lavere enn det som oppfattes som kritisk nivå. Bindal kommune planlegger investering i ny flerbrukshall og renovering av skole, noe som vil doble lånegjelda i løpet av 2016/2017..

FM KOMMENTAR

- Fylkesmannen anbefaler at kommunene på Sør- Helgeland arbeider videre med reformprosessen med mål om å danne en ny kommune.

Bodø kommune

Bodø er Nordlands fylkeshovedstad og mest folkerike kommune. Beliggenheten er sentralt midt i fylket, og ute ved kysten, og kommunen er en del av landskapet og regionen Salten. Kommunen har et mangfoldig næringsliv, og har i nyere tid blitt mindre basert på fiskeri og gått mer over på forretningsrelaterte bedrifter og administrering. Bodø er også sete for en rekke nasjonale, regionale og lokale bedrifter, institusjoner og foretak, både innen statlig og privat sektor.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
39669	50488	27,2%	1312	38,5
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		8,0 %	11,0 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				3,0 km

Interkommunalt samarbeid: Bodø er en del av Salten regionråd og inngår totalt i 35 IK ordninger, noe som er godt over snittet i fylket, hvorav 14 på regionrådsnivå, 9 på høyere nivå og 12 på lavere nivå. Som den desidert største kommunen i regionen er de vertskommune for en rekke ordninger for omkringliggende kommuner.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- De 9 kommunene i Salten regionråd vedtok i møte 5. juni 2014 å utarbeide et faktagrunnlag for videre

prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Oppdraget ble utført av BDO og utredningen besto av 4 delrapporter og en sluttrapport som ble levert 16.09.2015.

- Det var aktivitet i Saltenkommunene gjennom hele utredningsperioden, og utreder har ilt perioden vært i alle kommunestyrer og flere regionrådsmøter for å presentere funn og analyser.
- I desember 2015 ble det innledet samtaler mellom kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Saltdal, Røst, Værøy og Steigen om bygging av «Nye Bodø kommune». Arbeidet var intensivt frem til 10 mai, og det ble i perioden utarbeidet faktagrunnlag, politisk plattform og underskrevet intensjonsavtale. Kun Bodø fattet positivt vedtak.
- Bodø har parallelt med Ytre Salten prosessen kjørt en egen utredning sammen med Røst som belyste løsninger ift ekstreme avstandsulemper, den såkalte Røstmodellen.
- Har tatt initiativ til en rekke politiske møter, bla med formannskap, med kommunene i Salten & omegn ilt 2015 hvor kommunereformen ble diskutert.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har fulgt prosessene i Salten tett, og deltatt på en rekke kommunestyremøter, regionrådsmøter, arbeidsgruppemøter og folkemøter.
- Bodø kommune har (etter oppfordring fra FM) vært en aktiv pådriver for nabopratt i regionen gjennom hele reformperioden, og lagt ned et betydelig arbeid som tilrettelegger og sekretariat for utredning av «Nye Bodø kommune».

INTENSJONSAVTALE

Det ble underskrevet intensjonsavtale (10.05.16) mellom kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Saltdal, Steigen, Røst og Værøy (Nye Bodø kommune).

UTREDNINGER

- «Mulighetsstudier for Salten» - 5 delrapporter, ferdigstilt 16.09.15
- Ytre Salten/ Nye Bodø kommune
- Røstmodellen

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Opinionsundersøkelse 1000 respondenter. Relativt positivt respons til sammenslåing.
- Ekstremt dårlig oppmøte på folkemøter i Bodø kommune. Det ble avholdt fire folkemøter i mai, juni 2016. Deltok i tillegg på folkemøter i Steigen, og på Værøy og Røst.

VEDTAK

Bodø kommune er positivt til å bli slått sammen med de kommuner som omfattes av intensjonsavtale av 10. mai 2016, og eventuelt andre nabokommuner der det fattes vedtak om sammenslåing med Bodø.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

Ikke aktuell problemstilling.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

- Kommunen har gjort et grundig arbeid ift å analysere og vurdere nå- og framtidssituasjon sett i lys av reformens mål og kriterier for framtidig kommunestruktur. Kort oppsummert vurderer kommunen seg selv å være rustet ift å innfri disse.

- En bekymring som uttrykkes er at: «Selv om Bodø kommune «vil klare seg» også i fremtiden uten sammenslåinger vet vi at flere større sammenslåinger andre steder i landet vil medføre Bodø "rykker ned" på lista over større kommuner ved null-alternativet. Dette kan medføre at Bodøs får en svakere stemme inn mot nasjonale og regionale beslutninger – f.eks. ved spørsmål om plassering/tilførsel av offentlige/statlige arbeidsplasser og investeringer i infrastruktur og samferdselsanlegg.»

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Vurderes å levere tilfredsstillende på alle områder. Har på grunn av sin størrelse, kapasitet og kompetanse en viktig rolle som leverandør av tjenester for omkringliggende kommuner.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

Viser til kommunens kommentar i utfordringsbildet.

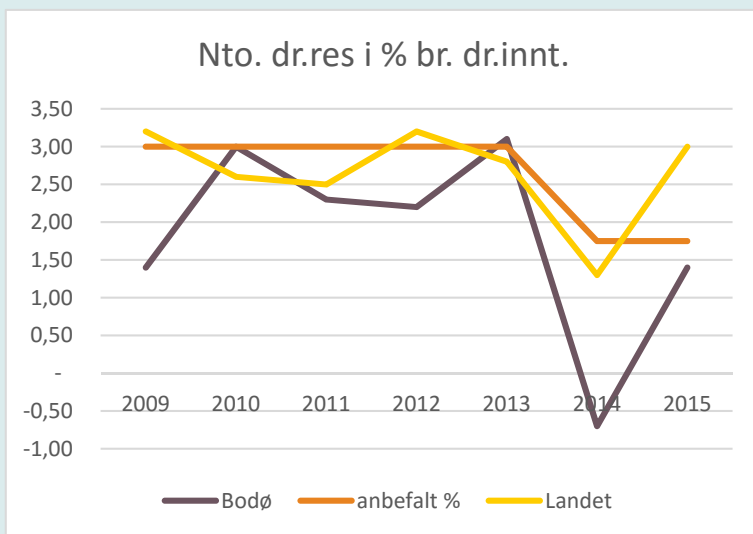
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Oppfyller reformens mål.

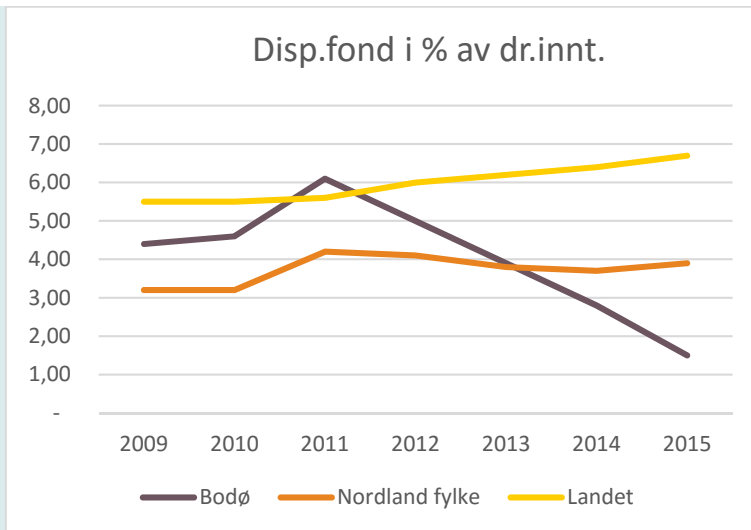
Demokratisk arena

Oppfyller reformens mål.

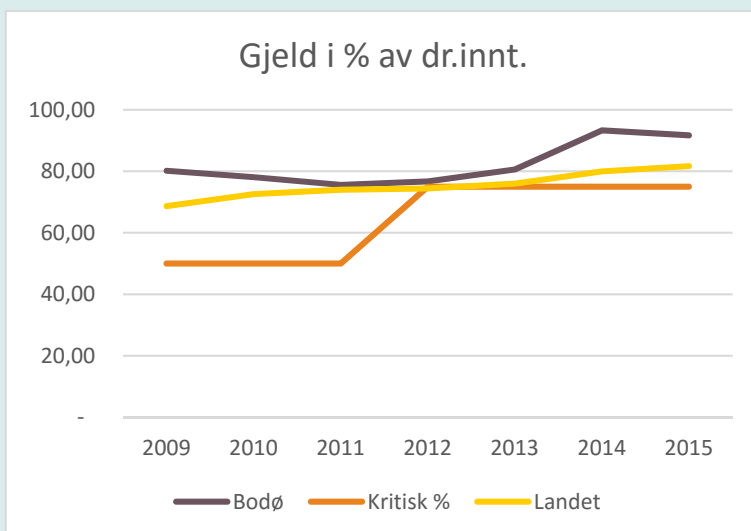
Økonomiske nøkkeltall

Kommentar: Kommunen har en målsetting om et netto driftsresultat på 1,75%. Det er ikke mye som tyder på at de når målet de nærmeste årene, men det vurderes en strammere investeringspolitikk for å bedre netto driftsresultat samt gjeldsgraden.

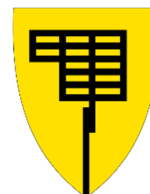
Kommentar: Bodø kommune har fra 2013-2015 redusert disposisjonsfondene sine med over 70%. Kommunen har nå knapphet på midler som kan brukes ved uforutsette hendelser og er avhengig at streng budsjett disiplin.

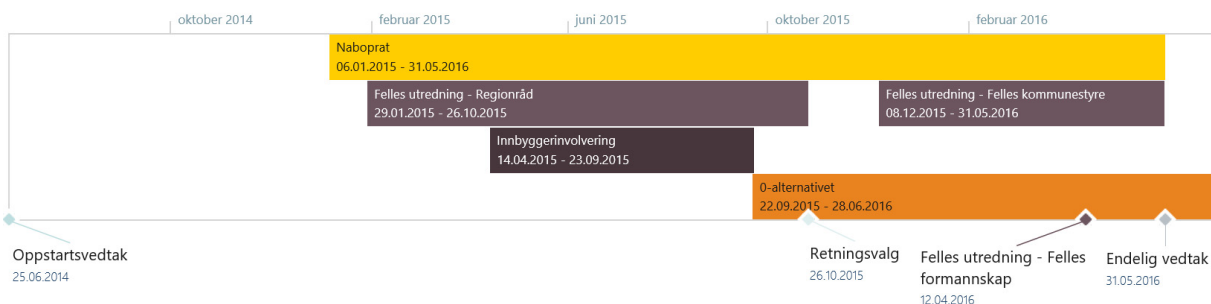
Kommentar: Kommunen har høyere gjeld enn landsgjennomsnittet. Kommunens investeringsnivå gjør at gjelden stadig øker og hvis kommunen følger vedtatt økonomiplan for 2016-2019 gjeldsgraden øke til 153,3% av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2019, anbefalt nivå er 75%.

FM KOMMENTAR

Bodø har ikke problemer med å oppfylle reformens mål ved å fortsette som egen kommune, men er en nøkkelt kommune ift til omkringliggende kommuners tjenestetilbud og samfunnsutvikling. Har tatt «storebroransvar» gjennom reformperioden, og vært på tilbudssiden uten å legge press på nabokommunene.

Brønnøy kommune

Brønnøy kommune ligger på Helgeland og helt sør i Nordland fylke. Kommunen grenser til kommunene Bindal, Grane, Sømna, Vega, Vevelstad og Vefsn. Kommunesenteret er Brønnøysund og har ca. 5 050 innb. Kommunen er et regionalt administrasjons- og utdanningscenter. Den statlige etaten Brønnøysundregistrene bidrar til at om lag 75 % av jobbene i kommunen er innenfor tertiærnæringene.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
7132	7962	11,6%	1000,52	7,9
	Utpendling		Innpendling	
Pendling 2016		16,7%	12,5%	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				7,3 km

Interkommunalt samarbeid: Brønnøy inngår i 44 ulike IK-samarbeid, hvorav 11 er på regionrådsnivå (Sør Helgeland regionråd). Kommunen har 19 ordninger på lavere nivå. Regionen har et typisk sentrert samarbeidsmønster med desidert flest ordninger for senterkommunen Brønnøy.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Kommunen fattet oppstartsvedtak i møte 25.06.14
- Det ble gjennomført felles utredning med kommunene i Sør Helgeland regionråd (Telemarksforskning) i

perioden 29.01.2015 til 26.10.15.

- Felles kommunestyremøte i etterkant av at rapporten var ferdig (08.12.15), hvor det vedtatt å gå videre med et arbeid med målsetting om å utvikle en ny kommunemodell. Arbeidet ligger utenfor reformens rammer.
- Etter at delrapport fra konsulent var fremlagt og innledende samtaler gjennomført, ble også denne prosessen lagt død.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har deltatt på flere arbeidsmøter, både regionråd, kommunestyre og formannskap.
- Politisk har det vært begrenset vilje i prosessen fra starten av.

INTENSJONSAVTALE

X

UTREDNINGER

- Det ble gjennomført felles utredning med kommunene i Sør Helgeland regionråd (Telemarksforskning) i perioden 29.01.2015 til 26.10.15. Utredningen tok for seg hvilke alternativer som kunne være aktuelle og konsekvenser ved disse.
- Det ble i etterkant av felles kommunestyremøte 08.12.2015 utredet en «kommuneblokk-løsning» (NIVI Analyse), som innebærer et mer forpliktende interkommunalt samarbeid om utvikling av tjenester på tvers i regionen.

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Ble gjennomført en opinionsundersøkelse ifm den regionale utredningen (Telemarksforskning) sommeren 2015.
- Det ble avholdt et åpent folkemøte om kommuneblokkalternativet/reformen 30.5.2016.

VEDTAK

1. Brønnøy kommune har søkt å finne felles grunnlag for kommunesammenslåing med kommunene Bindal, Sømna, Vega og Vevelstad, et slikt grunnlag er ikke mulig å finne.
2. Av overnevnte grunn vil Brønnøy kommune fortsatt levere tjenester til innbyggerne som egen kommune.
3. Det er ikke gjennomført «folkeavstemning» om kommunereformen, da grunnlaget for dette ikke er tilstede grunnet nabokommunenes grunnholdning til invitasjonen. Brønnøy kommune har imidlertid, i forbindelse med rapporten fra undersøkelsen gjennomført av Telemarkforskning, fått positive signaler om sammenslåing, med Sør-Helgeland som den naturlige, nye kommunen.
4. Dersom andre kommuner ønsker å gjennomføre dialog om kommunesammenslåing senere, vil Brønnøy kommune være positiv til å delta i en slik dialog.
5. Brønnøy vil fortsatt tilby og delta i samarbeidsløsninger til og med sine naboer. Vi vil videreføre de avtalene kommunen har i dag, herunder dagens vertskommunesamarbeid.
6. Brønnøy kommune tar Vevelstad kommune sitt vedtak til etterretning. BK vil ta grep for å finne gode regionale samarbeidsformer sammen med Vevelstad kommune og andre kommuner på Sør- Helgeland for å se fremtidige oppgaver.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

X

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Brønnøy kommune har i dag en relativt ung befolkning, og får en senere "eldrebølge" enn de øvrige kommunene i regionen, men vil likevel få utfordringer med hensyn til kapasitet til å håndtere veksten i

antall eldre i årene fremover.

- Kommunen peker også på utfordringer ift at økt oppgavemengde, færre folk, mye drift, lite utvikling, personavhengig kommuneforvaltning, og mangel på fagmiljøer truer likeverdig velferd og balansert utvikling.

Myndighetsutøver

- På mange av områdene kommunen skal utøve myndighet, er det avsatt små ressurser til myndighetsutøvelsen - inngår i de daglige prioriteringene. Dette innebærer at selv Brønnøy kommune – som største kommune på Sør-Helgeland – er i minste laget for å utøve tilstrekkelig myndighetsutøvelse etter intensjon.

Samfunnsutvikler

- Er en vekstkommune med et relativt balansert næringsliv – vurderer seg lite sårbar.
- Kommunen understreker viktigheten av et bredt nærings samarbeid i hele regionen.

Demokratisk arena

- Valgdeltakelse litt under landssnittet.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Kommunen peker selv på fremtidige utfordringer ift dette, men vurderes av FM ut fra dagens situasjon å levere tilfredsstillende på dette området. Er senterkommune i regionen og av en slik størrelse at de har administrativ kapasitet til å levere gode og likeverdige tjenester. Ingen av fagavdelingene har spesielle merknader her.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

Leverer tilfredsstillende.

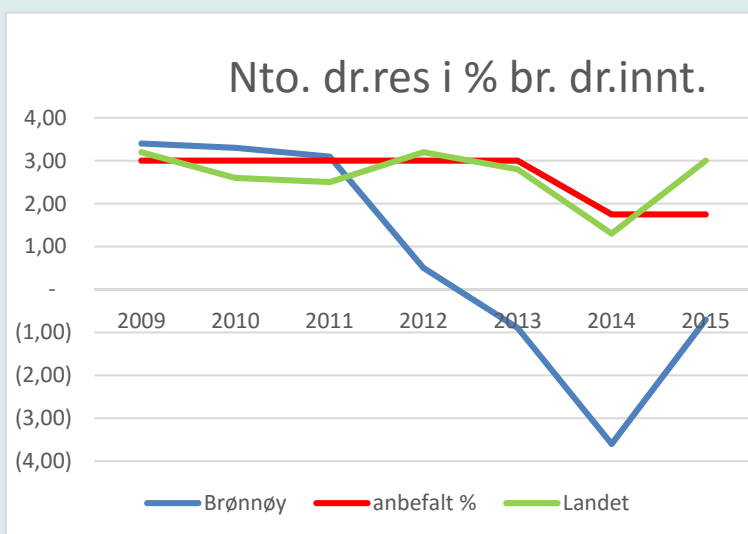
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Oppført i ROBEK etter avlagt regnskap 2015, og har utfordringer med å drive i balanse. Kommunen kommer også dårlig ut i forslag til nytt inntektssystem, noe som vil forsterke denne utfordringen. Kommunens størrelse tilsier at omstillingsarbeidet ikke er uoverkommelig, og at oppholdet i ROBEK bør være kortvarig.

Demokratisk arena

God kompetanse med tanke på utredninger som skal til politisk behandling.

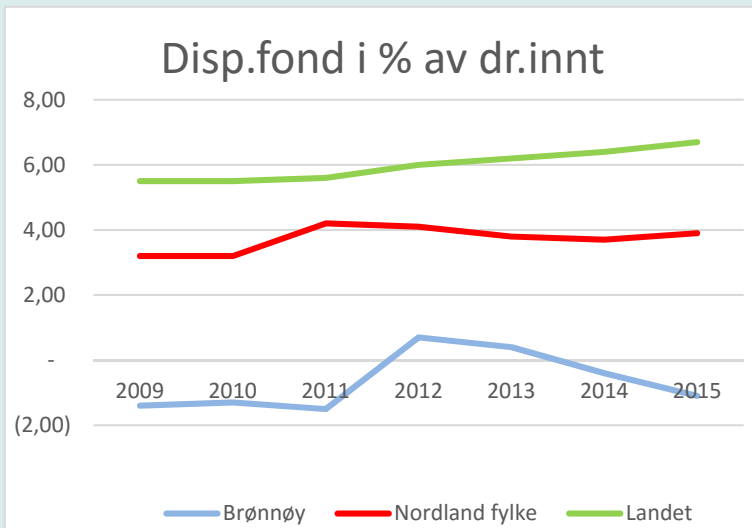
Nøkkeltall økonomi:

Kommentar:

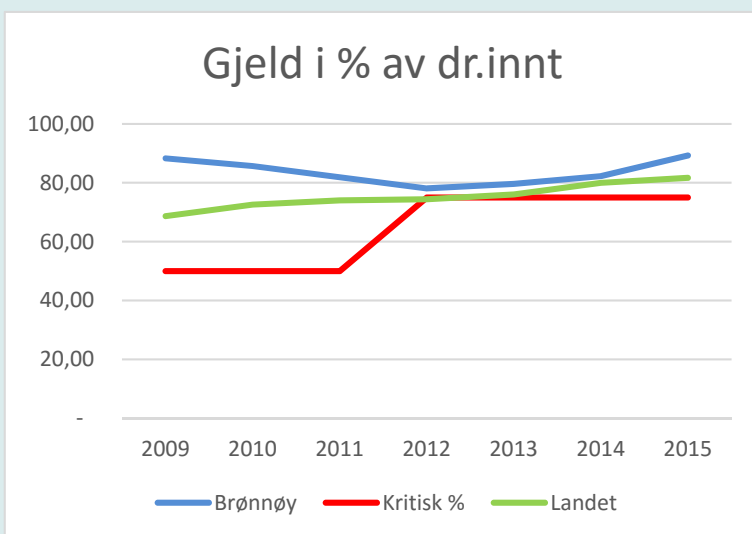
Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3

%, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer. Brønnøy kommune har i 2015 et netto driftsresultat på 0,7 %. Resultatet for 2014 var en kombinasjon av mindre inntekter enn budsjettet og mer utgifter enn budsjettet.

Kommentar:

Brønnøy har pr. 2015 ikke midler på disposisjonsfond. Anbefalt nivå er 5%.

Kommentar:

Brønnøy har en lånegjeld pr 2015 på 89,3 % som er noe høyere enn landsgjennomsnittet og det som oppfattes som kritisk nivå. Det er langt opp til moderat låneoptak for 16-19.

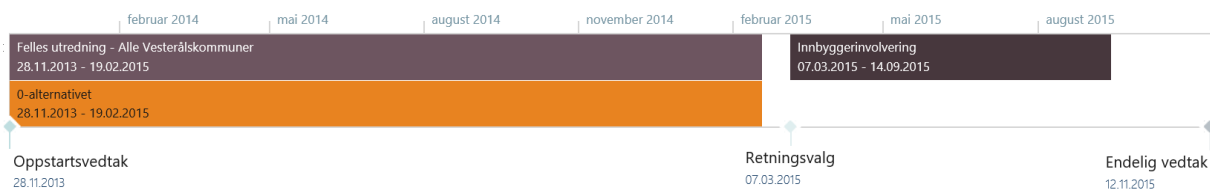
FM KOMMENTAR

Fylkesmannen vurderer at Brønnøy langt på vei vil innfri målene i reformen ved å fortsette som egen kommune.

Brønnøy har en viktig rolle i forhold til tjenesteleveranser til omkringliggende kommuner.

Bø kommune

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
3491	2632	-24,6 %	234,8	11,2
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		18,9 %		6,7 %
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				32,3 km

Bø er en kommune i Nordland. Kommunen ligger på den vestre delen av Langøya, og regnes som en del av Vesterålen. Den har grense i øst mot Sortland og i nordøst mot Øksnes. Fiskeri - og landbruksnæringa står samlet for ca.65 % av sysselsettinga i privat sektor.

Interkommunalt samarbeid: Bø er en del av Vesterålen regionråd og inngår totalt i 29 IK ordninger, som er under snittet i Nordland, hvorav 17 på regionrådsnivå, 9 på høyere nivå og 3 på lavere nivå. I Vesterålen er det relativt liten forskjell i antall ordninger pr kommune, noe som skyldes at det meste av samarbeid foregår på regionrådsnivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak 28.11.2013
- Kommunene i Vesterålen gikk sammen i Vesterålen regionråd og bestilte utredning fra konsulentfirmaet BDO. Ferdigstilt feb. 2015
- Ble i etterkant av at utredning ble ferdigstilt tatt initiativ fra Sortland kommune til felles formannskapsmøte (27.03.2015), men dette ble ikke fulgt opp av de andre kommunene. Har ikke vært

aktivitet ift Vesterålen-alternativet etter det.

Fylkesmannens kommentar:

- Har vært liten politisk vilje og aktivitet ift kommunereformen etter «Utredning kommunestruktur Vesterålen».
- Prosessen i kommunen har vært preget av stor motstand i politiske ledelse.

INTENSJONSAVTALE

X

UTREDNINGER

- «Utredning kommunestruktur Vesterålen», ferdigstilt feb. 2015

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Folkeavstemming
- Resultat: Ja 12,6 %, Nei 83,5 %, Vet ikke 3,9 %
- Folkemøte, informasjonsmateriell og bruk av media og nettsteder i forkant.

VEDTAK

- «Kommunestyret tar resultatet av den rådgivende folkeavstemmingen til etterretning, og vil jobbe for at Bø skal bestå som egen kommune.»

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

X

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Kommunen har ikke utredet 0-alternativet

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Kommunen deltar i prosjektet Regelverk i praksis, og FM opplever at kommunen arbeider godt med skoleutvikling. Kommunen har en organisering som jevnt over skal være robust på de fleste områder. Vi ser allikevel at de har utfordringer med å følge opp flere områder innen skolesektoren. De er også avhengig av samarbeid med andre kommuner.

- Svært sårbar ved vakanser eller om kompliserte saker skal håndteres innen miljøfagområder. Innsikt i enkelt dokumenter som danner grunnlag for politisk behandling tilsier at politikerne kan få beslutningsgrunnlag som gjør politiske valg usikre.
- Kommunen er avhengig samarbeid de andre kommunene for å sikre spesialiserte metoder for kartlegging og veiledning i barneverntjenesten. I dag ivaretas dette gjennom Vesterålen barnevern.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Bra kompetanse innen naturmangfold. Ellers relativt begrenset kompetanse og dårlig kapasitet. Tynt grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging.

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

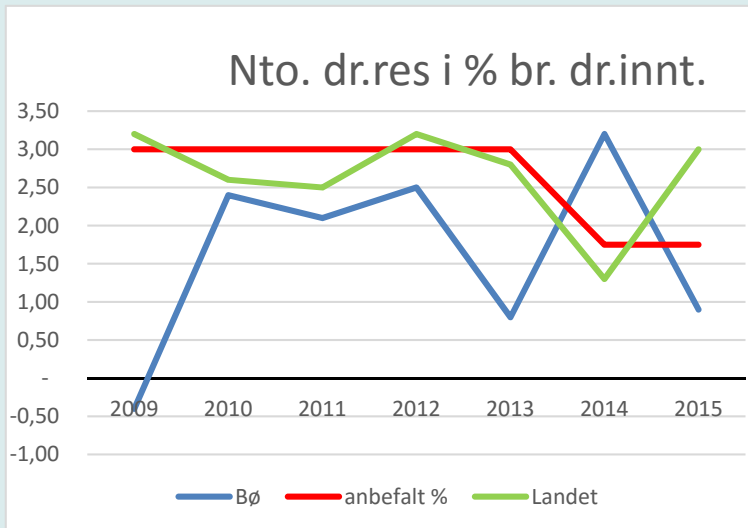
- I en liten kommune er det vanskelig å budsjettere for uforutsette hendelser som gjør det nødvendig å iverksette kostnadskrevenne barnevernstiltak. Slike hendelser vil gi store konsekvenser for kommuneøkonomien.

- Kommunen har hatt utfordringer med å tilpasse driftsnivået til inntektene og det har vært en krevende øvelse for kommunen å balansere resultatene samtidig som kommunen skulle nedbetale på tidligere års underskudd. Kommunens akkumulerte underskudd ble i 2014 dekket inn ved hjelp av engangsinntekter. Uttaket av disse engangsinntektene gjør at kommunen har fått et enda større omstillingsbehov enn om man hadde redusert driftskostnadene og tatt ut økonomiske gevinster av det. Som en konsekvens er kommunens økonomiske handlingsrom nå redusert til et minimum og det er ingen reserver på fond til å dekke uforutsette hendelser. Omstillingsbehovet er i vedtatt budsjett for 2016 anslått å være ca 7,5 mill, budsjettet ble balansert vha. eiendomsskatt. Kommunen har også hatt vanskeligheter over flere år med å levere årsregnskap og årsberetning i tide til revisjon.

Demokratisk arena

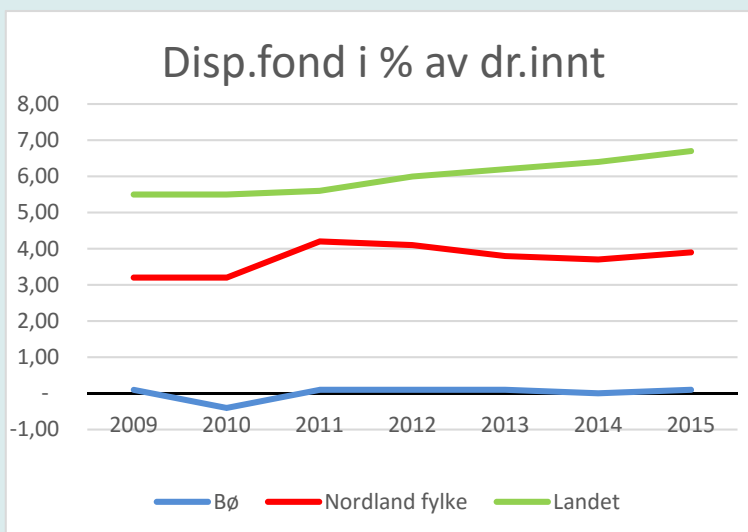
- Vil også i fremtiden være avhengig av IK ordninger for å levere tilfredsstillende på enkelte tjenesteområder. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå.

Nøkkeltall økonomi

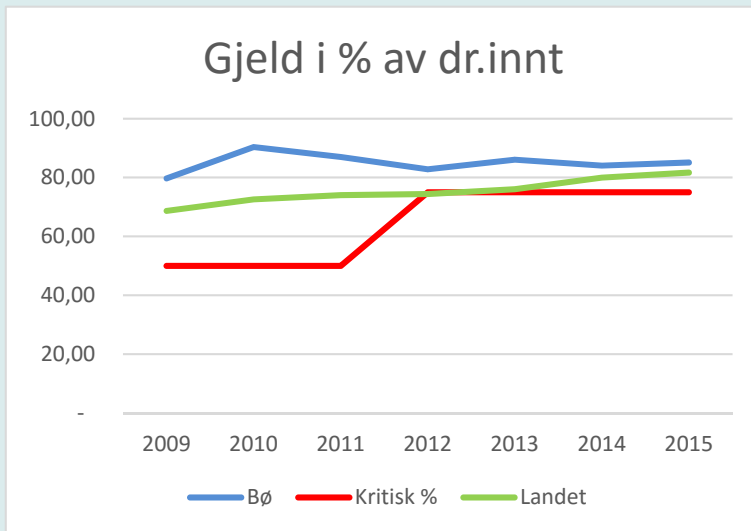
Kommentar:

Kommunen har utfordringer med å tilpasse utgiftene til inntektene og er avhengig av særdeles stram økonomistyring i årene som kommer.

Kommentar:

Kommunen har i realiteten lite økonomisk handlingsrom og ingen reserver til å dekke uforutsette hendelser.

Kommentar:

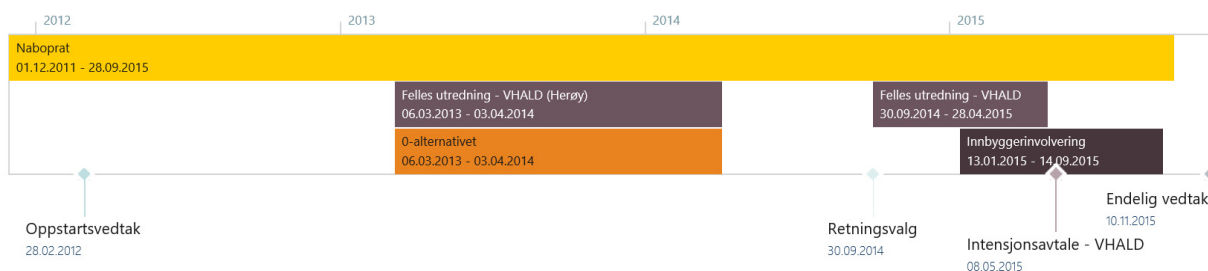
Kommunen har høy gjeld og er svært sårbar for renteøkning, men har få store investeringsprosjekter foran seg.

FM KOMMENTAR

- Vesterålen er en naturlig geografisk avgrenset region med lang samarbeidshistorie. Alternativene ift samarbeid/ felles løsninger gir seg i stor grad selv, men kommunene har likevel ikke greid å enes om en felles prosess gjennom reformperioden.
- Har vært lavt aktivitetsnivå og begrenset politiske vilje igjennom hele reformperioden i kommunen.

Dønna kommune

Dønna er en øykommune på Helgelandskysten (ytre Helgeland). De ca. 1400 fastboende bor spredt på øyene Dønna, Løkta og Vandve. Dønna er hovedøya, hvor kommunens administrasjonssenter Solfjellsjøen ligger. De fleste arbeidsplassene finnes innen landbruk, fiske, fiskeoppdrett, offentlig virksomhet, samt reiselivs- og servicebedrifter. Dønna har gode kommunikasjoner til og fra fastlandet, og har også bruforbindelse til nabokommunen Herøy.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
1693	1402	-17,1%	186,3	7.5
		Utpendling		Innpendling
Pending 2016		29,6 %		15 %
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				35,8 km

Interkommunalt samarbeid: Dønna inngår i HALD samarbeidet som er Nordlands nest mest omfangsrige samarbeid, og ligger på ca. 40 ordninger pr kommune. Ordningene spenner fra IKT, felles økonomifunksjon til PPT. Dønna har 38 ordninger, hvorav 11 på regionrådsnivå, 13 på høyere nivå, og 14 på lavere nivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Kommunen definerer oppstartsvedtak å være i forkant av reformperioden (i møte 28.02.2012) der kommunene i Helgeland regionråd (- Herøy) på eget initiativ valgte å utrede kommunestruktur. Styringsgruppe; ordførerne i deltakende kommuner. Herøy tilsluttet seg imidlertid ikke prosjektet før

24.06.2014, men var en av kommunene som ble utredet ble sett på ifm konsekvenser av sammenslåing frem til da (Telemarksforskning).

- Det ble gjennomført felles utredning med kommunene Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Vefsn som ble ferdigstilt 03.04.14.
- Det ble vedtatt videre deltakelse i fase 2 av prosjektet. Telemarksforskning utredet da videre konsekvenser av alternative modeller, og utredningen ble ferdigstilt 28.04.2015.
- Etter at utredning var ferdigstilt fortsatte arbeidet i henhold til intensjonsplan og intensjonsavtale ble undertegnet med VHALD kommunene.
- Det ble gjennomført rådgivende folkeavstemming ifm kommunevalget med 68,9 % nei, og reformarbeidet ble avsluttet.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har fulgt prosessen tett og deltatt på flere arbeidsmøter i regionråd og felles i kommunestyremøte.
- Prosessen har vært preget av vilje og tro på en løsning, men strandet etter nei i folkeavstemming i tre av kommunene. Det har likevel vært et konstruktivt arbeid med reformen mellom kommuner som tydelig har bygd tillit gjennom år med samarbeid. Dønna vektlegger imidlertid resultatet av folkeavstemning som så bindende at videre arbeid mot sammenslåing anses som umulig. Fokus rettes nå mot videreutvikling av IK samarbeid.

INTENSJONSAVTALE

- Det ble utarbeidet intensjonsavtale (23.06.15) mellom kommunene Vefsn, Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna.

UTREDNINGER

- Kommunestruktur har vært utredet gjennom perioden 25.01.12 – 01.01.16 mellom Vefsn, Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Herøy (kom med 24.06.14)
- Det er blitt produsert to rapporter i perioden ved hjelp av ekstern konsulent (Telemarksforskning); «Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland».
- Det ble også utarbeidet en rapport ift økonomiske konsekvenser av sammenslåing mellom Herøy og Dønna som ble ferdigstilt 03.06.15 (Telemarksforskning).

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Møter med lokalutvalgene.
- Alle politiske partier fikk tilbud om i formasjon på medlems- eller styremøter.
- Informasjonsmøte for hele kommunen.
- Spørreundersøkelse. 54% av innbyggerne mente her at den fremtidige kommunestrukturen bør være en sammenslåing av med en eller flere av nabokommunene. 35 % ønsker dagens organisering.
- Utviklet informasjonsbrosjyre i forkant av folkeavstemning.
- Folkeavstemning ifm kommunevalget; 68,9 % nei, 29 % ja, 2,1 % vet ikke. Valgdeltakelse 57,4 %.

VEDTAK

«Kommunestyret tar resultatet fra den avholdte rådgivende folkeavstemningen til etterretning og vedtar at Dønna kommune skal videreføres som egen kommune. Dette innebærer at kommunens deltakelse i felles

utredningsarbeid vedrørende ny kommunestruktur avsluttes.»

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Ikke aktuell problemstilling.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

Opplever økonomien som stram; dels sammenheng med en nedadgående folketallstrend og dels sammenheng med høy lånegjeld fordi de har bygd ut og styrket eldreomsorgen og nylig bygget flerbrukshall. Har også bygd ny skole i et forsøk på å effektivisere. Et evt økt rentenivå kan bli krevende å håndtere. Mangel på kapasitet og kompetanse gjør det krevende å utvikle et tilfredsstillende tjenestetilbud. Svekket økonomi og vanskeligheter med rekruttering av kompetent arbeidskraft bidrar til at bemanningen ikke står i forhold til de oppgavene og krav til kvalitet som skisseres i nasjonale retningslinjer. Mangel på kapasitet til bl.a. arealplanlegging. Er den kommunen i VHALD konstellasjonen som opplever de største utfordringene knyttet til opprettholdelse av tjenestetilbudet med den kompetanse og kvalitet som innbyggerne har krav på.

Myndighetsutøver

- Er den kommunen i VHALD konstellasjonen som opplever de største utfordringene knyttet til opprettholdelse av tjenestetilbudet med den kompetanse og kvalitet som innbyggerne har krav på.
- Avhengigheten av IK samarbeid bidrar til utarming av kommuneorganisasjonen – stadig mindre igjen i organisasjonen etter hvert som oppgaver og funksjoner overtas av andre. Nærmer seg en smertegrense for hvor små man kan være.

Samfunnsutvikler

Har betydelige utfordringer ift fremtidig samfunnsutvikling – tro på at man står sterkere sammen når det gjelder realisering av utviklingsmuligheter. Store muligheter knyttet til en helhetlig utvikling av reiselivsnæringen. Viktig å få bedret kommunikasjon til fastlandet både for næringslivet (spesielt fiskeritransport) og for innbyggerne.

Demokratisk arena

Det vises til at rekruttering til politisk arbeid krever et politisk miljø av en viss størrelse som igjen forutsetter et visst befolkningsgrunnlag. Noen politiske partier har små og sårbare miljø. En sammenslåing ville gitt lavere politisk representasjon pr innbygger, men ville lagt til rette for bredere partipolitisk representasjon.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Kommunens størrelse gjør dem avhengig av enkeltpersoner og medvirker til små fagmiljøer. Tjenestenes størrelser gjør dem sårbare ved fravær eller vakanser og det vil være vanskelig å sikre og utvikle spesialisert kompetanse. Dette kan begrense bredden i tiltak som tilbys i enkelte tjenester som kommunen selv har redegjort for. Avhengige av IK samarbeid for å opprettholde lovpålagte tjenester på en rekke områder - vil ikke klare å følge opp hverken bhg eller skole uten dette. Kommunen oppfattes sårbar ift formell kompetanse på flere fagområder. Nav-kontoret (Herøy vertskommune) får pr. dags dato tilført stillingsprosent via garantiordningen. Tvilsomt om denne ordningen vil fortsette i overskuelig fremtid. Treffsikre og forsvarlige tjenester vil da kunne bli en utfordring dersom kommunen står alene. Kommunens størrelse gjør også habilitet til en utfordring. Begrenset kapasitet innen flere fagområder som f.eks. forurensning, plan og bygningslov. I underkant av 50 % av klagesaker ift plan og bygningsloven blir vedtak opphevet. Kommunen behandler disp. saker etter gammel lov. Ut fra vurdering av administrasjonens kapasitet og kompetanse, samt et høyt antall opphevede vedtak ift PBL, kan det være grunn til å tro at saksutredninger som grunnlag for politikernes behandling kan være noe faglig svake.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

Begrenset kapasitet og kompetanse innen miljøfag/ arealplanarbeid vil gi et relativt svakt grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging. Kommunen løfter også selv frem utfordringer ift plankompetanse. Potensial til å vurdere ytterligere nabosamarbeid om utviklingsoppgaver.

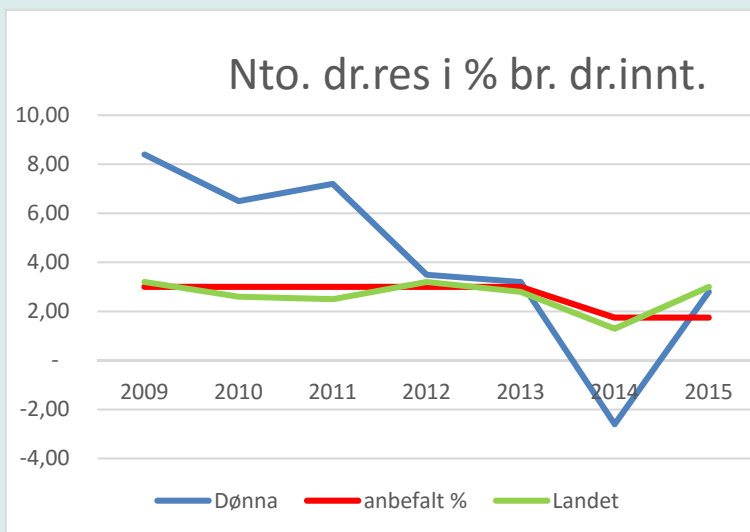
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Kommunen har i flere år hatt en negativ trend der utgiftene var høyere enn inntektene. Kommunen har et merforbruk fra 2014 som må dekkes inn i løpet av inneværende år, hvis ikke havner de på ROBEK-lista. Det er usikkert hvorvidt kommunen klarer dette. En liten kommune med liten økonomi - sårbar og lite robust ift uforutsette svingninger i utgiftene, noe som medfører at enkeltsaker innen barnevern og helse og omsorg kan gi store utfordringer. Robusthet kan bli svært viktig i årene fremover hvis kommuner skal få ansvar for nye store oppgaver med potensielt store svingninger i utgiftsnivå, som statlig del av barnevern, psykiatri og rus. Kommunen har også høy lånegjeld etter tunge investeringer.

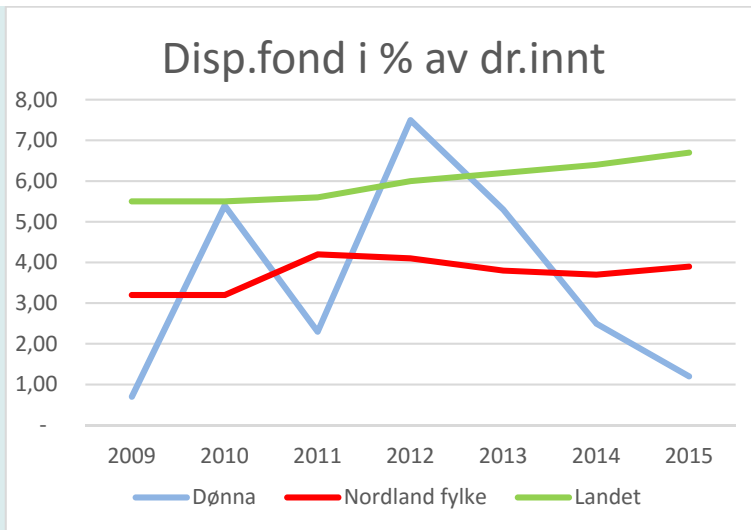
Styrket lokaldemokrati

Kommunen vil være avhengig av å inngå i ulike interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå.

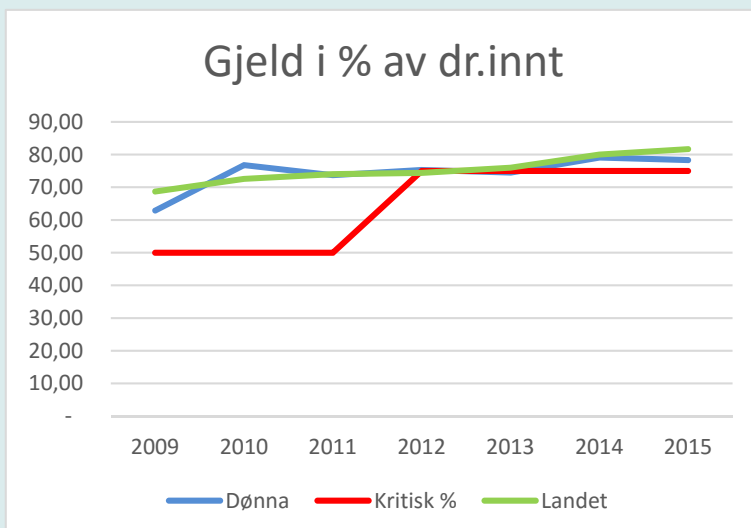
Nøkkeltall økonomi

Kommentar: Kommunen hadde feilføringer fra regnskapsåret 2013 som ga utslag i det dårlige resultatet i 2014. Kommunen jobber med omstilling, men det er usikkert om de vil klare å unngå å havne på ROBEK.

Kommentar: Som en konsekvens av for høy drift foregående år er disposisjonsfondene nå nærmest tømt.

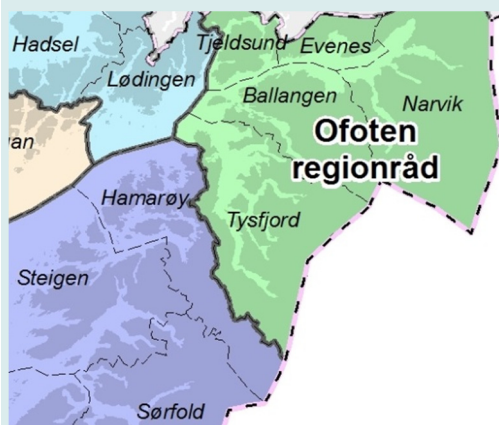
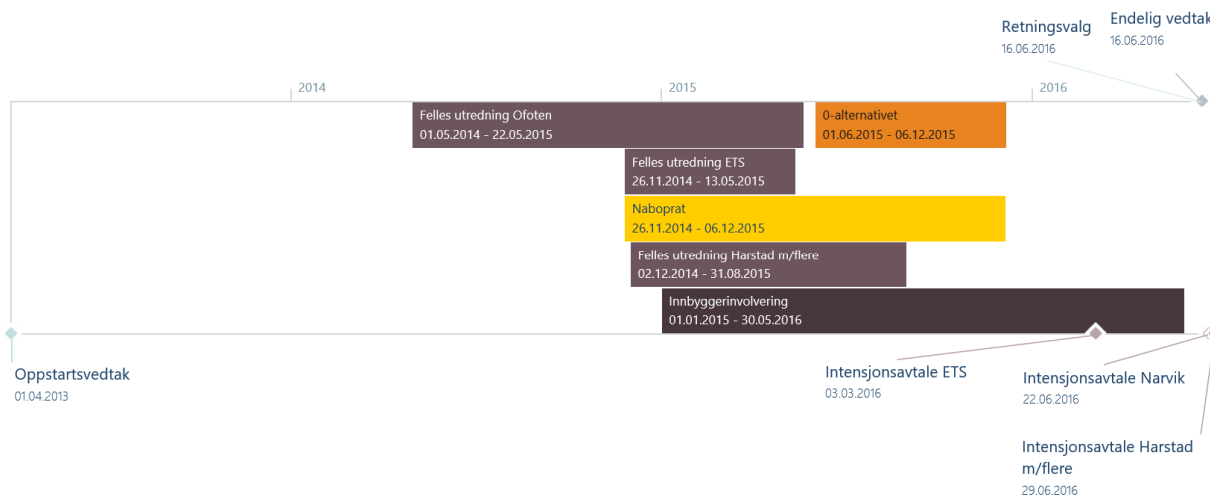
Kommentar: Kommunen ligger på landsgjennomsnittet, men har flere store investeringer foran seg og kommunen er svært sårbar for renteøkning.

FM KOMMENTAR

Fylkesmannen vurderer at HALD-kommunene, ut fra geografiske og allerede etablerte samhandlingsmønstre utpeker seg som en naturlig ramme for en framtidig prosess. Er den kommunen i konstellasjonen med størst utfordringer knyttet til rollen som tjenesteyter.

Evenes kommune

Evenes kommune med våre bortimot 1400 innbyggere ligger på nordsiden av Ofotfjorden helt nord i Nordland fylke på grensa til Troms.

Kommunen ligger i en av de mest folkerike områdene i Nord-Norge ca. seks mil fra både Harstad og Narvik. Administrasjonssenteret Bogen (bildet) har rundt 450 innbyggere. Evenes kommune er den største arbeidsgiveren i kommunen. I tillegg er det en del jord- og skogbruk, samt jernstøperi og trevareindustri i Bogen. Stamflyplassen Harstad/Narvik Lufthavn,

Evenes ligger i kommunen med gode forbindelser til resten av landet og verden. E-10 (Kong Olavs vei) går gjennom hele kommunen.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
1583	1400	-11,5	241	5,8
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		41,1 %	44,7 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				21,9 km

Interkommunalt samarbeid: Evenes inngår i 50 ulike IK-samarbeid, hvorav 7 er på regionrådsnivå. Kommunen har 32 ordninger på lavere nivå. Det høye antallet ordninger er begrunnet i samarbeide med nabokommunene Tjeldsund og Skånland, i det såkalte ETS-samarbeidet.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak april 2013
- Kommunene i Ofoten gikk sammen i Ofoten regionråd og bestilte utredning fra Telemarksforskning.
- Regionrådet hadde en koordinerende funksjon tidlig i prosessen.
- Evenes har gjennomført en omfattende kommunereformprosess der tre ulike alternativer er utredet i tillegg til alternativet å bestå som egen kommune
- Fakta og intensjonsgrunnlag er utarbeidet for Evenes, Tjeldsund og Skånland (ETS)
- Fakta og intensjonsgrunnlag er utarbeidet for alternativet Harstad m/flere (Evenes, lbestad, Kvæfjord, Lødingen, Skånland, Tjeldsund og Harstad)
- Fakta og intensjonsgrunnlag for Ofoten (Narvik, Ballangen, Tysfjord og Evenes)
- Kommunen har gjennomført en proaktiv prosess med stor grad av forankring både blant innbyggere og politisk.
- Styringsgruppen i kommunen har bestått av ordfører, rådmann og en representant fra hvert parti i kommunestyret i tillegg til ansatte representant.
- Forhandlingsutvalg har bestått av ordfører, varaordfører og en representant fra opposisjon.
- Det er gjennomført flere folkemøter både tidlig i prosessen, for å informere om reformen og informere om viktige forhold som må ivaretas underveis i prosessen og folkemøter etter at utredningsalternativene forelå for å informere om konsekvenser av de ulike alternativene.
- Kommunereformen har vært behandlet i en rekke kommunestyremøter
- Innbyggerundersøkelse er gjennomført (Opinion) (49% for sammenslåing med ETS, 24% for sammenslåing med Narvik, 3% for Ofoten-alternativet og 3% for Harstad-alternativet, 3% vet ikke og 18% fortsette som egen kommune)
- Rådgivende folkeavstemming gjennomført (18,6% egen kommune, ETS 39,7%, Ofoten 38,9%, Harstad m/flere 2,7% og blank 0,1%)
- Egen treffpunkt for involvering av ungdom og møter med skoleelever i ungdomsskolen
- Godt oppdatert interaktiv hjemmeside som har fungert som informasjonskanal og bidratt til dialog med innbyggerne.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har vært i nær dialog med kommunen underveis i prosessen og har deltatt både på folkemøter, i arbeidsgruppemøter (Harstad-alternativet) og regionrådsmøter.
- Fylkesmannen vurderer at kommunen har gjennomført en grundig og omfattende prosess både hensyn til utredning av alternativer, i forhold til involvering av ansatte og innbyggere og mulighet for medvirkning i prosessen.
- God politisk forankring.

INTENSJONSAVTALE

Inngått intensjonsavtale med følgende alternativer:

- Harstad m/flere (Evenes, lbestad, Kvæfjord, Lødingen, Skånland, Tjeldsund og Harstad)
 - Tilleggsavtale mellom Evenes og Harstad
- ETS (Evenes, Tjeldsund og Skånland)

- Evenes og Narvik

UTREDNINGER

- Utredning av kommunestruktur i Ofoten – Telemarksforskning (ferdig 12.09.14)
- Utredning ETS – egen regi ferdig 13.05.15
- Utredning Harstad m/ flere (egen regi) 31.08.15
- Fakta og intensjonsgrunnlag Ofoten ferdig 22.05.15
- 0-alternativet 06.12.2015

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Utarbeidet egen kommunikasjonsplan for kommunereformprosessen m/ mål om «Uansett resultat av reformprosessen skal de berørte målgruppene ha opplevd prosessen som åpen og inkluderende, og de skal ha fått mulighet til medvirkning»
- Folkemøter i forkant og undervis i prosessen
- Egen hjemmeside med to veis dialog og informasjon
- facebook
- Egen prosess for involvering av ungdom. Møter og skolebesøk.
- Innbyggerundersøkelse
- Rådgivende folkeavstemming – 30.05.2016
 - Resultat;
 - ETS-39,7%, Ofoten-38,9%, egen kommune-18,6%, Harstad-2,7%
 - Valgdeltakelse-62,2%

VEDTAK

- Evenes har gjennomført en omfattende prosess om kommunereformen og kommunestruktur, og konkluderer denne med å fortsette som egen kommune.
- Evenes kommune ser at vi ikke kan løse alle kommunale basistjenester i egen regi, og vil løse disse gjennom interkommunalt samarbeid og kjøp av tjenester. (Vedtatt med en stemmes overvekt)

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Innbyggerinitiativ gjeldende bygder som befinner seg nært kommune- og fylkesgrensen mellom Evenes og Skånland, nord og øst for Europavei 10. Innbyggerinitiativet om grensejustering gjelder under forutsetning at Evenes kommune slås sammen med Narvik kommune. Initiativtakerne ber om at arbeid med grensejustering mot Skånland, utredning og involvering av innbyggerne, starter parallelt med et eventuelt vedtak om sammenslåing mellom Evenes og Narvik.
- Kommunen har ikke kommentert initiativet i forbindelse med sin politiske behandling av kommunereformen da initiativet kom kommunen i hende for seint.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter:

- Evenes har i dag utfordringer med å gi basistjenester i egen regi, og har for liten kapasitet og kompetanse på vesentlige utviklingsområder.

- Små fagmiljø, sårbar ved sykdom og avgang.
- Generelt utfordrende å sikre kvalitet og kompetanse i små fagmiljø.
- Kommunen vil ikke kunne håndtere framtidige nye oppgaver alene.
- For noen tjenester er det for få innbyggere i målgruppen til at tilbud kan etableres.
- Lite mulighet til å tilby valgalternativer i kommunale tilbud.

Myndighetsutøver:

- For liten kompetanse og kapasitet
- Interkommunalt samarbeid på vesentlige myndighetsområder gir akseptabel distanse. Drift i egen regi vil redusere denne.

Samfunnsutvikler:

- Kommunen har utfordringer med å opprettholde arbeidsplasser og folketall.
- Som egen kommune vil man ha større utfordringer med å håndtere svingninger i arbeidsplasser og folketall, enn i en større kommune.
- Evenes kommunes utfordring er liten kapasitet på nærings- og samfunnsutvikling, de fleste tilgjengelige ressurser går til drift.
- Større utviklingskraft ville muligens gitt grunnlag for mer utvikling rundt Evenes flyplass.
- Kommunen er ikke stand til å etterleve alle statlige krav til planverk og styringssystemer. Om utviklingsaspektet skal opp på et ønsket nivå samt etterleve alle statlige krav, må administrativ kapasitet økes på bekostning av innsats på kommunale tjenester.

Demokratisk arena:

- Utfordring med økonomisk og politisk handlingsrom
- Utfordringer med helhetlig styring og utvikling av funksjonelle bo- og arbeidsmarkedsområder.
- Valgdeltagelse ved lokalvalg er liten, men muligheten til å bli hørt mellom valg er god.
- Kommunen har i stor grad valgt interkommunale løsninger ut fra valg av distanse og økonomiske prioriteringer.

Økonomi

- Kommunen utøver god økonomistyring, men økonomiske resultater som gjennomgående er dårligere enn på landsbasis. Kommunen er sårbar for relativt små variasjoner i folketall.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Kommunen er som følge av størrelsen svært sårbar når det gjelder tjenesteproduksjon. Dette er i stor utstrekning løst gjennom et omfattende IK samarbeid mellom ETS kommunene. Tross dette er de spesialiserte tjenestene sårbare ift fravær og vakanser.
- Kommunen vil ha problemer med å sikre og videreutvikle spesialisert kompetanse.
- Evenes er vertskommune for barnevernstjenesten i ETS og har 3, 1 stilling tilknyttet kommunen. Utfordringer ved vakanser. Det er normalt tilstrekkelig kapasitet til å ivareta saksmengden, men i Evenes er det registrert manglende oppfyllelse av lovkrav på flere områder. Selv om kommunene er organisert i en interkommunal tjeneste har kommunen engasjert ekstern bistand både i enkeltsaker og som stedfortreder i ledelsesfunksjonen
- Liten kunnskap om kommunens evne til å levere tjenester knyttet til vann/avløp og byggesak. Men ETS samarbeidet ser ut til å fungere bra på disse fagområdene.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling:

- Ofotkommunene har potensiale til et mer samordnet utviklingsarbeid innenfor landbruksområde.
- Til tross for 3 avvik i 2015 er vårt inntrykk at kommunen jobber godt med samfunnsikkerhet og beredskap, i tillegg er det en styrke at kommunen allerede har et godt etablert samarbeid med nabokommuner innenfor fagområdet.
- Bra arealplankompetanse, lite formell kompetanse og liten kapasitet innen naturmangfold og forurensningsfag. Grunnlaget for helhetlig samfunnsplanlegging er ikke det beste, men ETS samarbeidet bidrar til at det likevel ser OK ut.

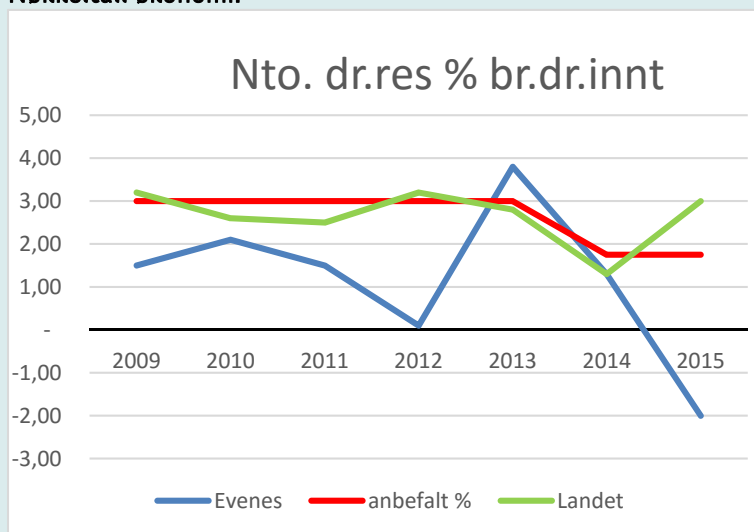
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- ETS samarbeidet gjør kommunen mindre sårbar enn om den skulle hatt ansvaret for sine oppgaver på en rekke tjenesteområder. Kommunen ville ikke håndtert areal og miljøområdet uten et slikt samarbeid. Uten ETS ville kommunen vært svært sårbar.
- Selv om kommunen pga størrelsen har en sårbar og ikke spesielt robust økonomi, har den over tid utøvd god økonomistyring.

Demokratisk arena

- Innsikten vi har tilsier at det er greie saksutredninger med tanke på politiske valg, og at dette bygger på ETS samarbeidet.
- Interkommunale løsninger også innenfor landbruksområde.

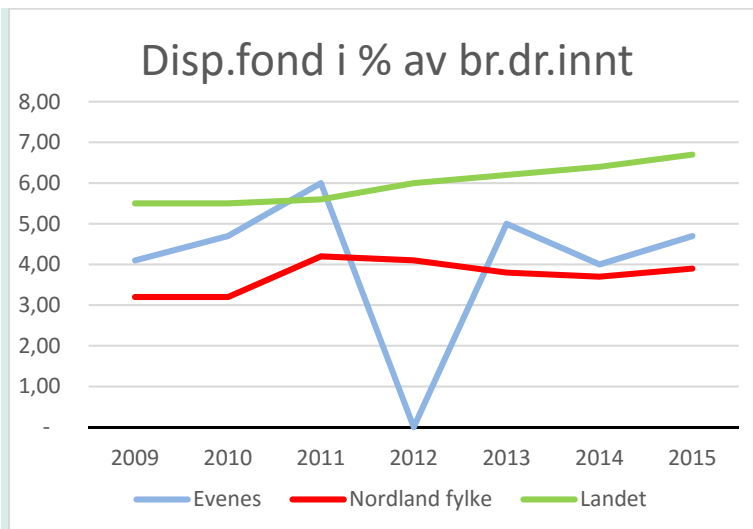
Nøkkeltall økonomi:

Kommentar:

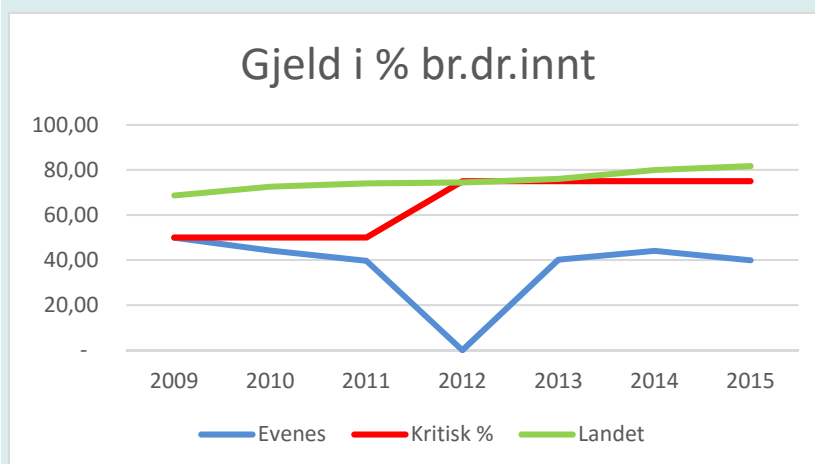
Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer.

Evenes kommune har i 2015 et netto driftsresultat på - 2 %, men har over en lengre periode med gode resultater bygd seg opp fond som gjør dem i stand til å møte svingninger.

Kommentar:

Evenes har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 4,7 %, noe som er høyere enn gjennomsnittet i Nordland men lavere enn landet for øvrig. Anbefalt nivå er på 5%.

Kommentar:

Evenes har en lånegjeld pr 2015 på 39,9 % som er lavere enn landsgjennomsnittet og det som oppfattes som kritisk nivå.

FM KOMMENTAR

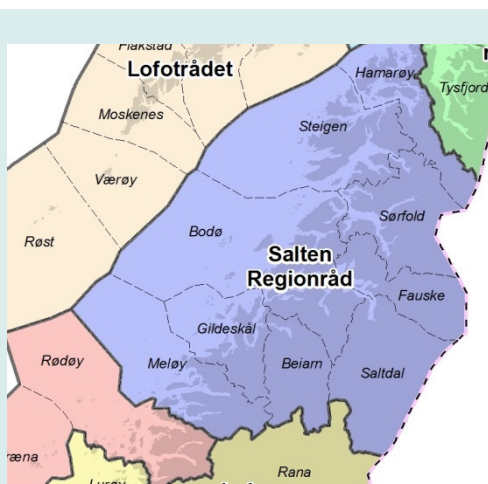
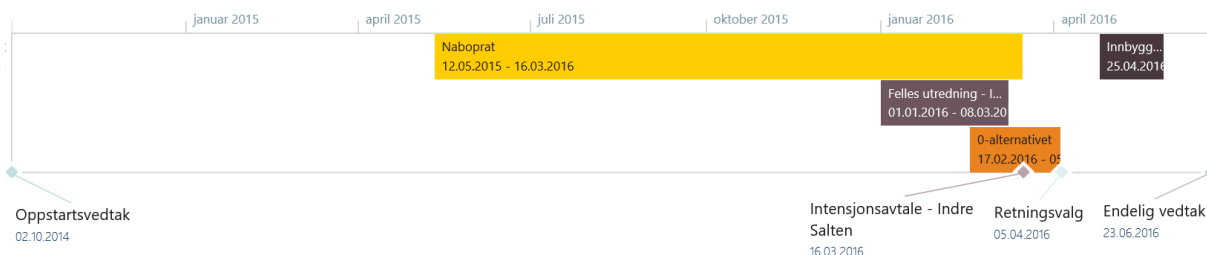
- Under reformens slutfase peket ETS, Narvik – Evenes samt o-alternativet seg ut som aktuelle løsninger. Under votering endelig vedtak i kommunestyret var resultatet; ETS; 0 stemmer, Narvik – Evenes; 8 stemmer, egen kommune; 9 stemmer.
- o– alternativet ansees ikke å oppfylle reformens mål.
- ETS alternativet er grundig utredet – og har lang samarbeidshistorie – men ansees ikke å oppfylle målene i reformen. Dette konkluderte kommunene tidlig med selv, og alternativet ble i en periode lagt dødt før det ble relansert gjennom en folkeaksjon på tampen av reformperioden. En sammenslått kommune vil få et befolkningsgrunnlag på ca. 5 500 innbyggere, ha en relativt lik problemoppheving og et relativt begrenset løsningsreportoar.
- Åpningen av Hålogalandsbrua korter ned reisetid til Narvik betydelig.
- Kommunene har en intensjonsavtale seg mellom som bl.a. fremhever at:
 - Evenes og Narvik kommuner har i tillegg gjensidige interesser av å utnytte og utvikle hverandres

strategiske fortrinn. Evenes har strategiske arealer som er av interesse for Narvik kommune, og Evenes ønsker å trekke vekslers på vekstkraft til Narvik kommune.

- Kommunene anser at de i fellesskap bedre kan utvikle kommunale tjenester, skape grunnlag for samfunnsutvikling og utvikle kommunene som demokratisk arena enn de kan gjøre hver for seg.
- Kommunene anser at de i fellesskap har svært gode forutsetninger for å være det foretrukne alternativet for bosetting, næringsutvikling og utvikling av kulturelle tilbud.
- Fylkesmannen anser en sammenslåing av Evenes og Narvik kommune å oppfylle målene i reformen, samtidig som en ny sammenslått kommune vil få en nøkkelrolle ift utvikling av regionen som helhet. De mindre kommunene sør i regionen vil også kunne dra vekslers på et sterkt regionsenter, som i første omgang også kan bidra ift å minske sårbarheten hos dem gjennom et mer omfattende IK samarbeid. Det bemerkes for øvrig at 41% av de sysselsatte med bosted i kommunen pendler ut av kommunen, og hovedvekten av disse pendler til Narvik. Prosessen ansees moden og godt utredet.

Fauske kommune

Fauske ligger innerst i Salten og grenser til Bodø kommune i vest, Saltdal kommune og Skjerstadfjorden i sør, Sørfold kommune i nord og mot Sverige i øst. Halvparten av befolkningen bor i kommunesenteret Fauske, som ligger i Fauskevika helt i nordøst av Skjerstadfjorden, og har bystatus. Fauske kommune er et handels- og transportknutepunkt i Salten - og Nordland, og er også kraftsenteret i Indre Salten med store virksomheter som SKS Salten kraftsamband, NAV forvaltning og Valnesfjord helsesportsenter.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
9925	9604	-3,2%	1107	8,7
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		30,9 %		18,4 %
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				6,5 km

Interkommunalt samarbeid: Fauske er en del av Salten regionråd og inngår totalt i 44 IK ordninger, som er det tredje høyest registrerte antall ordninger i fylket, hvorav 13 på regionrådsnivå, 9 på høyere nivå og 22 på lavere nivå. Kommunen har et svært høyt antall bilaterale avtalebaserte ordninger med omkringliggende kommuner.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak 02.10.2014
- De 9 kommunene i Salten regionråd vedtok i møte 5. juni 2014 å utarbeide et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Oppdraget ble utført av BDO og utredningen besto av 4

delrapporter og en sluttrapport som ble levert 16.09.2015.

- Det har vært aktivitet i Saltenkommunene gjennom hele utredningsperioden, og utreder har ilet perioden vært i alle kommunestyre og flere regionrådsmøter for å presentere funn og analyser.
- 12.05.2015 ble det avholdt felles formannskapsmøte med Bodø kommune med kommunereform som tema.
- Det ble også utarbeidet et faktagrunnlag og forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal. Alternativet ble lagt dødt etter folkeavstemming.

Fylkesmannens kommentar

- Relativt liten aktivitet mot nabokommunene og begrenset politisk vilje i reformperioden.
- Er en nøkkelkommune ift ny struktur i Salten

INTENSJONSAVTALE

- Det ble utarbeidet forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal.

UTREDNINGER

- «Mulighetsstudier for Salten» - 5 delrapporter, ferdigstilt 16.09.15
- Indre Salten kommune

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Folkeavstemning 29. mai med forhåndsstemming perioden 25. april - 27. mai.
- Resultat:
 - 60,42% for å fortsette som egen kommune.
 - 22,33% for Indre Salten kommune
 - 11,34% for å slå seg sammen med Bodø
 - 5,89% for å bli en del av Stor Salten
 - Valgdeltakelse 21,9 %.
- 3 folkemøter: Fauske sentrum 2. mai, Sulitjelma 9. mai og Valnesfjord 10. mai

VEDTAK

1. Fauske kommunestyre viser til sine tidligere vedtak i sak 82/14, 2.oktober (29 mot 1 stemme) og sak 100/16, 5. april (enstemmig vedtak). Her har kommunestyret i tilnærmet 2 enstemmige vedtak gjort det klart at kommunens innbyggere skal inviteres til folkeavstemning for å velge mellom fire ulike prinsipielle alternativer, før kommunestyret fatter endelig vedtak.
2. Resultatet av folkeavstemningen i Fauske kommune er at 60,42 % av velgerne ønsker at Fauske kommune fortsetter som egen kommune i fremtiden.
3. Rådmannens 0 –alternativutredning konkluderer med at Fauske kommune i overskuelig fremtid er rustet til og vil klare seg som egen kommune. Med bakgrunn i dette og resultatet av folkeavstemningen vedtar Fauske kommunestyre at Fauske kommune skal bestå som egen kommune.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

X

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Har generelt tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse, men har utfordringer på enkeltområder. Dette gjelder spesielt mindre områder med få saker som krever spisskompetanse eksempelvis ift juridiske tjenester. Løses gjennom IK ordninger samt kjøp av tjenester.

- Det pekes på utfordringer innenfor pleie/omsorg, spesielt mangel på ansatte med relevante videreutdanninger, fagutviklingssykepleiere og mange ubesatte små stillinger. Kommunen er nært regionsentret i Nordland, og nyter således godt av rekrutteringsevnen til Bodø som arbeidsmarked.
- Vurdere videre å ha potensial ift å effektivisere tjenestestruktur spesielt inne skole og barnehage, samt omsorg. Det påpekes samtidig at man ikke er avhengig av en kommunesammenslåing for å hente ut dette potensialet, og at det heller ventes stordriftsfordeler ift administrasjon og ledelse samt andre ikke stedbundne tjenester.
- Kommune har grunnet relativt høye kraftinntekter en økonomi som burde kunne finansiere et akseptabelt tjenestenivå, også med de foreslåtte endringene i inntektssystemet. Dette fordrer imidlertid at endringer i tjenestetilbudet gjennomføres med god og langsiktig planlegging tilpasset kommunens befolknings sammensetning og tilgjengelige inntektsramme.

Myndighetsutøver

- Habilitet en løpende utfordring som kommunen har et aktivt forhold til. Kommunens størrelse bidrar til at dette ikke er et problemområde i dag.

Samfunnsutvikler

- Fauske kommune har gode rutiner i arbeidet med samfunnsplanlegging, og overordnede planer rulleres jevnlig. Kommunen har et lite fagmiljø innen planlegging, men kompetansen vurderes å være god og relevant for oppgavene.
- Det ligger godt til rette for at en Indre Salten-kommune kan betraktes som en funksjonell samfunnsutviklingsenhet. Det er ingen ting som tilsier at en sammenslåing vil medføre økt tilflytting til Fauske fra verken Saltdal eller Sørfold da infrastrukturen må sies å være godt utbygd. Spesielt med tanke på tunneloppgraderinger, jernbane med ekstra togavganger, ny E6 gjennom Sørfold og oppgradering av E6 i Hamarøy vil det være forholdsvis enkelt å transportere seg fra sted til sted.

Demokratisk arena

- Politisk deltakelse anses ikke å være noen utfordring dersom Fauske kommune velger å stå alene. Dersom kommunen velger å stå alene i fremtiden er det heller ikke forhold i dag som tilsier at kommunen vil måtte øke deltakelsen i interkommunale samarbeid.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Generelt tilfredsstillende kapasitet og kompetanse.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Viser til kommunens punkt 2 under samfunnsutvikling. Forholdene ligger godt til rette for en Indre Salten kommune, spesielt ift kommunikasjon og næringsstruktur.

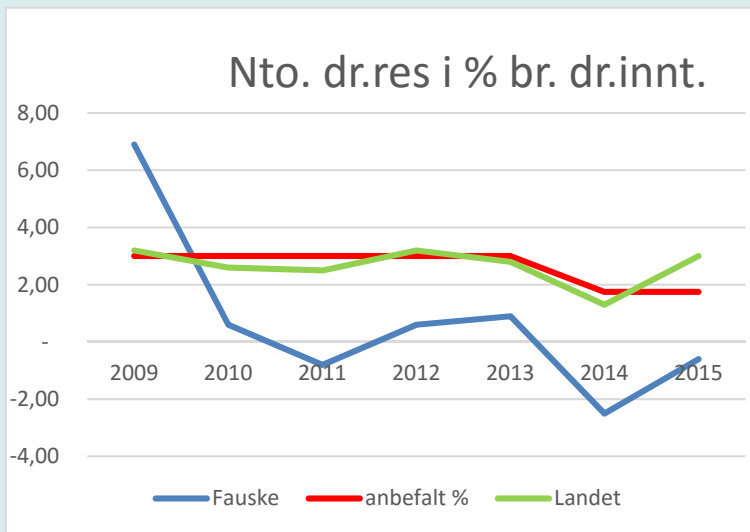
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Kommunen kom ut av ROBEK i 2016 etter et kort opphold. Løfter selv frem at de er sårbare i årene som kommer, ettersom disposisjonsfond i all hovedsak er tømt for å dekke merforbruk. Inntektssvikt må dermed dekkes gjennom reduksjon i driftsnivå, men det er liten politisk vilje til å gjennomføre vedtatte omsatruktureringer for å bedre økonomien på lang sikt.

Demokratisk arena

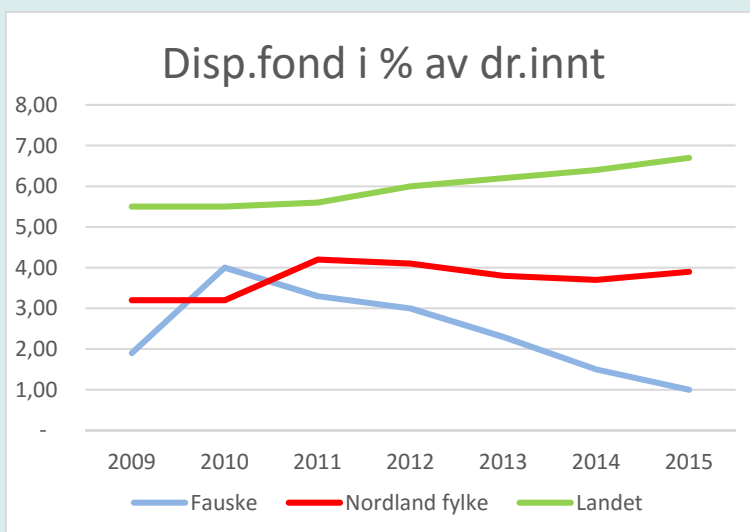
- Kommunen inngår i svært mange IK ordninger.

Nøkkeltall økonomi

Kommentar:

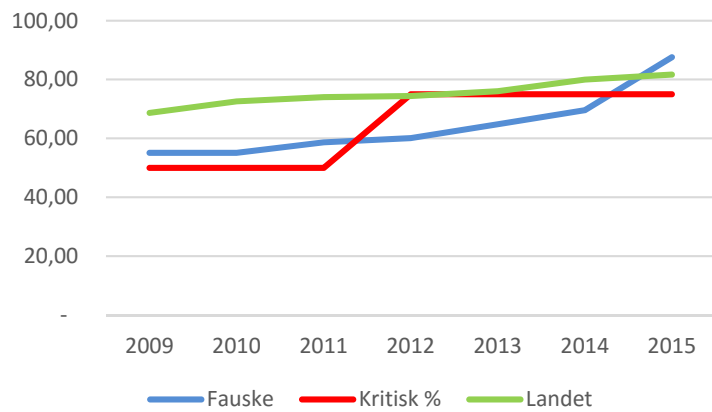
Kommunen har over flere år driftet for høyt i forhold til faktiske inntekter. Godt resultat for 2015 skyldes i all hovedsak uforutsette inntekter og ikke god økonomistyring.

Kommentar:

Kommunen har brukt opp fondene for å balansere resultatene.

Gjeld % dr.innt

Kommentar:

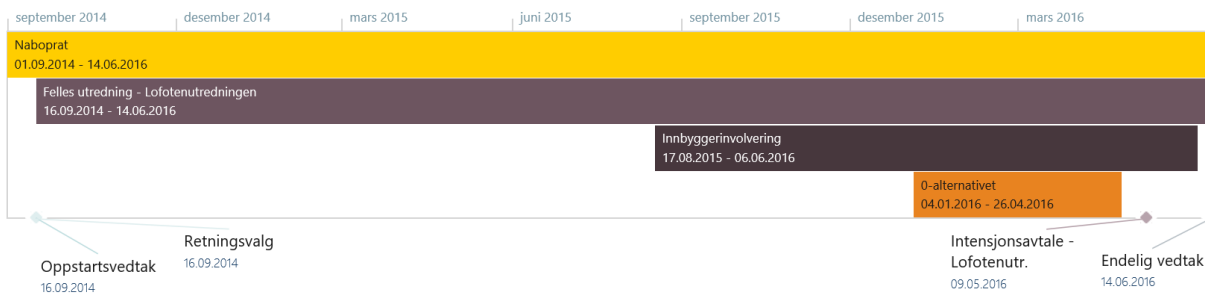
Kommunen har høy gjeld og det er i tillegg lagt opp til flere store investeringer i årene som kommer. Kommunen vil være sårbar for renteøkninger frem til de klarer å bygge seg opp et økonomisk handlingsrom.

FM KOMMENTAR

- Kommunen er av en slik størrelse at behovet for sammenslåing ikke er pressende. Er samtidig en nøkkelt kommune ift omkringliggende kommuner som evt kunne inngått i et Indre Salten-alternativ.

Flakstad kommune

Flakstad ligger i Lofoten og grenser mot kommunene Moskenes og Vestvågøy. Største delen av bebyggelsen i Flakstad ligger på yttersiden av Lofoten mot storhavet. Kommunens næringsliv er dominert av fiske. Fiskeflåten består hovedsakelig av mindre båter, og Lofotfisket er det dominerende fisket. Det er flere fiskeoppdrettsanlegg i kommunen. Primærnæringene sysselsetter i alt 35 % av arbeidstakerne, hvorav 88 % i fiske og fangst (1990).

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
1639	1336	-18,5 %	169,07	7,9
		Utpendling	Innpendling	
Pendling 2016		31,9 %	21,9 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere			21,8 km	

Interkommunalt samarbeid: Flakstad inngår i 26 ulike IK-samarbeid, hvorav 13 er på regionrådsnivå (Lofoten regionråd). Kommunen har 7 ordninger på lavere nivå. Gjennom de siste årene er det utviklet et utvidet samarbeid i Vest-Lofoten med Vestvågøy som vertskommune. Nye vertskommuneløsninger er særlig utviklet i forhold til Moskenes og Flakstad.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Prosessen i Flakstad har blitt gjennomført i samarbeid med kommunene Vestvågøy, Moskenes, Vågan, Værøy og Røst.

- Kommunen vedtok 16.09.2014 å utrede en ny Lofoten kommune sammen med nevnte kommuner i regi av Lofotrådet. Utredningen ble igangsatt med nevnte kommuner minus Vågan som kom til i siste fase av prosessen. Røst og Værøy har vært «til og fra» i prosessen. Det er utarbeidet et felles faktagrunnlag for kommunene Moskenes, Flakstad og Vestvågøy.
- Ordførerne i Lofoten har utgjort styringsgruppen mens rådmennene har vært tildelt rollen som arbeidsgruppe med bistand fra sekretariatsleder i Lofotrådet. Arbeidsgruppen og styringsgruppen har hatt flere felles møter.
- Fylkesmannen har vært i nær dialog med kommunen underveis i prosessen og har deltatt både på arbeidsmøter med styringsgruppen og arbeidsgruppen, folkemøter og i forhandlingsutvalget.

INTENSJONSAVTALE

- Kommunen har inngått intensjonsavtale med kommunene Værøy, Moskenes og Vestvågøy om ny Lofoten kommune.

UTREDNINGER

- Faktagrunnlag Kommunealternativet Lofoten m/ kommunene Vestvågøy, Flakstad og Moskenes
- Flakstad som egen kommune etter 1/1 2020

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Det er avholdt 4 folkemøter i kommunal regi. I tillegg har Senterpartiet avholdt 4 folkemøter.
- Det har vært gjennomført opinionsundersøkelse med resultat 45 % for, 38 % mot og 17 % vet ikke. På spørsmål om oppgavene vil bli løst bedre, som i dag eller dårligere ved en eventuell sammenslåing, svarer signifikant flere for bedre eller som i dag.
- Det ble gjennomført folkeavstemming i kommunen med 49,6 % deltagelse. Resultat: Egen kommune 34 %, sammenslåing 14,9 % og blank 0,6 %

VEDTAK

- Administrasjonsutvalget ber kommunestyret følge innbyggernes entydige råd gjennom folkeavstemminga om at Flakstad kommune består som egen kommune.
 - Enstemmig vedtatt

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Ikke aktuelt

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Klarer seg godt ift kapasitet og kompetanse når det gjelder stedsbaserte tjenester som skole, barnehage, osv
- Har tilsvarende utfordringer ift planarbeid, administrativt arbeid, vedlikehold av veier
- Flere fagområder med få eller en ansatt.
- Dagens kommune er avhengig av andre kommuner for å løse dagens oppgaver

Myndighetsutøver

- Utfordrende å ha tilstrekkelig distanse mellom brukere og beslutningstakere på flere områder, blant annet barnevern og helsesøstertjenesten

Samfunnsutvikler

- Kommunene i i Lofoten har hver for seg sterke intenciver for å ivareta egne behov, noe som kan føre til at de felles løsningene ikke blir optimale.

- Mangler oppdatert planverk grunnet lite ressurser og kompetanse
- Arbeidspending og tjenestebruk viser at dagens kommunegrenser krysses ofte i hverdagen

Demokratisk arena

- Lav valgdeltakelse
- Har mange IK samarbeidsordninger som utfordrer den lokalpolitiske styringen
- Identiteten er like mye knyttet til regionen (Lofoten) som kommunen.

Økonomi

- Flakstad har hatt en jevn nedgang i folketallet i perioden 1980 fram til i dag. Framskrivning iht SSBs middelverdi viser at denne nedgangen vil fortsette fram til 2040.
- Befolkningssammensetningen vil endres i årene som kommer. Gruppen eldre over 80 år øker mest, mens aldersgruppen 0-15 år er relativt stabil. Gruppen innbyggere i yrkesaktiv alder har størst tilbakegang.
- Kommunen er innført i register om betinget godkjenning og kontroll (ROBEK) siden 2008. Utfordrende for kommunen å tilpasse driftsnivået til reduserte rammetilskudd som gjenspeiler et jevnt synkende folketall. Kommunen deltar for andre gang på ROBEK-nettverk i regi av KS og Fylkesmannen.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Kommunen er som følge av størrelsen svært sårbar når det gjelder tjenesteproduksjon. Flere fagområder med manglende kapasitet og kompetanse i tillegg til sårbare og små fagmiljø (eks. 0,2 årsverk landbruksressurs). Kommunen beskriver utfordringer med tilstrekkelig distanse i tjenesteproduksjonen som kan utgjøre en risiko for kvalitet og likeverdige tjenester. Kommunen er i dag avhengig av samarbeid med andre kommuner for å løse primæroppgaver og nye oppgaver må i tilfelle løses ved samarbeid med andre kommuner.
- Kommunen er avhengig av samarbeid med andre kommuner for å følge opp alt innen skolesektoren. En del av jobben gjøres i regionen, sterkt styrt av Vestvågøy
- Søker dispensasjon fra utdanningskrav når det gjelder utviklingshemmede. Folkehelsebarometeret for 2016 viser at kommunen har utfordringer i forhold til muskel- og skjelettlidelser i primærhelsetjenesten og hjerte- og karsykdommer behandlet i sykehus
- Mangler kompetanse og delvis kapasitet til å ivareta kommunal beredskapsplikt.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Mangler kapasitet og kompetanse for å utvikle gode planverk for kommunen. Kommunen mangler flere oppdaterte planer. Lofotkommunene har potensial til et mer samordnet utviklingsarbeid innenfor landbruk
- Interkommunale løsninger i dag: Samarbeid mellom alle kommunene i Lofoten (eks Værøy og Røst)/Vesterålen om tilskudd til kulturlandskap og skogbruk

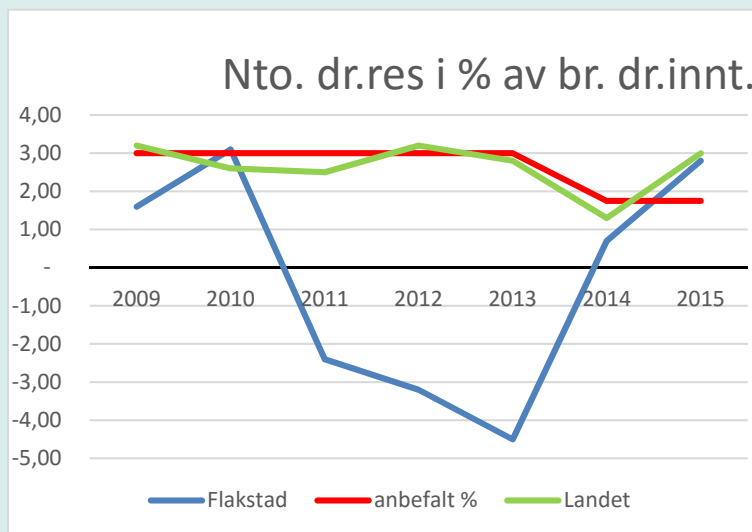
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- ROBEK-kommune siden 2008. Kommunen har jobbet aktivt de siste årene med å snu den negative trenden. Kunne i 2015, for første gang siden 2004, vise til et positivt regnskapsresultat. Men fortsatt har kommunen en vei å gå med å tilpasse utgiftsnivået til inntektene. Det akkumulerte merforbruket er på 15,1 mill. kr og kommunen har fått innvilget forlenget frist på inndekning av underskuddet til regnskapsavleggelsen for 2018. Skal kommunene klare å overholde den fristen må det utvises en større politisk vilje enn tidligere til å vedta de såkalte «upopulære» kuttene.

Demokratisk arena

- Nedadgående trend på valgdeltakelse over flere år. Valgdeltagelsen i 2015 var på 50 %. Kommunestyret har 4 parti representert.
- Økende antall tjenesteområder organiseres i interkommunale løsninger. Ev. nye oppgaver må i stor grad organiseres i interkommunale løsninger.

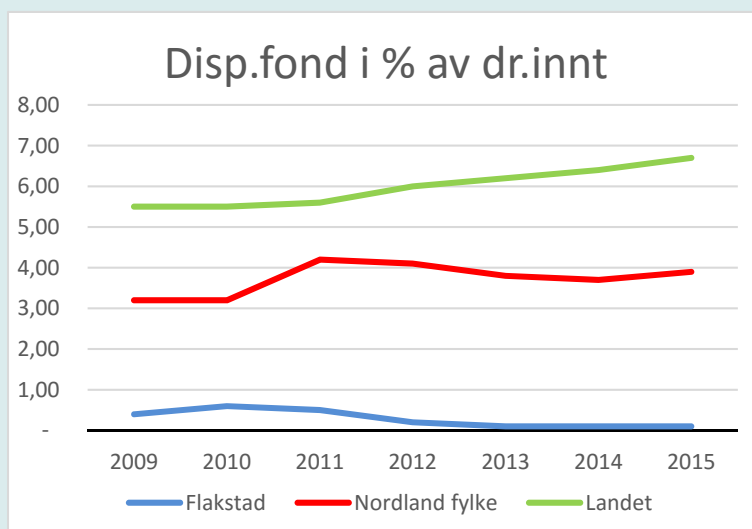
Nøkkeltall økonomi

Kommentar

Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer.

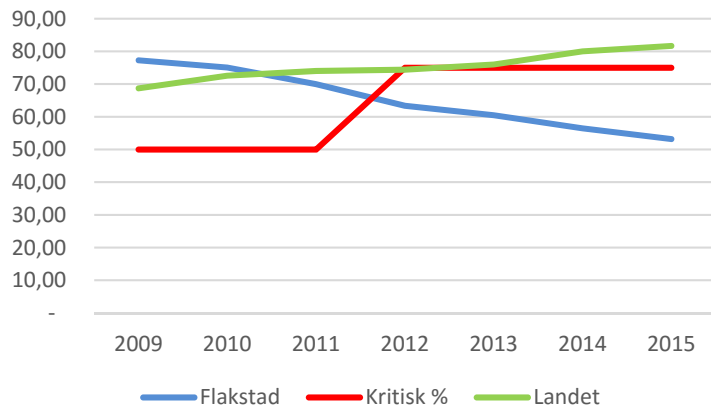
Flakstad kommune har i 2015 et netto driftsresultat på 2,8 %, noe som er en klar forbedring etter å ha ligget på -4,5 % (2013) og 0,7 % (2014) de siste årene.

Kommentar

Flakstad har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 0,1 %, noe som er betydelig lavere enn gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Det er også betydelig lavere enn anbefalt nivå på 5 %.

Gjeld i % av dr.innt

Kommentar

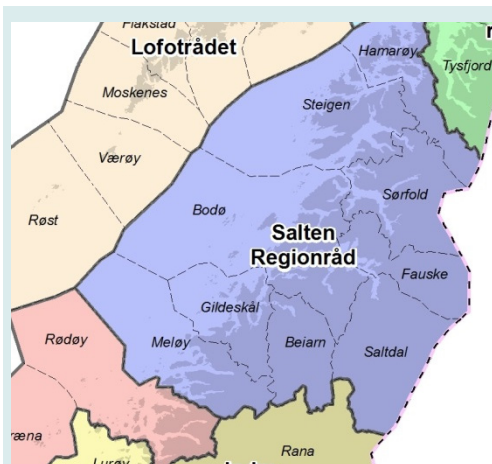
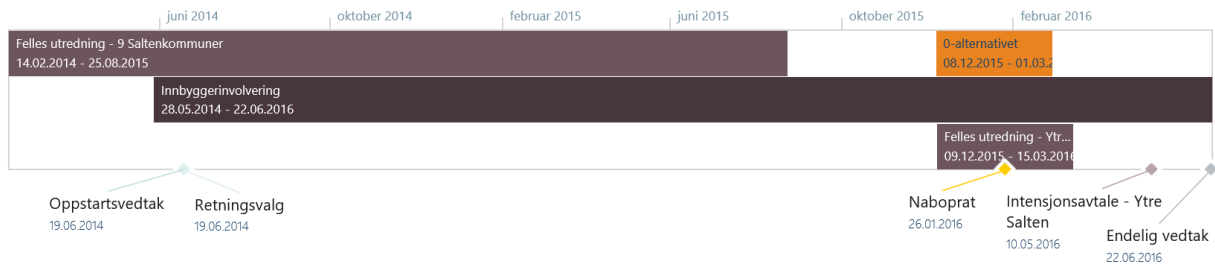
Flakstads lånegjeld pr 2015 ligger på 57,5 % som er lavere enn landsgjennomsnittet og anbefalt nivå.

FM KOMMENTAR

- FM understøtter kommunens egen utredning som tydeliggjør at kommunen ikke vil innfri målene i kommunereformen i forhold til tilstrekkelig kapasitet og kompetanse, ei heller målet om en bærekraftig økonomisk robust kommune.
- FM vurderer at et befolkningsgrunnlag på 13 576 innbyggere, som konstellasjonen Moskenes, Flakstad og Vestvågøy vil gi, representerer et robust alternativ.

Gildeskål kommune

Gildeskål er en kommune i Salten i Nordland. Den grenser i nord mot Bodø, i øst mot Beiarn og i sør mot Meløy. Kommunen er en kystkommune og består av både fastland og en rekke øyer. Kommunesenteret er Inndyr. De største næringene er havbruk/ fiskeri, kraftproduksjon, entrepenørvirksomhet, servicenæring og offentlig sektor.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
2494	2043	-18 %	622	3,3
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		27,8 %	16,7 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere			39,5 km	

Interkommunalt samarbeid: Gildeskål er en del av Salten regionråd og inngår totalt i 25 IK ordninger, noe som er godt under snittet i fylket, hvorav 13 på regionrådsnivå, 9 på høyere nivå og 3 på lavere nivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak 19.06.2014
- De 9 kommunene i Salten regionråd vedtok i møte 5. juni 2014 å utarbeide et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Oppdraget ble utført av BDO og utredningen besto av 4 delrapporter og en sluttrapport som ble levert 16.09.2015.
- Det var aktivitet i Saltenkommunene gjennom hele utredningsperioden, og utreder har ilt perioden vært i alle kommunestyrer og flere regionrådsmøter for å presentere funn og analyser.

- Ble gjennomført møter med Rødøy, Gildeskål og Bodø høsten 2015.
- Nye møter med Rødøy og Gildeskål vinteren 2016.
- I desember 2015 ble det innledet samtaler mellom kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Saltdal, Røst, Værøy og Steigen om bygging av «Nye Bodø kommune». Arbeidet var intensivt frem til 10 mai, og det ble i perioden utarbeidet faktagrunnlag, politisk plattform og underskrevet intensjonsavtale. Kun Bodø fattet positivt vedtak.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har fulgt «Mulighetsstudier for Salten» og prosessen rundt «Nye Bodø kommune» tett, og deltatt på en rekke arbeids-, informasjons- og folkemøter ifm med prosessene.
- Gildeskål vedtok tidlig i reformprosessen den såkalte «Gildeskål erklæringen», hvor det bl.a ble slått fast at de ønsket å orientere seg mot Bodø (eller en konstellasjon hvor Bodø inngår) som eneste aktuelle sammenslåingskandidat.
- Har jobbet godt gjennom hele reformperioden. Politikerne har hatt et godt beslutningsgrunnlag for endelig vedtak.

INTENSJONSAVTALE

- Det ble underskrevet intensjonsavtale (10.05.16) mellom kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Saltdal, Steigen, Røst og Værøy (Nye Bodø kommune).

UTREDNINGER

- «Mulighetsstudier for Salten» - 5 delrapporter, ferdigstilt 16.09.15
- Ytre Salten/ «Nye Bodø kommune»

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Kommunen har løpende siden våren 2014, på egen hjemmeside, lagt ut alle dokumenter og saksfremlegg i saken.
- Kommunens Facebookside er brukt til å varsle om nye dokumenter på hjemmesiden. Det ble i mai 2016 gjennomført 5 folkemøter der alle de politiske partiene var tilstede. På disse møtene ble 0-alternativet og intensjonsgrunnlaget med Bodø m/fl grundig gjennomgått
- Kommunen gjennomførte folkeavstemming, 85 % stemte nei til sammenslåing. Folkeavstemminge inkluderte 16-åringene.

VEDTAK

Vedtak av 22.06.2016

«Gildeskål kommune skal bestå som egen selvstendig kommune.»

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

X

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Opplever å ha tilstrekkelig kapasitet innen de største primærtjenestene, selv om det er nødvendig å inngå i ulike samarbeidsordninger, både formelle og uformelle, for å kunne tilby tilstrekkelig kapasitet innenfor

sentrale tjenesteområder.

- På noen områder har kommunen smal administrativ kompetanse i saker som jevnlig behandles politisk, eksempelvis finansforvaltning, innkjøps- og juridisk kompetanse. Løses gjennom kjøp av kompetanse (kostbare løsninger) og IK løsninger.
- I perioder få søkere til viktige stillinger særlig innen pleie og omsorg og undervisning, hvor det kan være krevende å få ansatt tilstrekkelig med folk. Venter økende utfordringer over en 4 – 5 årsperiode, da mange ansatte vil gå av med pensjon samtidig over en kort periode.
- Generelt mener rådmannen at Gildeskål kommune har tilstrekkelig kapasitet. Men kapasiteten varierer og i perioder er kapasiteten strukket og ting tar tid. Prioriteringer gjør at vi klarer å levere på de viktige områdene. Det alvorlige er at for mange, særlig ledere, er det ikke tid til langsiktig arbeid og utvikling av effektive nye arbeidsmetoder for å møte krav som kommer i fremtiden. Dette påvirker samfunnsutviklerrollen kommunen har.
- Er i perioder utfordrende å skaffe relevant kompetanse, samtidig som det er få ansatte på hvert område. Derfor blir det begrenset med fagmiljø og muligheten for faglig utvikling internt.
- Kommunen har et betydelig kapitalfond etter salg av aksjer (290 MNOK) som har gitt stor finansiell avkastning- opp mot 10 % av driftsbudsjettet. Risiko at svingninger i markedet kan kommunen måtte bokføre tap som vil påvirke driftsbudsjettet.
- Det er politisk besluttet å ha en desentralisert struktur, og dermed kostbar drift, på skole/oppvekst og pleie/omsorg. Ved behov er det stort potensial for frigjøring av budsjettmidler gjennom strukturendringer her.
- Kommunen er av en slik størrelse at den neppe vil kunne tilby særlig grad av valgfrihet i tjenestetilbudet, da dette i hovedsak er et spørsmål om kapasitet og ressurser, altså ansatte, kompetanse og penger.

Myndighetsutøver

- Tilstrekkelig distanse er etter rådmannens syn en løpende problemstilling som alltid må være i fokus, selv om dette ikke oppfattes som et problem i dag. Det eneste området som har rapportert negativt på dette punktet er skole og oppvekst. På små skoler kan det være en utfordring at ansatte er fagperson, foreldre, aktiv i ansattes organisasjoner og aktiv i lokalmiljøet ellers.

Samfunnsutvikler

- Gildeskål kommune har gode rutiner på arbeidet med samfunnsplanlegging. Kommunen er ajour og i avslutningsfasen på ny kommuneplanen, både arealdelen og samfunnsdelen.
- Rådmannen ser ingen kapasitet eller kompetansemessige grunner til at en kommunesammenslåing skulle gi en bedret situasjon for Gildeskål kommune på dette området.

Demokratisk arena

- Det er lagt til rette for et aktivt lokaldemokrati i Gildeskål. Kommunen konkluderer med at dette fungerer og at det er et lokalpolitisk engasjement. Det er få saker som ikke vedtas enstemmig i kommunestyret.
- Ved kommunevalg rekrutteres det nærmere 30 % nye representanter. Dette sikrer fornyelse samtidig som kompetanse opprettholdes og overføres til nye representanter.
- Kommunen er avhengig av dagens IK samarbeid for å kunne levere på lovpålagte- og andre viktige tjenesteområder, noe som reduserer både demokratisk innsyn og kontroll. Dette anses ikke som et stort problem, dels fordi samarbeidenes aktivitet er service og tjenesterettet, som renovasjon, og dels fordi styringssystemene som Salten regionråd har utviklet sikrer både styring og rapportering fra virksomhetene til politisk nivå.
- Det er mange tegn i Gildeskålsamfunnet som peker på sterk lokal identitet, som høy valgdeltakelse, betydelig antall lag og foreninger, mange lokalutvalg, osv. Samtidig pekes det på at det ikke er noen grunn til å tro at dette engasjementet blir borte om man slår kommunen sammen med Bodø.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Leverer generelt tilfredsstillende på de fleste tjenesteområder.
- FM opplever at kommunen er en aktiv skoleeier. Kommunen har imidlertid store utfordringer med skoleutvikling med hensyn til geografisk struktur. Har behov for samarbeid med kommunene rundt for å gjennomføre f.eks. eksamen.
- Barneverntjenesten vil i noen sammenhenger ha behov for å samarbeide med andre kommuner om spesialiserte metoder for kartlegging eller tiltak, eller kjøpe slike tjenester fra private aktører.
- OK kompetanse innen arealplanlegging, naturmangfold og forurensningsområdet. Men kapasiteten er dels begrenset. Få fagpersoner med stor portefølge. Svært sårbar og lite robust ved oppsigelser/vakanser.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Har potensiale til et mer samordnet utviklingsarbeid innenfor landbruksområde.

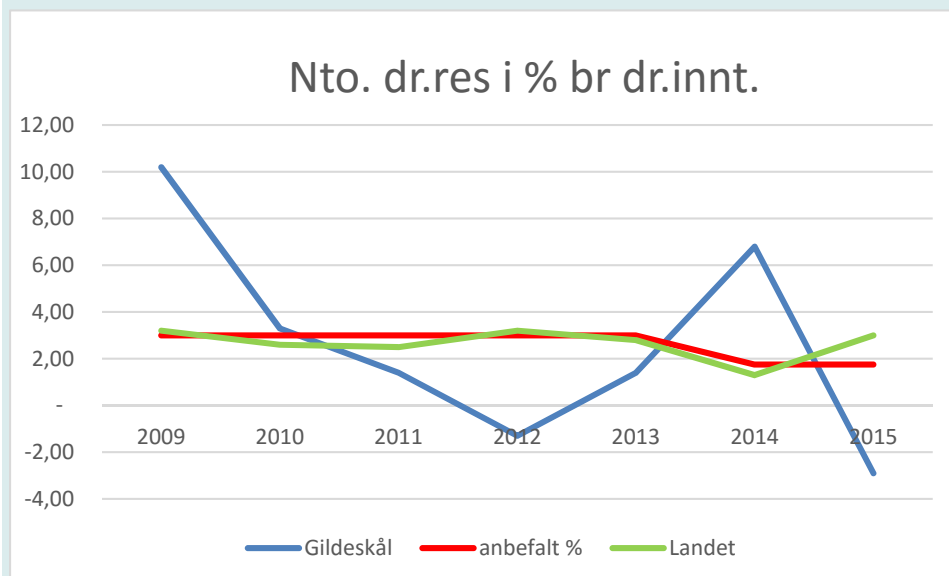
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Kommunen har en balansert drift og legger i økonomiplanperioden opp til et netto driftsresultat i tråd med TDU' s anbefalte nivå (1,75 %).
- Forlag til nytt inntektssystem gir ikke større virkning enn at kommunen greit skal klare å tilpasse seg nytt nivå (ca -1,25 MNOK)
- Kommunen har et betydelig kapitalfond etter salg av aksjer (290 MNOK) som har gitt stor finansiell avkastning- opp mot 10 % av driftsbudsjettet. Kommunen har gjort seg avhengig av disse inntektene for å få resultatet i balanse, de drifter ca 13. mill for høyt i forhold til inntektene (regnskapstall 2015).

Demokratisk arena

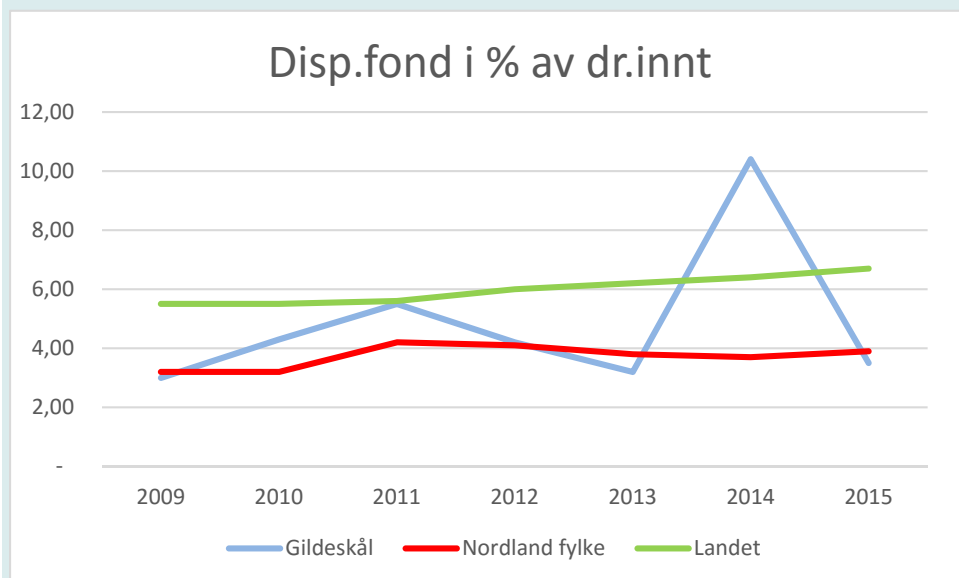
- Innsyn i enkeltsaker tilsier at det i de fleste saker lages gode saksutredninger slik at politikerne har et godt grunnlag for sine vurderinger.
- Vil også i fremtiden være avhengig av IK ordninger for å levere tilfredsstillende på enkelte tjenesteområder. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå.

Nøkkeltall økonomi

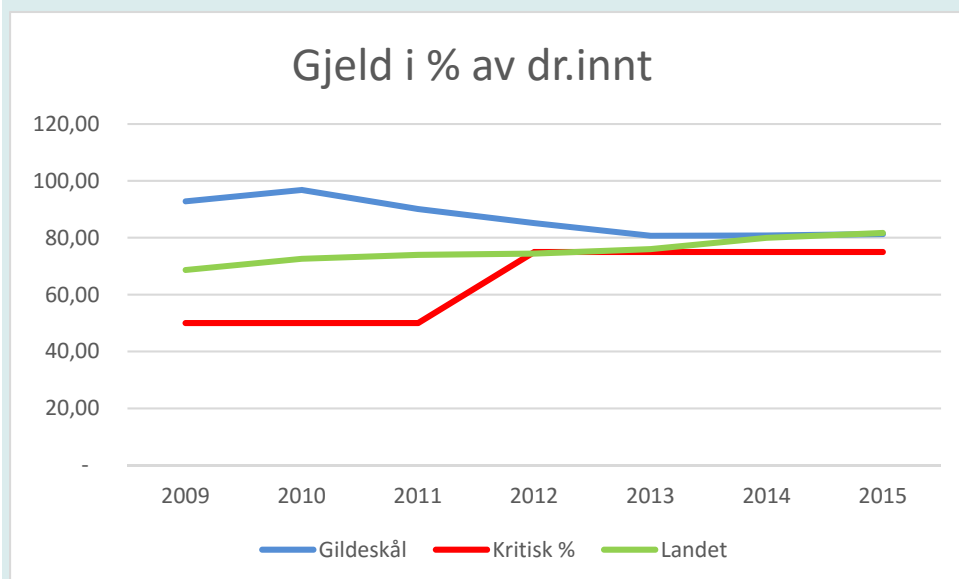
Kommentar:

Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Gildeskål kommune har i 2015 et netto driftsresultat på - 2.9 %. Nedgangen fra 2014 til 2015 skyldes at kommunen er avhengig av avkastningen fra finansmarkedet, svingninger her gir store utslag for kommunen.

Kommentar:

Gildeskål har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 3,5 %, noe som er lavere enn både gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Anbefalt nivå er 5%. Kommunen bruker årlig av disposisjonsfondet for å få balansert resultatet.

Kommentar

Gildeskål har en lånegjeld pr 2015 på 81,3 % som er lavere enn landsgjennomsnittet, men noe høyere enn det

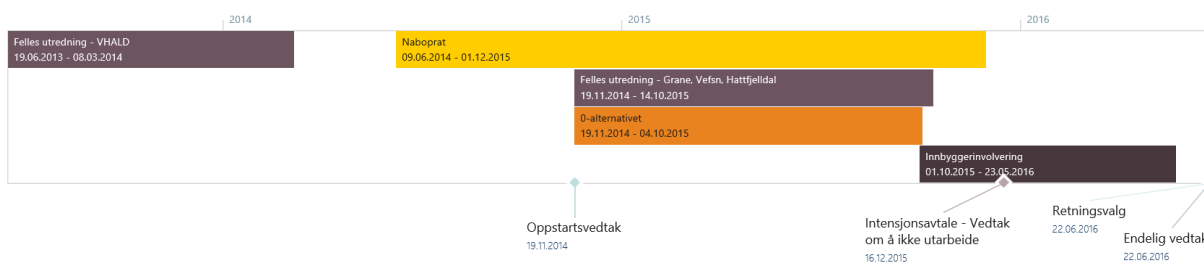
som oppfattes som kritisk nivå. Kommunen har foretatt mange store investeringer de siste årene og gjelden er derfor ikke kritisk høy, men kommunen betaler tilnærmet minimumsavdrag på gjelden og vil merke det ved en renteoppgang.

FM KOMMENTAR

- Geografisk gode forutsetninger (spesielt nordlige deler) for å slå seg sammen med Bodø, forutsatt utvikling av samferdselstilbudet.
- Kommunen står i en særstilling økonomisk etter salg av aksjer i Sjøfossen energi.

Grane kommune

Grane er en innlandskommune helt sør i Nordland som grenser mot Hattfjelldal, Vefsn, Brønnøy og Bindal kommune, og med fylkesgrense mot Nord Trøndelag. Næringslivet er variert og stabilt innenfor jordbruk, skogbruk, reindrift, turisme, småindustri og handel. Arbeidspendling særlig rettet mot nabokommunen Vefsn. Hovedtyngden av innbyggerne bor i kommunesentret Trofors. Øvrig befolkning bor i og omkring de mindre bygdesentrene Grane, Svenningdal, Fiplingdal og Majavatn.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
1657	1462	-11,7%	1883,5	0,77
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		36,5 %		13,5 %
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				35,4 km

Interkommunalt samarbeid: Grane inngår i Indre Helgeland regionråd, hvor alle kommunene har færre ordninger enn snittet i fylket (31). Grane har flest ordninger i regionrådsområdet, noe som bl.a. skyldes flere bilaterale ordninger mot Vefsn. Grane har totalt 29 ordninger, hvorav 7 på regionrådsnivå, 12 på høyere nivå, og 10 på lavere nivå.

OM KOMMUNEREFORMPROESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak 19.11.2014

- Ble utredet som et alternativ i Helgeland regionråds utredning, uten at de selv var deltakende i utredningen.
- Videre prosessen i Grane har blitt gjennomført i samarbeid med Hemnes, Grane og Vefsn.
- Kommunen utredet ny kommune sammen med nevnte kommuner – etter at utredningen var ferdigstilt besluttet kommunene at det ikke skulle arbeides videre med sikte på sammenslåing med denne konstellasjonen. I praksis betydde dette at det ikke ble jobbet videre ift sammenslåing med noen, og nabopraten ble avsluttet.

Fylkesmannens kommentar

- Liten aktivitet og begrenset politisk vilje i reformperioden.

INTENSJONSAVTALE

- Det foreligger ingen intensjonsavtaler

UTREDNINGER

- «Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland». (Telemarksforskning)
- Rådmennene i kommunene Hemnes, Grane, Hattfjelldal og Vefsn har laget en utredning i tråd med veileder fra KMD (26.11.14 – 16.12.15)
- Parallelt ble det jobbet med egenvurdering av i enkeltkommunene (bla o – alternativ)

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

Egen kommunikasjonsplan vedtatt 21/10-15

- nettside informasjon
- folkemøter
- ordfører har involvert ungdom
- folkeavstemming: Nei 77,8 %, Ja 22,3 %, Valgdeltakelse 45,8 %

VEDTAK

1. Grane kommune har vurdert de utredninger som er gjennomført;
 - Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland.
 - Utredning med sammenslåing av Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn kommuner.
 Resultatet av den felles utredning som er gjennomført viser at Grane kommune vil komme dårlig ut på flere områder ved en kommunesammenslåing. Den sentralisering som ligger til grunn i kommunereformen, vil gi et svakere tjenestetilbud og økonomi enn dagens kommunestruktur og inntektssystem har. Grane kommune vil derimot søke et nærmere samarbeid med våre nabokommuner og særlig mot vårt regionsenter Mosjøen (Vefsn kommune). Dette der det er naturlig og der det vil sikre et fortsatt godt tjenestetilbud for våre innbyggere.
2. Med bakgrunn i rådgivende folkeavstemming, tar kommunestyret til etterretning at 78 % av de som stemte valgte å si nei til kommunesammenslåing.
3. Grane kommune vedtar å bestå som egen kommune.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Vurderer at man klarer å levere gode tjenester med dagens oppgaveportefølje, men vurderer å være sårbare på flere tjenesteområder og vil være avhengig av å be nabokommuner om hjelp ved plutselig fravær og oppsigelser.
- Utfordring å få ansatte med tilstrekkelig erfaring og kompetanse.

- Liten arbeidsledighet i kommunen påvirker muligheten til å få tilgang på vikarer på kort varsel.
- Oppfatter seg som avhengig av IK samarbeidsordninger, også i fremtiden. Av de skisserte nye oppgavene til kommunene vil nok en del måtte løses gjennom IK samarbeid.
- Har i dag spesielt utfordringer ift;
 - Etterslep på vedlikehold.
 - Legerekuttering
 - Men vurderer å ha god evne til å kjøpe inn de tjenestene de ikke har evne til å håndtere selv.

Myndighetsutøver

- Tilstrekkelig distanse er etter rådmannens syn ikke et problem pr i dag.
- Vurderer ikke at rettssikkerheten vil bli bedre i en større kommune.
- I dag kjøpes juridisk kompetanse ved behov, og ivaretas ellers gjennom den daglige drift. I en større kommune vil det være lettere å ansette egen jurist.

Samfunnsutvikler

- Den demografiske utviklingen i kommunen vil utfordre rollen som samfunnsutvikler gjennom at det vil bli behov for utvidede og flere tjenester for eldre, flere ansatte innen helse- og omsorg, samt et behov for å finne nye måter å jobbe på.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Innen skolesektoren støtter kommunen seg veldig til utviklingsarbeidet som skjer i Vefsn og deltar i interkommunal PP- tjeneste. Er avhengig av samarbeid med Vefsn
- Liten barneverntjeneste med 2,5 stillinger, likevel tilstrekkelig bemannet til å ivareta det daglige saksomfanget, siden rapportering viser at tjenesten i stor grad oppfyller lovkrav på de sentrale områdene innenfor barnevernloven. Tjenestens størrelse gir imidlertid sårbarhet ved fravær eller vakanser og tjenesten vil ha utfordringer med å håndtere en akutt situasjon med flere barn som må plasseres samtidig. Med en liten bemanning vil det være vanskelig å sikre og utvikle spesialisert kompetanse. Dette kan begrense bredden i tiltak som tilbys.
- Kommunen har relativt liten kompetanse på forurensningsområdet og begrenset kapasitet på de andre miljøfaglige områdene. Dette kan påvirke kommunens evne til å levere tjenester.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Bra kompetanse innen arealplanlegging og naturmangfold, svak innen forurensningsområdet. Erfaring fra etablering av snøscooterløyper indikerer og manglende geodata-kompetanse. Kapasiteten på disse fagfeltene er liten. Kan totalt sett gi et svakt grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging og samordning.

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

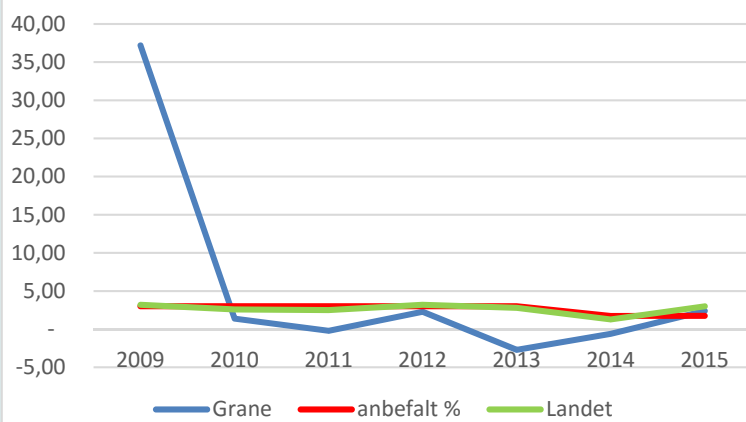
Kommunen har grei økonomistyring og god kontroll, men har et uttalt behov for å se på endringer innad i sektorene/omstrukturering av midler for å imøtekomme fremtidens befolkningssammensetning og kunne levere positive resultater i årene fremover.

Demokratisk arena

- Kapasiteten til administrasjonen kan være årsak til at vi har sett saksframlegg i bl.a. arbeidet med snøscooterløyper som gir et tynt faggrunnlag for politisk behandling

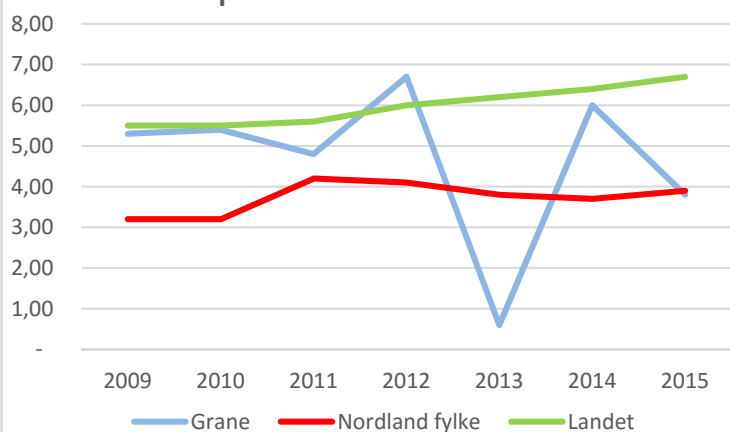
Nøkkeltall økonomi

Nto. dr.res i % br. dr.innt.

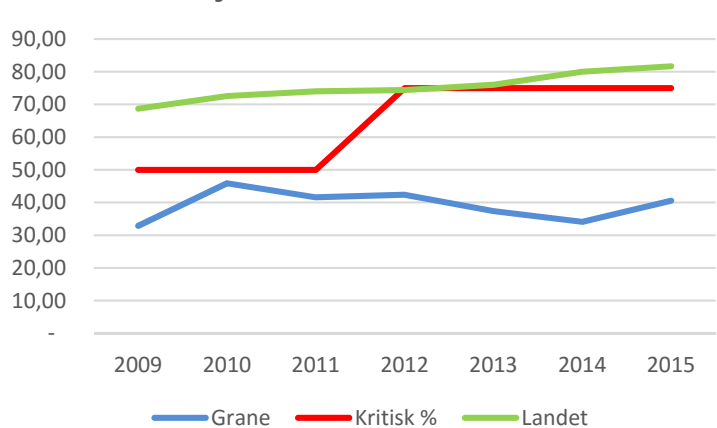
Kommentar: Ubalanse i veksten mellom inntekter og utgifter.

Disp.fond i % av dr.innt

Kommentar: Kommunen avsetter til fond, men dette spises opp i år med dårlige resultater.

Gjeld i % av dr.innt

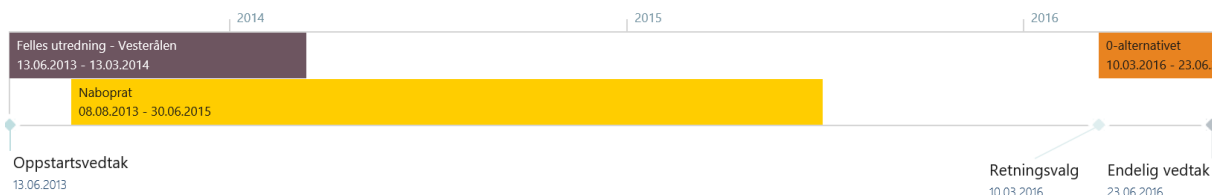
Kommentar: Kommunen har lav lånegjeld, men samtidig et stort vedlikeholdsetterslep på bygningsmasse og maskiner.

FM KOMMENTAR

- Har vært liten aktivitet og begrenset politisk vilje til aktiv deltagelse i reformperioden.
- Vurderes ut fra geografiske forhold samt nye samarbeidsmønstre som naturlig at kommunene Grane, Hattfjelldal og Vefsn orienterer seg mot hverandre.

Hadsel kommune

Hadsel er den sørligste kommunen i Vesterålen, og grenser i nord og øst mot Sortland, i sørøst mot Lødingen, og i sør mot Vågan. Kommunen er spredt over fire store øyer (derav kommunevåpenet), Hadseløya, Hinnøya, Langøya og Austvågøy, og mange mindre som f.eks. Børøya. Omtrent 70% av befolkningen bor på Hadseløya. Hadseløya, Børøya og Langøya er knyttet sammen med to bruer. Stokmarknes er kommunens administrasjonssenter. Hovednæringen er fiskeri, med både fiskeindustri og oppdrettsnæring.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
8547	8082	-5,4%	551	14,6
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		21,6%	16,8%	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				11,6 km

Interkommunalt samarbeid: Hadsel er en del av Vesterålen regionråd og inngår totalt i 27 IK ordninger, som er under snittet i Nordland, hvorav 19 på regionrådsnivå, 7 på høyere nivå og 1 på lavere nivå. I vesterålen er det relativt liten forskjell i antall ordninger pr kommune, noe som skyldes at det meste av samarbeid foregår på regionrådsnivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak 13.06.2013
- Kommunene i Vesterålen gikk sammen i Vesterålen regionråd og bestilte utredning fra konsulentfirmaet BDO. Ferdigstilt feb. 2015
- Ble i etterkant av at utredning ble ferdigstilt tatt initiativ fra Sortland kommune til felles formannskapsmøte, men dette ble ikke fulgt av de andre kommunene. Har ikke vært aktivitet ift

Vesterålenalternativet etter det.

- Det ble utarbeidet et faktagrunnlag for kommunene Hadsel, Vågan og Lødingen sommeren 2015.

Fylkesmannens kommentar:

- Har vært begrenset politisk vilje og aktivitet ift kommunereformen etter «Utredning kommunestruktur Vesterålen».

INTENSJONSAVTALE

Inngått intensjonsavtale med følgende alternativer:

UTREDNINGER

- «Utredning kommunestruktur Vesterålen» , ferdigstilt feb. 2015

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Vedtak om folkemøte, men det ble ikke avviklet. Politisk arbeidsgruppe vurderte lav oppslutning fra nabokommuner, samt at en ikke hadde gode nok utredninger på plass høsten 2015 som et svakt grunnlag for innbyggerinvolvering.

VEDTAK

1. Hadsel kommune vedtar med basis i kommunens prosess vedrørende kommunereform, herunder spesielt 0-alternativutredningen, å fortsette som egen kommune også i fremtiden.
2. Hadsel kommune er fortsatt positiv til samtaler med andre kommuner.
3. Med bakgrunn i politiske signaler fra aktuelle samarbeidskommuner oppheves vedtak i sak PS 40/2015 om folkeavstemming med mer.
4. Dersom fremtidig kommunesammenslåing blir aktuelt etter sluttbehandling i sak 65/2016 og det foreligger intensjonsavtaler, skal Hadsel kommune gjennomføre folkeavstemming. Folkeavstemmingen skal være rådgivende for om Hadsel kommune skal sammenslås med andre kommuner/annen kommune.
5. Ved en eventuell folkeavstemming skal alle innbyggere over 16 år være stemmeberettiget.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

X

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Hadsel har ikke vurdert kommunens 4 roller og ekspertutvalgets 10 kriterier opp mot målene i reformen.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Generelt tilfredsstillende kapasitet og kompetanse.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Det bemerkes at kommuneplanens samfunnsdel er fra 2007 og arealdelen fra 2010.

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

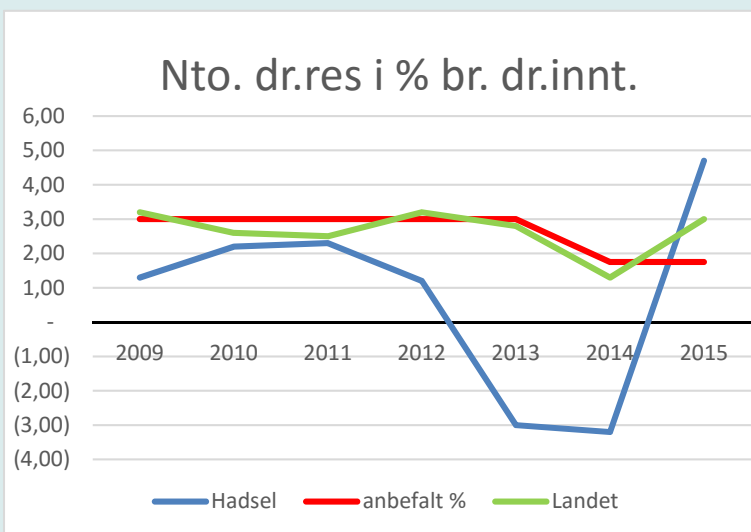
- Kommunen har hatt store merforbruk i 2013 og 2014, vel 20 mill. årlig, og har vært nødt til å utnytte inntekspotensialet, økt eiendomsskatt på 15,6 mill., for å kunne betjene deler av denne gjelden for å

unngå å havne på ROBEK. Kommunen har fortsatt et akkumulert merforbruk på vel 12 mill. som må dekkes inn i løpet av 2016. Inndekkingen vil ikke være mulig uten at kommunen reduserer driftsnivået.

Demokratisk arena

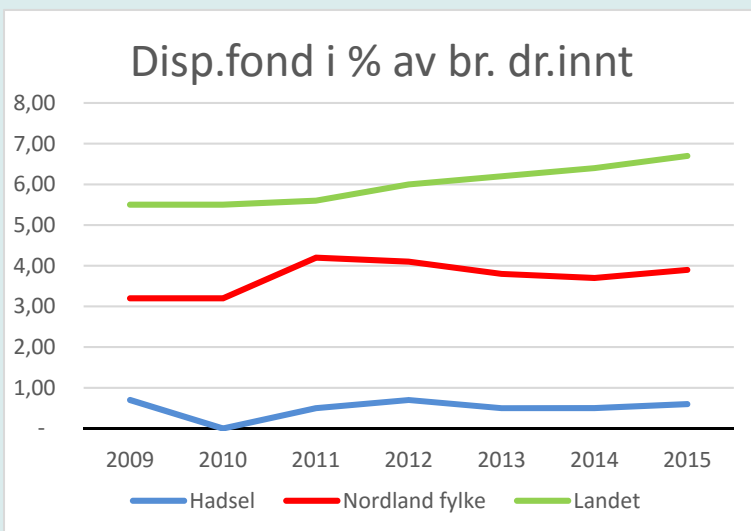
- Saksdokumenter som danner grunnlag for politiske valg vurderes tilfredsstillende.
- Kommunen inngår i svært mange IK ordninger.

Nøkkeltall økonomi

Kommentar

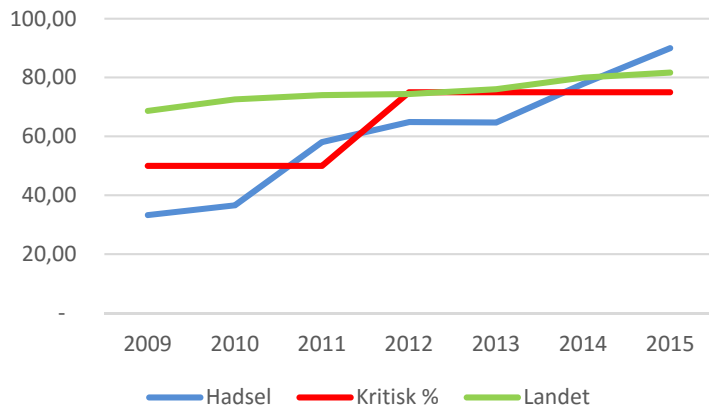
Kommunen har mottatt utbytte fra Trollfjord Kraft på kr. 32,7 mill. og det er avgjørende for det gode resultatet. Uten dette utbytte ville kommunen hatt et nto.dr.res på 0.

Kommentar

Kommunen har ingen reserver til å dekke uforutsette hendelser.

Gjeld i% av br. dr.innt

Kommentar

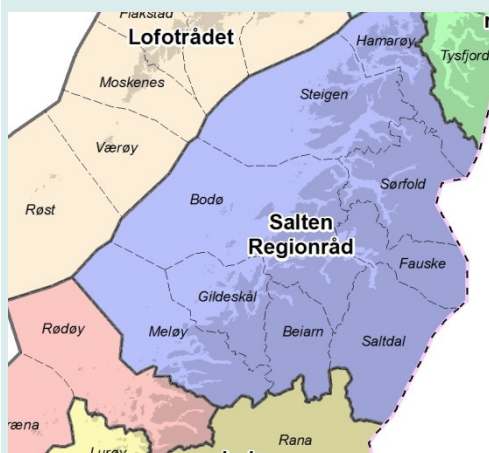
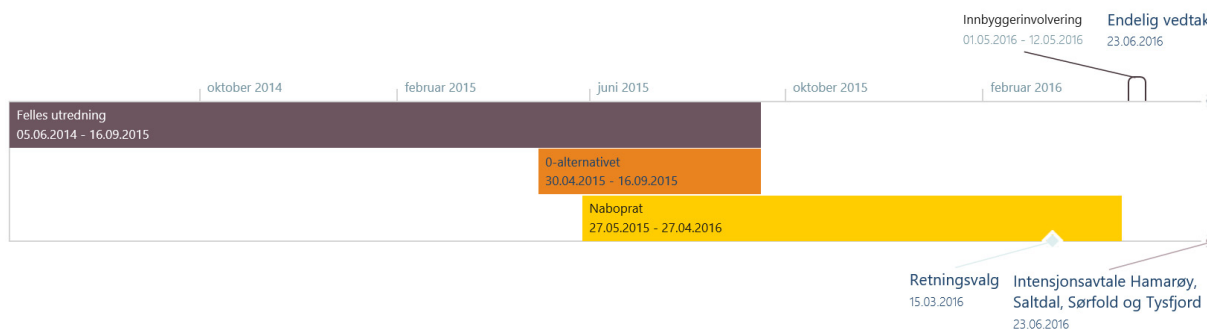
Kommunen har høy gjeld, tar man med lånegjelden til de kommunale foretaken er gjelden på 680 mill. De økonomiske planen for årene fremover viser at kommunen har flere store investeringsprosjekter på gang.

FM KOMMENTAR

- Kommunen er av en slik størrelse at behovet for behovet for sammenslåing ikke er pressende.
- Vesterålen er en naturlig geografisk avgrenset region med lang samarbeidshistorie. Alternativene ift samarbeid/ felles løsninger gir seg i stor grad selv, men kommunene har likevel ikke greid å enes om en felles prosess gjennom reformperioden.

Hamarøy kommune

Hamarøy ligger lengst nord i Salten og grenser mot Tysfjord, Sørfold, Steigen og Jokkmøkk i sørøst. Administrasjonssenteret er Oppeid. Andre befolkningscentre er kirkestedet Presteid, fergestedet Skutvik, Ulvsvåg og Innhavet. En av hjørnesteinsbedriftene er lakselakteriet Mainstream Norway, Skutvik. I Sagelvassdraget er det bygd ut tre kraftverk, Sagfossen kraftverk, Rekvatn kraftverk og Slunkajavrre kraftverk, med en samlet årlig produksjon på 214,6 GWh.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
2218	1824	-17,7 %	924	2
Pending 2016		21,2 %	19,5 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere			3,0 km	

Interkommunalt samarbeid: Hamarøy er en del av Salten regionråd og inngår totalt i 34 IK ordninger, noe som er over snittet i fylket, hvorav 14 på regionrådsnivå, 9 på høyere nivå og 11 på lavere nivå. En rekke av ordningene er mellom nord Salten kommunene eller innenfor det såkalte STH samarbeidet (Steigen, Tysfjord, Hamarøy).

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- De 9 kommunene i Salten regionråd vedtok i møte 5. juni 2014 å utarbeide et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Oppdraget ble utført av BDO og utredningen besto av 4 delrapporter og en sluttrapport som ble levert 16.09.2015.
- Det var aktivitet i Saltenkommunene gjennom hele utredningsperioden, og utreder har ilt perioden vært i alle kommunestyrer og flere regionrådsmøter for å presentere funn og analyser.
- STH rådet (Steigen, Tysfjord, Hamarøy) ga i møte 30.04.2015 rådmennene i oppdrag å koordinere og gjennomføre en utredning av en felles Nord Salten kommune. Utredningen ble levert juni 2015, og prosessen ble lagt død på bakgrunn av den – ikke et bærekraftig alternativ.
- Det ble gjennomført nabosamtaler og utarbeidet intensjonsgrunnlag samt forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal.

Fylkesmannens vurdering av prosessen

- Fylkesmannen har fulgt prosessene i Salten tett, og deltatt på en rekke kommunestyremøter, regionrådsmøter, arbeidsgruppemøter og folkemøter.
- Ordfører i kommunen var leder av regionrådet under første del av reformperioden og hadde en offensiv holdning til spørsmålet frem til han gikk av etter kommunevalget 2015.
- Ikke like offensiv etter valget og det vurderes å ha vært begrenset politisk vilje i prosessen mellom kommunene i indre Salten.

INTENSJONSAVTALE

- Det ble utarbeidet forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal.

UTREDNINGER

- «Mulighetsstudier for Salten» - 5 delrapporter, ferdigstilt 16.09.15
- Indre Salten kommune
- STH alternativet

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- 2 folkemøter (11 og 12 mai)
- Rådgivende folkeavstemming 29.05.2016
 - 75 %: Hamarøy består som egen kommune
 - 12,9 %: Indre Salten kommune
 - 37,4 % valgdeltakelse

VEDTAK

1. Hamarøy kommune består som egen kommune.
2. Hamarøy kommunestyre ønsker forpliktende samarbeidsavtaler med nabokommunene i Nord Salten.
3. Hamarøy kommunestyre ber om at det utvikles en egen kommunemodell hvor det tas hensyn til avstandulempen i dette området. Modellen må sikre lokal politisk styring, fremtidig krav til tjenester og en god økonomi.

GRENSEJUSTERING/ SAMISK PERSPEKTIV, DER AKTUELT

- Hamarøy kommune vil berøres av en eventuell deling av Tysfjord, ettersom vest/ sørsiden da vil måtte danne ny kommune med Hamarøy. Tysfjord er i samisk forvaltningsområde.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Kommunens økonomi beskrives som sårbar for endringer. Kommunen har hatt et relativt lite akkumulert merforbruk i flere år og dette burde ha vært dekket inn for flere år siden. Kommunen fikk i 2015 mer enn tredoblet det akkumulerte merforbruket og det vil være utfordrende for kommunen å finne rom for kutt samtidig som man skal drifte på en god og effektiv måte, sett i lys av liten omstillingsevne tidligere år. På flere områder sier kommunens ledere at det er behov for ytterligere midler til blant annet å håndtere etterslep på vedlikehold av kommunal eiendomsmasse, midler til et sterkere næringsarbeid, midler til å investere i en mer robust IKT struktur og sist, men ikke minst behovet for å investere i fremtidig velferdsteknologi. Underskudd på kapasitet og kompetanse ift spesialiserte tjenester innen helse og omsorg som følger samhandlingsreformen, og vil også ha problemer ift å overta nye oppgaver innen rus og psykiatri. Samlet sett gir dette Hamarøy kommune utfordringer på å ivareta både faglighet og utvikling innenfor flere tjenesteområder både i dag og i fremtiden. Avhengig av IK samarbeid og kjøp av tjenester for å kunne levere enkelte lovpålagte tjenester i dag, og vurderer behovet som økende i årene som kommer.

Myndighetsutøver

- Habilitetsproblematikk er en løpende utfordring i en kommune av denne størrelse. Utfordrende å ikke være i besittelse av faglig dybdekompetanse på en rekke områder som f.eks. juridisk kompetanse.

Samfunnsutvikler

- Pga beliggenhet er ikke kommunen en del av en BAS region. Anser likevel kontakten med kunnskapsmiljøer i større kommuner som viktig ettersom kommunen har behov for en kompetansemobilisering.

Demokratisk arena

- Kommunen vurderer å ha gode forutsetninger for lokalpolitisk deltakelse. Utrykker likevel bekymring for at det økende behovet for IK samarbeidsordninger som gir større avstand til tjenesteproducent og vanskeliggjør lokal politisk styring ift kompetanse- og kostnadsnivå.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Avhengig av IK samarbeid for å opprettholde lovpålagte tjenester på enkelte områder. Kommunen oppfattes sårbar ift formell kompetanse og kapasitet ved uforutsette hendelser på noen fagområder. Har noen eksempler, bl.a. ift plansaker, der saksdokumenter tilsier at politikerne har blitt gitt et for dårlig grunnlag for behandling. Det lokale utredningsarbeidet gjort ift kommunereformen har også gitt politikerne ett mangelfullt beslutningsgrunnlag. Av 12 mottatte klagesaker innen plan- og bygningsrett ble 50 % av vedtakene opphevet, noe som igjen vitner om begrenset kompetanse. Kommunens størrelse gjør også habilitet til en utfordring. Vises for øvrig til kommunens egne kommentarer under punktet tjenesteyter.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Kommunen har pga delvis samarbeid med Steigen en bra kompetanse innen Plan- og bygningsloven, forurensningsfag og naturmangfold, men kapasiteten er begrenset. Kan skape utfordringer i forhold til helhetlig samfunnsplanlegging som dekker opp miljøinteressene.

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

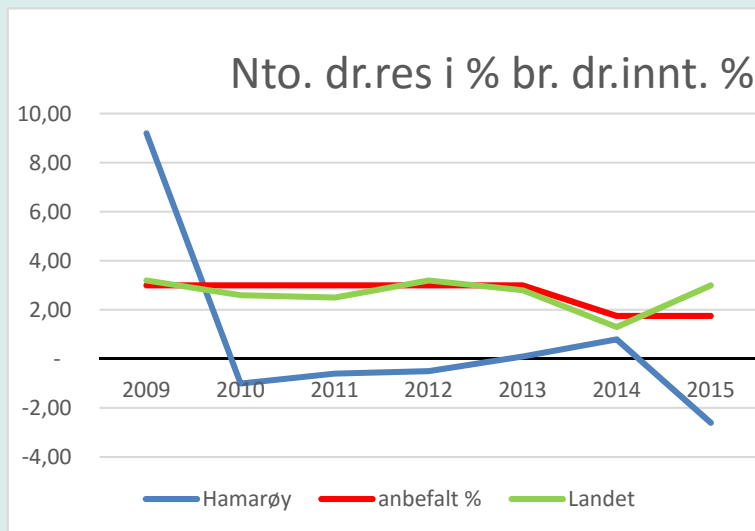
- Har vært ROBEK kommune side 2011. Et relativt lite akk. underskudd, ift br. driftsinntekter, gjennom hele perioden sier noe om kommunens manglende evne til omstilling. Kommunens økonomi er generelt sårbar og lite robust ift uforutsette svingninger i utgiftene, noe som medfører at enkeltsaker innen barnevern og helse og omsorg kan gi store utfordringer. Robusthet kan bli svært viktig i årene fremover hvis kommuner skal få ansvar for nye store oppgaver med potensielt store svingninger i utgiftsnivå, som statlig del av barnevern, psykiatri og rus. Kommunen har ikke utnyttet inntektspotensialet ved at de over flere år ikke

har krevd inn gebyrer i henhold til selvkost på VAR-området. Dette skyldtes ikke politiske beslutninger, men manglende kompetanse og kommunen gikk dermed glipp av store inntekter. Kommunen fikk i tillegg en ekstra utfordring da det viste seg at de urettmessig har mottatt tilskudd innenfor opplæring som de nå er nødt til å betale tilbake (ca. 7,5 mill). For kommunen sin del betyr det at det akkumulerte merforbruket er mer enn tredoblet fra 2014 til 2015 og det som i utgangspunktet burde være en overkommelig omstillingsjobb nå er blitt adskillig mer utfordrende for kommunen å håndtere. I sær hvis man ser på kommunens vilje og evne til omstilling de senere år. Kommunen har i tillegg et stort vedlikeholdsetterlep, samt bygg som etter hvert vil kreve total rehabilitering.

Demokratisk arena

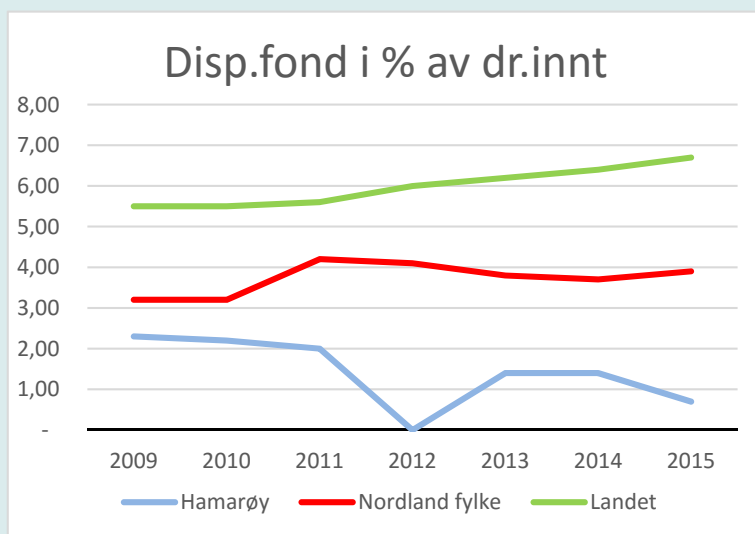
- Kommunen vil være avhengig av å inngå i ulike interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå. Kommunen peker også selv på at behovet for IK ordninger tiltakende.

Nøkkeltall økonomi

Kommentar

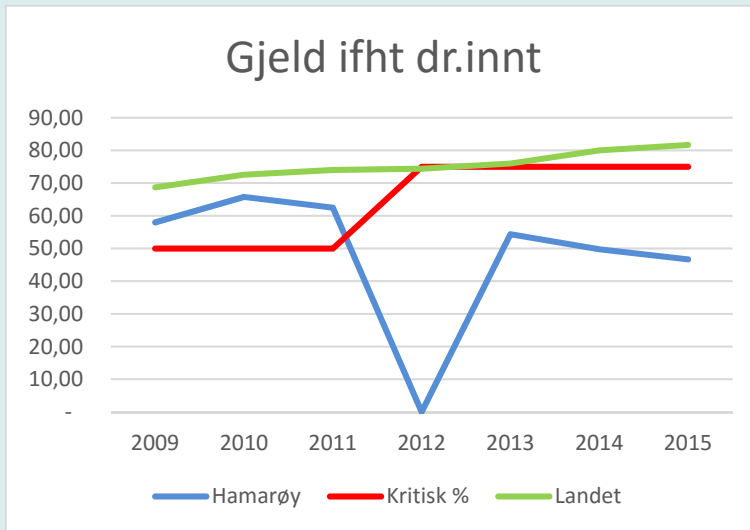
Anbefalt nivå for netto driftsresultat ligger på 1,75 %. Hamarøy kommune ligger godt under anbefalt nivå. Kommunen er svært sårbar for svingninger og uforutsette hendelser vil kunne påvirke kommunen hardt.

Kommentar

Som en konsekvens av kommunens ROBEK-status er kommunens disposisjonsfond så godt som tømt. Det

finnes få reserver til å dekke opp uforutsette hendelser.

Kommentar

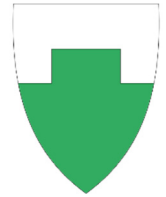
Hamarøy kommune ligger under landsgjennomsnittet, men kommunen har et vedlikeholdsetterlep som er beregnet til 20 mill. i tillegg til at flere bygninger vil trenge en total rehabilitering etter hvert. Kommunen er svært sårbar for renteøkning.

Generell kommentar

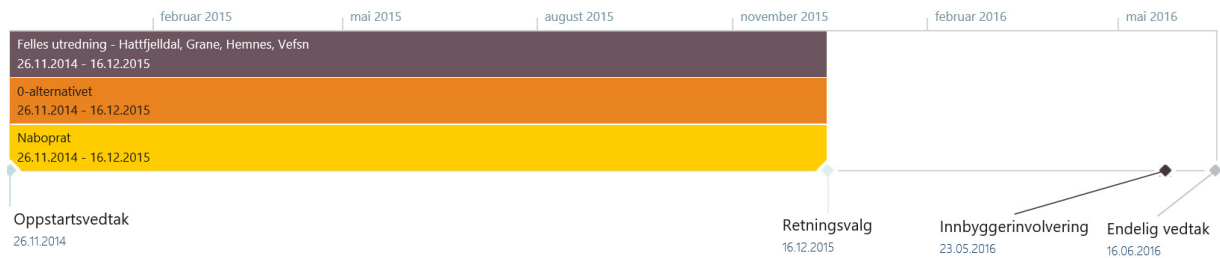
Kommunen manglende evne/ vilje til omstilling ift den økonomiske situasjonen er bekymringsfull. Det bemerkes at det administrasjonen har levert av analyser og vurderinger ift kommunereformen som beslutningsgrunnlag for politikerne er mangelfullt.

FM KOMMENTAR

- Vil i et samfunnsutviklingsperspektiv stå sterkere i en Indre Salten kommune.
- Ved en eventuell deling av Tysfjord kommune vil Hamarøy berøres.

Hattfjelldal kommune

Hattfjelldal ligger sør-øst i fylket og grenser mot Grane, Vefsn og Hemnes, og har fylkesgrensen mot Nord-Trøndelag i sør. Hovednæringen er landbruk, ca. 80 bruk i kommunen, og skogbruk. Kommunen er sørsamisk område. Kommunen har store kraftinntekter, og var en av de såkalte Terra kommunene.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
1664	1465	-12 %	2 413	1,6
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		21,8 %	13,7 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				52,5 km

Interkommunalt samarbeid: Hattfjelldal inngår i 28 ulike IK-samarbeid, hvorav 7 er på regionrådsnivå (Indre Helgeland regionråd). Kommunen har 10 ordninger på lavere nivå – de fleste mot Vefsn.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Prosessen i Hattfjelldal har blitt gjennomført i samarbeid med Hemnes, Grane og Vefsn.
- Kommunen vedtok 26.11.14 å utrede ny kommune sammen med nevnte kommuner – etter at utredningen var ferdigstilt vedtok kommunen 16.12.15 at det ikke skulle arbeides videre med denne konstellasjonen. I praksis betydde dette at det ikke ble jobbet videre ift sammenslåing med noen, og naboprøten ble avsluttet.

- Kommunen har ikke utarbeidet noen intensjonsavtale.
- Prosessen ble formelt avsluttet etter folkeavstemning hvor resultatet ble 90,4 % nei.

Fylkesmannens kommentar

- Liten aktivitet og begrenset politisk vilje i reformperioden.

INTENSJONSAVTALE

X

UTREDNINGER

- Rådmennene i kommunene har laget en utredning i tråd med veileder fra KMD (26.11.14 – 16.12.15)
- Parallelt ble det jobbet med egenvurdering av,5% enkeltkommunene (bla o – alternativ)

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Det er gjennomført folkemøter slik:
 - Varntresk den 16.03.15
 - Susendal en 17.03.15
 - Hattfjelldal den 18.03.15 og de 03.05.16.
- Det er gjennomført rådgivende folkeavstemning den 23.05.16.

VEDTAK

Kommunestyresak 1/16:

1. Hattfjelldal kommunestyre tar til etterretning resultatet av den rådgivende folkeavstemningen om kommunesammenslåing som ble avholdt den 23.05.16, hvor 90,4% av avgitte stemmer sier nei til kommunesammenslåing.
2. Kommunestyret beslutter med bakgrunn i resultatet av folkeavstemningen vedtak i k.sak 070/14, og k.sak 113/15 med tilhørende utredninger, at Hattfjelldal fortsatt skal være egen kommune.

GRENSEJUSTERING SAMISKE INTERESSER, DER AKTUELT

- Kommunen er i prosess for å bli innlemmet i samisk forvaltningsområde

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

- Framskrivningen av folketallet viser en økning i barne- og ungdomsgruppen, noe som gir god uttelling i dagens kriterier for rammetilskudd. Også gruppen eldre over 80 år øker. Den økningen gir også stort positivt utslag for kommuneøkonomien, men medfører også gjerne økte kostnader.
- Kommunen har relativt god økonomi etter at Terra-saken er avsluttet med forliket med DNB. Situasjonen er litt forskjellig kommunene i mellom. Hattfjelldal har relativt lite gjeld, nedbetalte pensjonsutgifter og gode resultater over flere år.
- Kommunens økonomi er pr 2015/16 slik at driften håndteres greit. Kommunens største utfordring er tilgangen på søkere med høyere utdanning til ledige stillinger. Nye krav til faglærere i grunnskolen, mangel på ingeniører til kommunal sektor og små og sårbare fagmiljø gjør det tidvis utfordrende å tilby gode tjenester. Noen utfordringer kan løses gjennom interkommunalt samarbeid.
- Pr i dag vurderer ikke kommunen det slik at er den avhengig av interkommunalt samarbeid for å levere lovpålagte tjenester. En har likevel valgt å gjøre det fordi det har gitt en mer kostnadseffektiv drift. F.eks. for kriesenter og revisjon.
- De nye oppgavene som er foreslått overført til kommunene vurderes å kunne ivaretas dersom en lykkes i å rekruttere kvalifiserte medarbeidere, og at det følger tilstrekkelig med midler med for å finansiere oppgavene.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Kommunen er som følge av størrelsen svært sårbar når det gjelder tjenesteproduksjon. De ulike tjenestene ansees å være sårbare ift fravær, vakanser og akuttsituasjoner og vil ha problemer med å sikre og videreutvikle spesialisert kompetanse f.eks. ift barnevern og arealplanlegging. Kommunen løfter selv frem tilgang på søkere med høyere utdanning til ledige stillinger som den største utfordringen, og at små og sårbare fagmiljø gjør det tidvis utfordrende å tilby gode tjenester.

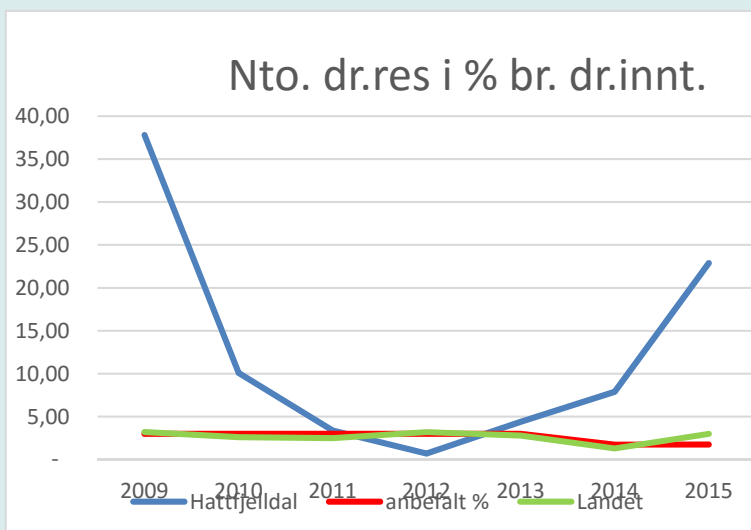
Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

Liten kapasitet og kompetanse innen arealplanlegging. Liten kapasitet naturmangfold. Dette gir et svakt grunnlag for helhetlig samfunnsutvikling. På planområdet er utfordringene små pga begrenset ny arealbruk, men det er til hinder for utvikling av ny kompetanse.

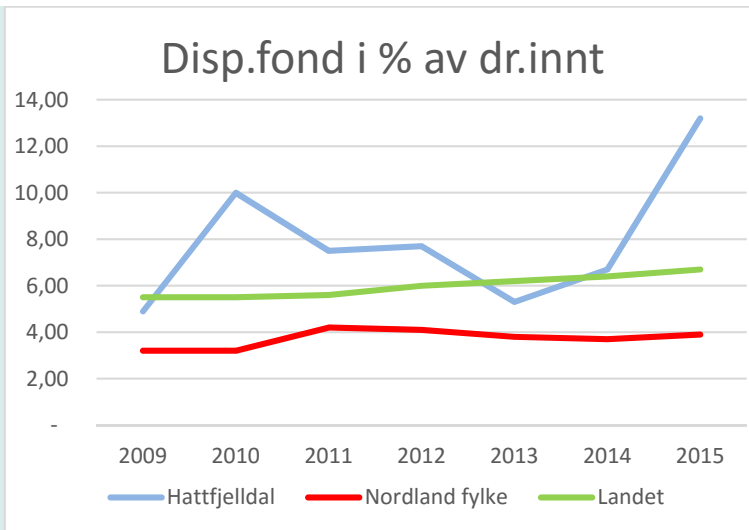
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Etter at Terra saken er et tilbaketrukket stadige, oppfatter FM kommunens økonomiske situasjon som tilfredsstillende. Kommunen har store kraftinntekter og utøver god økonomistyring.

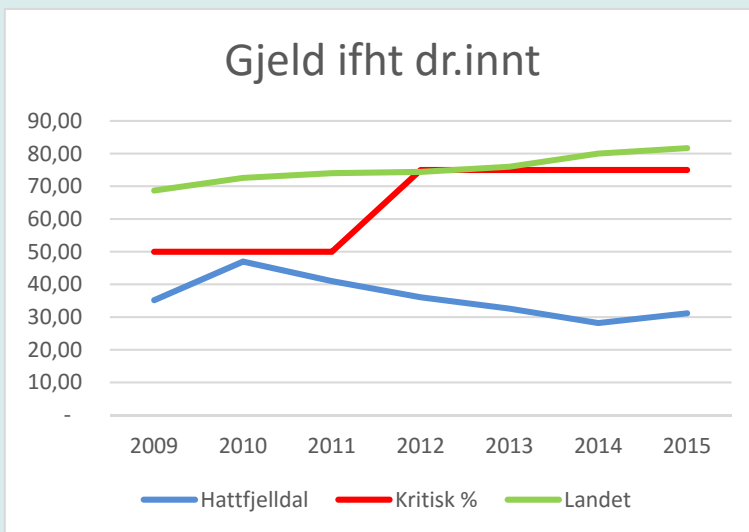
Nøkkeltall økonomi

Kommentar: Kommunen har levert gode resultater siden 2013. Resultatet i 2015 ble unormalt godt som følge av forliket med DNB i Terra-saken.

Kommentar: kommunen avsetter mindreforbruk til fond og drifter generelt godt slik at fondsbeholdningen bevares/økes.

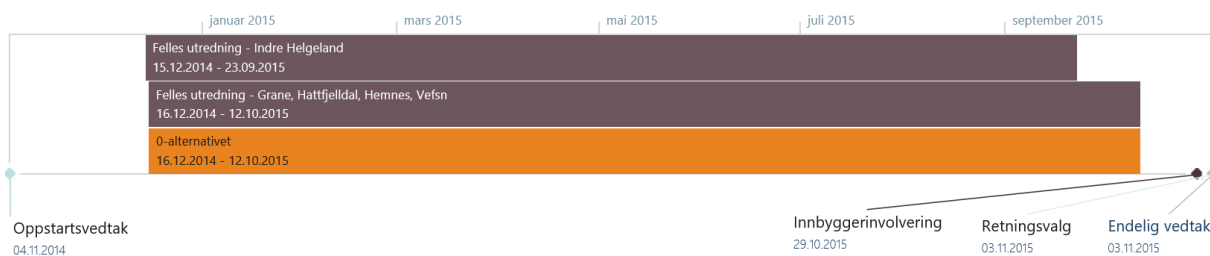
Kommentar: Som en konsekvens av kommunens ROBEK-status har det vært gjort lite investeringer de siste årene og kommunen har forholdsvis lav gjeld.

FM KOMMENTAR

- Har vært liten aktivitet og begrenset politisk vilje til aktiv deltagelse i reformperioden.
- Vurderes ut fra geografiske forhold samt nye samarbeidsmønstre som naturlig at kommunene Grane, Hattfjelldal og Vefsn orienterer seg mot hverandre.

Hemnes kommune

Hemnes Kommune er en kommune på Helgeland i Nordland. Nabokommuner er Rana, Hattfjelldal, Leirfjord og Vefsn. Kommunen grenser også mot Storuman i Sverige. Europavei 6 og Nordlandsbanen passerer gjennom kommunen. Offentlig tjenesteproduksjon, landbruk og industri utgjør hoveddelen av næringen i kommunen.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
4787	4486	-6,3	1430	3,1
		Utpendling	Innpendling	
Pendling 2016		34,4 %	21,7 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere			21,3 km	

Interkommunalt samarbeid: Hemnes inngår i 24 ulike IK-samarbeid, hvorav 12 er på regionrådsnivå. Kommunen har 5 ordninger på lavere nivå. Det er utviklet noen nye ordninger mellom kommunene på indre Helgeland de senere år. Hemnes har den siste tiden utviklet mer samarbeid mot Vefsn.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Kommunestyret vedtok utredning av mulige sammenslåingsalternativ 4.11.14.
- Utredning med kommunene Rana, Lurøy, Træna, Rødøy og Nesna. Startet 16.12.14 (Utredning i egen regi prosjektleder ass. rådmann i Rana)

- Utredning med kommunene Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn startet 15.12.14 (Utredning i egen regi, prosjektleder ansatt i Hemnes kommune)
- De øvrige fire utredningsalternativene vedtatt av Hemnes kommunestyre 4.11.14 viste seg å ikke være aktuelle etter en avklaringsrunde med nabokommunene.
- Kommunestyret har behandlet tre saker i tilknytning til kommunereformen.

Fylkesmannens kommentar

- Liten aktivitet og begrenset politisk vilje i reformperioden.
- Fylkesmannen har vært i nær dialog med kommunen underveis i prosessen og har deltatt både på arbeidsmøter med styringsgruppen og arbeidsgruppen i Rana alternativet, regionrådsmøter og Kommunestyret.

INTENSJONSAVTALE

X

UTREDNINGER

- Kommunen har deltatt i utredningen «Ny kommune Nord-Helgeland» sammen med Træna, Rødøy, Nesna, Lurøy og Rana. Utredningen ble ferdigstilt 23.09.15
- Utredning med kommunene Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn ferdigstilt 23.09.15

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Et folkemøte i Korgen 29.10.15 der utredningene ble presentert og diskutert. Ca. 40 fram møtte. Det kom fram en entydig motstand mot kommunesammenslåing på møte.
- Begge utredningene har hatt egne hjemmesider med lenke fra kommunens hjemmeside

VEDTAK

- Kommunestyret vedtar at utredningsarbeidene under ledelse av rådmennene i de involverte kommunene er et godt nok grunnlag for å fatte vedtak i saken.
- Det er ikke hensiktsmessig å utrede de øvrige alternative som er bestemt av kommunestyret i sak 38/14.
- Kommunestyret vedtar å beholde det såkalte 0-alternativet, da dette totalt sett fremstår som best for Hemnes kommune ut fra dagens inntektssystem.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

X

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Det forventes en endring alderssammensetningen i befolkningen. Aldersgruppen 67 år og eldre vil øke betydelig fram mot 2040. Flere eldre og færre i arbeidsdyktig alder vil gi personell – og kompetanseutfordringer i helse – og omsorgstjenesten.
- Dårlige nøkkeltall. Plass 404 i Kommunebareometeret. Høye utgifter i skole og pleie- og omsorg, lav legedekning.
- Utfordrende med rekruttering av fagpersonell med høyere utdanning innenfor enkelte fagområder i dag

- Rekruttering av ledere er en utfordring i dag.
- Interkommunalt samarbeid vil være nødvendig for å løse framtidige nye oppgaver.

Myndighetsutøver

- Tjenestoområder med myndighetsutøvelse f.eks. barnevern vil ha positiv effekt ved en sammenslått kommune

Samfunnsutvikler

- Befolkningsnedgang og aldrende befolkning
- Svak arbeidsplassvekst
- Høy utpendling og synkende yrkesfrekvens.
- 389 plass i NHO NM2015
- Felles bo og arbeidsmarked med Rana. Færre kommunegrenser vil lette den langsiktige og helhetlige samfunnsutviklingen spesielt innenfor næringsutvikling og plan.

Økonomi

- Høy lånegjeld, lite effektiv drift, høye kommunale avgifter
- Eiendomsskatt på verker og bruk + næringseiendom. Ikke politisk flertall for å øke det totale avgiftsnivået.
- En større kommune vil være mere robust både i forhold til totale økonomiske rammer, personell og materiell
- Store kraftinntekter og økende disposisjonsfond

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Kommunen er som følge av størrelsen svært sårbar når det gjelder tjenesteproduksjon. De spesialiserte tjenestene ansees å være sårbare ift fravær, vakanser og akutsituasjoner og vil ha problemer med å sikre og videreutvikle spesialisert kompetanse f.eks. ift barnevern og arealplanlegging. Kommunen løfter selv frem tilgang på søkere med høyere utdanning til ledige stillinger som den største utfordringen, og at små og sårbare fagmiljø gjør det tidvis utfordrende å tilby gode tjenester.
- God kompetanse innen landbruksområdet men potensiale til å vurdere nabosamarbeid om utviklingsoppgaver.
- Ca. 40% av alle klagesaker på plan- og bygningsrett bli opphevet. Henvendelser fra publikum kan indikere at kompetansen på offentlighetslova er mangelfull.

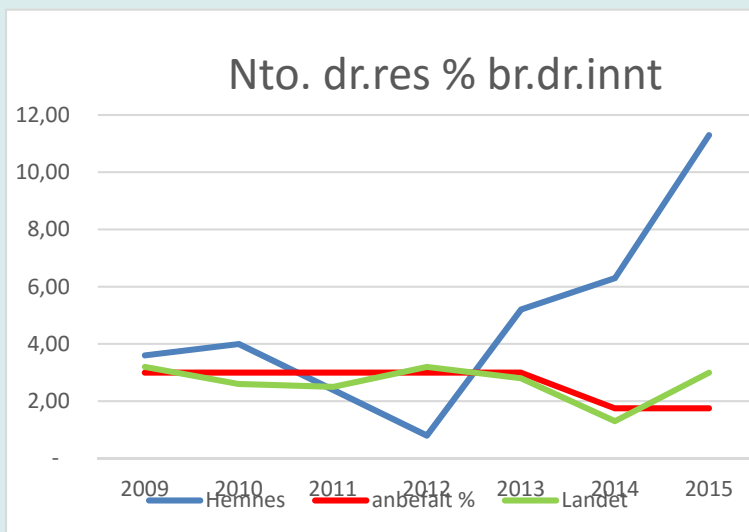
Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- God kompetanse innen Plan- og bygningslovens fagområde og bra kompetanse innen naturmangfold. Litt mer usikker på kompetansen innen forurensningsfaget. Totalt sett likevel et bra grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging
- Bra robusthet på de fleste miljørelaterte fagfelt i forhold til å kunne håndtere saksbehandling ved vakanser

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- I en liten kommune er det vanskelig å budsjettere for uforutsette hendelser som gjør det nødvendig å iverksette kostnadskrevenende barnevernstiltak. Slike hendelser vil gi store konsekvenser for kommuneøkonomien. Videre vil kommunen måtte samarbeide med andre kommuner, eller kjøpe tjenester fra private aktører, for å kunne tilby spesialiserte metoder for kartlegging eller tiltak utover det Bufetat tilbyr.
- Kommunen har store kraftinntekter og utøver god økonomistyring.

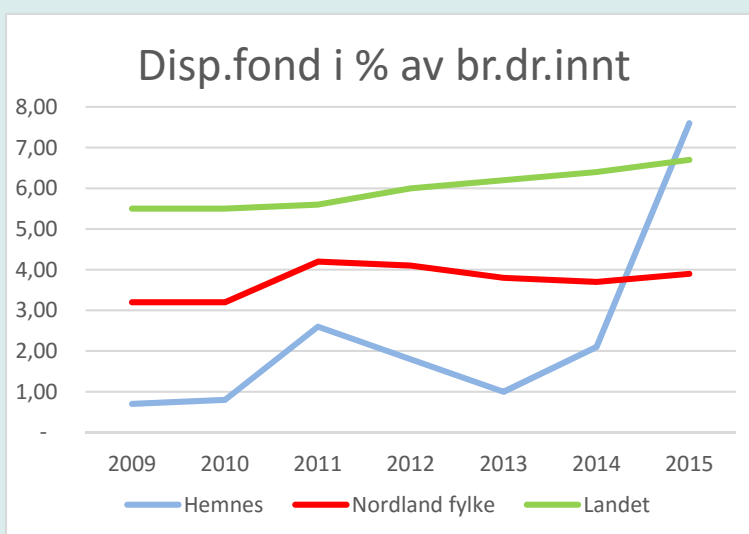
Nøkkeltall økonomi

Kommentar

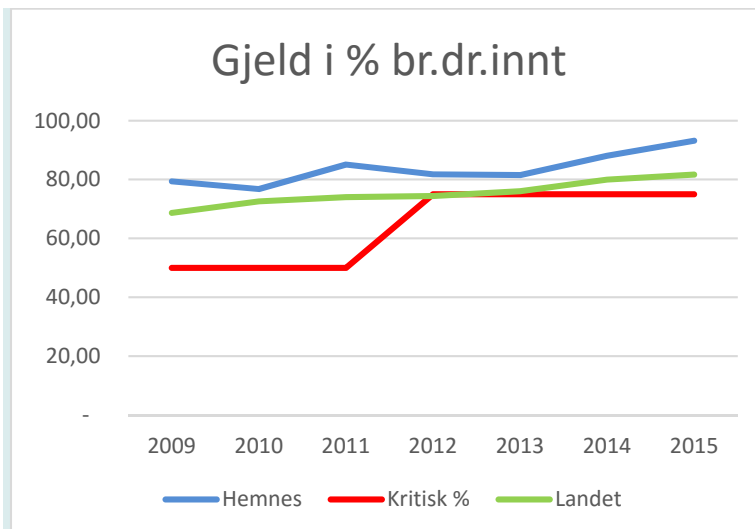
Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer.

Hemnes kommune har i 2015 et netto driftsresultat på 11,3 % etter forlik i kjølvannet av Terra saken.

Kommentar

Hemnes har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 7,6 %, som er høyere enn gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Anbefalt nivå er på 5%.

Kommentar

Hemnes har en lånegjeld pr 2015 på 93,2 % som er høyere enn landsgjennomsnittet og det som oppfattes som kritisk nivå. Kommunen vurderes pga høye inntekter å ha evne til å bære et høyt gjeldsnivå.

FM KOMMENTAR

- Fylkesmannen vurderer at kommunen ikke vil innfri målet om gode og likeverdige tjenester i et framtidsperspektiv ved alenegang, og må basere nye oppgaver til kommunene på interkommunale samarbeidsordninger. Fylkesmannen vurderer ut fra reformens mål og kriterier at Hemnes kommune bør inngå i en større kommunesammenslutning i et framtidsperspektiv.
- Hemnes kommune har gjennom sin reformprosess ikke tatt stilling til retningsvalg av sine to utredningsalternativer. En videre prosess internt i kommunen vil være nødvendig for å avklare hvilken vei kommunen bør ta ved en eventuell framtidig kommunesammenslåing.

Herøy kommune

Herøy ligger på Helgelandskysten (ytre Helgeland) og er sammensatt av en rekke øyer med ulik grad av beboelse. De største øyene er knyttet sammen med bro. Kommunen har god kommunikasjon med ferger og hurtigbåt til regionsenteret Sandnessjøen, men har ikke fastlandsforbindelse. Regionen har en svært positiv utvikling basert på økt oljeaktivitet og er et av landets største oppdrettsområder. Hovednæringen i kommunen er fiskeoppdrett. Andre viktige næringer er landbruk, fiske, transport, verkstedindustri og tjenesteytende næringer som reiseliv, handel og samferdsel.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
1927	1743	-9,55%	63,8	27,3
	Utpendling		Innpendling	
Pendling 2016		17,7 %		18,1 %
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				31,1 km

Interkommunalt samarbeid: Herøy inngår i HALD samarbeidet som er Nordlands nest mest omfangsrige samarbeid, og ligger på ca. 40 ordninger pr kommune. Ordningene spenner fra IKT, felles økonomifunksjon til PPT. Herøy har 37 ordninger, hvorav 12 på regionrådsnivå, 13 på høyere nivå, og 12 på lavere nivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Kommunen definerer oppstartsvedtak å være i forkant av reformperioden (i møte 30.11.11) der kommunene i Helgeland regionråd (- Herøy) på eget initiativ valgte å utrede kommunestruktur. Styringsgruppe; ordførerne i deltakende kommuner. Herøy tilsluttet seg imidlertid ikke prosjektet før 24.06.2014, men var en av kommunene som ble utredet ble sett på ifm konsekvenser av sammenslåing

frem til da (Telemarksforskning).

- Det ble gjennomført felles utredning med kommunene Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Vefsn som ble ferdigstilt 10.03.14.
- Saken ble kommunestyrebehandlet på ny 24.06.14, hvor det ble vedtatt videre deltakelse i fase 2 av prosjektet. Telemarksforskning utredet da videre konsekvenser av alternative modeller.
- Etter at utredning var ferdigstilt fortsatte arbeidet i henhold til intensjonsplan og intensjonsavtale ble utarbeidet med VHALD kommunene.
- Det ble gjennomført rådgivende folkeavstemning ifm kommunevalget med 80,2 % nei, og reformarbeidet ble avsluttet.

Fylkesmannens kommentar

- Fylkesmannen har fulgt prosessen tett og deltatt på flere arbeidsmøter i regionråd og felles i kommunestyremøte.
- Prosessen har vært preget av vilje og tro på en løsning, men strandet etter nei i folkeavstemning i tre av kommunene. Det har likevel vært et konstruktivt arbeid med reformen mellom kommuner som tydelig har bygd tillit gjennom år med samarbeid. Herøy har imidlertid fremholdt fastlandsforbindelse som en forutsetning for positivt vedtak.
- Herøy har imidlertid gjennom hele prosessen framholdt fastlandsforbindelse som et premiss for sammenslåing.

INTENSJONSAVTALE

- Det ble utarbeidet en intensjonsavtale (23.06.15) mellom kommunene Vefsn, Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna.

UTREDNINGER

- Kommunestruktur har vært utredet gjennom perioden 25.01.12 – 01.01.16 mellom Vefsn, Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Herøy (kom med 24.06.14)
- Det er blitt produsert to rapporter i perioden ved hjelp av ekstern konsulent (Telemarksforskning); «Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland».
- Det ble også utarbeidet en rapport ift økonomiske konsekvenser av sammenslåing mellom Herøy og Dønna som ble ferdigstilt 03.06.15 (Telemarksforskning).

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Spørreundersøkelse om kommunereform gjennomført i april 2015. Omfatter Alstahaug, Leirfjord, Dønna, Herøy og Vefsn. Flertall mot kommunereform i Herøy.
- Gjennomført folkemøter 2. og 13. mai 2015. Prosessveileder fra fylkesmannen deltok.
- Folkeavstemning gjennomført i forb. med kommune-/fylkestingsvalg 2015. Følgende spørsmål ble stilt: "Skal Herøy kommunes lå seg sammen med andre kommuner?" Svaralternativer var "Ja", "Nei" og "Blank". Av 682 avgitte stemmer var 114 "Ja" (16,7 %), 547 "Nei" (80,2 %) og 21 "Blank" (3,1 %)

VEDTAK

1. Med dagens kommunikasjonsløsninger for Herøy og de økonomiske rammebetingelsene for ny kommunestruktur som er framlagt på kort og lang sikt, er det ikke grunnlag for Herøy kommune å gå videre i arbeidet med ny kommunestruktur. Med dagens kommunikasjonsløsninger, vil en kommunesammenslåing føre til dårligere tilgjengelighet og dårligere kvalitet på tjenestene for innbyggerne. I tillegg vil det være vanskeligere for innbyggerne å delta i de demokratiske prosessene for styringen av kommunen. Med bakgrunn i dette og resultatet av folkeavstemningen der 80,2 % sa nei til kommunesammenslåing, vedtar Herøy kommunestyre å si nei til kommunesammenslåing på nåværende grunnlag.
2. Herøy kommunestyre vil komme tilbake til saken når fastlandsforbindelsen for Herøy/Dønna er realisert.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Ikke aktuell problemstilling.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Har gode tjenester på alle fagområder, men opplever de økonomiske rammene som stram.
- Manglende/ smal spisskompetanse, sårbare/ små fagmiljøer spesielt innen helse, plan, oppmåling og byggesaksbehandling samt overordnet ledelse.
- Sårbar ift fravær og vakanser der de har den smaleste fagkompetansen.
- Avhengig av IK ordninger på en rekke områder – et evt bortfall av disse som en konsekvens av kommunereformen kan gi alvorlige utfordringer.
- Kommunen er med dagens organisering ikke i stand til å påta seg de nye oppgavene som er skissert i Stortingsmeld. 14 (2014-2015) selv. Må enten løse disse gjennom IK samarbeid eller kjøp av tjenester, noe som betyr at innbyggerne må oppsøke tjenestene i andre kommuner.
- Betydelige utfordringer ift å rekruttere i enkelte fagstillinger og å opprettholde faglig bredde, spesielt innen helse, omsorg og tekniske fag.

Myndighetsutøver

- Manglende spisskompetanse i overordnet administrasjon ift overordnet fagkompetanse, jus, samfunnsutvikling og økonomi. Kan føre til at innbyggerne ikke får det de har krav på etter særlovgivning, noe som kan oppleves som en svekkelse av rettssikkerheten.

Samfunnsutvikler

- Manglende kompetanse og kapasitet løftes frem som en utfordring ift rollen som samfunnsutvikler. Også viktigheten av å bygge en sterk organisasjon for å ivareta Helgelands store utfordringer når det kommer til infrastruktur.

Demokratisk arena

- Kommunen opplever det som en utfordring at avstanden fra innbyggerne til politisk og administrativt beslutningsnivå blir langt i en evt ny kommune med dagens kommunikasjonsløsninger. Ett viktig element blir derfor kvaliteten på kommunikasjonene.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Kommunens størrelse gjør dem avhengig av enkeltpersoner og medvirker til små fagmiljøer. Tjenestenes størrelser gjør dem sårbare ved fravær eller vakanser og det vil være vanskelig å sikre og utvikle spesialisert kompetanse. Dette kan begrense bredden i tiltak som tilbys i enkelte tjenester som kommunen selv har redegjort for. Avhengige av IK samarbeid for å opprettholde lovpålagte tjenester på en rekke områder, blant annet innen skole. Kommunen oppfattes sårbar ift formell kompetanse på flere fagområder. Liten administrasjon som er svært sårbar om de få, men erfarne saksbehandlerne slutter. Nav-kontoret får pr. dags dato tilført stillingsprosent via garantiordningen. Tvilstomt om denne ordningen vil fortsette i overskuelig fremtid. Treffsikre og forsvarlige tjenester vil da kunne bli en utfordring dersom kommunen står alene. Kommunens størrelse gjør også habilitet til en utfordring.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

Begrenset kapasitet for de fleste fagområdene relatert til miljø. Landbruksansvarlig og ansvarlig for levering av kunnskap på naturmangfoldområdet. Dette kan samlet være begrensende i forhold til helhetlig samfunnsplanlegging. Kommunen løfter også selv frem utfordringer ift plankompetanse.

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

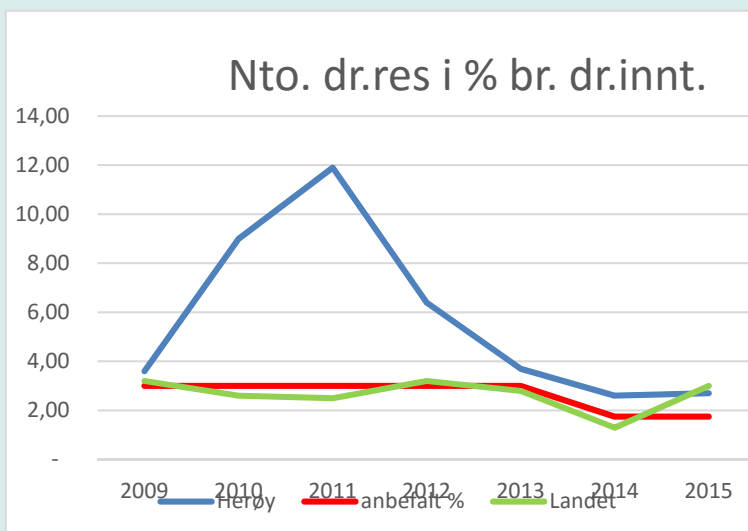
Tilfredsstillende økonomi og økonomistyring, men liten kommune med liten økonomi - sårbar og lite robust ift

uforutsette svingninger i utgiftene, noe som medfører at enkeltsaker innen barnevern og helse og omsorg kan gi store utfordringer. Robusthet kan bli svært viktig i årene fremover hvis kommuner skal få ansvar for nye store oppgaver med potensielt store svingninger i utgiftsnivå, som statlig del av barnevern, psykiatri og rus. Kommunen har også høy lånegjeld etter tunge investeringer.

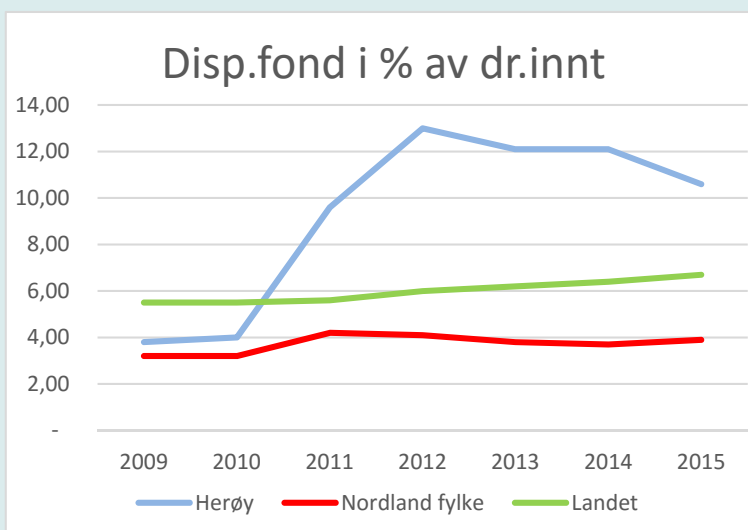
Demokratisk arena

Kommunen vil være avhengig av å inngå i ulike interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå.

Nøkkeltall økonomi

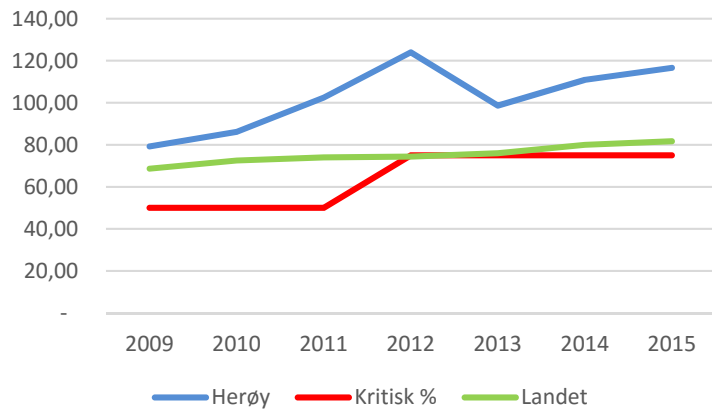

Kommentar: Kommunen drifter godt, men mindreforbruket minsker år for år og kommunen merker belastningen av høy lånegjeld.

Kommentar: Som en konsekvens av stadig mindre overskudd krymper fondsbeholdningen i takt med reduserte overskudd.

Gjeld i % av dr.innt

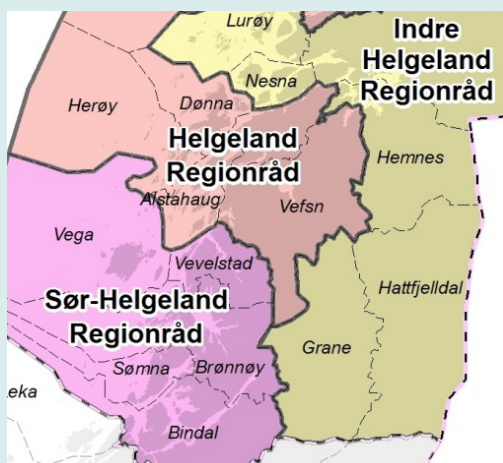
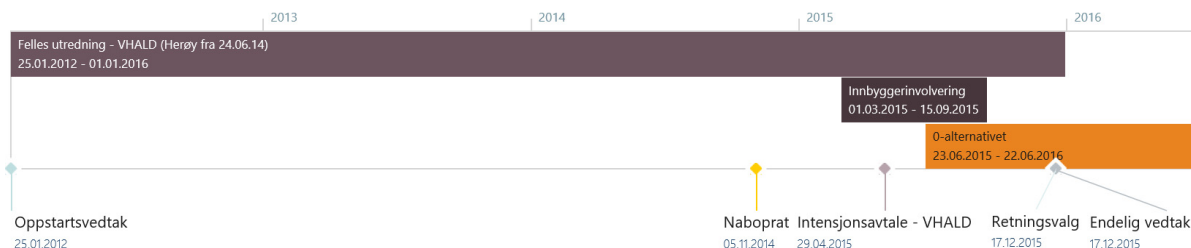
Kommentar: Kommunen har høy lånegjeld som følge av flere store investeringer de siste årene. Kommunen er svært sårbar for renteøkning.

FM KOMMENTAR

- Har gjennom hele reformperioden satt fastlandsforbindelse som et premiss for sammenslåingsprosess.
- Vurderes ikke å oppfylle målene i reformen mht tjenesteproduksjon og samfunnsutvikling ved alenegang.

Leirfjord kommune

Leirfjord er en kystkommune midt på Helgeland i Nordland. Kommunen har en sentral beliggenhet i regionen, med nærhet til større arbeidsmarkeds-sentra og utdanningsinstitusjoner. Leland er administrasjonssted. Jordbruk er den dominerende næring i Leirfjord. Andre større næringer er pelsdyrproduksjon og fiskeforedling. Kommunal virksomhet sysselsetter imidlertid flest personer i kommunen

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
2372	2216	-6,58 %	451	4,9
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		50,3 %		23,2 %
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				17,8 km

Interkommunalt samarbeid: Leirfjord inngår i HALD samarbeidet som er Nordlands nest mest omfangsrige samarbeid, og ligger på ca. 40 ordninger pr kommune. Ordningene spenner fra IKT, felles økonomifunksjon til PPT. Leirfjord har 41 ordninger, hvorav 16 på regionrådsnivå, 13 på høyere nivå, og 12 på lavere nivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Kommunen definerer oppstartsvedtak å være i forkant av reformperioden (i møte 25.01.12) der kommunene i Helgeland regionråd på eget initiativ valgte å utrede kommunestruktur. Styringsgruppe; ordførerne i deltakende kommuner.

- Det ble gjennomført felles utredning med kommunene Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Vefsn som ble kommunestyrebehandlet 16.12.13, og vedtok videre deltakelse i prosjektet.
- Saken ble kommunestyrebehandlet på ny 24.09.14, hvor det ble vedtatt videre deltakelse i fase 2 av prosjektet. Telemarksforskning utredet da konsekvenser av alternative modeller.
- Etter at utredning var ferdigstilt vedtok kommunestyret (29.04.15) å fortsette arbeidet i henhold til intensjonsplan og utarbeidet en intensjonsavtale med VHALD kommunene.
- Det ble gjennomført rådgivende folkeavstemming ifm kommunevalget med 71 % nei, og reformarbeidet ble avsluttet.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har fulgt prosessen tett og deltatt på flere arbeidsmøter i regionråd og felles i kommunestyremøte.
- Prosessen har vært preget av vilje og tro på en løsning, men strandet etter nei i folkeavstemming i tre av kommunene. Det har likevel vært et konstruktivt arbeid med reformen mellom kommuner som tydelig har bygd tillit gjennom år med samarbeid.

INTENSJONSAVTALE

- Det ble utarbeidet intensjonsavtale (29.04.15) mellom kommunene Vefsn, Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna.

UTREDNINGER

- Kommunestruktur har vært utredet gjennom perioden 25.01.12 – 01.01.16 mellom Vefsn, Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Herøy (kom med 24.06.14)
- Det er blitt produsert to rapporter i perioden ved hjelp av ekstern konsulent (Telemarksforskning); «Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland».

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- 6 folkemøter
- Spørreundersøkelse fra Sentio
- Rådgivende folkeavstemming
- Hjemmeside/ Facebookside

VEDTAK

- Kommunestyret tar resultatet av folkeavstemning til etterretning og avslutter VHALD-Prosjektet
- Kommunestyret vil gjøre ny vurdering av fremtidig kommunestruktur når endret oppgavefordeling og inntektssystem er vedtatt av Stortinget
- Gjennomføres ny utredning om fremtidig kommunestruktur skal det også avholdes ny folkeavstemning

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Ikke aktuell problemstilling.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Har hatt jevn befolkningsvekst siden 2005 (10 % av bef. bosatte flyktninger), men i stor grad forskyvning

av alderssammensetning til utgiftstunge befolkningsgrupper.

- Utfordrende å rekruttere spesialisert kompetanse som for eksempel faglærere og spesialiserte sykepleiere-samhandlingsreformen gitt kommunen brukergrupper med faglig utfordrende helsetilstander.
- Utfordrende å få tilgang på kompetente vikarer ifm ferieavvikling og sykdom på flere fagfelt.
- Små fagmiljøer med få karrieremuligheter.
- Trengs spesielt mobilisering ift NAV dersom minstegaranti faller bort, samt innen rus – psykiatrifeltet.
- God økonomi i dag, men sårbar ift svingninger i inntekter og uforutsette utgifter. Blir stadig vanskeligere å finne kuttområder som ikke går utover kvalitet på tjenester.
- Er i dag del av 41 IK ordninger, noe som oppleves nødvendig, men som gir liten grad av styring med utvikling/ kostnadsnivå/ kvalitetsutvikling og politisk styring/ involvering.

Myndighetsutøver

- Oppfatter ikke dette som et problem.

Samfunnsutvikler

- Løfter her frem fordeler med å bli større som; muligheten for helhetlig langsiktig utvikling for regionen samt påvirkningskraften mot sentrale myndigheter, mulighetene ift regional næringsutvikling, arealplanlegging med regionalt fokus.

Demokratisk arena

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Kommunen leverer pr i dag tilfredsstillende på de fleste områder, men størrelsen gjør dem avhengig av enkeltpersoner og medvirker til små fagmiljøer. Tjenestenes størrelser gjør dem sårbare ved fravær eller vakanser og det vil være vanskelig å sikre og utvikle spesialisert kompetanse. Dette kan begrense bredden i tiltak som tilbys i enkelte tjenester som for eksempel barnevern. Avhengige av IK samarbeid for å opprettholde lovpålagte tjenester på en rekke områder. Kommunen oppfattes sårbar ift formell kompetanse på flere fagområder. Eksempelvis innen NAV hvor tjenesten økonomisk rådgivning leies av private. Også avhengig av kjøp av kompetanse for å levere tjenester innen vann og avløp. Kommunens størrelse gjør habilitet til en utfordring. Får også relativt mange vedtak opphevet på bakgrunn av klager.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

Kommunen har slik vi ser det relativt svak kompetanse og liten kapasitet innen forurensningsfaget, naturmangfold. Kompetanse innen arealplanlegging er ok i forhold til omfanget av arealutfordringer. Dette gir totalt sett ikke noe godt grunnlag for helhetlig samfunnsstyring på disse fagområdene. Har også utfordringer ift å sette av nok ressurser til å følge opp lovpålagte oppgaver og å jobbe helhetlig og systematisk ift samfunnssikkerhet og beredskap.

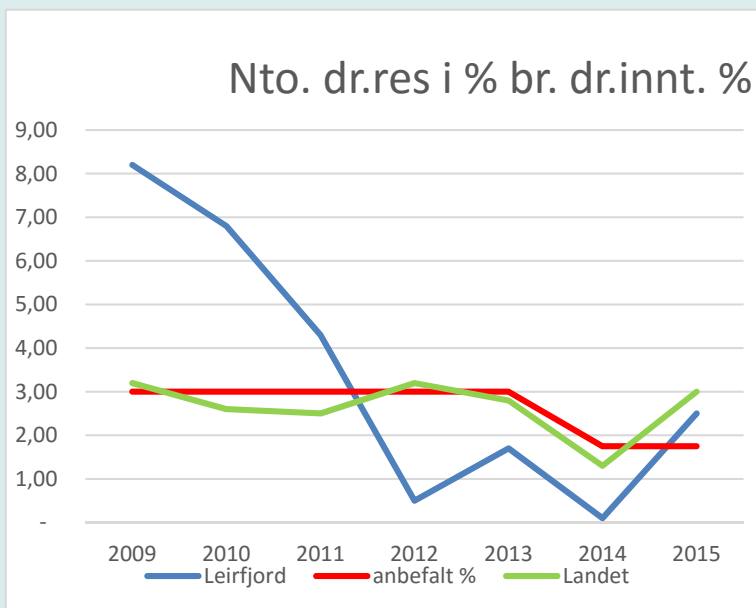
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Tilfredsstillende økonomi og økonomistyring, men relativt tungdrevet kommune med spredt bosetting. Liten kommune - sårbar ift uforutsette utgifter og svingninger i inntekter.

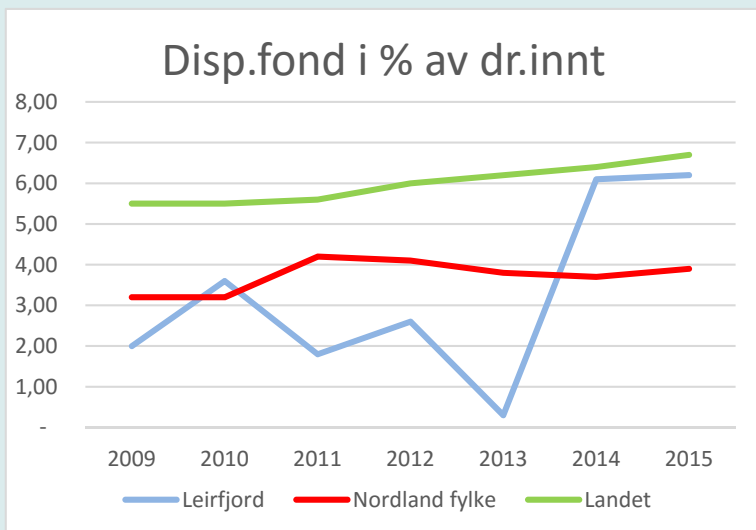
Demokratisk arena

Kommunen vil være avhengig av å inngå i ulike interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå.

Nøkkeltall økonomi

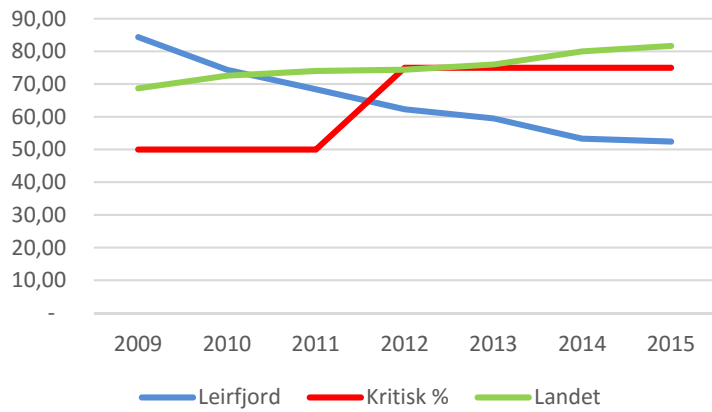

Kommentar: Kommunen tok flere grep i løpet av 2015 for å bedre resultatene for 2014 og de lyktes. Har i budsjettet for 2016 jobbet videre med å bedre gapet mellom utgifter og inntekter.

Kommentar: kommunen har, sett i forhold til fylket generelt, en grei beholdning på fond.

Gjeld ifht dr.innt

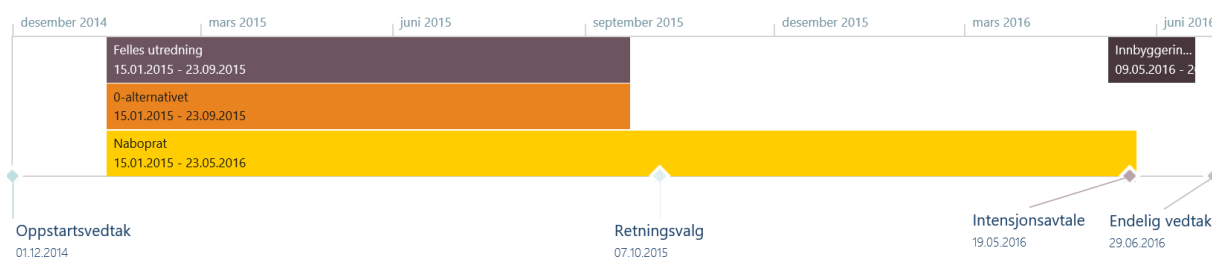
Kommentar: Kommunen har forholdsvis lav lånegjeld, men har i løpet av de neste 4-årene planlagt flere store investeringer.

FM KOMMENTAR

Har kort geografisk avstand inn til senterkommunen Alstahaug som de samarbeider svært tett med gjennom ulike IK ordninger i dag. En stor andel befolkningen pendler også inn dit i dag.

Lurøy kommune

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
2191	1923	-12,2%	258	7,4
Utpendling		Innpending		
Pendling 2016		13,9 %	11,9 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				103,7 km

Lurøy med sin beliggenhet rett sør for polarsirkelen, er en typisk øykommune med ikke mindre enn 1372 større og små øyer. Kommunen grenser mot Rødøy i nordøst, i øst mot Rana og i vest ute i havet mot Træna. Kommunens totale areal er på 1300 km², men bare vel 1/5 del eller 265 km² er land. De knapt 1900 innbyggerne i kommunen fordeler seg på øyer og fastland med en fordelingsprosent på rundt 60/40 %. For å komme seg rundt i kommunen, kan en benytte ferge eller hurtigbåt. Hovednæringen er fiske der oppdrettsnæringa står for store verdiskaping i kommunen.

Interkommunalt samarbeid: Lurøy inngår i 27 ulike IK-samarbeid, hvorav 13 er på regionrådsnivå. Kommunen har 6 ordninger på lavere nivå. Det er utviklet nye ordninger mellom kommunene på indre Helgeland de senere år, samtidig som noen samarbeidsordninger er lagt ned som f.eks. barnevern (Rødøy, Lurøy og Træna), Kart og oppmåling (Lurøy og Rana), Skogbrukssamarbeid (Lurøy og Rana).

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Prosessen i Lurøy har blitt gjennomført i samarbeid med kommunene Hemnes, Rana, Træna, Rødøy og

Nesna.

- Kommunestyret vedtok desember 2014 å utrede muligheten for en sammenslått kommune. Kommunereformen har vært behandlet i flere møter i formannskap og kommunestyret fram til vedtak i
- Utredningsprosess i egenregi " Ny kommune Nord-Helgeland"- Træna, Rødøy, Lurøy, Nesna, Hemnes og Rana. Ass. rådmann i Rana ivaretok prosjektlederrollen på vegne av kommunene.
- Ordførerne i kommune utgjorde styringsgruppen, mens rådmennene har utgjort utredningsgruppa.
- Deltok på felles møte i regi av FM med Rødøy kommune vedrørende grensejustering.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har vært i nær dialog med kommunen underveis i prosessen og har deltatt både på arbeidsmøter med styringsgruppen og arbeidsgruppen, regionrådsmøter, kommunestyret og forhandlingsutvalg.

INTENSJONSAVTALE

- Kommunen har inngått intensjonsavtale med Rana kommunen. Det har vært avholdt 5 forhandlingsmøter om intensjonsavtale. Forhandlingsutvalget har bestått av ordfører, opposisjonsleder og rådmann.

UTREDNINGER

- Kommunen har deltatt i utredningen «Ny kommune Nord-Helgeland» sammen med Træna, Rødøy, Nesna, Rana og Hemnes. Utredningen ble ferdigstilt 23.09.15

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Kommunen har gjennomført fem folkemøter (Onøy, Sleneset, Aldersund, Kvarøy og Lovund) God oppslutning om folkemøtene. Alle møtene er gjennomført etter at utredninger og intensjonsavtale var fremforhandlet.
- Egen nettside for prosjektet med løpende informasjon til innbyggerne.
- Flyer til innbyggerne vedrørende fakta om opinionsundersøkelsen
- Samtlige innbyggere over 16 år er gitt mulighet til å delta i opinionsundersøkelse. Resultat 79% mot, 20% for og 1% vet ikke. Opinionsundersøkelsen ble annonsert på nettsted, i annonse i avisen, samt utdeling av flyer på folkemøtene.

VEDTAK

- Lurøy kommune vedtar o-alternativet, som betyr at en ønsker å fortsette som egen kommune.
- 1) Kommunestyret er innforstått med at dette alternativet vil kunne innebære reduserte rammeoverføringer i årene framover som følge av nytt inntektssystem.
 - 2) Kommunestyret tar sikte på å drøfte de økonomiske utfordringene i budsjettbehandlingen til høsten. Kommunestyret vil i den forbindelse vurdere strukturelle og andre løsninger som i fremtiden skal kunne gi kommunen stabil økonomisk handlefrihet.
 - 3) Kommunestyret vil arbeide opp mot overordnet myndighet for å bedre rammebetingelsene
 - 4) Kommunestyret i Lurøy er positiv til innspillene fra nabokretsene i Rødøy vedrørende grensejustering
 - 5) Kommunestyret ber fylkesmannen bidra til fortgang i prosessene rundt eventuelle grensejusteringer mot Rødøy
 - 6) Kommunestyret i Lurøy mener at Lurøy kommune er en veldrevet kommune. Økonomien har vært god og er solid grunnet en sunn økonomistyring. Det er god balanse mellom økonomisk handlefrihet og hensynet til tjenestene til kommunens befolkning. En av bærebjelkene i samfunnet er næringslivet. Og kommunestyret

er stolt av et lokalt næringsliv som ligger i fremste rekke på mange områder og således bidrar sterkt til storsamfunnet! Kommunestyret vil trekke frem det gode samspillet mellom kommune og næringsliv. Dette samspillet vil det bygges videre på.

- 7) Kommunestyret mener det er gledelig med et tydelig råd og et stort engasjement fra innbyggerne. Kommunestyret mener at nærheten til innbyggerne er et absolutt suksesskriterium for den åpenbare bærekraften i Lurøysamfunnet.
- 8) Kommunestyret har merket seg at det har vært et godt samarbeidsklima mellom kommunene på Helgeland. Og mener dette gode samarbeidet kan bygges videre på i eksisterende samarbeid og når kommunen tildeles nye oppgaver.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Øresvik lokalutvalg (Rødøy kommune) har fattet følgende vedtak 6. juni 2016:
 - Øresvik og Sørfjorden krets søker innlemming i Lurøy kommune i form av grensejustering.
- Nordnesøy lokalutvalg (Rødøy kommune) har fattet følgende vedtak 11.01.16:
 - Nesøya bør i sin helhet tilhøre en og samme kommune
- FM har innkalt til felles møte mellom Rødøy og Lurøy.
- Lurøy har i sitt vedtak om å bestå som egen kommune berørt grensejusteringsspørsmålet i punkt 4 og 5.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Lurøy kommune vil bli stilt overfor en del utfordringer ved å opprette dagenes tjenestenivå ved reduserte rammeoverføringer.
- Sårbar i forhold til administrative ressurser
- Utfordringer ved rekruttering av spesialisert kompetanse og tilstrekkelig med fagpersonell
- På oppvekstområde forventes stor avgang av fagpersonell pga av alder de nærmeste årene. Dette utfordrer kommunen.
- Synkende elevtall i enkelte kretser gir framtidige utfordringer på struktur og organisering av tilbud.
- Utfordringer med rekruttering av tilstrekkelig fagkompetanse for helsepersonell. Kommunen ser ikke for seg at de alene vil innfri krav om psykologkompetanse. Dette må sannsynligvis løses ved interkommunale samarbeidsordninger
- Ny lovkrav innen rus og psykiatri vil utfordre kommunen.
- Utfordrende med rekruttering av leger og økte kompetansekrav forsterker denne utfordringen for kommunen.
- Små fagmiljøer og svært sårbar innenfor fagområdene utbyggings- og næringsetaten. Stor personavhengighet.
- Lite fagmiljø og få ansatte i administrasjonen stiller stor krav til bred kompetanse innen flere fagområder på samme stilling. Dette utfordrer kommunen på kompetanse og sårbarhet.
- Kapasitetsutfordringer på flere områder innen Helse- og sosial (ressurskrevende brukere, utviklingshemmede og barnevern)
- For Lurøy kommune vil det være behov for interkommunalt samarbeid innenfor de områdene de samarbeider om i dag, samt at det i fremtiden kan bli behov for ytterligere interkommunalt samarbeid, eksempelvis innenfor helsetjenester, jordmor, andre typer behandlingsskapasitet/ rehabilitering og barnevern. Kommunen løfter fram Brann området som et av områdene det må søkes samarbeid med andre kommuner for å løse.

Myndighetsutøver

- Mer komplekse områder innenfor helse og spesialområder vil en måtte søke løst i samarbeidsløsninger med andre kommuner for å oppnå tilfredsstillende tjenester. Kommunen opplever at de løser habilitet og nærhet tilfredsstillende.

- Habilitet/ nærhet trekkes fram som utfordrende innenfor flere av tjenesteområdene.

Samfunnsutvikler

- Reduserte økonomiske rammer i fremtiden kan sette kommunens handlefrihet på prøve. Samfunnsplan vedtatt i 2015 og danner grunnlaget for andre planprosesser fremover. Næringsplan vedtatt i 2016.

Demokratisk arena

- Utfordringer i forhold til at demokratiet bruker sine ressurser på detaljer og nære forhold som setter uavhengigheten på prøve samt at effektiv drift svekkes.

Utfordringsbilde

- Rekrutteringsutfordringer og mangel på fagkompetanse på flere av kommunens tjenesteområder. Utfordringsbilde vil forsterkes ytterligere i årene som kommer med ytterligere økte krav til kompetanse.
- Økonomi: Utfordringen fremover er å implementere lavere rammeoverføringer i driften. Hvis en ikke gjennomfører driftsmessig tilpasning som er i tråd med de nye inntektene vil en fort spise opp soliditeten til kommunen og miste handlefriheten. Det vil også være en utfordring å vri midlene til påkrevde tjenesteområder og flere fagstillinger for å innfri nye myndighetskrav/fagtilbud.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Problemer med å få rekruttere og beholde leger. Folkehelsebarometeret for 2016 viser at kommunen har utfordringer i forhold til hjerte- og karlidelser i sykehus.
- Liten barnevernstjeneste med 1,5 stilling. Ivaretar saksomfang i daglig drift, men kan ha utfordringer ved uforutsette hendelser og akutte situasjoner som krever at flere barn plasseres samtidig. Sårbarhet ved fravær og vakanse. Utfordrende med utvikling av spesialisert kompetanse. Kan gi begrensninger i bredden av tiltak som tilbys.
- Nav Lurøy er tillagt de kommunale oppgaver som følger av lov om sosiale tjenester, samt gjeldsordningsloven. Det er 4 stillinger ved Nav-kontoret. FM mottar få klagesaker. Vi erfarer at tjenestene er tilgjengelige, gjennomgående kort saksbehandlingstid og god kapasitet til nødvendig oppfølging av brukerne.
- Ivaretar sine oppgaver og ansvar innenfor beredskapsområdet på en tilfredsstillende måte.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling:

- Tilstrekkelig distanse mellom saksbehandler og bruker kan være en utfordring i små kommuner.
- Kommunen besitter en generalistkompetanse innen arealplanarbeid, naturmangfold og forurensningsfag. Dette og at kommunen har en liten administrasjon hvor alle er tett på hverandres fagfelt tilsier at kommunen har mulighet til å planlegge en helhetlig samfunnsutvikling
- Potensiale til å vurdere nabosamarbeid om utviklingsoppgaver innenfor landbruksområdet

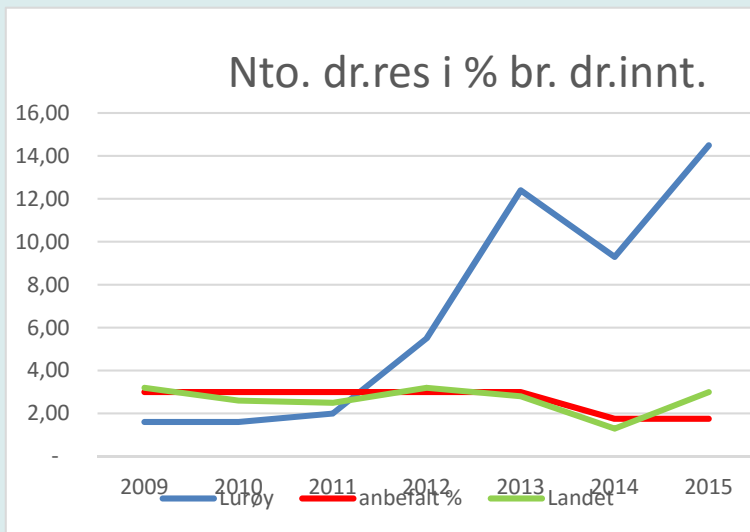
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Kommunen drifter godt og har økonomisk handlingsrom. Nytt inntektssystem vil gi kommunen en rammereduksjon på 8,38 mill kr. Pr år. Kommunen har allerede effektivisert driften og tatt ut potensiale for merinntekt. Kommunen vil være avhengig av å inngå i flere interkommunale samarbeidsløsninger både ift dagens oppgaver og ev. nye oppgaver. Kommunen vil på sikt ha utfordringer med å levere lovpålagte tjenester av god kvalitet og med riktig kompetanse.

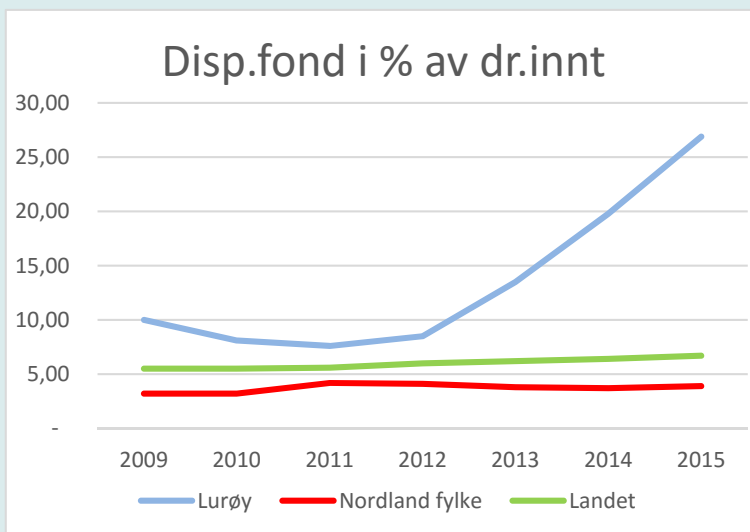
Demokratisk arena

- Innsikt i dokumenter som ligger til grunn for politisk behandling tilsier at politikerne har et brukbart faggrunnlag for sin politiske behandling av saker på miljøområdet.

Nøkkeltall økonomi

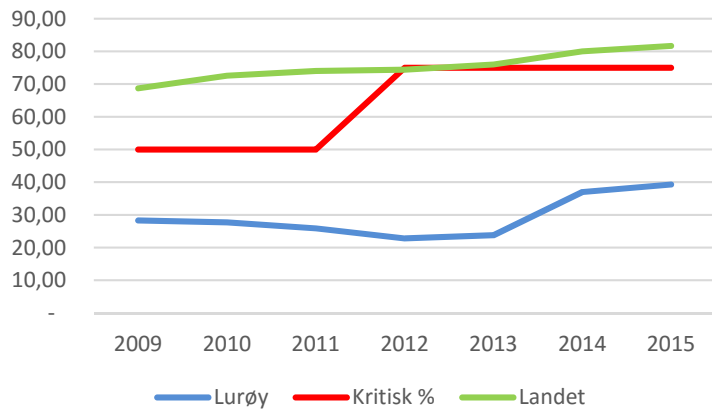

Kommentar: Kommunen leverer jevnt over gode resultater, men uttaler selv at de vil ha utfordringer fremover med å tilpasse driftskostnadene til faktiske inntekter.

Kommentar: Kommunen har økonomisk handlingsrom til å takle uforutsette hendelser.

Gjeld i % av dr.innt

Kommentar: Kommunen har fokus på å bevare gjeldsgraden så liten som mulig.

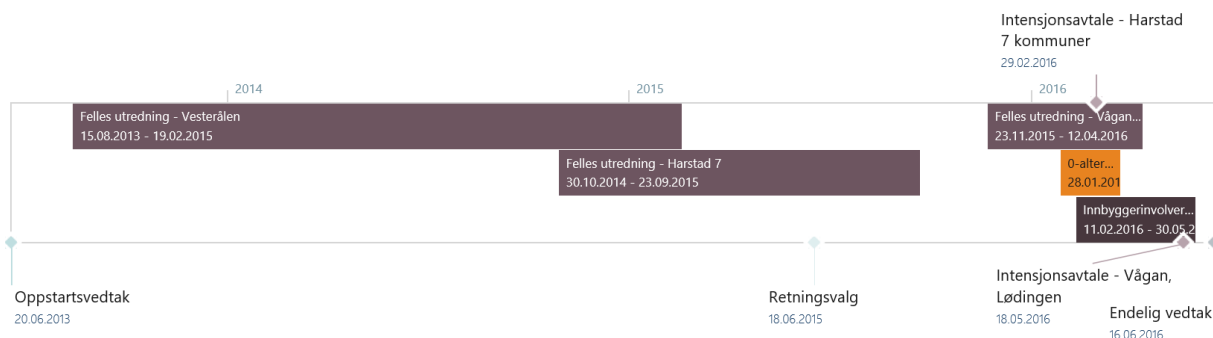
FM KOMMENTAR

Med bakgrunn i kommunens egne utredninger og Fylkesmannens vurdering vurderer Fylkesmannen at Lurøy kommune ikke innfrir målene om gode og likeverdige tjenester til innbyggerne, helhetlig og samordnet samfunnsutvikling og målet om bærekraftig og økonomisk robust kommune i et framtidsperspektiv.

Ved fortsatt alenegang vil kommunen måtte oppreholde dagens interkommunale samarbeidsordninger og ved ev. nye oppgaver må samarbeidsløsningen utvides.

Lødingen kommune

Lødingen kommunen ligger sørøst på Hinnøya og grenser i nord mot Sortland og Kvæfjord, i øst mot Tjeldsund, i sørvest mot Vågan, og i vest mot Hadsel. Geografisk er kommunen en del av Ofoten, men Lødingen deltar blant annet i regionrådsamarbeid med kommunene i Vesterålen. Næringslivet i Lødingen er i stor grad preget av servicenæringene og er i vesentlig grad konsentrert til kommunesenteret. Jordbruk og fiske er viktige næringer i tillegg til næringsmiddelindustri. Tettstedet Lødingen er et kommunikasjonsknutepunkt. E10 gir fergefri forbindelse med Narvik, Vesterålen, Harstad og Lofoten

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
2654	2144	-19,2 %	507,8	3,6
		Utpendling	Innpendling	
Pendling 2016		16,6 %	13,0 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere			46,2 km	

Interkommunalt samarbeid: Lødingen inngår i 34 ulike IK-samarbeid, hvorav 18 er på regionrådsnivå. Kommunen har 2 ordninger på lavere nivå. I tillegg til at Lødingen er en del av Vesterålen regionråd har de i de senere år utviklet flere samarbeidsløsninger både mot Harstad og østover mot Tjeldsund og Evenes.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak juni 2013
- Lødingen har gjennomført tre utredningsprosesser knyttet til ulike alternativer.

- Kommunene i Vesterålen gikk sammen i Vesterålen regionråd og bestilte utredning fra konsulentfirmaet BDO. Ferdigstilt feb. 2015.
- Status, utfordrings- og intensjonsbilde er utarbeidet for alternativet Harstad m/flere (Evenes, lbestad, Kvæfjord, Lødingen, Skånland, Tjeldsund og Harstad) ferdigstilt sep. 2015
- Prosessen knyttet til alternativet Vesterålen ble tidlig lagt dødt pga av manglende politisk vilje.
- Prosessen knyttet til Harstad-alternativet har vært omfattende både i møteaktivitet og pga av antallet deltakerkommuner.
- Harstad-alternativet ble avsluttet gjennom kommunestyrets behandling av intensjonsavtalen 11.02.16
- Våren 2016 ble det utredet et status- og faktagrunnlag for Vågan-Lødingen
- Prosessen mellom Vågan og Lødingen har avdekket en del mulighetsområder som kan utvikles til begge parters felles beste.
- Kommunen har framforhandlet intensjonsavtale med Harstad-alternativet og med Vågan.
- Kommunestyret har behandlet flere saker vedrørende kommunereformen underveis i prosessen.
- Kommunen har gjennomført folkeavstemming

Fylkesmannens vurdering av prosessen

- Fylkesmannen har vært i dialog med kommunen underveis i prosessen og har deltatt i arbeidsmøter i Harstad-alternativet i tillegg på ett av kommunens folkemøter.

INTENSJONSAVTALE

Inngått intensjonsavtale med følgende alternativer:

- Harstad m/flere (Evenes, lbestad, Kvæfjord, Lødingen, Skånland, Tjeldsund og Harstad)
- Lødingen og Vågan

UTREDNINGER

- Utredning av kommunestruktur i Vesterålen – BDO (ferdig 19.02.2015)
- Utredning Harstad- alternativet med kommunene (Evenes, lbestad, Kvæfjord, Skånland, Tjeldsund, Harstad og Lødingen) ferdig 23.09.2015
- Status- og faktarapport Lødingen og Vågan ferdig 12.04.2016
- o-alternativet utredning Telemarksforskning ferdig 29.02.2016

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Utarbeidet egen plan for innbyggerinvolvering
- hjemmeside
- Ett Folkemøte
- Rådgivende folkeavstemming valgdeltagelse 55,3 % Ja til kommunesammenslåing: 25,8 %, Nei til kommunesammenslåing 72,3 %
 - Foretrukket alternativ ved en sammenslåing:
 - Harstad m/ flere 23,9 %
 - Vågan 47,6 %
 - Vesterålen 12,7 %
 - o Vet ikke 15,8 %

VEDTAK

Kommunestyret tar resultatet av folkeavstemningen til etterretning, og avviser derfor at Lødingen kommune skal slås sammen med annen/ andre kommuner.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Indikatorene i vurderingssystemet fra Telemarksforskning tyder på at kommunen har liten kapasitet og relevant kompetanse på de små/ spesialiserte tjenesteområdene.
- Kommunen har i stor grad tjenestesamarbeid på de små / spesialiserte tjenesteområdene.
- Kommunen har i noe grad tjenestesamarbeid på de store tjenesteområdene.
- Små og sårbare fagmiljø.
- Kommunen har i liten grad valgfrihet for innbyggerne. Ingen variasjon i pedagogisk tilbud, og lite variasjon innen pleie og omsorg.
- Kommunen har et effektiviseringspotensial både på administrasjon og generell drift.
- Rekrutteringsutfordringer.

Myndighetsutøver

- Ikke vurdert av kommunen

Samfunnsutvikler

- Kommunen har i dag om lag 2000 innbyggere. Det forventes vekst i folketallet frem mot 2040, men framskrivningene fra SSB tilsier at veksten vil være størst i de eldres aldersgruppe (+67)
- Næringsstrukturen i Lødingen bærer preg av en viss grad av variasjon, men en del av arbeidsplassene er i nedgangsbransjer.
- Lødingen kommune kan forvente seg samme kompetanse som i dag. I følge Telemarksforskningsspørreundersøkelse blir kapasitet og kompetanse i kommunen til samfunnsutvikling vurdert som lav.

Demokratisk arena

- Kommunen har fem partier representert i kommunestyret.
- Lødingen har noen flere medvirkningsorgan enn de lovpålagte
- Det politiske handlingsrommet vurderes (av innbyggerne) som lite.
- Lødingen har i dag en del samarbeid på tjenesteområdene, og respondentene er negative til at kommunen er godt rustet til å håndtere nye oppgaver. Lødingen er av en slik størrelse at det vurderes at kommunen vil ha behov for samarbeid dersom de skisserte oppgavene overføres.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Lødingen inngår i dag i interkommunalt barnevern i Vesterålen med Sortland som vertskommune. Til sammen har tjenesten 31,6 saksbehandlerstillinger, derav 2 stillinger knyttet til Lødingen. Normalt sett forutsettes det at dette er tilstrekkelig bemanning til å ivareta saksmengden i det daglige, selv om det er registrert manglende oppfyllelse av lovkrav på flere områder de siste årene. Den interkommunale

tjenesten kan sikre en viss bredde i tiltaksporteføljen og kompetanse, men Lødingen kommune alene vil ikke kunne ivareta det på barnevernområdet. På samme måte vil en selvstendig barneverntjeneste i Lødingen være sårbar ved sykdom ol., noe som i dag er sikret i den interkommunal tjeneste. Alene vil barneverntjenesten trolig ikke ha grunnlag for en bemanning på minimum fem ansatte som ekspertutvalg har anbefalt som minimumsbemanning.

- Fylkesmannen har lite kjennskap til kommunens leveringsdyktighet innen vann/avløp og byggesak.
- Landbruksressurs 0,45 årsverk. Svært sårbar pga en delt stilling

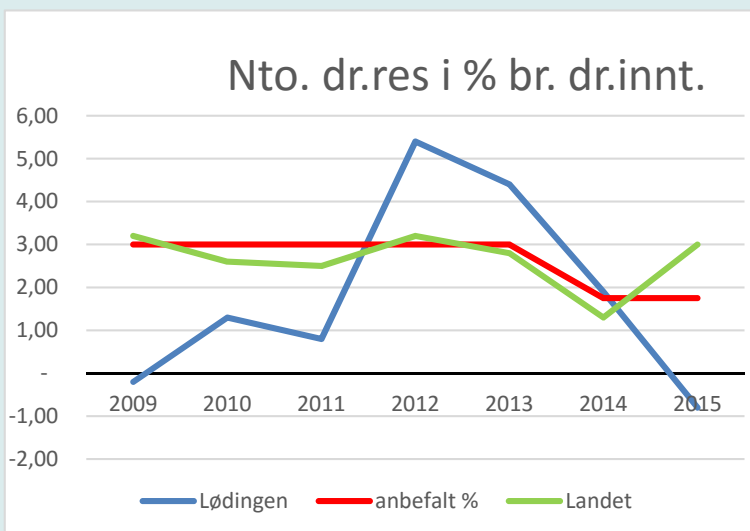
Helhetlig og samordna samfunnsutvikling:

- Forrige tilsyn med kommunal beredskapsplikt avdekket tre avvik. Siden da har kommunen inngått i et prosjektsamarbeid med de øvrige vesterålskommunene. Det er imidlertid usikkert hvilken kapasitet og kompetanse kommunen har til å følge opp fagområdet. En videreføring ev. formalisert samarbeid med de øvrige vesterålskommunene kan ha stor verdi.
- Tilstrekkelig distanse mellom saksbehandlere og familier vil kunne være en utfordring i en så liten kommune (Barnevern). I dag ivaretas dette gjennom interkommunal tjeneste.
- Kommunen har bra god kompetanse innen naturmangfold. Kompetansen innen plan- og bygningsloven og fururensningsfag er moderat. Kapasiteten på disse fagområdene er dårlig. Dette gir et relativt dårlig grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging.
- Vesterålskommunene har potensiale til et mer samordnet utviklingsarbeid på landbruksområdet.

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

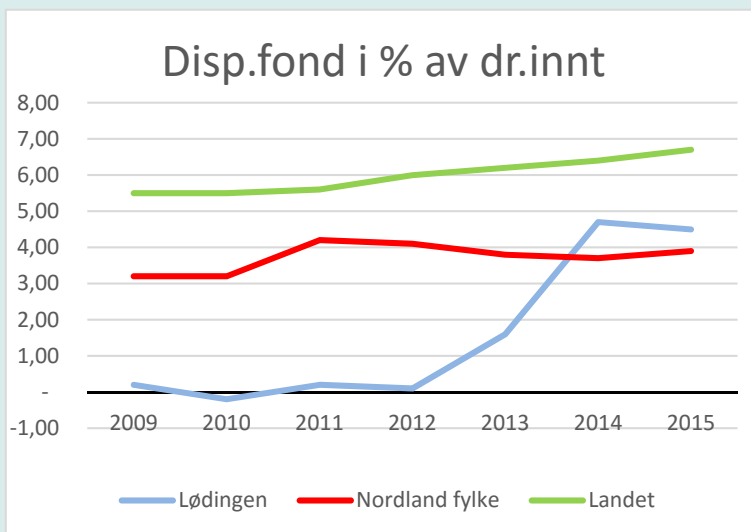
- Kommunen var inne på ROBEK-lidta i 10 år, men kom ut i 2013. Kommunen leverte et greit resultat i 2014, men gikk igjen med underskudd i 2015. Utfordringer med å levere langsiktig stabile økonomiske resultater.
- Kommunen er avhengig samarbeid de andre kommunene for å sikre spesialiserte metoder for kartlegging og veiledning i barneverntjenesten. I dag ivaretas dette gjennom Vesterålen barnevern. I en liten kommune er det vanskelig å budsjettere for uforutsette hendelser som gjør det nødvendig å iverksette kostnadskrevende barnevernstiltak. Slike hendelser vil gi store konsekvenser for kommuneøkonomien.
- Lav kapasitet gir liten robusthet om de får kompliserte saker eller vakanser.

Nøkkeltall økonomi

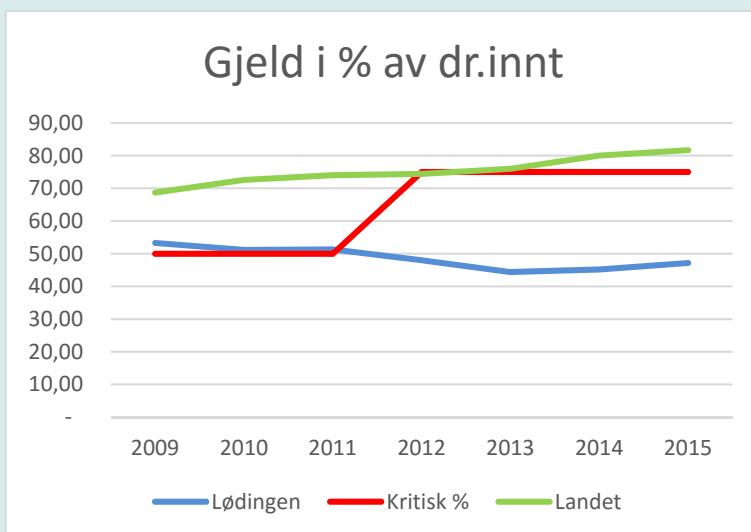
Kommentar:

Kommunen leverte gode resultater i 2012-2014, men sliter med å tilpasse utgiftene til inntektene og resultatene er ustabile.

Kommentar:

Kommunen har avsatt midler på fond de siste 4 årene og har således en buffer mot merforbruk og uforutsette hendelser.

Kommentar:

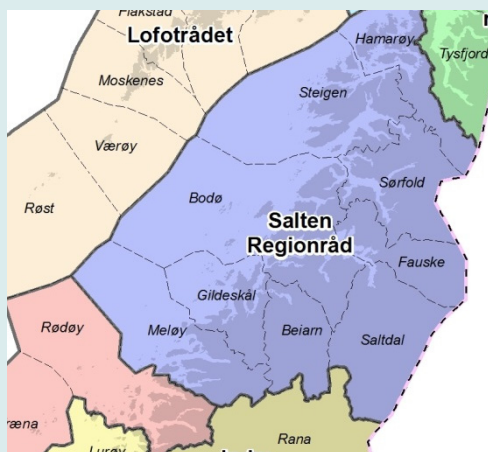
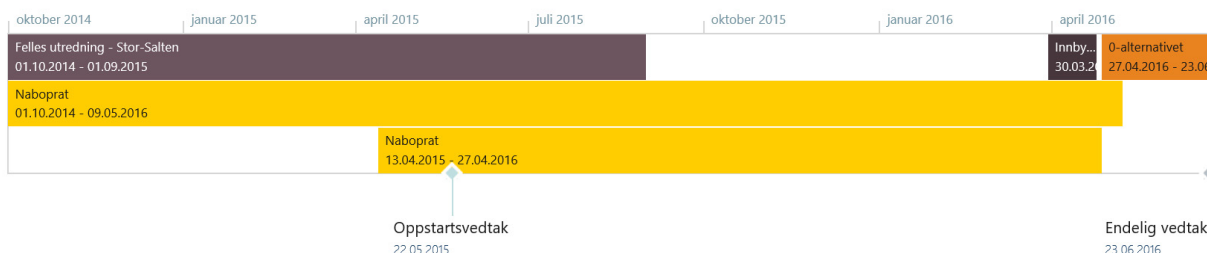
Kommunen ligger godt under landet i gjeldsnivå. Har de siste årene investert mye i utbygging av sykehjem.

FM KOMMENTAR

- Sett ut fra de utredninger som er foretatt så er det fra et administrativt synspunkt i Lødingen klart at kommunen i fremtiden vil få store utfordringer med å løse de oppgaver den har ansvaret for i dag. Særlig vil den forventede demografiske utviklingen skape utfordringer for kommunen. Kommunen beskriver at det innenfor flere fagfelt allerede i dag er utfordringer med å løse oppgavene på en tilfredsstillende måte.

Meløy kommune

Meløy er den sørligste kommunen i Salten og ligger ved kysten midt i Nordland, omlag 12 mil sør for Bodø. Kommunen har, med sine 873 kvadratkilometer, mange aktive og livskraftige bygder, en rekke tettsteder og flere bebodde øyer.

Ørnes er kommunens administrasjonssenter og trafikknutepunkt. Her finnes det meste av offentlige og private tjenester. Meløy har et variert næringsliv med industri, landbruk, fiske, fiskeoppdrett, kraftproduksjon og servicenæringer som viktige elementer.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
6934	6471	-6,7 %	798	8,1
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		14,7 %	8,8 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere			22,6 km	

Interkommunalt samarbeid: Meløy er en del av Salten regionråd og inngår totalt i 25 IK ordninger, noe som er godt under snittet i fylket, hvorav 13 på regionrådsnivå, 9 på høyere nivå og 3 på lavere nivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak 22.05.2014
- De 9 kommunene i Salten regionråd vedtok i møte 5. juni 2014 å utarbeide et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Oppdraget ble utført av BDO og utredningen besto av 4

delrapporter og en sluttrapport som ble levert 16.09.2015.

- Det var aktivitet i Saltenkommunene gjennom hele utredningsperioden, og utreder har ilet perioden vært i alle kommunestyre og flere regionrådsmøter for å presentere funn og analyser.
- Ble gjennomført møter med Rødøy, Gildeskål og Bodø høsten 2015.
- Nye møter med Rødøy og Gildeskål vinteren 2016.
- Nabopratt avsluttet etter tydelig retningsvalg i alle involverte kommuner; Rødøy og Gildeskål ønsket å orientere seg mot Bodø mens kommunestyret i Meløy var tydelig på at Bodø ikke var aktuell sammenslåingskommune.

Fylkesmannens kommentar

- Fylkesmannen har fulgt «Mulighetsstudier for Salten» tett, men Meløy hoppet tidlig av etter at sluttrapport var ferdigstilt.
- Har vært begrenset politisk vilje og aktivitet ift kommunereformen etter «Mulighetsstudier for Salten»

INTENSJONSAVTALE

Det foreligger ingen intensjonsavtaler

UTREDNINGER

- «Mulighetsstudier for Salten» - 5 delrapporter, ferdigstilt 16.09.15

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Meløy kommune laget egen nett- og facebook side, om kommunereformen.
- Det ble avholdt tre folkemøter, på Halså 30.03.16, Ørnes 31.03.16 og Ågskardet 18.04.16. Fra folkemøtet på Ørnes ble møtet overført på WebTV.
- Det ble også gjennomført en innbyggerundersøkelse i april 2016.

VEDTAK

1. Kommunestyret tar rådmannens vurdering av null-alternativet til orientering
2. Kommunestyret tar referat fra folkemøter og innbyggerundersøkelsen til orientering
3. Kommunestyret vedtar at Meløy kommune skal bestå som egen kommune

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Har hatt møte med Fylkesmannen ift grensejustering mot Rødøy. Saken har ikke blitt fulgt opp videre etter dette fra noen av kommunene.
- Gjelder området rundt Holandsfjorden helt sør i Meløy, hvor det vurderes at innbyggerne fra Ågskardet gjerne kunne fått tjenestene sine fra Tjongsfjordhalvøya. Da som en del av Meløy kommune.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Opplever å ha tilstrekkelig kapasitet innen de største primærtjenestene, selv om det er nødvendig å inngå i ulike samarbeidsordninger, både formelle og uformelle, for å kunne tilby tilstrekkelig kapasitet innenfor sentrale tjenesteområder.

- På noen områder har kommunen smal administrativ kompetanse i saker som jevnlig behandles politisk, eksempelvis finansforvaltning, innkjøps- og juridisk kompetanse. Løses gjennom kjøp av kompetanse – dyre løsninger
- I perioder få søkere til viktige stillinger særlig innen pleie og omsorg, hvor det kan være krevende å få ansatt etterspurt kompetanse.
- Har for tiden både stor spesialkompetanse og breddekompetanse, men stadig økende krav til dybdekompetanse gjør at dette bilde raskt kan endre seg.
- Har ikke kompetanse i organisasjonen i dag til å takle nye skisserte oppgaver, og vurderer det som utfordrende å få på plass.
- Kommunen tjenester tilbys i dag innenfor det som beskrives som en desentralisert struktur, og det er både potensial og behov for en effektivisering av tjenestetilbudet. Økonomiplan 2016-2019 legger opp til å redusere driftsrammen med en varig effekt på ca. 30 mill kr, og spesielt innen skole/ barnehage og omsorg er det et stort potensial.
- I utgangspunktet har kommunen en solid økonomi, men befolkningsutviklingen sett i sammenheng med alderssammensetning tegner et dystert bilde som bidrar til at kommunen må ta nødvendige grep hvis det skal være økonomisk mulig å fortsette som egen kommune.
- Har begrenset mulighet til å tilby flere valgalternativ innenfor tjenestene. Er i dag behov for å i større grad konsentrere og avgrense tjenester og oppgaver slik at det er økonomisk og bemanningsmessig rom for å satse på de lovpålagte basistjenestene.

Myndighetsutøver

- Tilstrekkelig distanse er etter rådmannens syn en løpende problemstilling som alltid må være i fokus, men Meløy kommune er av en slik størrelse at dette ikke oppleves som en relevant problemstilling pr i dag.

Samfunnsutvikler

- Kommunen har status som omstillingskommune, og rollen som samfunnsutvikler er i dag knyttet til arbeidet i Meløy Utvikling KF.

Demokratisk arena

- Viktig at det satses videre på god politikeropplæring og at egen organisering drøftes jevnlig. Innbyggerforståelsen for kommunens roller og forestående oppgaver må også bli bedre med bedre systemer for informasjon.
- Kommunen er avhengig av dagens IK samarbeid for å kunne levere på lovpålagte- og andre viktige tjenesteområder, og behovet er økende. Dette reduserer både demokratisk innsyn og kontroll.
- Sterk identitet til egen kommune selv om bygdene står sterkt som lokalsamfunn.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Problemer med rekruttering av stabile leger. Ustabile legetjenester.
- Kommunen sliter med å få tak i faglært arbeidskraft i barnehager.
- Barneverntjenesten vil i noen sammenhenger ha behov for å samarbeide med andre kommuner om spesialiserte metoder for kartlegging eller tiltak, eller kjøpe slike tjenester fra private aktører.
- Leverer generelt tilfredsstillende på de fleste tjenesteområder.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Har potensiale til et mer samordnet utviklingsarbeid innenfor landbruksområde.
- Til tross for 3 avvik i 2015 er vårt inntrykk at kommunen jobber godt med samfunnssikkerhet og beredskap, i tillegg er det en styrke at kommunen allerede har et godt etablert samarbeid med nabokommuner innenfor fagområdet.

- Bra arealplankompetanse.

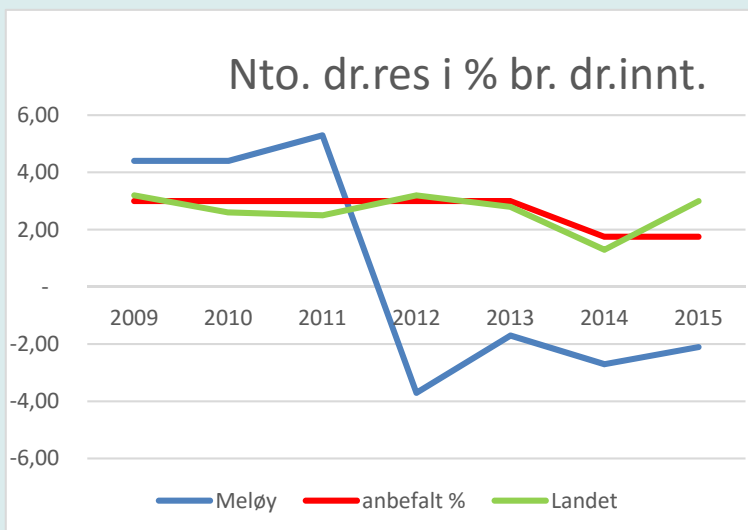
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Kommunen har selv løftet frem et omstillingsbehov i økonomiplan 2016-2019, og legger opp til å redusere driftsrammen med en varig effekt på ca. 30 mill kr. Står ovenfor store og kostbare utbygginger innen helse og omsorg, oppvekst og vann og avløp som vil øke gjeldsgraden de nærmeste årene. Dette gjør dem utsatte for renteøkninger.
- Kommunen har status som omstillingskommune etter nedleggelse av REC.
- Kommunen har hatt store merforbruk de siste årene og sliter med å tilpasse kostnadene til inntektsnivået, spesielt innefor helse sliter kommunen med å holde budsjettene. Hvis kommunen ikke tilpasser driftsnivået vil de ha store utfordringer i årene fremover da disposisjonsfondene er så godt som tømt som følge av merforbruket de siste årene.

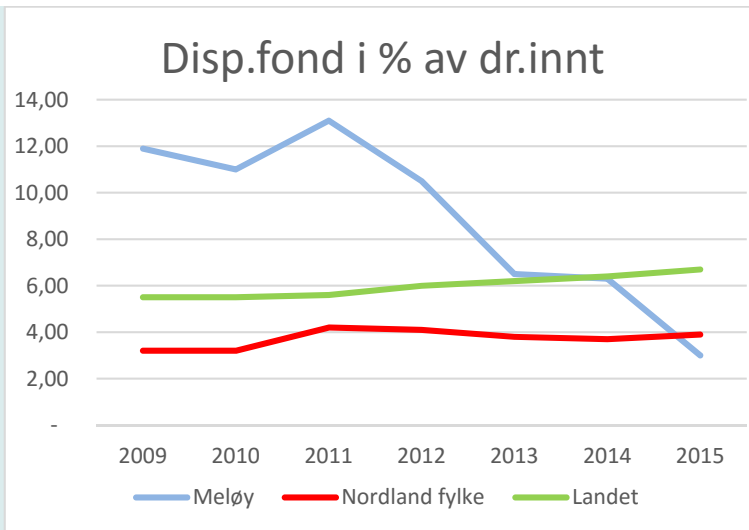
Demokratisk arena

- Innsyn i enkeltsaker tilsier at det i de fleste saker lages gode saksutredninger slik at politikerne har et godt grunnlag for sine vurderinger.

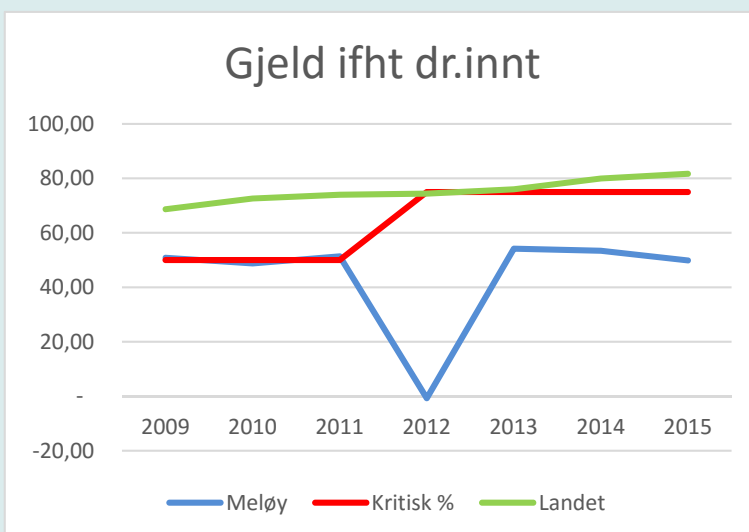
Nøkkeltall økonomi

Kommentar: Kommunen har et godt inntektsgrunnlag, men har allikevel lagt seg på et alt for høyt kostnadsnivå.

Kommentar: Kommunen har ikke tilpasset utgisnivået til inntektene og har derfor vært nødt til bruke disposisjonsfondet for å balansere budsjettet. For å dekke inn tidligere års underskudd vil disposisjonsfondet være tilnærmet tomt ved regnskapsavleggelsen for 2016.

Kommentar: Kommunen har lavere gjeld enn snittet i landet, men det er planlagt store investeringer både innenfor skole/barnehage og omsorg.

FM KOMMENTAR

- Har vært lite aktive gjennom reformperioden
- Ønsket tidlig å jobbe mot et kystalternativ med kommunene Rødøy og Gildeskål. Disse kommunene valgte å jobbe videre mot Bodø. Dette avskar Meløy fra å ha reelle samarbeidspartnere ettersom det tidlig ble klart at Bodø ikke var et alternativ.

Moskenes kommune

Moskenes kommune ligger på den sydlige delen av Moskenesøya, og er den ytterste langs E10. Europavei 10, som ender på Å i Moskenes kommune, skal etter planen bli en av Norges 15 nasjonale turistveier. Fiskeriene har til alle tider vært grunnlaget for bosetningen i kommunen. Moskenes er en av landets mest fiskeriavhengige kommuner, og Loføtfisket har hatt stor betydning for inntektsgrunnlaget i kommunen. I noen år har oppdrett av laks foregått, men ikke nå lenger. Reiseliv er etter hvert også blitt en viktig næring for kommunen.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
1410	1062	-24,7%	110,4	9,6
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		17,9 %		11,8 %
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				43,8 km

Interkommunalt samarbeid: Moskenes inngår i 26 ulike IK-samarbeid, hvorav 15 er på regionrådsnivå. Kommunen har 5 ordninger på lavere nivå.

Gjennom de siste årene er det utviklet seg et utvidet samarbeid i Vest-Lofoten med Vestvågøy som vertskommune. Nye vertskommuneløsninger er særlig utviklet i forhold til Moskenes og Flakstad.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Prosessen i Moskenes har blitt gjennomført i samarbeid med kommunene Vestvågøy, Flakstad, Vågan, Værøy og Røst.
- Kommunen vedtok 10.2014 å utrede en ny Lofoten kommune sammen med nevnte kommuner i regi av Lofotrådet. Utredningen ble igangsatt med nevnte kommuner minus Vågan som kom til i siste fase av prosessen. Røst og Værøy har vært «til og fra» i prosessen. Det er utarbeidet et felles faktagrunnlag for kommunene Moskenes, Flakstad og Vestvågøy.
- Kommunereformen er behandlet i 8 saker i kommunestyret gjennom prosessen.
- Ordførerne i Lofoten har utgjort styringsgruppen mens rådmennene har vært tildelt rollen som arbeidsgruppe med bistand fra sekretariatsleder i Lofotrådet. Arbeidsgruppen og styringsgruppen har hatt flere felles møter.

Fylkesmannens vurdering av prosessen

- Fylkesmannen har vært i nær dialog med kommunen underveis i prosessen og har deltatt både på arbeidsmøter med styringsgruppen og arbeidsgruppen, regionråd og i forhandlingsutvalget.
- Kommunene i vest-Lofoten (Flakstad, Moskenes, og Vestvågøy) har jobbet godt og samkjørt med kommunereformprosessen.

INTENSJONSAVTALE

Kommunen har inngått intensjonsavtale med kommunene Værøy, Flakstad og Vestvågøy om ny Lofoten kommune.

UTREDNINGER

- Faktagrunnlag Kommunealternativet Lofoten m/ kommunene Vestvågøy, Flakstad og Moskenes
- Vurdering av nullalternativet. 20.05.16

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Flere folkemøter i 2015 og 2016, med dels eksterne innledere.
- Sterk og vedvarende avisomtale i 3 lokalaviser
- Innbyggerundersøkelse (Opinion) mars 2016 Resultat: 40% for sammenslåing, 38% mot og 23% vet ikke
- Informasjonsbrosjyre til alle husstander
- Folkeavstemming 6. juni 2016 Resultat: 89,5% for Moskenes som egen kommune.

VEDTAK

Moskenes kommunestyre vedtar at Moskenes skal bestå som selvstendig kommune. Vår begrunnelse er at en sammenslåing av kommunene Værøy, Moskenes, Flakstad og Vestvågøy ikke vil gi en stor, robust kommune. I tillegg har lansering av nye oppgaver og nytt inntektssystem gitt et usikkert beslutningsgrunnlag. Moskenes kommunestyre ba også innbyggerne om råd gjennom en rådgivende folkeavstemming. 89,5% av de fremmøtte stemte for at Moskenes kommune også i fremtiden skal være egen, selvstendig kommune.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tilstrekkelig kapasitet

- Redusert tjenestetilbud som følge av økonomiske utfordringer i kommunen. Høy gjeldsbelastning og en sårbar økonomi med få reserver å tære på.
- Manglende kapasitet for å løse oppgavene på en effektiv måte innenfor oppvekst/ skole.
- Mangler et bredt fagmiljø på økonomiområdet.
- Potensiale for økt service innenfor miljø/utvikling/PLB
- Små fagmiljø og sårbare ved sykefravær/ vakanser.
- Manglende kapasitet på tjenesteområdet rus/ psykiatri
- Behov for økt tjenestetilbud i helsesøstertjenesten.
- Tjenester til ressurskrevende brukere kjøpes fra andre kommuner. Legevakt og KAD er interkommunalt samarbeid.

Relevant Kompetanse

- Manglende utfyllende kompetanse for hele økonomiavdelingens arbeidsfelt
- En del fagområder kjøpes tjenestene fra nabokommunene. Innenfor disse områdene mangler kommunen selv relevant kompetanse. Oppgavene løses gjennom samarbeid.
- Utfordrende å rekruttere fagutdannet personell.
- Mange generalister og få spesialister

Effektiv tjenesteproduksjon

- Kommunen har i dag dimensjonert tilbudet slik at det gjennomgående er ett tilbud pr tjeneste (skole, sykehjem, folkebibliotek, legekantor osv.) med unntak av barnehagetilbudet som i dag er lokalisert i to avdelinger.

Økonomisk soliditet

- Moskenes kommune har hatt manglende kontroll på økonomien med det resultat at det har bygget seg opp et høyt akkumulert merforbruk over år samtidig som kommunen har liten mulighet til å håndtere uforutsette hendelser. Soliditeten er dårlig, og kommunen er sårbar da vi nesten ikke har økonomisk handlingsrom.
- Årsaken til disse problemene er en store investeringsprosjekter i løpet av kort tid (i perioden 2010-12 ble det investert i ny skole, basseng, flerbrukshall, rådhus og helsesenter finansiert med samlet låneopptak på 130 mill kr) er store låne- og renteavdrag, samt forholdsvis mange ressurskrevende brukere.
- Moskenes kommune har for lite handlingsrom og dette kan svekke mulighetene for å kunne tilby innbyggerne sine gode velferdstjenester. Det kommer spesielt frem i saker hvor en bruker har behov for bistand fra flere kommunale tjenester.
- Økonomien i Moskenes er en medvirkende faktor i forhold til vurdering av sammenslåing. Kommunen har lite eller ingen handlingsrom og drifter på et minimum av kostnader. Kommunen er pålagt å gi tilbud på de samme tjenestene om de er små eller stor. Spesialiserte tjenester som ikke kan tilbys i kommunen er man nødt til å kjøpe av andre (ressurskrevende bruker) og dette tar en stor del av budsjettet. Kommunen har ingen avsatte «buffer» til utforutsatte utgifter.

Valgfrihet

- Valgalternativene vil være svært begrenset i Moskenes, men det finnes noe tilbud innenfor hvert tjenesteområde er tilstede og kan benyttes av innbyggerne.

Funksjonelle samfunnsutviklingsområder

- Moskenes kommune mangler kapasitet og kompetanse for å styrke samfunnsutviklingsfeltet, både planlegging og implementering av planene.

Lokal politisk styring

- Kommunen er i dag nødt til å organisere deler av sin tjenesteproduksjon i interkommunale ordninger for å levere lovpålagte tjenester.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Sliter med å få tak i relevant kompetanse i grunnskolen. Greier ikke tilby obligatoriske fag på en tilfredsstillende måte. Mangler skolefaglig kompetanse på kommunenivå - ivaretas av rektor. Politisk ledelse er positiv til skoleutvikling, men det meste strander på økonomi. FM er bekymret for kvaliteten i skolen. Har et ok samarbeid med nabokommunene på skolesiden gjennom RKK. Kommunen har ikke mulighet til å følge opp sektoren alene.
- Vanskeligheter med å rekruttere og beholde kvalifisert personell innenfor helse- og sosial. Interkommunalt samarbeid på flere områder, i tillegg er de avhengig av å kjøpe tjenester fra andre kommuner
- Inngår i Interkommunal barneverntjeneste sammen med Flakstad kommune. Til sammen har tjenesten 2,4 stillinger, derav 1,1 er knyttet til Moskenes. Dette er normalt tilstrekkelig kapasitet til å ivareta saksmengden i det daglige, selv om det er registrert manglende oppfyllelse av lovkrav på flere områder siste år. Tjenesten vil ha utfordringer med å håndtere en akutsituasjon med flere barn som må plasseres samtidig. En så liten tjeneste er sårbar ved vakanser. Tjenesten vil ikke kunne sikre og utvikle nødvendig og spesialisert kompetanse.
- Ulike henvendelser fra publikum avdekker manglende kompetanse innenfor området kommunalrett/ forvaltningsrett. Svak kompetanse på saksområdet Plan- og bygningsrett.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling:

- En skole 1-10 i kommunen. Allikevel mangelfull helhetlig planlegging på skole. Ivaretar ikke sin rolle som bhg myndighet på en god måte
- Svak kompetanse og kapasitet på planområdet, og forurensing/avløp. Svært dårlig kompetanse/kapasitet innen naturmiljø. Erfaring viser godt med søkere når kommunen lyser ut stillinger innen naturmiljø/naturmangfold. Grunn til å anta at rekruttering innen plan og forurensing/avløp vil være problematisk.
- Jobber for tiden relativt godt med kommunal beredskapsplikt (lovpålagt oppgave), men fikk påvist tre avvik ved tilsyn i 2016. Deltar nå i et samarbeidsprosjekt med de øvrige lofotkommunene.

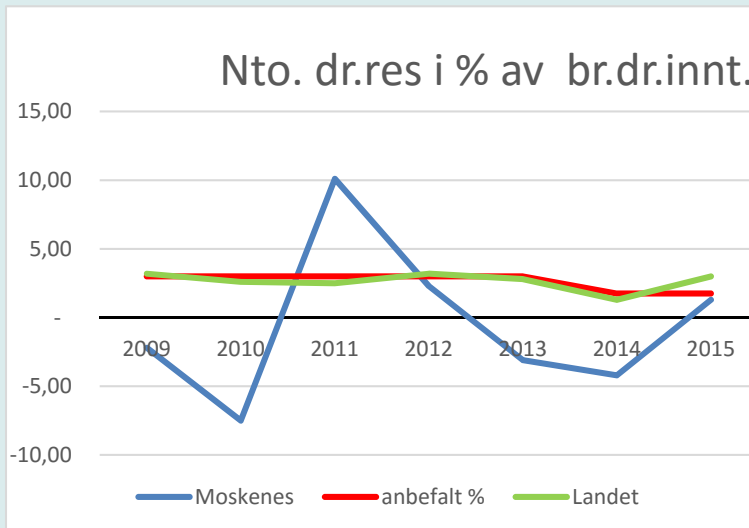
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Økonomi er hele tiden tema i klagesaker og veiledning. Har liten handlefrihet, og sliter med å gi elevene et forsvarlig tilbud.
- Kommunen har de siste årene ikke klart å overholde frister ift KOSTRA rapportering, noe som har medført at de har gått glipp av verdifull styringsinformasjon i det pågående omstillingsarbeidet. Dette skyldes etter fylkesmannens vurdering i stor grad kapasitetsproblemer.
- Kommunen har vært ROBEK kommune siden 2013, og hadde pr 01.01.2015 et akkumulert underskudd på ca. 17 mill kr. Kommunen redegjør i sin egen vurdering for årsaker til den økonomiske situasjonen. Regnskap 2015 ble avsluttet i balanse, men kommunen har store utfordringer med inndekning av akkumulert underskudd. Drifter i dag på et tilnærmet minimumsnivå som gjør det vanskelig å finne nye store innsparingsområder. Løfter selv frem at de har store utfordringer de nærmeste årene knyttet til nedbetaling av gjeld og å innrette seg mot tiltak innen helse/ omsorg og skole.

Styrket lokaldemokrati

- Kommunen er avhengig av å inngå i en interkommunal tjeneste der barnevern utøves av annen kommune.

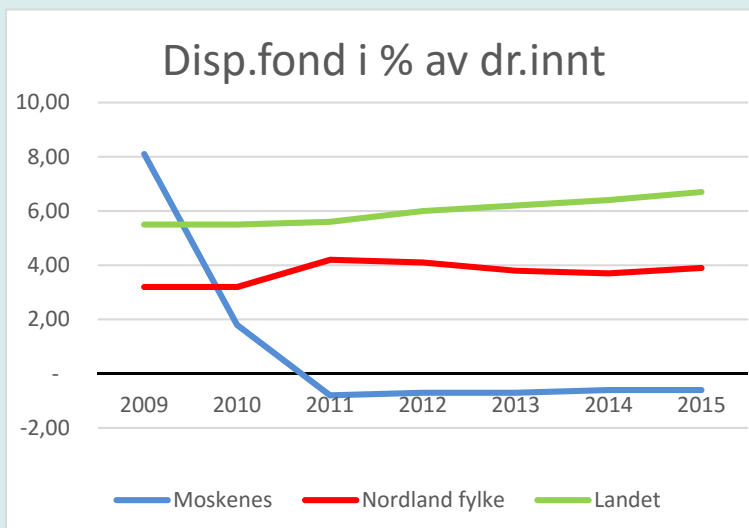
Nøkkeltall økonomi:

Kommentar:

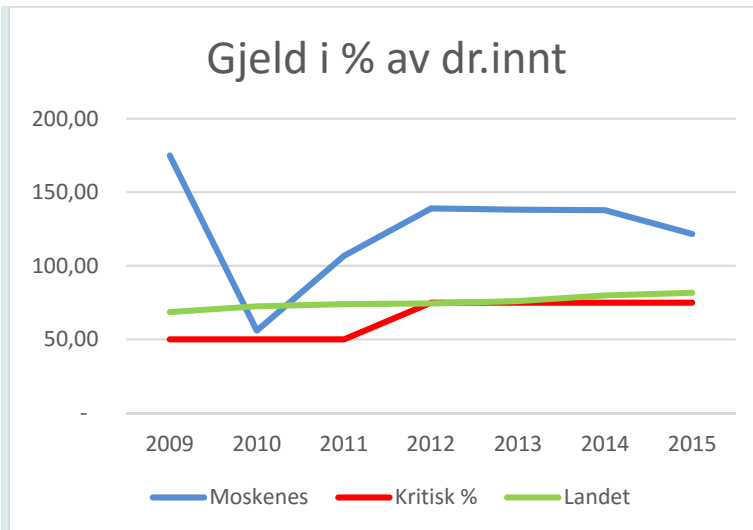
Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer.

Moskenes kommune har i 2015 et netto driftsresultat på 1,3 %, noe som er en klar forbedring etter å ha ligget på -3,1 % (2013) og -4,2 % (2014) de siste årene.

Kommentar:

Moskenes har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på -0,6 %, noe som er betydelig lavere enn gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Det er også betydelig lavere enn anbefalt nivå på 5%.

Kommentar:

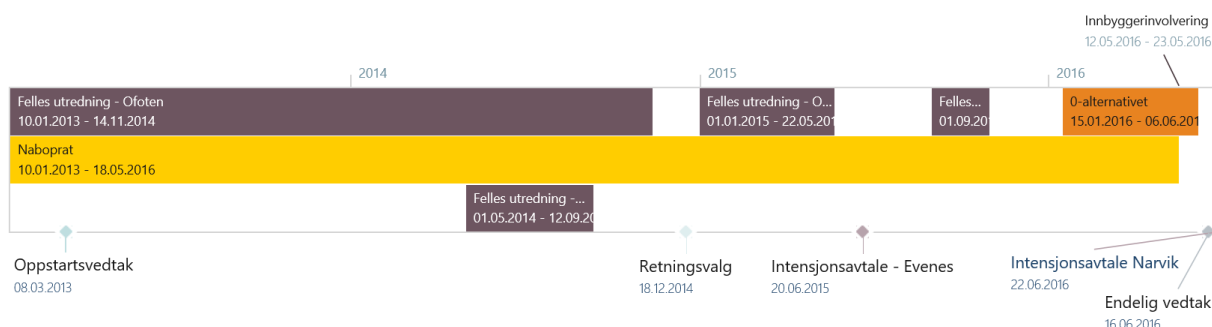
Moskenes lånegjeld pr 2015 ligger på 121,7 % som er betydelig høyere enn landsgjennomsnittet og anbefalt nivå. Gjeldsnivået fikk etter flere tunge investeringer etter 2010 et voldsomt oppsving og representerer en stor belastning på driftsbudsjettet i dag, samtidig som det gjør kommunen sårbar ift svingninger i rentenivå.

FM KOMMENTAR

- FM understøtter kommunens egen utredning som tydeliggjør at kommunen ikke vil innfri målene i kommunereformen i forhold til tilstrekkelig kapasitet og kompetanse, ei heller målet om en bærekraftig økonomisk robust kommune.
- Kommunen begrunner i sitt vedtak alenegangen med at Værøy, Moskenes, Flakstad og Vestvågøy ikke vil gi en stor, robust kommune, i tillegg til at lansering av nye oppgaver og nytt inntektssystem har gitt et usikkert beslutningsgrunnlag. FM vurderer at et befolkningsgrunnlag på 13 576 innbyggere, som konstellasjonen Moskenes, Flakstad og Vestvågøy vil gi, representerer et robust alternativ.

Narvik kommune

I Narvik vokste det første industrisamfunnet i Nord-Norge fram byen fram i takt med byggingen av Ofotbanen. Kommunen ligger lengst nord i Nordland. I sør og øst grenser Narvik mot Sverige, i vest mot Ballangen og Evenes og i nord mot kommunene Skånland, Gratangen og Bardu i Troms fylke. Et område på nordsiden av Ofotfjorden hvor naturreservatet Veggen ligger, ble overført til Evenes kommune i 2001. Narvik er den viktigste utskipningshavnen av mineralressurser i Norge og Skandinavia.

Ofotbanen er også viktig for byens og regionens reiseliv i tillegg til malmtransport og annen godstransport. Kommunen har et allsidig næringsliv, særlig innenfor de tjenesteytende næringer, men også med noe industri. Det satses på å videreutvikle Narviks posisjon som teknologi- og kommunikasjonscenter i Nord-Norge.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
18739	18787	0,26 %	186,7	100,6
		Utpendling	Innpendling	
Pendling 2016		9,6 %	12,8 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				5,0 km

Interkommunalt samarbeid: Narvik inngår i 21 ulike IK-samarbeid, hvorav 11 er på regionrådsnivå. Kommunen har 7 ordninger på lavere nivå. Antall samarbeidsordninger er betydelig lavere i Narvik enn i andre regionbyer i Midt-Norge.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak april 2013
- Tverrpolitisk styringsgruppe nedsatt av Bystyret.
- Kommunene i Ofoten gikk sammen i Ofoten regionråd og bestilte utredning fra Telemarksforskning.
- Det har vært dialog med kommunene i Ofoten regionråd samlet sett gjennom hele perioden.
- Nabopratt med Gratangen kommune i Troms våren 2016.
- Felles utredning av Ofoten-alternativet (Telemarksforskning)
- Fakta og intensjonsgrunnlag for Ofoten (Narvik, Ballangen, Tysfjord og Evenes)
- Bilatereale samtaler mellom Evenes kommune og Narvik kommune
- Utarbeidet intensjonsgrunnlag med Evenes
- Bystyret har behandlet flere saker vedrørende kommunereformen underveis i prosessen.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har vært i nær dialog med kommunen underveis i prosessen og har deltatt i regionrådsmøter i tillegg til eget møte med Narvik kommune om deres rolle som regionsenter i reformprosessen.

INTENSJONSAVTALE

Inngått intensjonsavtale med følgende alternativer:

- Evenes og Narvik

UTREDNINGER

- Utredning av kommunestruktur i Ofoten – Telemarksforskning (ferdig 12.09.14)
- Utredning av kommunestruktur i Ofoten Ofoten regionråd (ferdig 14.11.2014)
- Utredning ballangen, Tysfjord, Evenes, Narvik, lavangen og Gratangen (ferdig 2.11.2015)
- Fakta og intensjonsgrunnlag Ofoten ferdig 22.05.15
- o-alternativet juni.2016

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Utarbeidet egen plan for innbyggerinvolvering Folkemøter i forkant og undervis i prosessen
- Høst 2014: Avisinnlegg og opprettelse av eget meny punkt om reformen på kommunens hjemmeside
- To folkemøter
- Kommunen har vært representert på folkemøter i Evenes
- Streaming av kommunestyremøte med over 200 seere
- Åpent informasjonsmøte med 150 deltakere.
- Rådgivende folkeavstemming 12,5% deltagelse 91% for kommunesammenslåing med Evenes 8% mot, 86,2% for sammenslåing med flere kommuner, 11,6% mot.

VEDTAK

- Rådmannens utredning av o-alternativet tas til etterretning
- Narvik kommune ønsker å slå seg sammen med kommunene Evenes, Gratangen, Ballangen og Tysfjord og etablere en ny storkommune.

SAMISKE FORHOLD, DER AKTUELT

I kommunens utredningsarbeid har kommunen berørt en ev ny kommunes forhold til forvaltningsområdet for samisk språk. Dette er relevant i Ofoten siden Tysfjord er en del av forvaltningsområdet for samisk språk. En eventuell nykommune vil legge vekt på å ta vare på og utvikle språk og kultur, og vil avvente framtidige utredninger før en tar stilling til form og omfang av innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Kommunen har gjort et grundig arbeid ift å analysere og vurdere nå- og framtidssituasjon sett i lys av reformens mål og kriterier for fremtidig kommunestruktur. Kort oppsummert vurderer kommunen seg selv å være rustet ift å innfri disse.
- Kommunen erkjenner likevel at en ny storkommune vil ha stordriftsfordeler med økt kapasitet og en mer effektiv tjensteproduksjon. Større fagmiljøer vil enklere bidra til rekruttering av spesiell kompetanse.
- Kommunen leverer i dag et variert tjenestetilbud av god kvalitet.

Myndighetsutøver

-

Samfunnsutvikler

- Kommunen ivaretar rollen som samfunnsutvikler og er ajour med pliktig planverk.
- Innbyggernes aktiviteter går på tvers av dagens kommunegrensene. En utvidelse av kommunegrensene innenfor en og samme BAS-region, vil skape bedre samsvar mellom det området folk oppholder seg i og hvordan man ønsker å påvirke tilbud og utvikling.

Demokratisk arena

- Det er lagt til rette for et aktivt lokaldemokrati i Narvik. Kommunen har reel politisk og administrativ kontroll på alle de lovpålagte oppgavene kommunen har ansvaret for.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Mangefulle rutiner på skoleeiernivå. Skolene synes å forholde seg variabelt ihht. Lovverk. Gjenganger – i klagesaker fra bhg til voksenopplæring
- Narvik har en stor barnevernstjeneste i Nordlandsammenheng med god kompetanse og tilgjengelige tjenester. Nav Narvik har fokus på fagutvikling og er Nordlands pilot på Nav-veileder i videregående skole, har boligsosialt prosjekt, har prosjekt for arbeid mot barnefattigdom og eget ungdomsteam som har etablert tiltak i egen regi.
- Gode leveranser vann/avløp og byggesak.
- Narvik kjøper tjenester på landbruksområdet fra Ballangen.
- Mange av kommunens basistjenester er av en slik størrelse at de håndterer vakanser og spesielle hendelser innenfor aktuelle fagområder.
- Størrelsen på kommunen og barneverntjenesten tilsier ikke at det vil være behov for en interkommunal tjeneste innenfor dette fagområdet.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Relativt stor kapasitet og kompetanse innen arealplanlegging, forurensningsfag og naturmangfold gir et godt grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging.
- På landbruksområdet har Ofotkommunene potensiale til et mer samordnet utviklingsarbeide

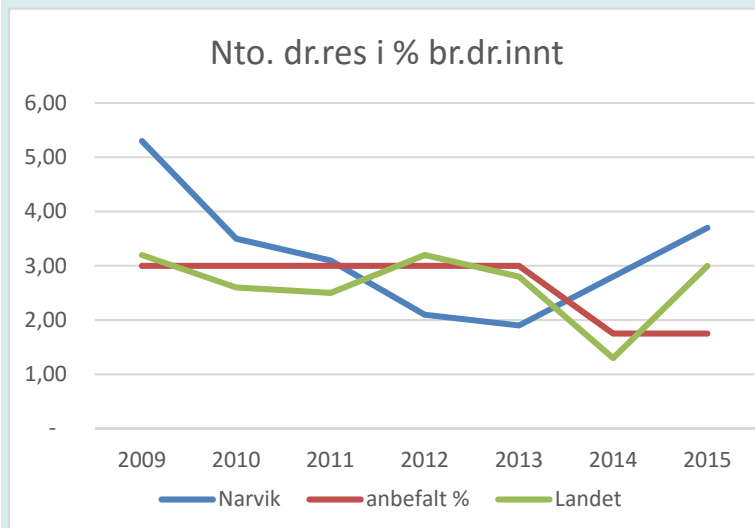
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Narvik kommune har vært gjennom en tøff omstillingsperiode som ROBES kommune (terra), og kommunen fremstår som solid med god kontroll på økonomien. NHO's kommuneNM rangerer Narvik på 2. plass i Nordland. Narvik kommune har store verdier innen kraftsektoren, eiendomsutvikling og eiendomsskatt fra verker og bruk gir ekstra handlingsrom sammenlignet med mange andre kommuner.

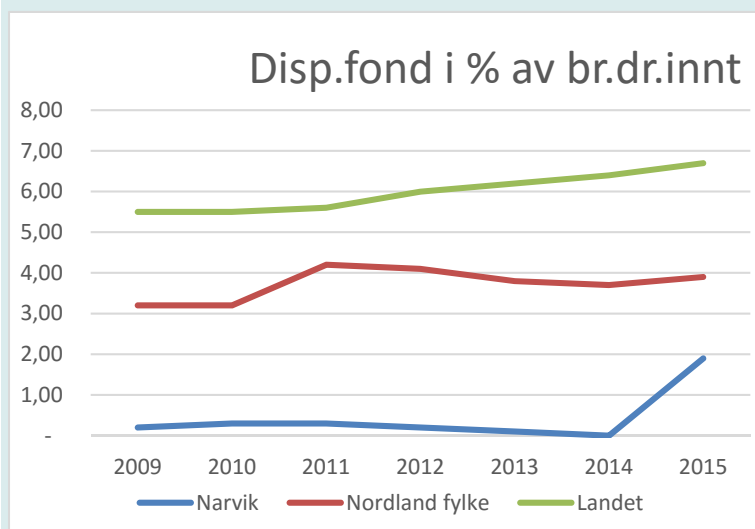
Demokratisk arena

- Saksframlegg er av god kvalitet og gir et godt grunnlag for politiske prosesser.

Nøkkeltall økonomi

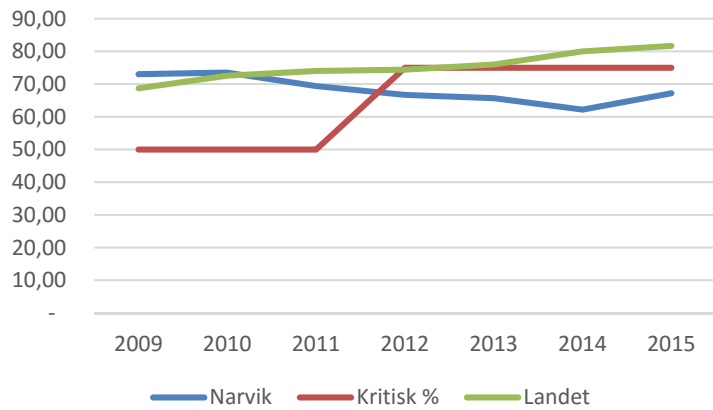

Kommentar: Kommunen har hatt et viktig fokus på økonomistyring som ga resultater med overskudd i 2014 og 2015. Forliket med DnB i Terra-saken gjorde resultatet ekstra godt i 2015.

Kommentar: Som en konsekvens av kommunens tidligere ROBEK-status var fondsbeholdning så godt som tømt. Har begynt å bygge denne opp igjen. Det ekstraordinære resultatet fra 2015 skyldes forliket med DnB i Terra-saken.

Gjeld i % av br.dr.innt

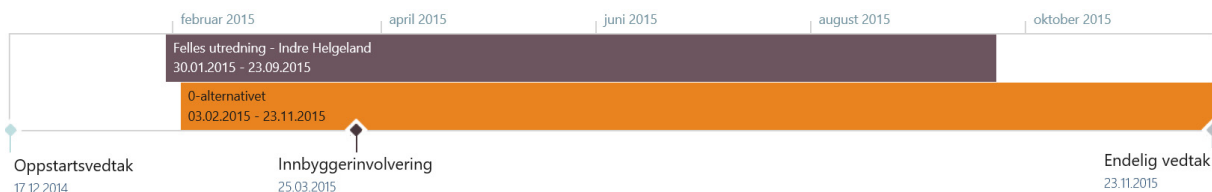
Kommentar: Kommunen har store investeringsbehov innen bygg og infrastruktur som vil øke gjelden på sikt.

FM KOMMENTAR

- Narvik har ikke problemer med å oppfylle reformens mål ved alenegang, men er en nøkkelt kommune ift til omkringliggende kommuners tjenestetilbud og samfunnsutvikling.

Nesna kommune

Nesna er en kommune på Helgeland med ca 1800 innbyggere, som grenser mot Rana i øst, til Lurøy i nord, Leirfjord i sør og i vest mot Dønna. Kommunen består av tettstedet Nesna, samt Nesnaøyene Hugla, Handnesøya og Tomma. Kystriksveien passerer gjennom kommunen. Mellom Nesna og Nesnaøyene er det fergesamband. Nesna kommune har tradisjonelt vært en landbrukskommune, men flest arbeidsplasser finner vi i dag innen utdanningssektoren og offentlig forvaltning. I kommunen er det også etablert en totalleverandør av innovative løsninger, tjenester og produkter innenfor offshore, energi og maritim industri.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
1833	1838	0,27%	181,4	10,1
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		14,9 %		15,3 %
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				38,7 km

Interkommunalt samarbeid: Nesna inngår i 24 ulike IK-samarbeid, hvorav 12 er på regionrådsnivå. Kommunen har 5 ordninger på lavere nivå.

Nesna har gjennomsnittlig færre IK samarbeidsløsninger enn kommunene i Nordland. Det er utviklet flere ordninger på indre Helgeland de senere årene.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Vedtak om å oppfylle utredningsplikten des.14
- Nesna inviterte HALD-kommunene til dialog og nabopratt. Ingen respons.
- Utredningsprosess i egen regi " Ny kommune Nord-Helgeland"- sammen med Træna, Rødøy, Lurøy, Hemnes og Rana. Ass. rådmann i Rana ivaretok prosjektlederrollen på vegne av kommunene. Utredning ferdigstilt 09.15.
- Ordførerne i kommune utgjorde styringsgruppen, mens rådmennene har utgjort utredningsgruppa.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har vært i dialog med kommunen underveis i prosessen og har deltatt både på arbeidsmøter med styringsgruppen, arbeidsgruppen, regionrådsmøter og på folkemøte.
- Prosessen ble avsluttet med vedtak om å bestå som egen kommune etter at utredning forelå nov. 15.

INTENSJONSAVTALE

Ingen

UTREDNINGER

- Kommunen har deltatt i utredningen «Ny kommune Nord-Helgeland» sammen med Træna, Lurøy, Nesna, Hemnes og Rødøy. Utredningen ble ferdigstilt 23.09.15 – (Egen regi)

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Et folkemøte i mars 15. Folkemøte ble avholdt som et informasjonsmøte om den pågående reformen. Kommunens politiske og administrative ledelse var ikke til stede på møte.

VEDTAK

- Kommunestyret er tilfreds med det felles utredningsarbeidet som er gjennomført under ledelse av rådmennene i de seks kommunene og tar utredningen til orientering.
- Nesna kommune finner det riktig på dette tidspunktet å meddele de øvrige kommunene i «Nord-Helgelandalternativet» at Nesna ikke ønsker å gå videre i denne prosessen.
- Kommunestyret i Nesna ønsker å arbeide for at Nesna skal bestå som egen kommune.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Kommunen har ikke utredet eget 0-alternativ. Opplysninger i *utfordringsbilde sett fra kommunen* fremkommer i fellesutredning «Ny kommune Nord Helgeland»

Tjenesteyter

- 325 plass i Kommunebarometeret
- Manglende kompetanse

Myndighetsutøver

- Liten distanse, mangel på kompetanse.

Samfunnsutvikler

- Synkende yrkesaktivitet
- Svak vekst i sysselsettinga, 283. plass NHO –NM2015

Økonomi

- Høy lånegjeld
- Høye utgifter barnevern
- Høye kommunale avgifter
- Høy eiendomsskatt fritidsbebyggelse

Andre utfordringer

- Lav digitaliseringsgrad. IKT-avdeling med begrensede ressurser.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Har over tid vært problemer med å sikre kvalitativt forsvarlige tjenester innen pleie- og omsorg, herunder psykisk helse. (manglende internkontroll systemer)
- Barneverntjeneste med 4 stillinger, tilstrekkelig bemannet til å ivareta det daglige saksomfanget, siden rapportering viser at tjenesten i stor grad oppfyller lovkrav på de sentrale områdene innenfor barnevernloven. Tjenestens størrelse gir sårbarhet ved fravær eller vakanser og det vil være vanskelig å sikre og utvikle spesialisert kompetanse. Dette kan begrense bredden i tiltak som tilbys.
- Landbruksressurs 1,0 årsverk. Sårbar med kun en fagperson.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Liten stab med begrenset kapasitet på alle miljørelaterte fagfelt. Noe svak kompetanse på forurensningslovens virkeområde. OK kompetanse arealplanlegging og naturmangfold. Kapasitet er nok begrensende i forhold til samordnet samfunnsplanlegging. Men små administrasjoner gir og kort avstand mellom ulike fagområder noe som i seg selv kan gi en samordningsgevinst.
- Kommunen har utfordringer i forhold til å innfri de lovpålagte oppgavene som følger av lov og forskrift (fire avvik ved forrige tilsyn i 2015) på beredskapsområdet. Har kommet godt i gang med å lukke avvikene, men som liten kommune er den største utfordringen å sette av nok ressurser til å følge opp de lovpålagte oppgavene. Et potensielt samarbeidsprosjekt med andre kommuner kan ha stor verdi.
- Dårlig kompetanse på saksområdet plan- og bygningsrett.

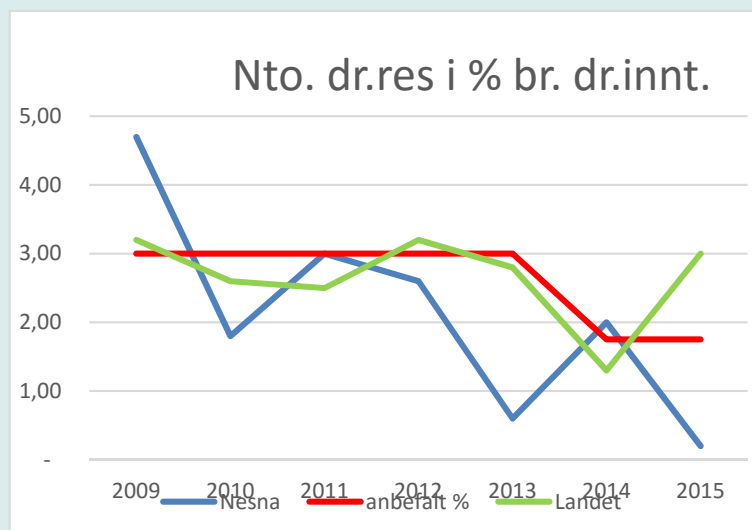
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

De økonomiske resultatene de siste årene tilsier at kommunen har utfordringer med å tilpasse utgiftene til inntektene og det tærer på kommunens reserver og økonomiske handlingsrom. En liten kommune med liten økonomi - sårbar og lite robust ift uforutsette svingninger i utgiftene, noe som medfører at enkeltsaker innen barnevern og helse og omsorg kan gi store utfordringer. Robusthet kan bli svært viktig i årene fremover hvis kommuner skal få ansvar for nye store oppgaver med potensielt store svingninger i utgiftsnivå, som statlig del av barnevern, psykiatri og rus.

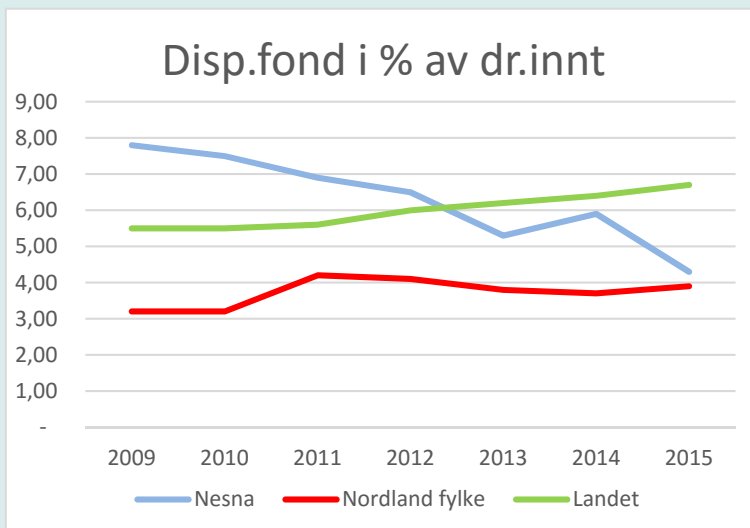
Demokratisk arena

- Ikke grunnlag for å vurdere om saksbehandlingen legger godt nok til rette for politisk behandling.

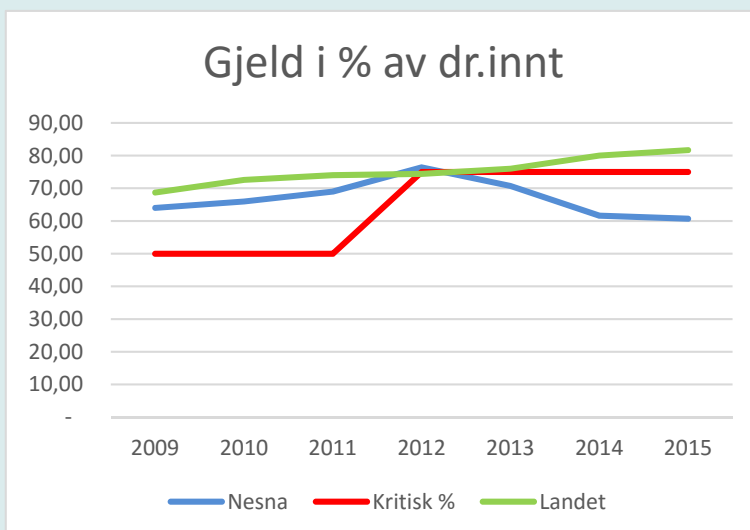
Nøkkeltall økonomi

Kommentar: Kommunen har i økonomiplanen for 2016-2019 satt fokus på å redusere driftsnivået for å opparbeide seg et større økonomisk handlingsrom.

Kommentar: Ubalanse i siste års resultater har gjort at stadig mer av fondsbeholdningen brukes opp.

Kommentar: Kommunen har et lavt gjeldsnivå sammenlignet med landet, men har etter en «investeringstopp» i 2012 satt på bremsene for investeringer.

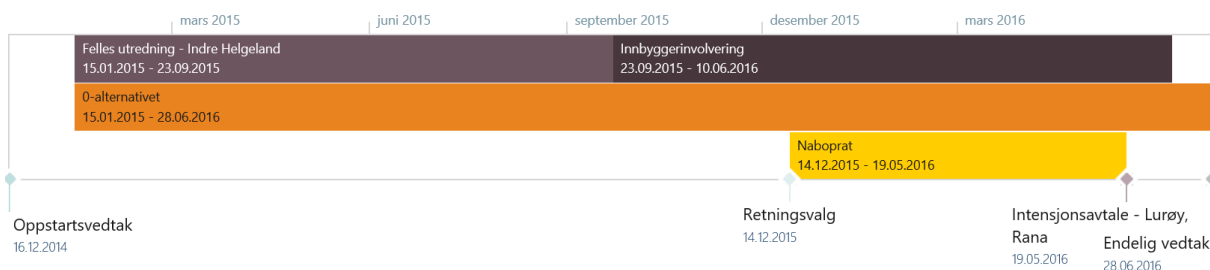
FM KOMMENTAR

Fylkesmannen vurderer at Nesna kommune vil være svært sårbar innenfor rekruttering, kompetanse og kapasitet som vil gi utfordringer med å innfri målet om gode og likeverdige tjenester i et fremtidsperspektiv. Kommunen har ikke kartlagt egne styrker og svakheter og har derfor liten kunnskap om eget utfordringsbilde sett i lys av kommunereformens mål og kriterier.

Fylkesmannen vurderer at det er behov for ytterligere kunnskap om konsekvenser ved en eventuell alenegang og anbefaler derfor kommunen å utrede styrker og svakheter ut fra kommunens fire roller, mål i kommunereformen og de ti kriteriene satt av ekspertutvalget. Denne kunnskapen vil gi kommunen større innsikt i et framtidig utfordringsbilde og bedre grunnlag for framtidig overordnet planarbeid.

Rana kommune

Mo i Rana er den 3.største byen i Nord-Norge med over 26000 innbyggere. Rana er befolkningsmessig sentrum på Helgeland, og bysentrum for et omland på størrelse med Østfold, Vestfold og Akershus. AS Norsk Jernverk ble lagt ned på 80.tallet og er i dag erstattet av et diversifisert næringsliv. Rundt hundre små og store bedrifter, med norske og utenlandske eiere, holder til på det gamle jernverksområdet som er omgjort til næringspark. I hele Rana er det mer enn 1.600 bedrifter, og byen har rike kompetansemiljøer innen industrifag, data, utdanning og kultur. I mo i Rana finner man også store statlige arbeidsplasser som bl.a. Statens innkrevingsentral, Nasjonalbiblioteket og NRK lisenskontor. Mo i Rana er kommunikasjonssenter på Nord-Helgeland, med jernbane, europaveiforbindelse nord-sør og øst-vest, flyplass og en av landets største havner.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
25236	26039	3,2%	4204	6,1
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		8,0 %	8,9 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				4,8 km

Interkommunalt samarbeid: Rana inngår i 26 ulike IK-samarbeid, hvorav 10 er på regionrådsnivå. Kommunen har 10 ordninger på lavere nivå. Det er utviklet noen nye ordninger mellom kommunene på indre Helgeland de senere år.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Prosessen i Rana har blitt gjennomført i samarbeid med kommunene Hemnes, Lurøy, Træna, Rødøy og Nesna.
- Kommunestyret har behandlet to saker i tilknytning til kommunereformen. Vedtak om utredning om mulig sammenslåing ble gjort des.2014.
- Utredningsprosess i egenregi "Ny kommune Nord-Helgeland" - Træna, Rødøy, Lurøy, Nesna, Hemnes og Rana. Ass. rådmann i Rana ivaretok prosjektlederrollen på vegne av kommunene.
- Ordførerne i kommune utgjorde styringsgruppen, mens rådmennene har utgjort utredningsgruppa.
- Styringsgruppe for kommunens eget utredningsarbeid har bestått av gruppelederne i kommunestyret

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har vært i nær dialog med kommunen underveis i prosessen og har deltatt både på arbeidsmøter med styringsgruppen og arbeidsgruppen, regionrådsmøter og forhandlingsutvalg.
- Deltagerkommunene i utredningen har falt av prosessen underveis foruten Lurøy og Rana som vedtok å framforhandle intensjonsavtale.

INTENSJONSAVTALE

- Kommunen har inngått intensjonsavtale med Lurøy kommunen. Det har vært avholdt 5 forhandlingsmøter om intensjonsavtale. Forhandlingsutvalget har bestått av ordfører, opposisjonsleder og rådmann.

UTREDNINGER

- Kommunen har deltatt i utredningen «Ny kommune Nord-Helgeland» sammen med Træna, Rødøy, Nesna, Lurøy og Hemnes. Utredningen ble ferdigstilt 23.09.15

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Kommunen har gjennomført folkemøte der intensjonsavtalen ble presentert
- Egen nettside for prosjektet med løpende informasjon til innbyggerne.
- Media
- Opinionsundersøkelse som viser at 72% av Ranas innbyggere er svært positive eller positive til at rana og Lurøy går sammen i en ny kommune. 3% vet ikke.

VEDTAK

1. Rana kommunestyre viser til sine tidligere vedtak vedrørende kommunereformen i PS 114/2014 og PS 114/2015
2. Utredningsarbeidet og prosessen som har vært gjennomført i egenregi rundt alternativet «Nord-Helgeland» i lag med nabokommunene Træna, Rødøy, Lurøy og Hemnes vurderes som verdifull og konstruktiv. 4 av kommunene valgte å avslutte prosessen etter at faktagrunnlaget var lagt fram og rana kommunestyre tar kommunestyrevedtakene til etterretning.
3. Intensjonsavtale datert 19.mai 2016 framforhandlet av forhandlingsutvalgene om sammenslåing av kommunene Lurøy og Rana til en ny kommune fra 1.1.2020 vurderes som god.
4. Innbyggerinvolvering via heimesider, sosiale medier, folkemøtet og opinionsundersøkelsen viser at innbyggerne i Rana er positive til en slik sammenslåing og kommunestyret gir sin tilslutning til avtalen.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

X

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Sterke fagmiljøer, effektiv drift barnehage og pleie/omsorg
- Dårlige nøkkeltall plass 336 i KB, lite effektiv drift, høye utgifter skole, helse, sosialtjeneste, barnevern, gater og vei.

Myndighetsutøver

- Få klagesaker og tilsynsavvik, god tilgang på juridisk kompetanse
- Desentralisert myndighetsutøvelse

Samfunnsutvikler

- Befolkningsvekst, vekst i sysselsettingen, sterkt utviklingsmiljø 153.plass NHO NM 2015.
- Svak arbeidsmarkedsintegrasjon, svakt fokus på strategisk planlegging, store folkehelseutfordringer, lavere yrkesaktivitet enn gj.snitt for Nordland.

Demokratisk arena

- Noe erfaring med lokalutvalg og partnerskap
- Svært lav valgdeltagelse kommunevalg.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Problemer med å få besatt kommuneoverlegestillingen. Folkehelsebarometeret for 2016 viser at kommunen har utfordringer i forhold til psykiske symptomer/lidelser i primærhelsetjeneste for aldersgruppen 15 - 29 år. Generelt mange legemiddelbrukere og psykiske lidelser samt muskel og skjelett innen primærhelsetjenesten.
- Stor tjeneste med 22,9 stillinger som vil ha både faglig og administrativ kapasitet til å løse oppgavene innenfor barnevern både alene og sammen med flere kommuner. Tjenesten har en størrelse som gir mulighet til å utvikle spesialisert kompetanse og tilby bredde i kartlegging og tiltak. 3. Barneverntjenesten er organisert sammen med helsestasjon og familietjeneste og samarbeider om tiltak med disse tjenestene. Rapporteringen viser at tjenesten oppfyller mange av de sentrale lovkravene på barnevernområdet, størst avvik er det på oppfølging av fosterbarn.
- Nav Rana er tillagt de kommunale oppgavene som følger av loven samt bostøtte, startlån og tilskudd, drosjekort og omsorgslønn. Vi erfarer at det er god kompetanse på kontoret og god kapasitet til nødvendig oppfølging av brukerne. Gjennomgående kort saksbehandlingstid. FM mottar en del klagesaker fra Nav-kontoret.
- Dyktig på levering av tjenester innen byggesaksbehandling og vann/avløp.
- Landbruksressurs 2,0 årsverk. God kompetanse
- Nav-kontoret har gode lokalkunnskaper, kjennskap til lokalt næringsliv og kommuneforvaltningen for øvrig.
- Stor stab på miljøområdet som er robust og tåler ekstra arbeidsoppgaver og vakanser.
- Ivaretar sine oppgaver på beredskapsområdet og tar ansvar innenfor fagområdet på en tilfredsstillende måte.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Kommunen har en størrelse som gir tilstrekkelig distanse mellom saksbehandlere og familier i kontakt med barnevernet. Barneverntjenesten er organisert og lokalisert sammen med helsestasjon og familietjeneste, noe som gjør det lettere å samarbeide og samordne tjenester.
- God kapasitet og høy kompetanse innen arealplanlegging og alle miljørelaterte oppgaver gir godt grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging og samordning.

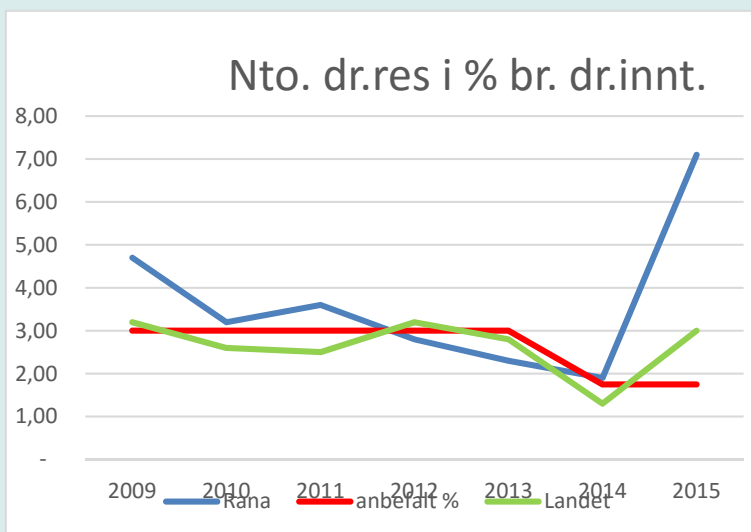
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Kommune har utfordringer med å tilpasse driftsnivået til kommunens inntekter og er avhengig av utbytteinntekter samtidig som pensjonskostnadene er utsatt, samlet premieavvik beløper seg til kr. 360 mill. Kommunen vil ha behov for omstilling innenfor tjenestene for å tilpasse utgiftene til inntektene.
- Kommunen vil både økonomisk og bemanningsmessig være i stand til å håndtere uforutsette hendelser på barnevernområdet.

Demokratisk arena

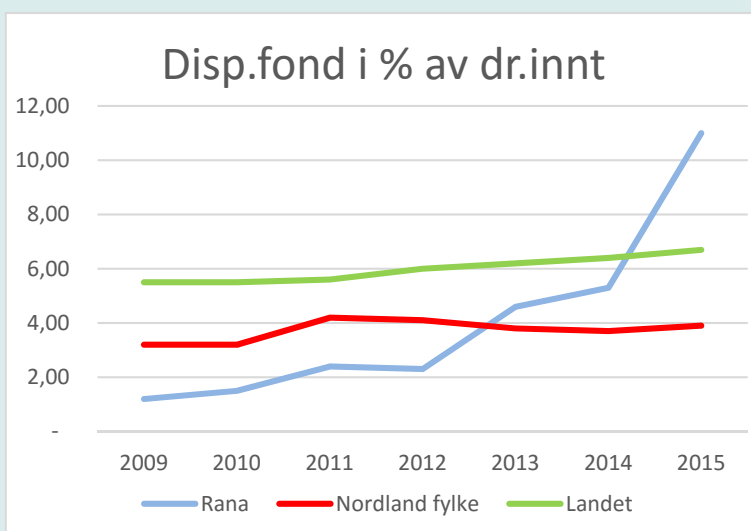
- Saksframlegg vi har innsikt i på miljøområdet er svært gode og gir et godt grunnlag for politisk behandling.

Nøkkeltall økonomi

Kommentar:

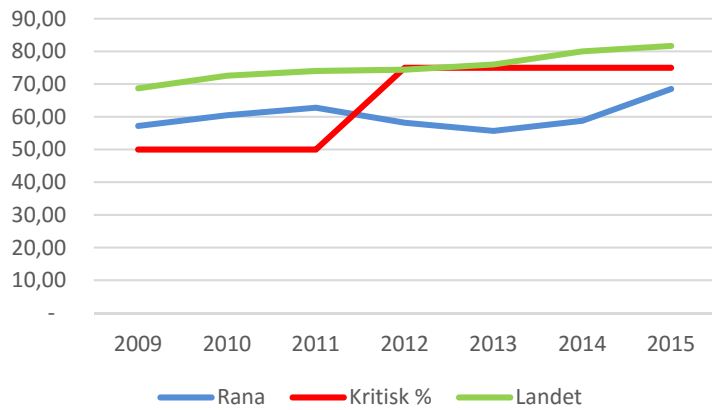
Et særdeles godt resultat fra 2015 skyldes forliket med DnB i Terra-saken. Forliket førte til en inntektsføring på disposisjonsfondet på kr. 109,1 mill.

Kommentar:

Se kommentar over.

Gjeld ifht dr.innt

Kommentar:

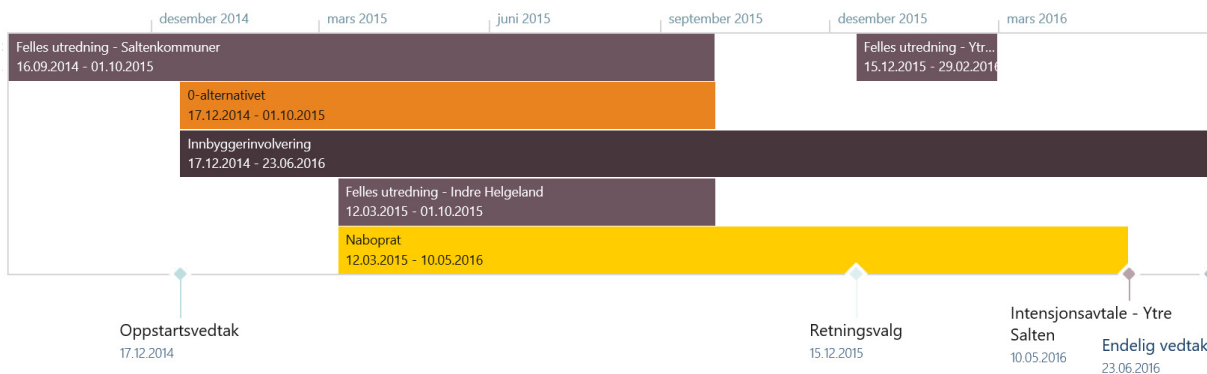
Kommunen har forholdsvis lav gjeld, men et betydelig vedlikeholdsetterslep. Egne kalkulasjoner som kommunen har gjort viste i 2008 at det var vedlikeholdsetterslep opp mot 1 mrd. kr. Noen bygg er modernisert etter den tid, andre har forfalt ytterligere.

FM KOMMENTAR

FM vurderer at kommunen oppfyller målene i reformen på en tilfredsstillende måte ved å bestå som egen kommune. Kommunen har likevel fattet vedtak om å slå seg sammen med Lurøy kommune.

Rødøy kommune

Rødøy er en kommune på 706 km², med 1300 innbyggere som bor spredt på 5 fastlandskretser og 6 øykretser. Kommuneadministrasjonen holder til på Vågaholmen.

Rødøy strekker seg i øst inn til Svartisen nasjonalpark på Saltfjellet, og i vest langt ut i storhavet med Myken som ytterste bebodde øy. Dype fjorder og en skjærgård med nærmere 1000 øyer, holmer og skjær er med på å skape det spennende landskapet. Havet er fortsatt kommunikasjonsåre nr. 1. Næringslivet i Rødøy er variert. Hovednæringene er fiske, havbruk og jordbruk. Reiselivsnæringen er i vekst. Kommunen har også vekstbedrifter knyttet til maritim virksomhet.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
1677	1268	-24,4 %	686	1,8
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		22,5 %		9,6 %
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				73,6 km

Interkommunalt samarbeid: Rødøy inngår i 25 ulike IK-samarbeid, hvorav 14 er på regionrådsnivå. Kommunen har 4 ordninger på lavere nivå.

Rødøy kommune har vært en del av Helgeland regionråd, men har i løpet av kommunereformprosessen søkt overflytting til Salten regionråd.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Henvendelse til nabokommune Lurøy, Nesna, Træna, Meløy våren '15. Ikke videreført.
- Felles administrativ utredning Nord-Helgeland (Rana, Hemnes, Nesna, Lurøy, Træna og Rødøy) fra mars 15 til desember 15. Politisk involvering fra juni '15.
- Felles formannskapsmøte Meløy april '15, ikke videreført. Nytt forsøk Meløy og Gildeskål januar '16. Ikke videreført pga Gildeskål og Rødøys retningsvalg mot Bodø som Meløy ikke ønsket.
- Møte politisk og administrativ ledelse Bodø april '15 – prosess om felles intensjonsgrunnlag politisk plattform og intensjonsavtale med syv kommuner i mai '16.
- Møte med grendeutvalg vedrørende grensejustering
- Møte med FM vedrørende grensejustering
- Kommunestyret har behandlet 7 saker vedrørende kommunereformen underveis i prosessen.

Fylkesmannens vurdering av kommunereformprosessen

- FM har vært i nær dialog med kommunen underveis i prosessen og har deltatt i flere sammenhenger sammen med kommunen i både Saltenalternativet og Nord-Helgeland alternativet.
- Det er gjennomført flere folkemøter både tidlig i prosessen, for å informere om reformen og informere om viktige forhold som må ivaretas underveis i prosessen og folkemøter etter at utredningsalternativene forelå for å informere om konsekvenser av de ulike alternativene.
- Det er gjennomført en omfattende prosess med stor grad av forankring og involvering av innbyggere, ungdom, lokalutvalg og i kommunestyret.

INTENSJONSAVTALE

- Kommunen har inngått intensjonsavtale med Bodø, Gildeskål, Røst, Saltdal og Steigen.

UTREDNINGER

- Kommunen har deltatt i utredningen «Ny kommune Nord-Helgeland» sammen med Træna, Lurøy, Nesna, Hemnes og Rana. Utredningen ble ferdigstilt 23.09.15 – (Egen regi)
- Felles intensjonsgrunnlag utarbeidet mellom kommunene Bodø, Gildeskål, Røst, Saltdal, Steigen og Rødøy.

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Folkemøter for alle kretser, høst 2014
- Møter med ungdomsråd, eldreråd og rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, høst 2014
- Opinionsundersøkelse, postalt til lokalutvalgene, mars-april 2015
- Møte med lokalutvalgene om grensejusteringer, vinter 2016

- Intensjonsgrunnlag Ytre Salten, mars 2016
 - Informasjonsmøte med ungdomsråd, uttalelse
 - Klasesett til ungdomsskoleelever, arbeidsoppgave undervisning
 - Heftet med brev om prosess og høring – fulldistribusjon post husstander

- Intensjonsavtale og politisk plattform nye Bodø kommune, mai 2016
 - Brev om prosess og høring – fulldistribusjon post husstander
 - Folkemøter for alle kretser
 - Opinionsundersøkelse per telefon (88 % av innbyggerne mot sammenslåing mellom Rødøy og Nye Bodø kommune. 6 % er for og 6 % vet ikke.)

- Temaside på nett rodoy.kommune.no/politikk/kommunereform - informasjonsside og aktivitetslogg
- Artikler på Facebookside [facebook.com/Rodoykommune](https://www.facebook.com/Rodoykommune) – løpende
- Artikler i informasjonsbladet Rødøy-løva – løpende

VEDTAK

Rødøy kommune stiller seg negativ til sammenslåing med nye Bodø kommune. Med dette vedtaket består Rødøy kommune som i dag, med dagens grenser.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

Befolkningen i Rødøys grensekretser mot Lurøy har blitt spurt om de ønsker å tilhøre en kommune i sør, og besvart dette positivt i innbyggerundersøkelsen. Lokalutvalgene har også gitt entydige uttalelser om at de ønsker å gå sørover. Dette uavhengig av om Rødøy og Lurøy blir stående som egne kommuner, eller om en eller begge inngår i nye kommuner.

- Øresvik lokalutvalg har fattet følgende vedtak 6.juni 2016:
 - Øresvik og Sørfjorden krets søker innlemming i Lurøy kommune i form av grensejustering.
- Nordnesøy lokalutvalg har fattet følgende vedtak 11.01.16:
 - Nesøya bør i sin helhet tilhøre en og samme kommune
- Felles innbyggerinitiativ fra Lokalutvalgene i Sørnesøy og Nordnesøy ble levert Fylkesmannen 30.08.2016. Initiativet ble behandlet på felles folkemøte med politisk ledelse fra Lurøy og Rødøy tilstede. Resultat av avstemming på møte var følgende (98 stemmeberettigede)
 - 61,3 % vil at øya skal tilhøre Lurøy
 - 26,1 % vil at øya skal tilhøre Rødøy
 - 12,5 % vil at øya skal være delt slik som i dag.
- Av de stemmeberettigede er 61 % fra Rødøy kommune og 39 % fra Lurøy kommune.

Kommunen har vedtatt å beholde dagens grenser.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- 356 plass i KB. utfordringer ved små fagmiljøer, spesialkompetanse og rekruttering.
- Utvikling i bosettingsmønster gjør at de små kretsene blir mindre. Mer krevende å levere tjenester som skole, barnehage og omsorgstjenester der folk bor.
- Små og sårbare fagmiljøer
- Rekrutteringsutfordringer i forhold til spesialisert kompetanse.

Myndighetsutøver

- Streng prioritering for å håndtere daglige oppgaver. Mindre tid brukes til langsiktig arbeid og planarbeid. Lite anledning til å bygge opp kompetanse innenfor spesialområder.
- Svært få klager, men økende innenfor helse- og omsorg
- Konsulterer/kjøp av tjenester ved behov av spesiell kompetanse.

Samfunnsutvikler

- Mangel på ressurser (tid, penger) og kompetanse til plan- og utviklingsarbeid. Ikke revidert samfunnsdel til kommuneplanen.
- Lite gjennomslagskraft nasjonalt pga lavt folketall og geografisk beliggenhet.
- Synkende folketall. Nedgang ca. 1,3 % årlig.

Demokratisk arena

- God valgdeltagelse ved kommunevalg. Kommunestyret er satt sammen av representanter fra to felleslister i tillegg til Frp, Sp og Kystpartiet.
- 10 lokalutvalg hvor medlemmene er direkte valgt på hvert sted i forbindelse med kommunevalget.
- Heltidsarbeidende ordfører

Økonomi

- Svært høy lånegjeld, høye netto pensjonsforpliktelser.
- Behov for effektivisering av driften, som krever strukturelle endringer for å kunne få en sunn økonomi på sikt.
- Negativ befolkningsvekst vil gi lavere rammetilskudd. Gir utfordringer for en desentralisert drift av basistjenestene.
- Potensiale for økte inntekter innenfor selvkostområdet.

Andre utfordringer:

- Størst utfordring i forhold til kapasitet innenfor helse, spesielt på rekruttering til og tilbud om store nok og kvalifiserte fagmiljø.
- Rødøy kommune vil ha store utfordringer ved å stå alene ved langsiktigsamfunnsutvikling som innebærer redusert innbyggertall og endring i alderssammensetning og mer spesialiserte tjenester.
- Interkommunale samarbeid vil være en forutsetning for å løse alle pålagte oppgaver, både med tanke på kapasitet, kompetanse, distanse og kostnadsnivå. Med nye oppgaver blir behovet for samarbeidsordninger større.
- Administrasjonen er sårbar. For å dekke mange fagområder og oppgaver må medarbeidere ha stor breddekompetanse. Tidkrevende å bygge opp- sårbart ved vakanse.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Problemer med rekruttering av helsepersonell, inkludert leger. Intern uenighet om organisering
- Barnevernets størrelse (1 stilling) gir sårbarhet ved fravær og tjenesten vil ha store utfordringer med å håndtere en akutt situasjon med flere barn som må plasseres samtidig. Med så lav bemanning vil det være vanskelig å sikre og utvikle spesialisert kompetanse, både i forhold til kartlegging og tiltak.
- FM vet lite om evnen til å levere tjenester til innbyggerne innen vann/avløp og byggesaksbehandling, men meldinger fra innbyggerne i forhold til kommunens oppfølging av sin plikt til opprydding i viktige friområder tilsier at innbyggerne ikke er helt fornøyd.
- Landbruksressurs 0,8 årsverk. Sårbart med kun en fagperson
- Kommunen har utfordringer i forhold til å innfri de lovpålagte oppgavene på beredskapsområdet som følger av lov og forskrift (fire avvik ved forrige tilsyn i 2015). Som liten kommune er den største utfordringen å sette av nok ressurser til å følge opp de lovpålagte oppgavene og til å jobbe helhetlig og systematisk.
- Begrenset juridisk kompetanse.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Innenfor barnevernsområdet kan god lokalkunnskap gjøre samarbeid med andre instanser enklere. Samtidig kan tilstrekkelig distanse mellom ansatte i barneverntjenesten og familiene være en utfordring i små kommuner. Tilstrekkelig distanse kan være en utfordring også på andre tjenesteområder i kommunen.
- Svak kompetanse og liten kapasitet innen arealplanlegging, forurensningsfag og naturmangfold gir dårlig grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging. På miljøområdet er nok behovet for kompetanse begrenset da det er liten byggeaktivitet og annen aktivitet som direkte berører de miljøutfordringene en kommune har formelt ansvar for.
- Potensiale til å vurdere nabosamarbeid om utviklingsoppgaver på landbruksområdet.

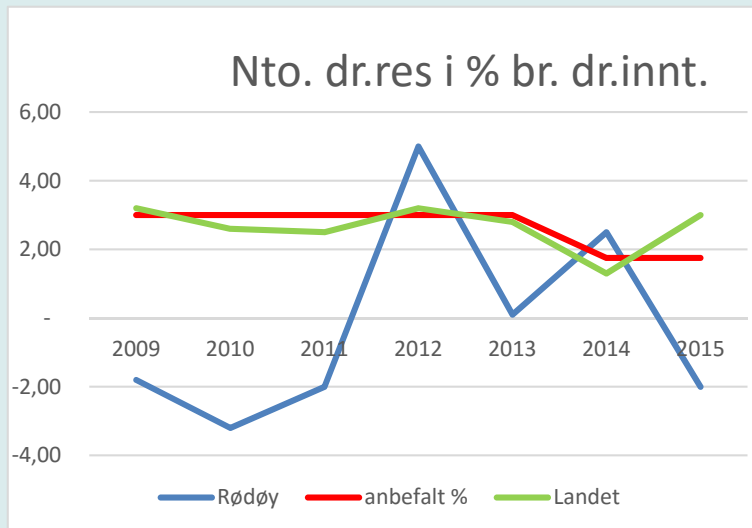
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- I en liten kommune er det vanskelig å budsjettere for uforutsette hendelser som gjør det nødvendig å iverksette kostnadskrevende barnevernstiltak. Slike hendelser vil gi store konsekvenser for kommuneøkonomien. Videre vil kommunen måtte samarbeide med andre kommuner, eller kjøpe tjenester fra private aktører, for å kunne tilby spesialiserte metoder for kartlegging eller tiltak utover det Bufetat tilbyr. Kommunen vil være avhengig av å inngå et interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i et større fagmiljø på barnevernsområdet.

Demokratisk arena

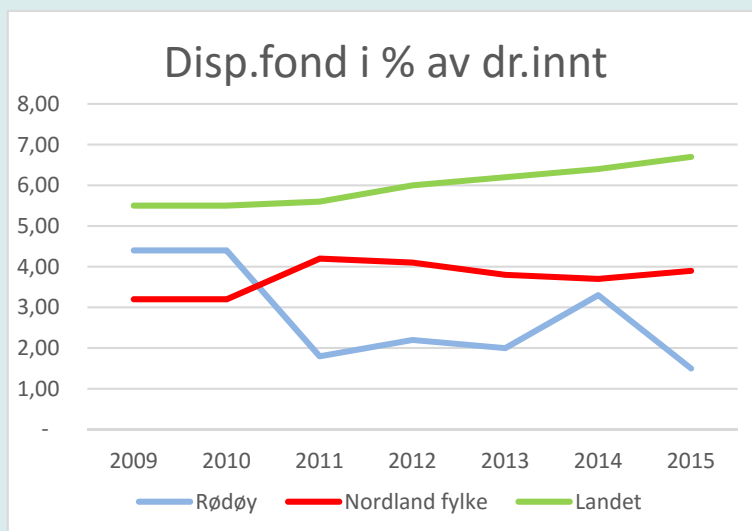
- Kunnskap til enkeltsaker på miljøområdet indikerer at utredninger som skal ligge til grunn for politikernes avgjørelser kan være bedre.

Nøkkeltall økonomi

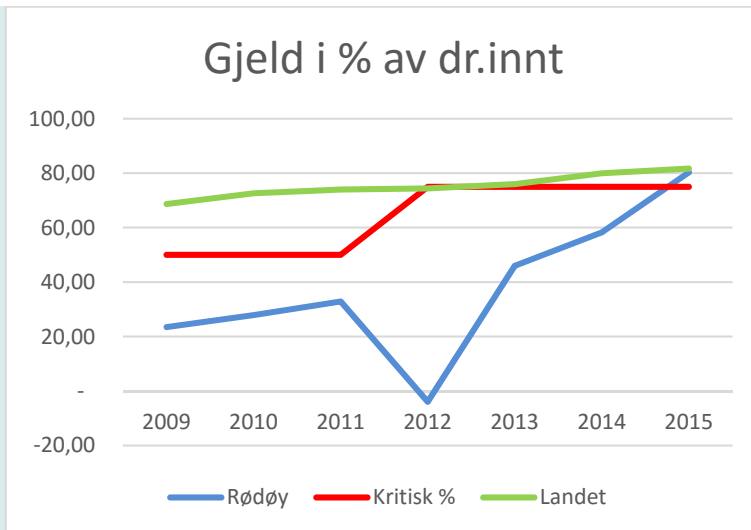
Kommentar:

Resultatene de siste årene viser at kommune har utfordringer med å tilpasse utgiftene til inntektene.

Kommentar:

Kommunen har avsetninger på disposisjonsfond, men årsresultatene gjør kommunen sårbar for uforutsette hendelser.

Kommentar:

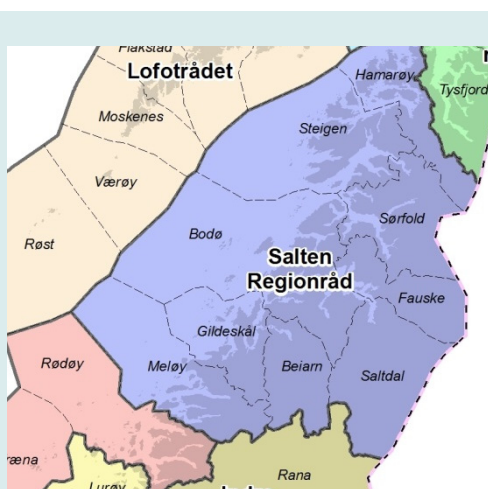
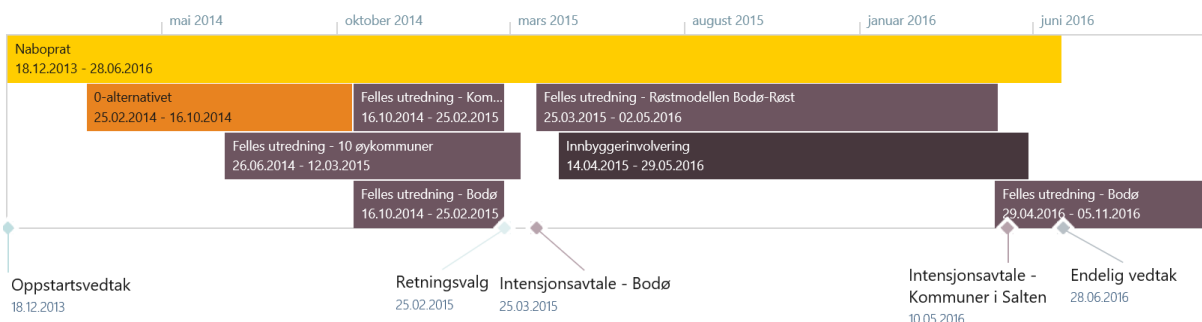
Rødøy kommune har investert kraftig de siste årene, i f.eks omsorgssenter, kommunale boliger og idrettshall, og dette har økt gjelden betydelig.

FM KOMMENTAR

Det er behov for endring av kommunestrukturen i denne delen av Nordland. Prosesser må videreføres for å finne hensiktsmessige og helhetlige løsninger for denne regionen.

Røst kommune

Røst ligger ytterst i Lofoten, ca. 100 km fra fastlandet og 25 km fra nærmeste nabo i Værøy. Røst består av en rekke øyer, men de fleste innbyggerne bor på hovedøya Røstlandet, som på det høyeste rager 11 meter over havet. Noen få andre øyer er også bebodd, og disse er knyttet til Røstlandet med veier, moloer og bruer. Fiske og produksjon av fiskeprodukter er viktigste næringsvei, hovedsakelig tørrfisk. Det produseres for om lag 380.000 kroner pr innbygger, og det meste av produksjonen eksporteres i dag til nettopp Italia.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
699	551	-21,2%	9,8	221,5
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		13,5 %	5,1 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				3,0 km

Interkommunalt samarbeid: Røst er en del av Lofotrådet og inngår totalt i 26 IK ordninger (2014), noe som er under snittet i fylket, hvorav 11 på regionrådsnivå, 9 på høyere nivå og 6 på lavere nivå. Tendens at de retter mer og mer av samarbeidet inn mot Bodø og Salten pga godt utbygde kommunikasjonsløsninger.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Des 2013: Oppstartsvedtak utredning av alternativet Lofoten, Røst hoppet senere av prosjektet.

- Juni 2014: 10 øykommuner-initiativ
- Okt 2014: Oppstart prosjekt mot Bodø
- Feb 2015: Veivalg Bodø og Røstmodellen
- I desember 2015 ble det innledet samtaler mellom kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Saltdal, Røst, Værøy og Steigen om bygging av «Nye Bodø kommune». Arbeidet var intensivt frem til 10 mai, og det ble i perioden utarbeidet faktagrunnlag, politisk plattform og underskrevet intensjonsavtale. Kun Bodø fattet positivt vedtak.
- Røst har parallelt med Ytre Salten prosessen kjørt en egen utredning sammen med Bodø som belyste løsninger ift ekstreme avstandsuremper, videreutvikling av den såkalte Røstmodellen.

Fylkesmannens vurdering av prosessen:

- Fylkesmannen har fulgt prosessene i Røst tett, og deltatt på en rekke møter med kommunen bl.a. med KMD, regionrådsmøter, arbeidsgruppemøter og folkemøter.
- Røst kommune har helt siden starten av reformen inntatt en aktiv rolle og har gjennom flere utredninger belyst utfordringer og alternative løsninger på disse.

INTENSJONSAVTALE

- Det ble underskrevet intensjonsavtale (10.05.16) mellom kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Saltdal, Steigen, Røst og Værøy (Nye Bodø kommune).

UTREDNINGER

- Ytre Salten/ Nye Bodø kommune
- Røstmodellen

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- 4 folkemøter (FM deltatt på 2)
- Rådgivende folkeavstemming 12.06.2016
 - 77,3 %: Røst består som egen kommune
 - 22 % Røst danner ny kommune med Bodø
 - 62,8 % valgdeltakelse

VEDTAK

1. Røst består som egen kommune
2. Konsekvensen av vedtaket vil være at kommunens utfordringer må løses i egen organisasjon. Dette kan skje gjennom et utvidet interkommunalt samarbeid med andre kommuner.
3. Det vises til at regjeringens ekspertutvalg og Stortinget har pekt på interkommunalt samarbeid som en aktuell løsning for kommuner med ekstreme avstander. Røst kommune tar derfor frem Røstmodellen igjen og søker samarbeid med Bodø kommune og Fylkesmannen i Nordland for å fremme den på nytt overfor KMD. Kommunestyret anbefaler at rådmann og ordfører tar de nødvendige kontakter for å komme i posisjon til nye forhandlinger om Røstmodellen.
4. Kommunestyret legger til grunn at Fylkesmannen bidrar til at Røstmodellens grunnprinsipper blir behandlet og vurdert på nytt i den videre saksgang i departement og Storting.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Ikke aktuell problemstilling.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Mangler fagmiljøer og nødvendig kompetanse for å ivareta kompliserte oppgaveområder i egen regi.

Sentral- og sektoradministrasjon fremstår som svært sårbar som følge av langvarig nedskalering og konsentrasjon av oppgaver på enkeltpersoner. Har begrenset forvaltningsfaglig kompetanse og sliter med å rekruttere visse typer fagkompetanse i tjenesteproduksjonen, spesielt helsefagarbeidere og spesialistkompetanse innen helse og omsorg. Mangler også bestillerkompetanse. Utfordringer knyttet til lav kostnadseffektivitet som følge av skala-ulempen og liten kapasitetsutnyttelse i administrasjon og tjenesteproduksjon. Vanskelig å tilby samme bredde i tjenestetilbudet og samme forvaltningsstandard som i en større kommune. Svært begrenset økonomisk handlingsrom både ift planlagte og uforutsette hendelser.

Myndighetsutøver

- Habilitetsproblematikk er en løpende utfordring i en kommune av denne størrelse.

Samfunnsutvikler

- Pga beliggenhet er ikke kommunen en del av en BAS region. Anser likevel kontakten med kunnskapsmiljøer i større kommuner som viktig ettersom kommunen har behov for en kompetansemobilisering.

Demokratisk arena

- Kommunen vurderer å ha gode forutsetninger for lokalpolitisk deltakelse. Utfordringen er knyttet til at innbyggerne inviteres til deltakelse i et lokaldemokrati som i for stor grad preges av preges av nedskjæringer, statlig detaljstyring og lokal avmakt ift tunge samfunnsmessige drivkrefter.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Avhengig av IK samarbeid for å opprettholde lovpålagte tjenester på enkelte områder. Kommunen oppfattes sårbar ift formell kompetanse og kapasitet ved uforutsette hendelser på noen fagområder. Kommunens størrelse gjør også habilitet til en utfordring, og er et stadig tilbakevendende tema. Vanskelig med å rekruttere og beholde kvalifisert personell innen helse og omsorgssektoren. Vises for øvrig til kommunens egne kommentarer under punktet tjenesteyter.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Svært liten kapasitet og mangel på formell kompetanse innen miljøområdet gir dårlig grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging. Men lite oversiktlig samfunn hvor konsekvens av dårlig kompetanse/kapasitet er mindre enn i større kommuner. Små økonomiske muskler bidrar til at kommunen ikke har ressurser til å tilstrekkelig grad legge til rette for næringsliv, bl.a. ift oppfølging av interesser og tilrettelegging av nødvendig infrastruktur (ferskvann).

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Kommunen er nylig kommet ut av ROBEM etter å ha vært oppført siden 2011. Svært sårbar og lite robust økonomi som er svært utsatt ift svingninger. Enkeltbrukere kan utgjøre så mye som 10 % av kommunens bruttoinntekter. Kommunen står også overfor tunge investeringer for eksempel ift renovering/ nybygg skole. Er tungdrevet og har spesielle utfordringer eksempelvis knyttet til avfallshåndtering.

Demokratisk arena

- Kommunen vil være avhengig av å inngå i ulike interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå. Kommunen legger også opp til å møte utfordringene som er belyst i reformperioden gjennom en storstilt satsning på IK ordninger.

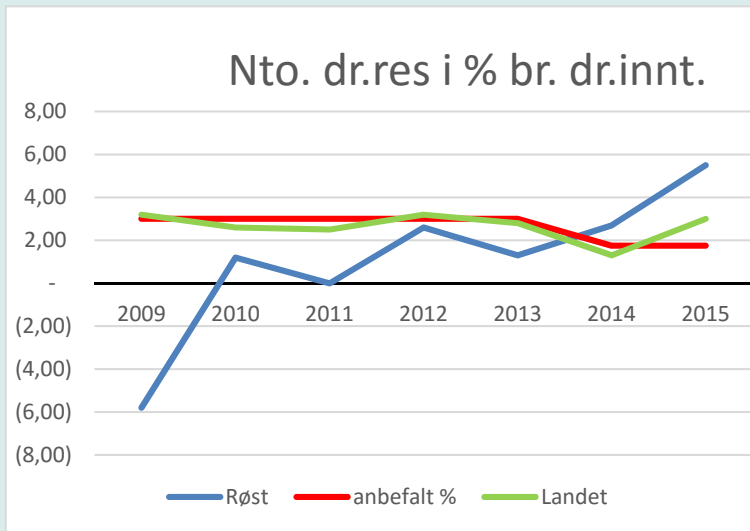
Generell kommentar

- Oppfyller ikke målene i reformen
- Er en av Nordlands mikrokommuner, som nærmer seg en grense for hvor liten det er forsvarlig at en

kommune kan være.

- Kommunen har gjennom en rekke utredninger og et omfattende analysearbeid i reformperioden synliggjort store svakheter ift reformens mål. Har også fremforhandlet løsninger på utfordringene med Bodø kommune som man i siste instans valgte å ikke benytte seg av. Vanskelig å tilrå noe annet enn sammenslåing med Bodø kommune ut fra det som er synliggjort av kommunen selv og vår kjennskap til kommunens situasjon.

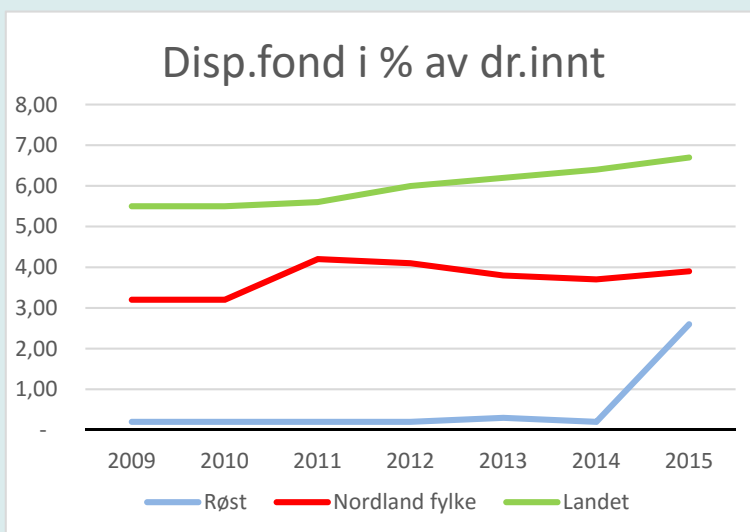
Nøkkeltall økonomi

Kommentar:

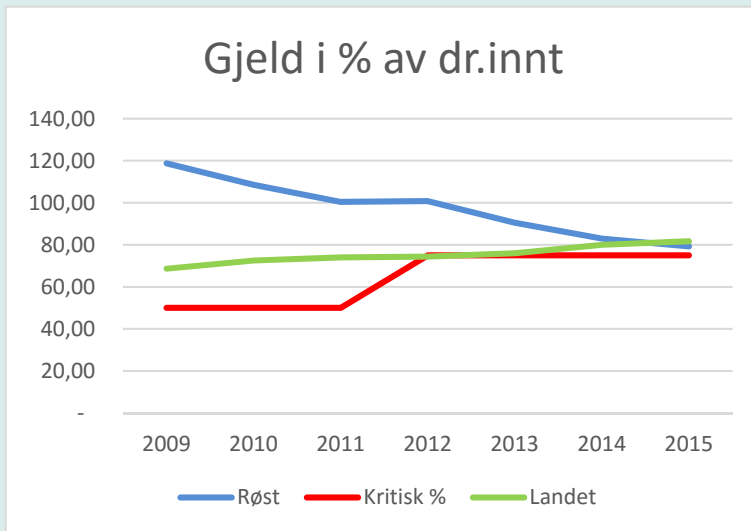
Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer.

Røst kommune har i 2015 et netto driftsresultat på 5,5 %.

Kommentar:

Røst har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 2,6 %, noe som er lavere enn både gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Anbefalt nivå er 5%.

Kommentar:

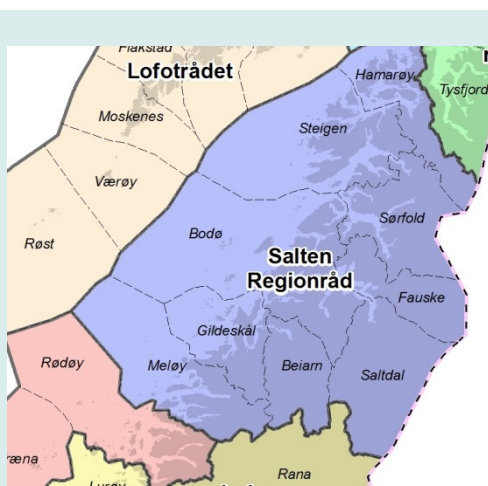
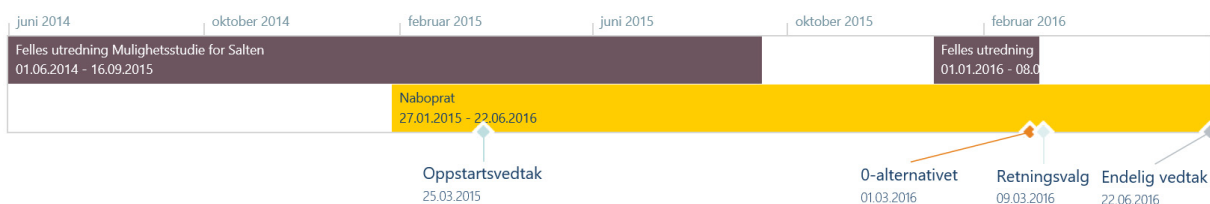
Røst har en lånegjeld pr 2015 på 79,3 % som er omtrent på landsgjennomsnittet og det som oppfattes som kritisk nivå. Det planlegges mer 50 % økning i lånegjeld 16-19.

FM KOMMENTAR

- Fylkesmannen mener det er nødvendig å planlegge for framtidige løsninger for Røst-samfunnet innenfor rammen av kommunereformens tidsløp

Saltdal kommune

Saltdal er en innlandskommune midt i Nordland og grenser mot, Rana i sør, Fauske i nord, Bodø og Beiarn i vest, og den svenske kommunen Arjeplog i øst. Kommunen er stor i areal, og har i tillegg til to nasjonalparker også Nordland nasjonalparksenter. Saltdal er i Nordlandssammenheng en stor industrikommune, med kabelfabrikken Nexan og Saltdal som de to største bedriftene. Bosettingen er spredt, men ca halvparten av innbyggerne bor i kommunesenteret Rognan.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
5082	4700	-7,2 %	2085,5	2,25
		Utpending		Innpending
Pending 2016		18,6 %	12,1 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				13,1 km

Interkommunalt samarbeid: Saltdal er en del av Salten regionråd og inngår totalt i 34 IK ordninger, noe som er godt over snittet i fylket, hvorav 13 på regionrådsnivå, 9 på høyere nivå og 12 på lavere nivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- De 9 kommunene i Salten regionråd vedtok i møte 5. juni 2014 å utarbeide et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Oppdraget ble utført av BDO og utredningen besto av 4 delrapporter og en sluttrapport som ble levert 16.09.2015.

- Det har vært aktivitet i Saltenkommunene gjennom hele utredningsperioden, og utreder har ilt perioden vært i alle kommunestyre og flere regionrådsmøter for å presentere funn og analyser.
- I desember 2015 ble det innledet samtaler med kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Røst, Værøy og Steigen om bygging av «Nye Bodø kommune». Arbeidet var intensivt frem til 10 mai, og det ble i perioden utarbeidet faktagrunnlag, politisk plattform og underskrevet intensjonsavtale. Ble kommunestyrebehandlet i etterkant, men kun Bodø fattet positivt vedtak.
- Det ble også utarbeidet et faktagrunnlag og forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal.

Fylkesmannens kommentar

- Fylkesmannen har fulgt prosessene i Salten tett, og deltatt på en rekke kommunestyremøter, regionrådsmøter, arbeidsgruppemøter og folkemøter.
- Det har vært aktivitet gjennom hele reformperioden, men begrenset politisk vilje.

INTENSJONSAVTALE

- Det ble underskrevet intensjonsavtale (10.05.16) mellom kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Saltdal, Steigen, Røst og Værøy (Nye Bodø kommune).
- Det ble utarbeidet forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal.

UTREDNINGER

- «Mulighetsstudier for Salten» - 5 delrapporter, ferdigstilt 16.09.15
- Ytre Salten/ Nye Bodø kommune
- Indre Salten kommune

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- 2 folkemøter
- Møte videregående skole og 10 klassinger
- Kommunens hjemmeside
- Rådgivende folkeavstemning – 89,5 % stemte for at Saltdal skal fortsette som egen kommune. Valgdeltakelse 49%.

VEDTAK

1. Kommunestyret tar utredninger og avtaler med 0-alternativet, Indre Salten alternativet og Bodø alternativet til orientering.
2. Med bakgrunn i resultat av folkeavstemning lytter vi til innbyggerne, og går for 0-alternativet, at Saltdal skal bestå som egen kommune.
3. Vi skal jobbe videre med å utvikle egen kommune og fortsette det gode samarbeidet med nabokommunene.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Ikke aktuell problemstilling

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Er avhengig av IK samarbeid og kjøp av tjenester på enkelte områder for å kunne opprettholde tilstrekkelig kapasitet. I perioder utfordrende å skaffe relevant kompetanse. Potensial til å effektivisere driften spesielt ift skole og omsorg, en gevinst man kan hente ut i dag forutsatt politisk vilje. Kommunen er i en særdeles dårlig økonomisk posisjon og leverer svakt ift de fleste nøkkeltall (ROBEK kommune). Foreløpig ingen tegn

til at dette snur. Kommer også dårlig ut i forslag til nytt inntektssystem (-6 mill), og vil ha store problemer med å tilpasse seg denne inntektssvikten. Den økonomiske situasjonen og det økende behovet for nedskjæringer på driftssiden, bidrar til at kommunen i dag i begrenset grad klarer å oppfylle kriteriet valgfrihet i tjenestetilbudet.

Myndighetsutøver

- Habilitetsproblematikk er en løpende utfordring i en kommune av denne størrelse selv om det ikke er store problemer med det i dag.

Samfunnsutvikler

- Kommunen har tilstrekkelig kapasitet til å løse driftsoppgaver men ikke tilstrekkelig til å kunne prioritere utviklingsoppgaver- dette oppleves som problematisk ift samfunnsutviklerrollen. Kommunen er godt utviklet ift kommunikasjon (jernbane, E6), tilhører en fungerende BAS region med gode forutsetninger for vekst og er i dag en relativt stor industrikommune med potensiale for vekst både ift tilgjengelig areal og infrastruktur.

Demokratisk arena

- Politisk deltakelse anses ikke å være et problem i kommunen og det vurderes å være et aktivt lokaldemokrati med bred kompetanse. Det løftes frem at det ikke er registrert noen lovlighetsklager på politiske vedtak. Opplever ikke selv at det omfattende behovet - det også i fremtiden vil være - for IK samarbeid er noe problem, ettersom samarbeidens aktivitet er service og tjenesterettet med gode styringssystemer fra virksomheten til politisk nivå.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Vurderes å levere tilfredsstillende på de fleste områder. Likevel avhengige av IK samarbeid for å opprettholde lovpålagte tjenester på enkelte områder. Kommunen oppfattes sårbar ift formell kompetanse og kapasitet ved uforutsette hendelser på noen fagområder. Kommunens størrelse kan også gjøre habilitet til en utfordring. Av 12 klagesaker ift plan og bygningsloven ble 75 % av vedtakene opphevet. Administrasjonen vurderes å ha god kompetanse på fagområdet, men politiske omkamper under behandling oppfattes som utfordrende ift til å holde seg innenfor lovverk.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

Kommunen løfter også selv frem utfordringer ift plankompetanse. Potensial til å vurdere ytterligere nabosamarbeid om utviklingsoppgaver. Det bemerkes at kommuneplanens samfunnsdel er fra 2003 og arealdel er fra 2009.

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

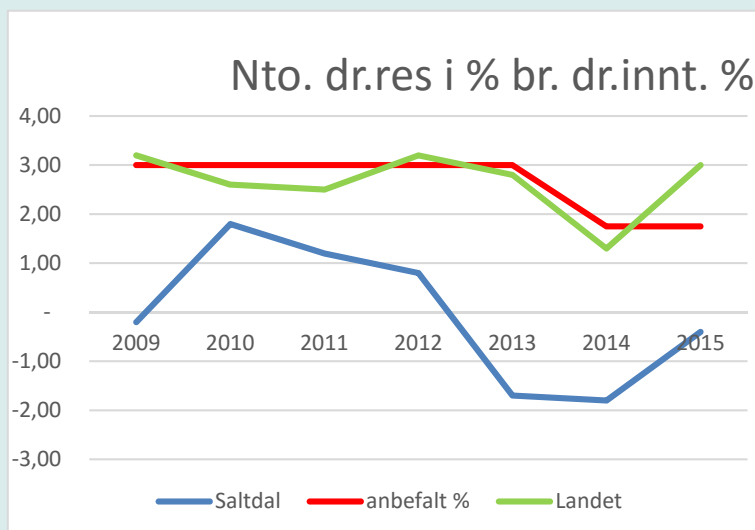
Saltdal ble i 2015 ROBEK kommune og har store utfordringer ift å drifte i balanse, dekke akkumulert underskudd samt ift likviditet. Kommunen utfordres også ved uforutsette svingninger i utgiftene, spesielt når det gjelder ressurskrevende brukere. Kommunenes akkumulerte underskudd har i løpet av få år bygget seg kraftig opp og det vil være svært vanskelig for kommunen å dekke inn akkumulert underskudd, samt ta ned driftsnivået uten å svekke tjenestetilbudet. Kommunen er selv klar på at selv nå med dagens tjenestetilbud er det vanskelig å imøtekomme innbyggerenes forventninger til innhold i tjenestene og at det ikke bare er knapphet i økonomiske ressurser, men så vel også kapasitet og egen kompetanse. Men kommunen jobber godt og tar de økonomiske utfordringene på alvor. Vi ser en klar forbedring allerede i resultatet for 2015, men det er fortsatt en lang vei å gå.

Robusthet kan bli svært viktig i årene fremover hvis kommuner skal få ansvar for nye store oppgaver med potensielt store svingninger i utgiftsnivå, som statlig del av barnevern, psykiatri og rus.

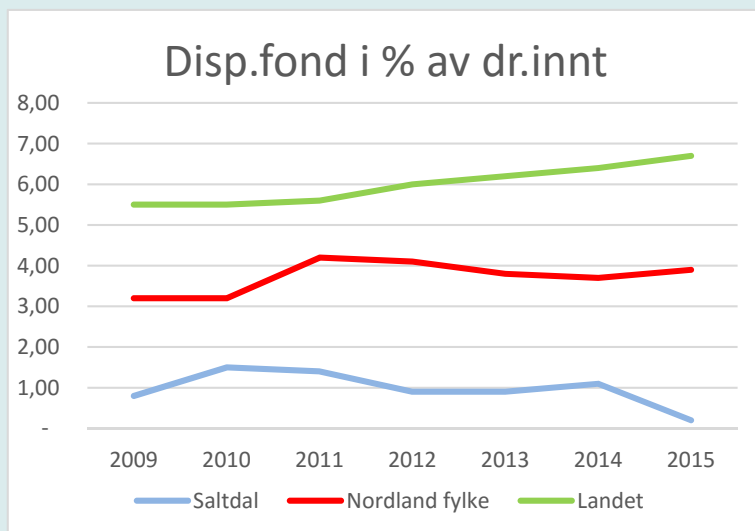
Demokratisk arena

Kommunen vil være avhengig av å inngå i ulike interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå.

Nøkkeltall økonomi

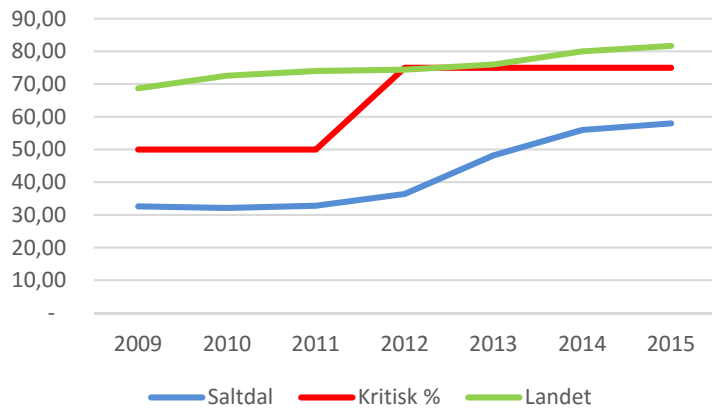

Kommentar: anbefalt nivå for netto driftsresultat ligger på 1,75%. Saltdal har i flere år hatt utfordringer med å levere et nettodriftsresultat som kan gi kommunen handlingsfrihet. Men vi ser at kommunens innsats for å tilpasse kommunens utgifter til inntektene har gitt resultater i 2015.

Kommentar: Som en konsekvens av underskudd er nå kommunens disposisjonsfond så godt som tømt.

Gjeld ifht dr.innt

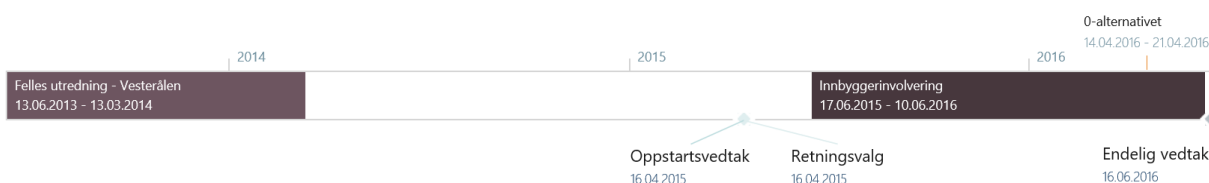
Kommentar: Kommunens gjeldsnivå er godt under landssnittet og det som vurderes som kritisk nivå.

FM KOMMENTAR

- Hadde en god prosess med kommunene som inngikk i «Nye Bodø kommune».
- Prosessen «Indre Salten kommune» oppfattes som en mer realistisk konstellasjon ettersom kommunene inngår i en BAS region og er innlandskommuner med en naturlig geografisk avgrensning.
- Den politiske viljen i denne prosessen oppfattes imidlertid å ha vært begrenset.

Sortland kommune

Sortland er en kommune og en by i Vesterålen i Nordland. Kommunen omfatter områder på øyene Langøya og Hinnøya. Mellom øyene går Sortlandssundet. Kommunen grenser i nord mot Øksnes og Andøy, i øst mot Kvæfjord, i sør mot Lødingen og Hadsel, og i vest mot Bø. Kommunesenteret Sortland er også regionsenter for Vesterålen. De viktigste næringer er handel og tjenesteyting, men også landbruk, fiske og havbruk er viktig.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
8855	10214	15,3%	697	14,6
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		19,4%	20,0%	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				539 km

Interkommunalt samarbeid: Sortland er en del av Vesterålen regionråd og inngår totalt i 32 IK ordninger, som er omentrent på snittet i Nordland, hvorav 20 på regionrådsnivå, 9 på høyere nivå og 3 på lavere nivå. I Vesterålen er det relativt liten forskjell i antall ordninger pr kommune, noe som skyldes at det meste av samarbeid foregår på regionrådsnivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak 13.06.2013
- Kommunene i Vesterålen gikk sammen i Vesterålen regionråd og bestilte utredning fra konsulentfirmaet BDO. Ferdigstilt feb. 2015
- Ble i etterkant av at utredning ble ferdigstilt tatt initiativ fra Sortland kommune til felles formannskapsmøte (27.03.2015), men dette ble ikke fulgt opp av de andre kommunene. Har ikke vært

aktivitet ift Vesterålen-alternativet etter det.

Fylkesmannens kommentar

- Har vært begrenset politisk vilje og aktivitet ift kommunereformen etter «Utredning kommunestruktur Vesterålen».

INTENSJONSAVTALE

X

UTREDNINGER

- «Utredning kommunestruktur Vesterålen», ferdigstilt feb. 2015

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Folkemøter 17. juni 2015 og 28.april 2016.
- Innbyggerundersøkelse i juni 2016 – oppsummert viser undersøkelsen at halvparten av innbyggerne er for sammenslåing, en tredjedel er mot, mens nær 1 av 5 vet ikke.

VEDTAK

1. Kommunestyret konstaterer at ingen av de kommuner som det kunne ha vært aktuelt å slå seg sammen med i Vesterålen, ønsker å slå seg sammen med Sortland. Kommunestyret tar dette til etterretning.
2. Kommunestyret vedtar at Sortland skal bestå som egen kommune og går imot sammenslåing med andre kommuner.
3. Kommunestyret er positiv til å justere kommunegrensa mellom Sortland og Kvæfjord (Indre Gullesfjord) dersom Kvæfjord kommune skulle ønske ei slik justering.
4. Ei eventuell sammenslåing av kommuner må være basert på frivillighet. Det valg den enkelte kommune tar, må respekteres. Kommunestyret forutsetter at verken fylkesmannen, regjeringa eller Stortinget vil prøve å overstyre de valg som kommunene tar i spørsmålet om kommunesammenslåing.
5. Kommunestyret er innstilt på å fortsette og styrke det regionale samarbeidet med de andre kommunene i Vesterålen og med Lødingen gjennom Vesterålen regionråd.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Har vært diskutert muligheten for å justere kommunegrensa mellom Sortland og Kvæfjord (Indre Gullesfjord). Kommunene har orientert problemstillingen i møte med Fylkesmannen i møte 12.04.2016. Saken er ikke kommet så langt at den finner en løsning i kommunereformprosessen.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Kommunen har i dag høyt nivå på sine tjenesteleveranser og driver kostnadseffektivt, noe som underbygges av høy skår på kommunebarometer samt forvaltningsrapporter.
- Eldrebølgen – sett i sammenheng med befolkningsstrukturen - samt evt nye oppgaver innen rus og psykiatri vil utfordre kommunen ift kapasitet og kompetanse
- Utfordrende at det stilles stadig større krav til pedagogisk kompetanse både i barnehage og skole. Kravet kommer samtidig som det blir stadig flere valgmuligheter for elever mht studiespesialisering i ungdomstrinnet.
- Nasjonale føringer ift planprosesser viser et økende krav til tverrfaglighet, noe som gir utfordringer ift å opprettholde kompetanse innenfor alle fagområder som kreves. Kompetansen kjøpes i stor grad i dag – et behov det er grunn til å tro vil tilta.
- En utfordring å kunne skape attraktive fagmiljø med en stor nok bredde i kompetansen innen tekniske

tjenester. Dette kunne motvirket behovet for kjøp av tjenester f.eks. ift prosjektering vei, vann og avløp, eiendomsdrift.

- Ift administrative funksjoner driver kommunen effektivt, men miljøene er små og sårbare.
- Har vært et stort behov for å bygge opp spisskompetanse innen flere fagområder de siste 20 årene – et behov man ser for seg vil øke de neste 20 årene. Krevende å holde tritt med kompetansekrav i små fagmiljø.
- Økonomiske rammevilkår gjennom nytt inntektssystem vil redusere kommunens handlingsrom, og forsterke dagens utfordringsbilde.

Myndighetsutøver

- Avsatt små eller ingen ressurser til myndighetsutøvelse på mange områder – inngår i de daglige prioriteringer. Innebærer at selv Sortland som den største kommunen i regionen er for liten til å fylle denne rollen etter intensjon.

Samfunnsutvikler

- Er en vekstkommune, noe som medfører stort press på de kommunale tjenestene. Bl.a. ift utvikling av vei, vann og avløp, behandling av private reguleringsforslag, utarbeiding av utbygningssavtaler, m.m.
- Har det overordnede planverk på plass, men mangler kapasitet til å være i forkant for å gjøre kommunen enda mer attraktiv for nyetableringer. En økning av kapasiteten på tilrettelegging for samfunnsutvikling vil måtte bli prioritert opp mot tjenesteleveranser på øvrige områder i kommunen.

Demokratisk arena

- Har relativt lav valgdeltakelse.
- IK samarbeidsorganer endrer også den lokalpolitiske påvirkningen ved at en delegerer mye av beslutningsprosessen til vertskommunen.
- Ikke gode nok beslutningsrutiner ift budsjett og budsjettforankring i de kollektive IK avtalene. Budsjettkorreksjoner hos enkeltkommuner vil ofte få store konsekvenser for de øvrige kommunenes budsjettbehandling, noe som i praksis innebærer at budsjettforslagene fra IK samarbeidsorganene i liten grad endres i budsjettbehandlingen i kommunen.
- o-alternativet vil likevel innebære et økende behov for å inngå i flere og mer omfattende IK samarbeid i fremtiden for å kunne tilby tilstrekkelig fagmiljø innen de fleste tjenesteområder. Dette innebærer mindre styring fra enkeltkommuner.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Generelt tilfredsstillende kapasitet og kompetanse. Kommunen har selv gjort et grundig arbeid med å redegjøre for utfordringsbilde, og FM deler bekymringene som fremkommer der.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Relativt stor og kompetent administrasjon innen arealplanlegging, forurensningsfag og naturmangfold gir godt grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging. Kommunen er en vekstkommune, og peker selv på utfordringer når det gjelder kapasitet for tilrettelegging av infrastruktur for nyetablering.

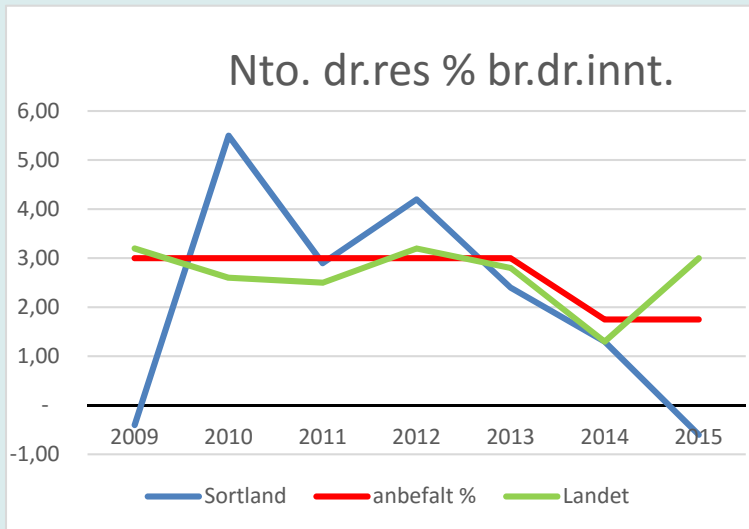
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Kommunen har en relativt stabil økonomi, men vi ser at resultatene bærer preg av bruk av premieavvik og ekstraordinære inntekter. I realitetene driftes kommunen med høyere kostnader enn faktiske inntekter.

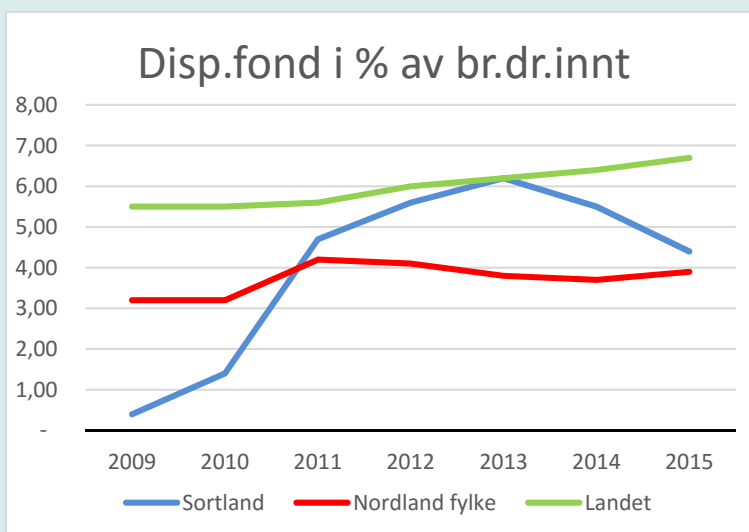
Demokratisk arena

- Kommunen har mange IK samarbeidsordninger og redegjør selv for den demokratiske utfordringen dette medfører.
- Har godt og oppdatert planverk som gir politisk retning for arbeidet på tjenestenivå. Gode utredninger danner godt grunnlag for politiske valg.

Nøkkeltall økonomi

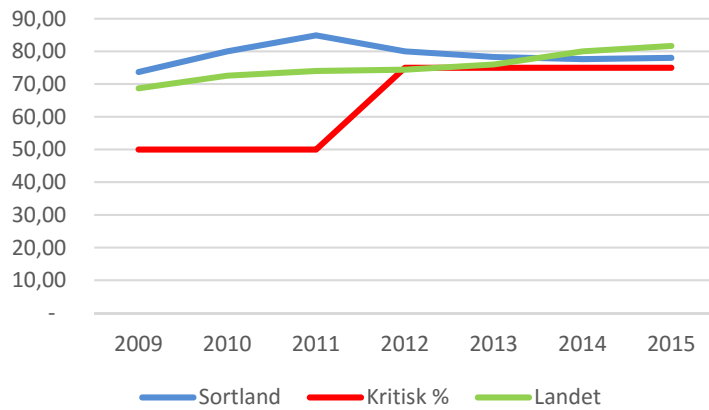

Kommentar: Kommunen drifter for dyrt i forhold til inntektsgrunnlaget og man er avhengig av disposisjonsfond å balansere resultatene.

Kommentar: Kommunen har fra 2013-2015 brukt opp 40 % av midlene de hadde på disposisjonsfond.

Gjeld i % av br.dr.innt

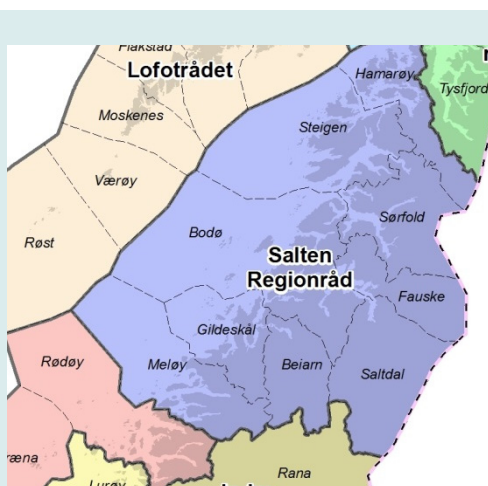
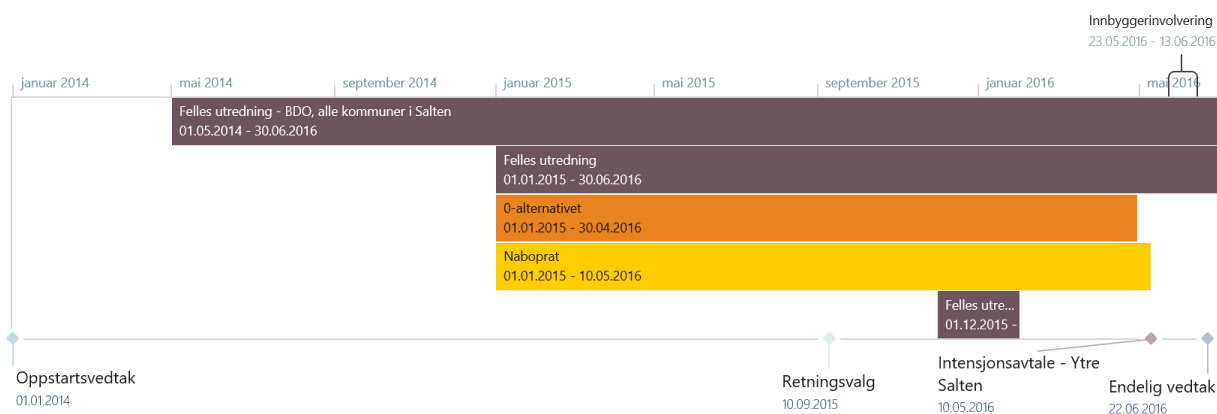
Kommentar: Kommunen har en høy lånegjeld og er svært sårbar for renteøkning.

FM KOMMENTAR

- Kommunen er av en slik størrelse at behovet for sammenslåing ikke er pressende for Sortland, men kommunen har som regionsenter en nøkkelrolle ift de andre kommunene i Vesterålen.
- Vesterålen er en naturlig geografisk avgrenset region med lang samarbeidshistorie. Alternativene ift samarbeid/ felles løsninger gir seg i stor grad selv, men kommunene har likevel ikke greid å enes om en felles prosess gjennom reformperioden.

Steigen kommune

Steigen kommune er en mindre kystkommune helt nord i Salten. Den grenser mot Hamarøy i nord, Sørfold i øst og har sjøgrense mot Bodø i sør. Bosettingen i Steigen er spredt med mindre tettsteder rundt i kommunen, og med kommunesenteret i Leinesfjord. Hovednæringene er landbruk, havbruk og fiske.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
3136	2543	-18,9%	964	2,6
		Utpendling		Innpendling
Pending 2016		18,7 %	7,3 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				64,5 km

Interkommunalt samarbeid: Steigen er en del av Salten regionråd og inngår totalt i 31 IK ordninger, noe som er på snittet i fylket, hvorav 11 på regionrådsnivå, 9 på høyere nivå og 11 på lavere nivå. En rekke av ordningene er mellom nord Salten kommunene eller innenfor det såkalte STH samarbeidet (Steigen, Tysfjord, Hamarøy).

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- De 9 kommunene i Salten regionråd vedtok i møte 5. juni 2014 å utarbeide et faktagrunnlag for videre prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Oppdraget ble utført av BDO og utredningen besto av 4 delrapporter og en sluttrapport som ble levert 16.09.2015.
- Det var aktivitet i Saltenkommunene gjennom hele utredningsperioden, og utreder har ilar perioden vært i alle kommunestyre og flere regionrådsmøter for å presentere funn og analyser.
- STH rådet (Steigen, Tysfjord, Hamarøy) ga i møte 30.04.2015 rådmennene i oppdrag å koordinere og gjennomføre en utredning av en felles Nord Salten kommune. Utredningen ble levert juni 2015, og prosessen ble lagt død på bakgrunn av den – ikke et bærekraftig alternativ.
- I desember 2015 ble det innledet samtaler mellom kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Saltdal, Røst, Værøy og Steigen om bygging av «Nye Bodø kommune». Arbeidet var intensivt frem til 10. mai, og det ble i perioden utarbeidet faktagrunnlag, politisk plattform og underskrevet intensjonsavtale. Kun Bodø fattet positivt vedtak.
- Det ble gjennomført nabosamtaler og utarbeidet intensjonsgrunnlag samt forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal. Steigen deltok på ett av møtene, men valgte å orientere seg mot Bodø.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har fulgt prosessene i Salten tett, og deltatt på en rekke kommunestyremøter, regionrådsmøter, arbeidsgruppemøter og folkemøter.
- Det har vært stor aktivitet i kommunen gjennom hele reformperioden.

INTENSJONSAVTALE

- Det ble underskrevet intensjonsavtale (10.05.16) mellom kommunene Bodø, Gildeskål, Rødøy, Saltdal, Steigen, Røst og Værøy (Nye Bodø kommune).

UTREDNINGER

- «Mulighetsstudier for Salten» - 5 delrapporter, ferdigstilt 16.09.15
- Ytre Salten/ Nye Bodø kommune
- STH alternativet

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Folkemøter
- Den 13. juni 2016 ble det avholdt rådgivende folkeavstemning i Steigen kommune. Spørsmålet var følgende: Skal Steigen kommune slå seg sammen med en eller flere kommuner med Bodø som sentrum? Dette spørsmål besvarte 63,9% med NEI, 34,6% med JA, 1,5% stemte blank. Valgdeltakelsen var 59,3%

VEDTAK

1. Steigen kommunestyre vedtar å ikke tilslutte seg intensjonsavtalen av 10. mai 2016 om sammenslåing med en eller flere kommuner med Bodø som sentrum.
2. Kommunestyret legger stor vekt på at 64% av de som deltok i folkeavstemningen i Steigen den 13. juni 2016 sa NEI til sammenslåing. Videre ber kommunestyret Fylkesmann, Storting og Regjering om å respektere befolkningens ønsker i det videre arbeidet med kommunereformen.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Ikke aktuell problemstilling.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Nr	Kriterie	Steigen kommune alene	
1	Tilstrekkelig kapasitet	NEI	Allerede i dag sliter kommunen med tilstrekkelig kapasitet til å gjennomføre tjenesteproduksjonen, flere betydelige økonomiske nedskjæringer tvinger seg fram. Det vil ikke være mulig å ta imot nye oppgaver i framtiden. Det vil være behov for mange interkommunale samarbeider.
2	Relevant kompetanse	NEI	Små fagmiljøer, gjør det vanskelig å oppnå tilstrekkelig faglig kompetanse i forhold til kompleksiteten i framtidige krav til kommunal tjenesteproduksjon. Vanskelig rekruttering av kompetanse.
3	Tilstrekkelig distanse	NEI	Et lite samfunn der "alle kjenner alle" kombinert med små fagenheter der saksbehandlingen ofte gjøres av en bestemt person fører til stadig tilbakevendende habilitets og distanse diskusjoner.
4	Effektiv tjenesteproduksjon	NEI	Mange små enheter og lovpålagte oppgaver gjør det vanskelig å oppnå stordriftsfordeler. Meget begrensede ressurser til utvikling.
5	Økonomisk soliditet	NEI	Kommunen har i dag store akkumulerte underskudd og høy gjeld. Forslaget til nytt inntektssystem forventes ikke å skape noen forbedring i kommunens inntektssituasjon hvis Steigen velger å fortsette som en selvstendig kommune.
6	Valgfrihet	NEI	Vi mener ikke kommunen vil være i stand til å øke omfanget av tjenesteproduksjonen slik borgerne vil oppnå en større grad av valgmuligheter av tjenester
7	Funksjonelle samfunnstutviklingsområder	NEI	Steigen alene er for smått til å kunne påregne seg å være en betydningsfull bo- og arbeidsmarkedsregion.
8	Høy politisk deltakelse	JA	Steigen har i dag et av de største antall partier representert i kommunestyret og bra lokalpolitisk deltakelse og engasjement.
9	Lokal politisk styring	DELVIS	Steigen kommune deltar i dag i 35 interkommunale samarbeider, en må forvente at antallet vil øke i framtiden, det vil altså være nødvendig å ha en stadig større del av tjenesteproduksjonen utenfor lokalpolitisk styring.
10	Lokal identitet	JA	Sterk identitetsfølelse på Steigen

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Vurderes å levere tilfredsstillende på de fleste områder. Likevel avhengige av IK samarbeid for å opprettholde lovpålagte tjenester på enkelte områder. Tjenestenes størrelser gjør dem sårbare ved fravær eller vakanser og det vil være vanskelig å sikre og utvikle spesialisert kompetanse, i tillegg til at det i små kommuner kan være vanskelig å finne kuttområder ift det store omstillingsbehovet kommunen står ovenfor.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

Potensial til å vurdere ytterligere nabosamarbeid om utviklingsoppgaver.

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

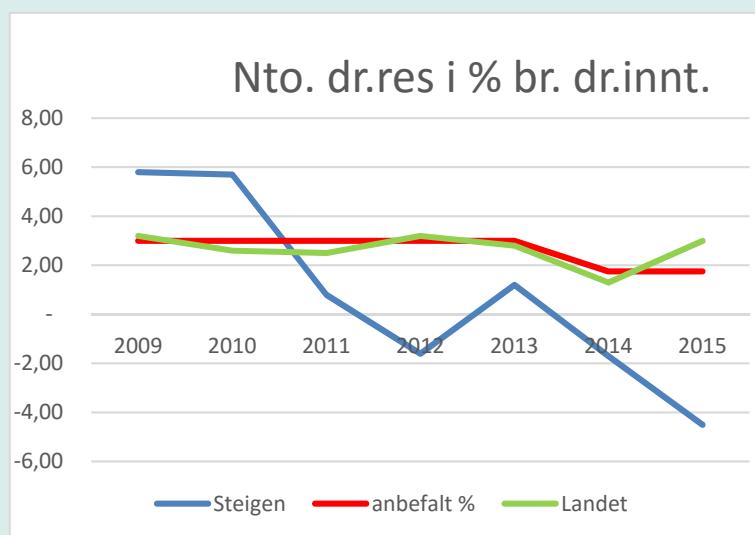
I vurderingen av denne kommunen er økonomien det springende punkt og området hvor det er betydelige utfordringer både ift ordinær drift og ift robusthet til å kunne håndtere uforutsette hendelser/ svingninger. Økonomien har i mange år vært hardt presset og kommunen har de to siste årene hatt en ubalanse i driften på

ca. 10 mill, noe som har resultert i et akkumulert underskudd (pr 01.01.2016) på ca. 20 mill. I tillegg til inndekning av underskudd må driftsbudsjettet redusere i henhold til balansekrav. Selv om man fra FMs side utfra dagens situasjon ikke har grunnlag for å peke på svakheter i tjenestetilbudet i kommunen, er det vanskelig å se for seg at omstillingsarbeidet kommunen må gjennom i de nærmeste årene, ikke skal føre til omfattende kutt i tjenestetilbudet. Situasjonen kan dermed være en helt annen når driften er balansert og kommunen igjen driver innenfor kommunelovens bestemmelser.

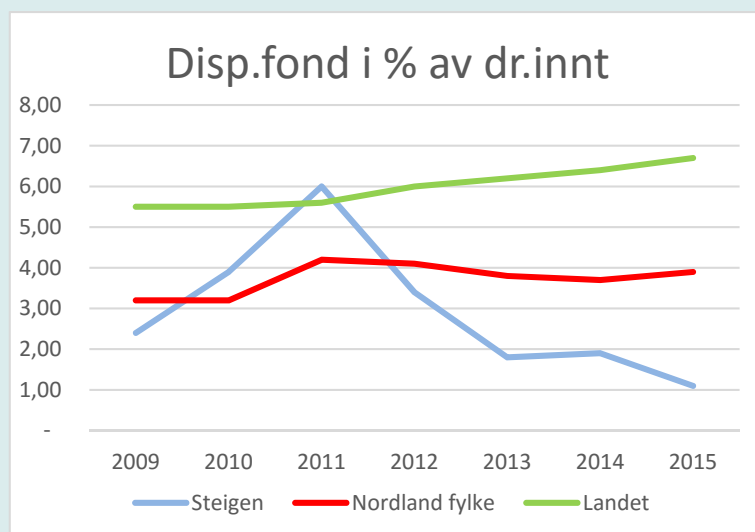
Demokratisk arena

Kommunen vil være avhengig av å inngå i ulike interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå. Kommunen kommenterer selv at det «med de forventede økonomiske rammevilkår og krav til den framtidige kommune må en forvente at dersom Steigen velger å fortsette som egenstendig kommune vil der være behov for å øke antallet av disse samarbeider betydelig hvilket vil føre til en ytterligere svekkelse av den lokalpolitiske styring.»

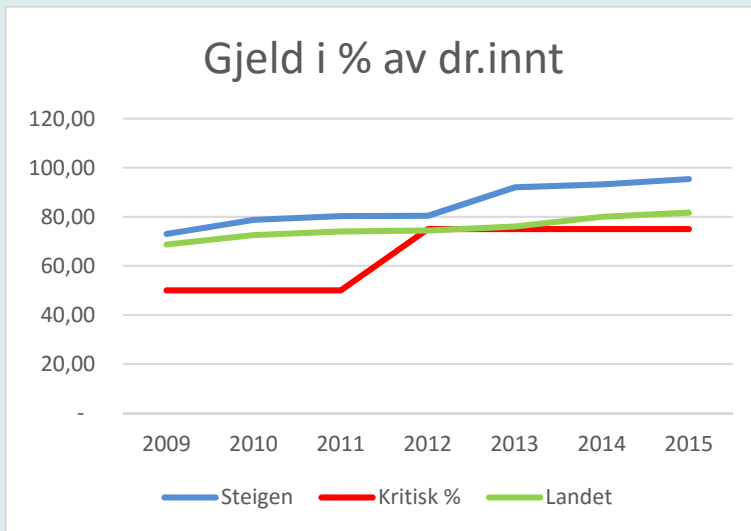
Nøkkeltall økonomi

Kommentar: Steigen har over flere år hatt et driftsnivå som har ligget godt over hva man har i faktiske inntekter og kommunen ligger godt under anbefalt nivå. Kommunen sliter med å fatte bærekraftige vedtak som på sikt kan gi kommunen økonomisk handlingsrom.

Kommentar: Som en konsekvens av kommunens ROBEK-status er så godt som alle reserver tømt.

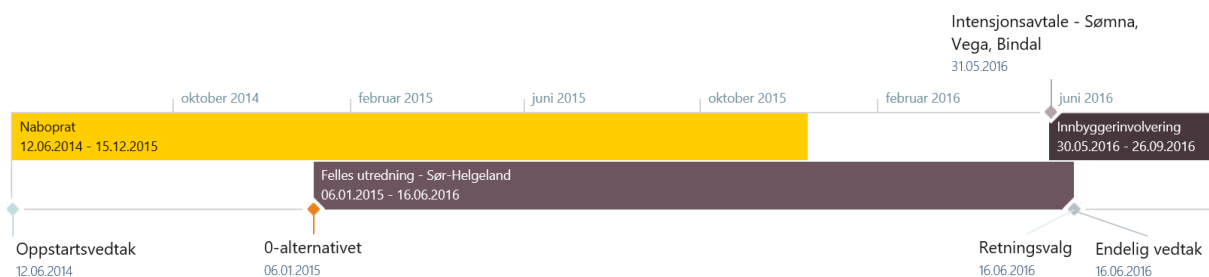
Kommentar: Kommunen ligger godt over landet og det som anses som et forsvarlig nivå på gjeld. Kommunen er svært sårbar for renteøkning.

FM KOMMENTAR

- Steigen har vært aktiv gjennom hele reformperioden og har, spesielt fra administrativt hold, løftet frem de store utfordringene kommunen har og behovet for å se på kommunestruktur.
- Selv om en sammenslåing med Bodø vil by på utfordringer ift geografi og kommunikasjon, har kommunene gjennom utredningen og prosessen i «Nye Bodø kommune» synliggjort en rekke muligheter i en sammenslåing.
- Nei-vedtaket ble gjort med knapt flertall.
- Det understrekes at selv om tilbakemeldingene fra fagavdelingene hos FM ift dagens situasjon i kommunen gir et tilfredsstillende bilde av tjenestetilbudet, står de ovenfor omfattende kutt de nærmeste årene for å kunne drive i balanse.

Sømna kommune

Sømna kommune er en av fem kommuner på Sør – Helgeland og ligger helt sør på Helgelands-kysten. Kommunesenteret Vik ligger midt i kommunen. Største næringer i antall bedrifter er 1) jordbruk, skogbruk, fiske og fangst, 2) offentlig tjenesteyting og 3) varehandel. Flest sysselsatte finner en innenfor sektoren offentlig tjenesteyting.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
2146	2031	-5,36%	191,75	10,6
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		28,7 %	20,1 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				21,9 km

Interkommunalt samarbeid: Sømna inngår i 31 interkommunale ordninger, hvorav 11 på regionrådsnivå (Sør Helgeland), 11 på høyere nivå og 9 på lavere (bilateralt o.l.).

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Kommunen fattet oppstartsvedtak i møte 25.06.14
- Det ble gjennomført felles utredning med kommunene i Sør Helgeland regionråd (Telemarksforskning) i perioden 29.01.2015 til 26.10.15.
- Felles kommunestyremøte i etterkant av at rapporten var ferdig (08.12.15), hvor det vedtatt å gå videre

med et arbeid med målsetting om å utvikle en ny kommunemodell. Arbeidet ligger utenfor reformens rammer.

- Etter at delrapport fra konsulent var fremlagt og innledende samtaler gjennomført, ble også denne prosessen lagt død.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har deltatt på flere arbeidsmøter, både regionråd, kommunestyre og formannskap.
- Politisk har det vært begrenset vilje i prosessen fra starten av.

INTENSJONSAVTALE

X

UTREDNINGER

- Det ble gjennomført felles utredning med kommunene i Sør Helgeland regionråd (Telemarksforskning) i perioden 29.01.2015 til 26.10.15. Utredningen tok for seg hvilke alternativer som kunne være aktuelle og konsekvenser ved disse.
- Det ble i etterkant av felles kommunestyremøte 08.12.2015 utredet en «kommuneblokk» - løsning (NIVI Analyse), som innebærer et mer forpliktende interkommunalt samarbeid om utvikling av tjenester på tvers av regionen.

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Ble gjennomført en opinionsundersøkelse ifm den regionale utredningen (Telemarksforskning) sommeren 2015.
- Folkemøte 30.05.2016.
- Vedtatt folkeavstemming 26.09.2016

VEDTAK

«Kommunestyret i Sømna har sagt nei til sammenslåing med andre kommuner, jf. vedlegg nr 10 i innsendt materiale»

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Ikke aktuelt

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

- **Kommunen har ikke levert ett 0-alternativ knyttet opp mot mål, roller eller kriterier for fremtidig kommunestruktur utover felles rapport. Felles rapport er i hovedsak en samlet vurdering av ulike sammenslåingsalternativer.**

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Kommunen leverer pr i dag tilfredsstillende på de fleste områder, men størrelsen gjør dem avhengig av enkeltpersoner og medvirker til små fagmiljøer. Tjenestenes størrelser gjør dem sårbare ved fravær eller vakanser og det vil være vanskelig å sikre og utvikle spesialisert kompetanse. Dette kan begrense bredden i tiltak som tilbys i enkelte tjenester som for eksempel barnevern. Løser i dag dette gjennom interkommunalt samarbeid.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

Har god kompetanse innen arealplanlegging etter PB loven. Potensiale til å vurdere nabosamarbeid om

utviklingsoppgaver. Små kommuner gir god lokalkunnskap, men fører på enkelte tjenesteområder til utfordringer ift tilstrekkelig distanse mellom ansatt og bruker.

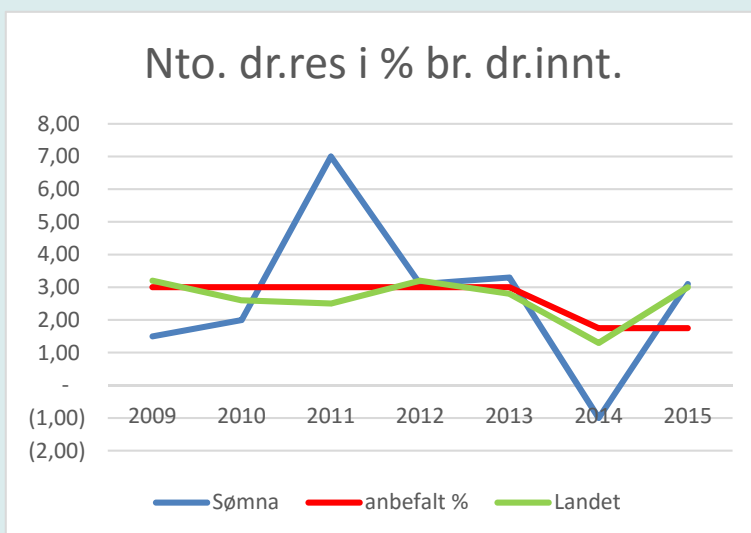
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Kommunen har i en årrekke vist god økonomistyring, og levert netto driftsresultat på anbefalt nivå. Vurderes likevel som sårbar ift uforutsette hendelser som gjør det nødvendig å iverksette kostnadskrevende tiltak som f.eks. ressurskrevende brukere, eller skader ifm storm/ uvær.

Demokratisk arena

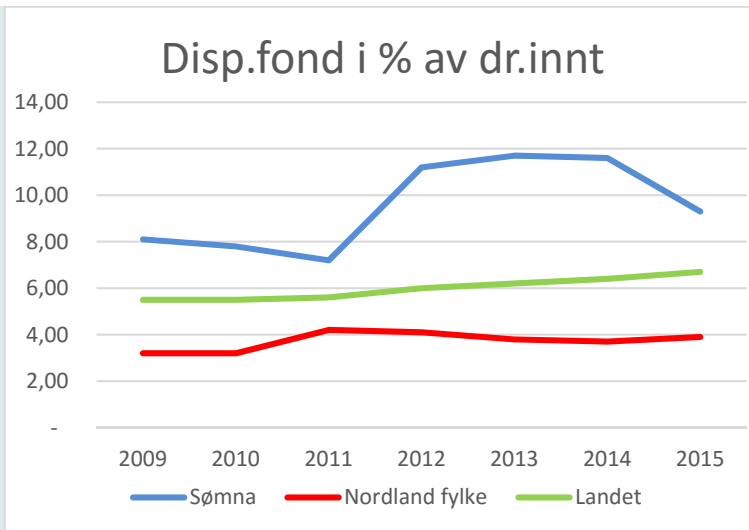
Kommunen vil være avhengig av å inngå i ulike interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse.

Nøkkeltall økonomi

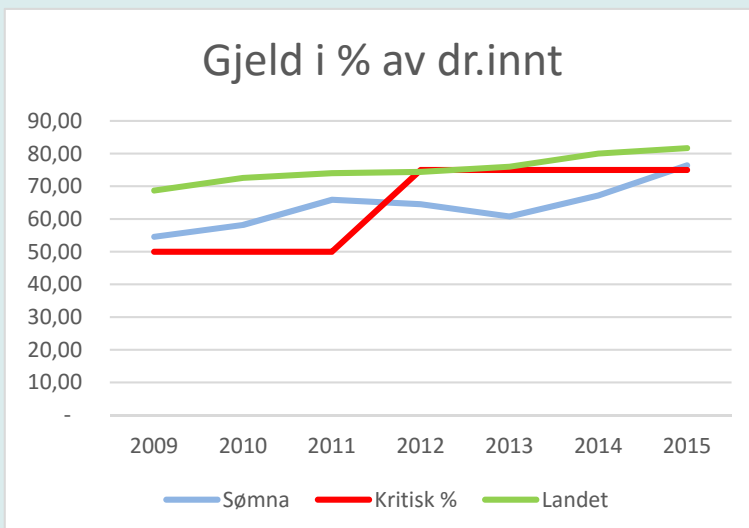
Kommentar:

Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Negativt nto. driftsresultat for Sømna i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer. Sømna kommune har i 2015 et netto driftsresultat på 3,1 %.

Kommentar:

Sømna har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 9,3 %, noe som er høyere enn både gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Anbefalt nivå er 5%.

Kommentar:

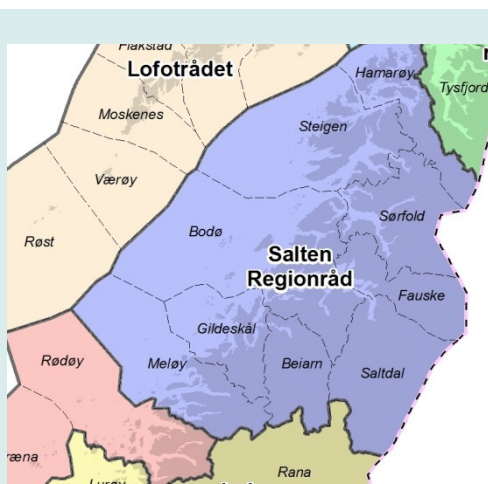
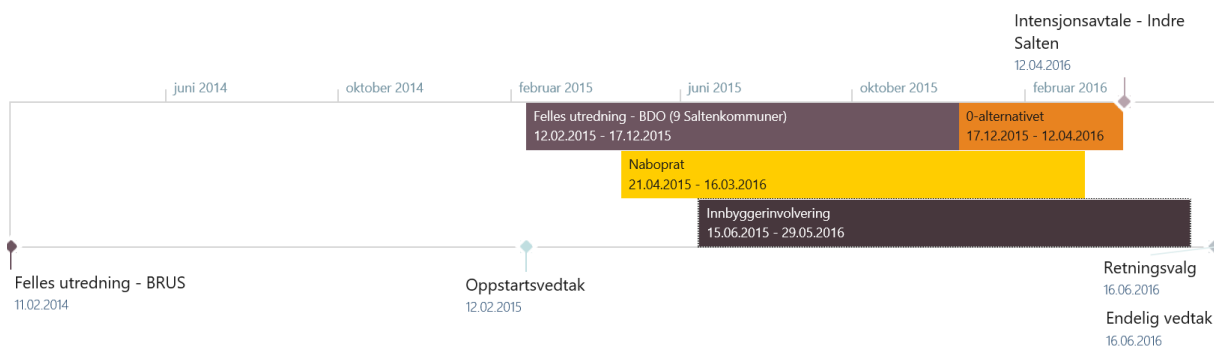
Sømna har en lånegjeld pr 2015 på 76,4 % som er om lag på det som kan oppfattes som kritisk nivå.

FM KOMMENTAR

- Fylkesmannen anbefaler at kommunene på Sør- Helgeland arbeider videre med reformprosessen med mål om å danne en ny kommune.

Sørfold kommune

Sørfold kommune ligger i indre Salten grenser mot Fauske, Bodø, Steigen, Hamarøy og har riksgrense i øst. Fra kommunesenteret Straumen er 15 min kjøretur til Fauske sentrum. Kraftutbygging og industri har fått stor betydning for næringsgrunnlag og arbeidsplasser i kommunen, samtidig som oppdrettsnæring er en betydelig næringsaktør. Kommunen er også hjemkommune for Rago nasjonalpark samt deler av Sjunkehatten nasjonalpark.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
2573	1963	-23,7 %	1472,7	1,3
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		41,2 %	38,7 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				25,4 km

Interkommunalt samarbeid: Sørfold er en del av Salten regionråd og inngår totalt i 36 IK ordninger, noe som er godt over snittet i fylket, hvorav 13 på regionrådsnivå, 9 på høyere nivå og 14 på lavere nivå. En rekke av ordningene er mellom nord Salten kommunene eller bilateralt med Fauske.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- De 9 kommunene i Salten regionråd vedtok i møte 5. juni 2014 å utarbeide et faktagrunnlag for videre

prosess; «Mulighetsstudier for Salten». Oppdraget ble utført av BDO og utredningen besto av 4 delrapporter og en sluttrapport som ble levert 16.09.2015.

- Det var aktivitet i Saltenkommunene gjennom hele utredningsperioden, og utreder har ilt perioden vært i alle kommunestyre og flere regionrådsmøter for å presentere funn og analyser.
- Det ble gjennomført nabosamtaler og utarbeidet intensjonsgrunnlag samt forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har fulgt prosessene i Salten tett, og deltatt på en rekke kommunestyremøter, regionrådsmøter, arbeidsgruppemøter og folkemøter.
- Det har vært aktivitet gjennom hele reformperioden, men det oppfattes å ha vært begrenset vilje politisk.

INTENSJONSAVTALE

- Det er utarbeidet forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal.

UTREDNINGER

- «Mulighetsstudier for Salten» - 5 delrapporter, ferdigstilt 16.09.15
- Indre Salten kommune

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Folkemøter den 15.06.2015, 02 og 03.05.2016.
- Åpent ungdomsmøte den 06.05.2015.
- Fortløpende oppdatering av kommunereformen på hjemmeside.
- Vært behandlet i ungdomsrådet.
- Folkeavstemning 29.05.2016 hvor 97,6% stemte for å fortsette som egen kommune. Valgdeltakelse 63%.

VEDTAK

«Sørfold kommune vedtar å bestå som egen kommune.

Sørfold kommune vil aktivt arbeide for å:

- Videreutvikle egen kommune
- Godt samarbeid med naboer.

Innstilling fra kommunestyret enstemmig vedtatt.»

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Ikke aktuell problemstilling.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

Opplever i perioder at kapasiteten er strukket og at «ting tar tid». Er avhengig av IK samarbeid og kjøp av tjenester på enkelte områder for å kunne opprettholde tilstrekkelig kapasitet ved alenegang. I perioder utfordrende å skaffe relevant kompetanse. Potensial til å effektivisere driften spesielt ift skole og omsorg, en gevinst man kan hente ut i dag forutsatt politisk vilje. Økonomisk er kommunen er i en unik posisjon som følge av store kraftinntekter, og har på bakgrunn av dette en politisk besluttet desentralisert struktur. Driftsbudsjettet er presset, men det er ved behov et stort potensiale for strukturendringer som vil frigjøre driftsmidler.

Myndighetsutøver

Habilitetsproblematikk er en løpende utfordring i en kommune av denne størrelse selv om det ikke er store problemer med det i dag.

Samfunnsutvikler

Kommunen har tilstrekkelig kapasitet til å løse driftsoppgaver men ikke tilstrekkelig til å kunne prioritere utviklingsoppgaver- dette oppleves som problematisk ift samfunnsutviklerrollen. Kommunen er godt utviklet ift kommunikasjon (utvikling av E6, jernbane Fauske, industrikai), tilhører en fungerende BAS region med gode forutsetninger for vekst, og er i dag en relativt stor industri- og kraftkommune med potensiale for nye næringsetableringer både ift tilgjengelig areal og infrastruktur.

Demokratisk arena

Politisk deltakelse anses ikke å være et problem i kommunen og det vurderes å være et aktivt lokaldemokrati med bred kompetanse. Det løftes frem at det ikke er registrert noen lovlighetsklager på politiske vedtak. Opplever ikke selv at det omfattende behovet - det også i fremtiden vil være - for IK samarbeid er noe problem, ettersom samarbeidens aktivitet er service og tjenesterettet med gode styringssystemer fra virksomheten til politisk nivå.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Vurderes å levere tilfredsstillende på de fleste områder. Likevel avhengige av IK samarbeid for å opprettholde lovpålagte tjenester på enkelte områder. Kommunen oppfattes sårbar ift formell kompetanse og kapasitet ved uforutsette hendelser på noen fagområder. Kommunens størrelse kan også gjøre habilitet til en utfordring. Av 3 klagesaker ift plan og bygningsloven ble 2 av vedtakene opphevet. Begrenset kompetanse på saksområdet, og svak på oppfølging og fremdrift i forholdsvis enkle saker.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

Kommunen løfter også selv frem utfordringer ift plankompetanse. Potensial til å vurdere ytterligere nabosamarbeid om utviklingsoppgaver. Det bemerkes at kommuneplanens samfunnsdel er fra 2000 og arealdel er fra 2010.

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Selv om tjenestenivå og struktur utfordrer kommunen ift å drive i balanse, har den betydelige skatte- og kraftinntekter. Kommunen har også ved behov, som de selv påpeker, et relativt stort effektiviseringspotensial.

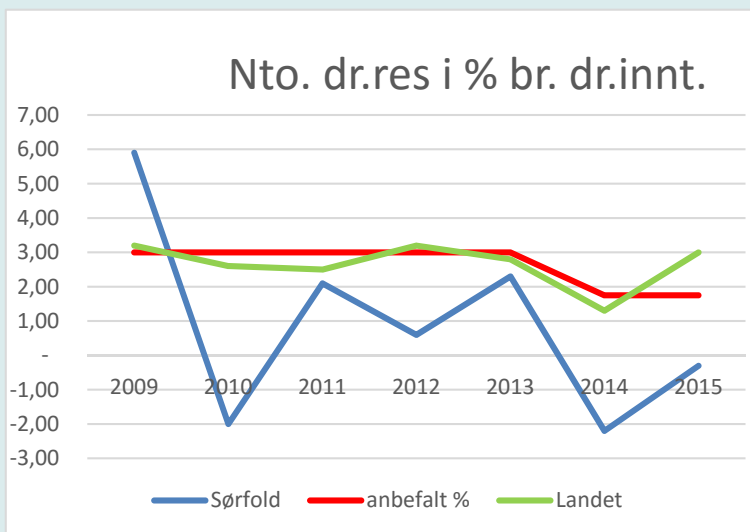
Demokratisk arena

Kommunen vil være avhengig av å inngå i ulike interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå.

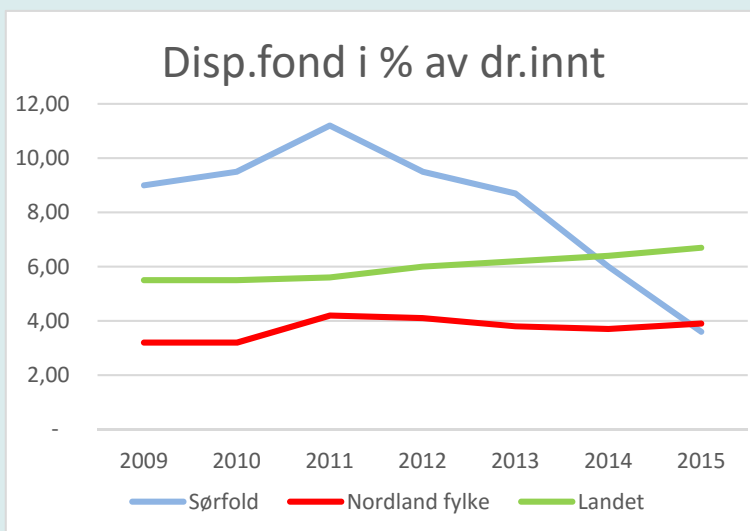
Generell kommentar

Proessen «Indre Salten kommune» oppfattes som en realistisk konstellasjon ettersom kommunene inngår i en BAS region og er innlandskommuner med en naturlig geografisk avgrensning. Kommunene har en sammensatt næringsstruktur, store kraftinntekter og en godt utbygd infrastruktur ift industri. Den politiske viljen i denne prosessen oppfattes imidlertid å ha vært begrenset.

Nøkkeltall økonomi

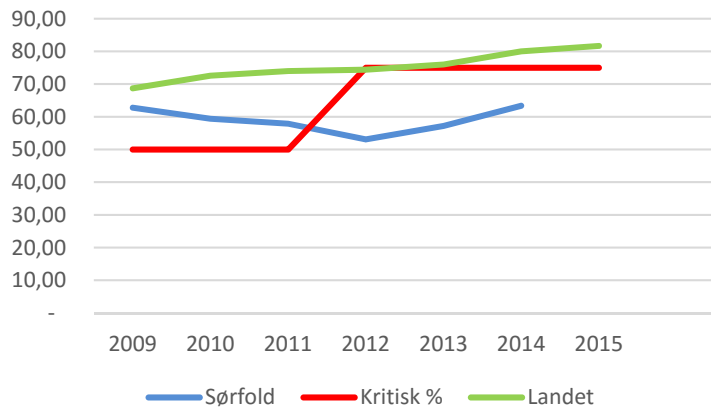

Kommentar: Et forbedret resultat i 2015, sett i forhold til 2014, skyldes i all hovedsak ekstraordinære inntekter i forbindelse med re-taksering av eiendomsskatten.

Kommentar: Kommunenes utfordringer med å tilpasse utgiftene til inntektene gjør at stadig mer av disposisjonsfondet spises opp.

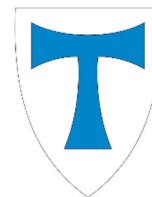
Gjeld i % av dr.innt

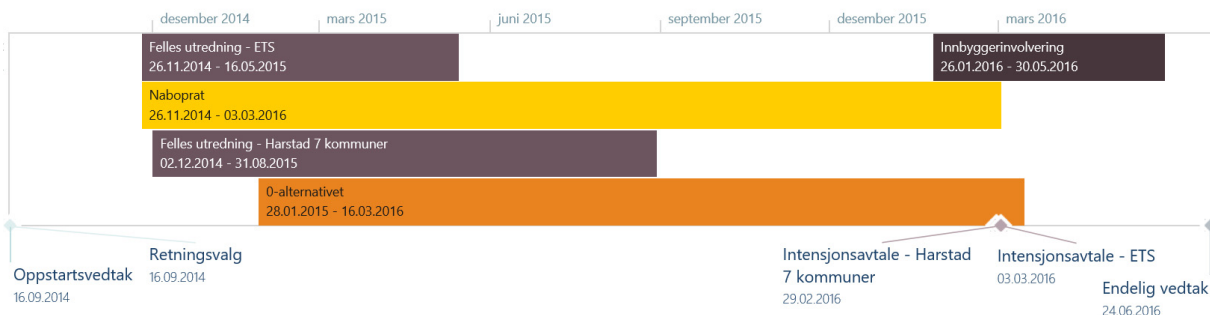
Kommentar: Sørfold ligger godt under landsgjennomsnittet, men har planlagt flere byggeprosjekter samtidig som det er behov for vedlikehold av den kommunale bygningsmassen.

FM KOMMENTAR

- Kommunen vurderes spesielt på bakgrunn av sin økonomiske situasjon å klare seg alene, men vil i et samfunnsutviklingsperspektiv stå sterkere i en Indre Salten kommune
- Geografisk innehar kommunen også en nøkkelposisjon ift å bygge en funksjonell kommune i Indre Salten.

Tjeldsund kommune

Tjeldsund kommune med sine ca. 1350 innbyggere består av tettstedene Kongsvik, fjelldal, Ramsund og Tjeldøya. Kommunen ligger lengst nord i Nordland og grenser til Troms, med kommunene Harstad, Kvæfjord og Skånland. I sør mot Ofotfjorden og kommunene Lødingen, Evenes og Ballangen. Byene Harstad (50 km), og Narvik (95 km) ligger i kommunens nærområde. Bosettingen i Tjeldsund er spredt. For å komme fra den ene til den andre siden av kommunen, må en kjøre gjennom to kommuner (Skånland og Harstad) og krysse en fylkesgrense. Tjeldsund kommune preges av 3 store offentlige arbeidsplasser; Forsvaret i Ramsund, Tjeldsund kommune og Norges Brannskole i tillegg til noe småindustri.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
1586	1283	-19,1	310	4,1
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		40,2 %	29 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				21,9 km

Interkommunalt samarbeid: Tjeldsund inngår i 50 ulike IK-samarbeid, hvorav 6 er på regionrådsnivå. Kommunen har 29 ordninger på lavere nivå, og 15 høyere nivå. Det høye antallet ordninger er begrunnet i samarbeide med nabokommunene Tjeldsund og Skånland, i det såkalte ETS-samarbeidet.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak 16.09.2014

- Kommunene i Ofoten gikk sammen i Ofoten regionråd og bestilte utredning fra Telemarksforskning.
- Regionrådet hadde en koordinerende funksjon tidlig i prosessen.
- Tjeldsund har gjennomført en omfattende kommunereformprosess der to ulike alternativer er utredet i tillegg til alternativet å bestå som egen kommune
- Fakta og intensjonsgrunnlag er utarbeidet for Evenes, Tjeldsund og Skånland (ETS)
- Fakta og intensjonsgrunnlag er utarbeidet for alternativet Harstad m/flere (Evenes, lbestad, Kvæfjord, Lødingen, Skånland, Tjeldsund og Harstad)
- Kommunen har gjennomført en aktiv prosess med stor grad av forankring både blant innbyggere og politisk.
- Stort innbyggerengasjement som har resultert i innbyggerinitiativ for grensejustering.
- Arbeidsgruppe i kommunen har bestått av ordfører, varaordfører, rådmann representant fra opposisjonen og en fra rådmannens stab.
- Det er gjennomført flere folkemøter
- Kommunereformen har vært behandlet i en rekke kommunestyremøter
- Innbyggerundersøkelse er gjennomført (Opinion) (56% for sammenslåing med ETS, 26% for Harstad-alternativet, 16% fortsette som egen kommune)
- Rådgivende folkeavstemming gjennomført (ETS 48,3%, Harstad m/flere 26,3% og egen kommune 25,2%) Valgdeltagelse 58,3%

Fylkesmannens vurdering av prosess

- Fylkesmannen har vært i dialog med kommunen underveis i prosessen og har deltatt på arbeidsgruppemøter (Harstad-alternativet) og regionrådsmøter.
- Fylkesmannen vurderer at kommunen har gjennomført en grundig og omfattende prosess både hensyn til utredning av alternativer, i forhold til involvering av ansatte og innbyggere og mulighet for medvirkning i prosessen.
- God politisk forankring.

INTENSJONSAVTALE

Inngått intensjonsavtale med følgende alternativer:

- Harstad m/flere (Evenes, lbestad, Kvæfjord, Lødingen, Skånland, Tjeldsund og Harstad)
- Tilleggsavtale mellom Tjeldsund og Harstad
- ETS (Evenes, Tjeldsund og Skånland)

UTREDNINGER

- Utredning av kommunestruktur i Ofoten – Telemarksforskning (ferdig 12.09.14)
- Utredning ETS – egen regi ferdig 13.05.15
- Utredning Harstad m/ flere egen regi 31.08.15
- Null-alternativet 06.12.2015

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Utarbeidet egen kommunikasjonsplan for kommunereformprosessen m/ mål om «Uansett resultat av reformprosessen skal de berørte målgruppene ha opplevd prosessen som åpen og inkluderende, og de skal

ha fått mulighet til medvirkning»

- Egen informasjon til alle ansatte i kommunen
- Avholdt 6 folkemøter fordelt på tre tettsteder i kommunen. Godt oppmøte og stort engasjement i lokalbefolkningen.
- Informasjon gjennom kommunens hjemmeside
- Innbyggerundersøkelse Opinion: ETS 56%, Harstad m/ flere 26%, egen kommune 16%
- Rådgivende folkeavstemming: ETS 48,3%, Harstad m/flere 26,3% og egen kommune 25,2%

VEDTAK

- Kommunestyret vedtar at Tjeldsund kommune slår seg sammen med Evenes og Skånland og danner en ny felles kommune fra 1.januar 2020
- Kommunestyrets vedtak oversendes Fylkesmannen i Nordland for videre behandling.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Innbyggerinitiativ fra Kongsvik krets (Hinnøyasiden 25,5% av innbyggerne) om grensejustering mot Harstad. Kongsvik krets ble telt opp for seg i folkeavstemmingen og her ble resultatet Harstad m/flere 58,9%, ETS 23,8% og egen kommune 17,3%
- Kommunen har vurdert konsekvenser ved en ev. grensejustering. 326 av kommunens 1280 innbyggere bor på Hinnøyasiden av kommunen. Ved en grensejustering vil kommunens inntekter reduseres med ca. 20%. En allerede liten og sårbar kommune blir enda mindre og enda mer sårbar. Inntektssvikten vil kunne bety kutt i tjenester for den resterende delen av befolkningen. Disse konsekvensene kan bli så store at Tjeldsund risikere og ikke kunne fortsette som egen kommune.
- I søknad fra vedrørende innbyggerinitiativet fra Kongsvik krets er det beskrevet ulike forhold som er årsak til at de ønsker kommunedeling, og sammenslåing med Harstad.
 - Geografi og avstand til Harstad i forhold til rådhuset på Tjeldøya og sykehjemmet på Fjelldal
 - Kommunikasjoner som ikke er tilfredsstillende, og som er mye bedre mot Harstad
 - Tannhelsetjenesten som vil kunne gi et bedre tilbud til innbyggerne i Kongsvik
 - Kulturskoletilbudet vil også kunne bli bedre i Kongsvik
 - Tilhørigheten er bedre mot Harstad pga. bl.a. videregående skole, sykehus, kulturskolen, arbeidsplasser, kulturarrangementer mm.
 - Utviklingsmuligheter kan bli bedre, jf. Rødskjær som kan gi en positiv befolkningsutvikling for Kongsvik, som igjen kan styrke skole og barnehage.

Rådmannens konklusjon og anbefaling:

- Rådmannen kan derfor ikke ut fra et faglig synspunkt gå mot innbyggerinitiativet til Kongsvik krets, men mener det beste for Tjeldsund er at kommunen samlet søker et samarbeid og kommunesammenslåing mot Harstad. På den måten vil en oppnå de samme fordelene som Kongsvik krets ønsker å oppnå, samtidig som en unngår de negative konsekvensene med bl.a. inntektstap for Tjeldsund kommune.
- Dersom Tjeldsund kommune og Harstad kommune ikke velger å slå seg sammen anbefales det at kommunen lytter til innbyggernes ønske om kommunedeling. I den videre prosessen må hensynet til innbyggerne veies opp mot hvilke konsekvenser en kommunedeling kan få for tjenester til kommunens resterende innbyggere. Her må det gjøres en helhetlig vurdering av hvilke hensyn som skal veie tyngst.
- Fylkesmannen kan ikke se at rådmannens innstilling i saken er politisk behandlet.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Tjeldsund har i dag utfordringer med å gi basistjenester i egen regi, og har for liten kapasitet og kompetanse på vesentlige utviklingsområder.
- Små fagmiljø, sårbar ved sykdom og avgang.
- Tjeldsund kommune vil ha utfordringer med å skaffe tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse ved alenegang.
- Kommunen vil ha utfordringer med å etablere en effektiv tjenesteproduksjon for fremtiden.
- Kommunen har ikke en befolkningsstørrelse som kreves for at kommunen selv skal kunne håndtere dagens og framtidens oppgaver.
- Lav befolkning i arbeidsfør alder. Spørsmål om en har nok arbeidskraft til å utføre oppgavene. Må kjøpe tjenester.
- Kommunen vil ha store problemer med å møte fremtidige kompetansekrav.
- For noen tjenester er det for få innbyggere i målgruppen til at tilbud kan etableres.
- Lite mulighet til å tilby valgalternativer i kommunale tilbud.
- Ytterligere økonomiske innstramninger.

Myndighetsutøver

- Utfordrende med små kommuner å få tilstrekkelig distanse. Habilitet er i noen sammenhenger en utfordring.
- For liten kompetanse og kapasitet.

Samfunnsutvikler

- Kommunen har ikke økonomisk løftkraft. Mangler kapasitet, kompetanse og ressurser til utvikling.
- Kommunen har utfordringer med å opprettholde arbeidsplasser og folketall.
- Som egen kommune vil man ha større utfordringer med å håndtere svingninger i arbeidsplasser og folketall, enn i en større kommune.
- Tjeldsund kommunes utfordring er liten kapasitet på nærings- og samfunnsutvikling, de fleste tilgjengelige ressurser går til drift.
- Kommunen er ikke stand til å etterleve alle statlige krav til planverk og styringssystemer. Om utviklingsaspektet skal opp på et ønsket nivå samt etterleve alle statlige krav, må administrativ kapasitet økes på bekostning av innsats på kommunale tjenester.

Demokratisk arena

- Utfordring med økonomisk og politisk handlingsrom
- Utfordringer med helhetlig styring og utvikling av funksjonelle bo- og arbeidsmarkedsområder.
- Liten innflytelse på storsamfunnet.
- God valgdeltagelse ved lokalvalg og god mulighet til å bli hørt mellom valg. God lokalpolitisk deltagelse og engasjement.
- En må forvente økt antall interkommunale samarbeid ved alenegang noe som vil redusere lokalpolitisk styring.

Økonomi

- Svak økonomi som gjør det utfordrende i det hele tatt å oppfylle lovpålagte minimumskrav i

tjenesteproduksjonen.

- Dersom dagens økonomi i Tjeldsund skal framskrives vil kommunen sannsynligvis bli tvungen til omfattende strukturendringer og endringer i tjenestetilbudet.
- Kommunen har eiendomsskatt på 7prm på verker og bruk, men ikke eiendomsskatt på bolig og fritidsbolig.
- Kommunen har god økonomistyring, men økonomiske resultater som gjennomgående er dårligere enn på landsbasis. Tjeldsund er sårbare for relativt små variasjoner i folketall. Denne situasjonen forventes å kunne forverre seg ved å fortsette som egen kommune.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Landbruksressurs 1,0 årsverk inkl. salg av tjenester til Evenes. Sårbar med kun en person
- Inngår i interkommunal barneverntjeneste sammen med Evenes og Skånland. Til sammen har tjenesten 9 stillinger, derav 3,1 stilling knyttet til Tjeldsund. Kommunen har relativt få saker og klarer i å overholde lovkrav
- Ved fravær i lederstillingen har ikke kommunen hatt administrativ kompetanse og kapasitet til å levere lovpålagte tjenester. Kommunen vil være avhengig av å inngå et fortsatt interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i et større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje.
- Selv om barnevernstjenesten er organisert i en interkommunal tjeneste har den engasjert ekstern bistand både i enkeltsaker og som stedfortreder i ledelsesfunksjonen

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- På tross av ETS samarbeidet har Fylkesmannen et inntrykk av at kommunen lider under at de har svak kompetanse/liten kapasitet knyttet til arealplanlegging, forurensingsfag og naturmangfold. Svakt grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging.
- Opp mot 70% av klagesakene på plan – og bygningsrett er opphevet av FM. Svak kompetanse på saksområdet.
- Ofotkommunene har potensiale til et mer samordnet utviklingsarbeid innen landbruksområdet
- Etter forrige tilsyn på beredskapsområdet ble det avdekket to avvik. Til tross for avvikene er vårt inntrykk at kommunen jobber godt med samfunnsikkerhet og beredskap, i tillegg er det en styrke at kommunen allerede har et godt etablert samarbeid med nabokommuner innenfor fagområdet

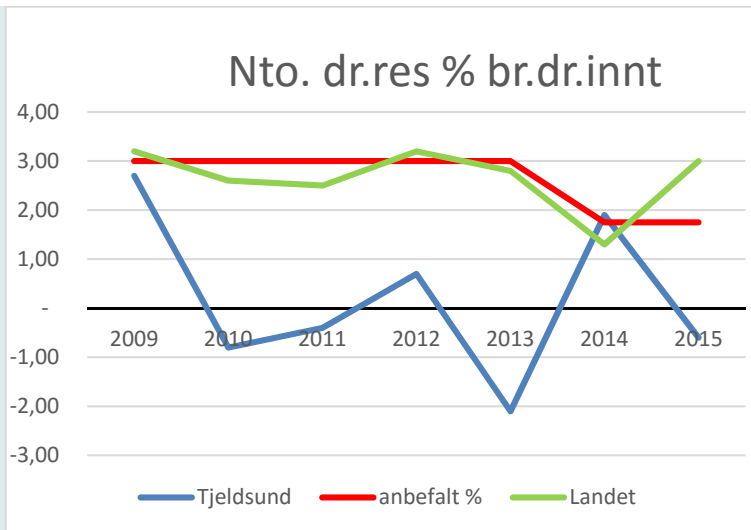
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Lite robust i forhold til å takle kompliserte saker på landbruksområdet/svært sårbar ved vakanser/behov for rekruttering på tross av ETS samarbeidet.
- Selv om kommunen bl.a. pga størrelsen vurderes å ha en sårbar og ikke spesielt robust økonomi, har den over tid utøvd god økonomistyring.

Demokratisk arena

- Fra enkeltsaker og møter sitter vi med inntrykk av at svak administrativ kapasitet på areal og miljøområdet, dette gir et noe tynt grunnlag for de politiske valgene på fagområdet.

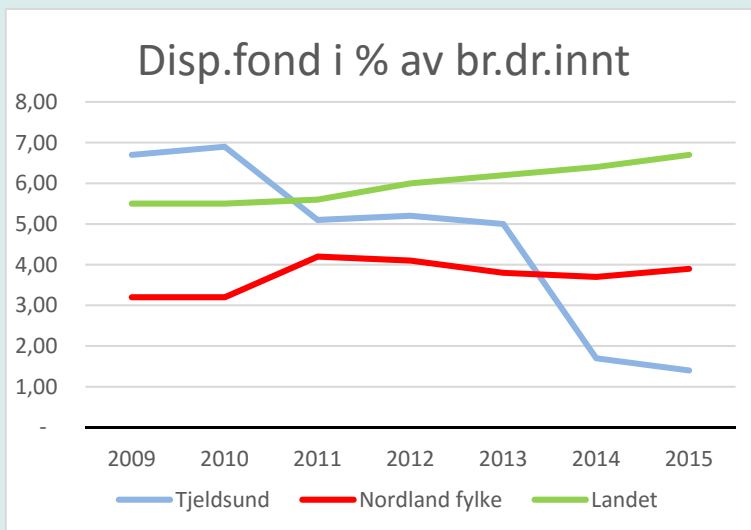
Nøkkeltall økonomi

Kommentar

Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer.

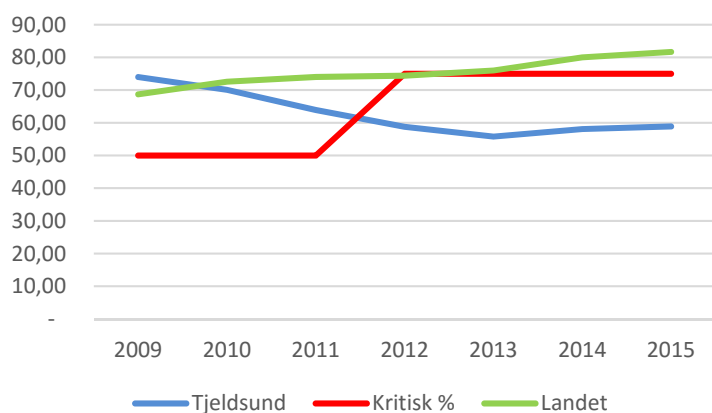
Tjeldsund kommune har i 2015 et netto driftsresultat på -0,6 %, og har ilt av de siste syv årene variert voldsomt. Er sårbar ift svingninger i utgifter, og enkelthendelser kan gi store utslag.

Kommentar

Tjeldsund har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 1,4 %, som er betydelig lavere enn gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Anbefalt nivå er på 5%.

Gjeld i % av br.dr.innt

Kommentar

Tjeldsund har en lånegjeld pr 2015 på 58,9 % som er lavere enn landsgjennomsnittet og det som oppfattes som kritisk nivå.

FM KOMMENTAR

- Fylkesmannen støtter kommunens vurdering om at «dersom Tjeldsund kommune fortsetter som egen kommune, vil ikke dette samsvare med målene i kommunereformen på områder som mer robuste kommuner, større fagmiljø og bredde i kompetanse, reduksjon av omfanget av interkommunalt samarbeid og overføring av flere oppgaver til kommunene for å styrke lokaldemokratiet. Heller ikke målet om funksjonelle samfunnsutviklingsoppgaver vil bli møtt dersom Tjeldsund kommune fortsatt skal være egen kommune. Dersom Tjeldsund kommune ikke slår seg sammen med andre kommuner vil en god tjenesteproduksjon og positiv samfunnsutvikling være avhengig av videreføring og videreutvikling av interkommunalt samarbeid»
- Kommunen konkluderer i sitt 0-alternativ at kommunen i realiteten kan havne i en situasjon der man ikke lenger vil være i stand til å opprettholde en forsvarlig drift som selvstendig kommune.
- ETS alternativet har størst oppslutning hos innbyggerne. ETS alternativet vil heller ikke imøtegå målene i reformen ut fra kommunens egne utredninger og ut fra konklusjonene i Telemarks forsknings rapport. Kommunen har vurdert alternativene (Harstad m/ flere, Egen kommune, ETS) opp mot hverandre og opp mot ekspertutvalgets 10 kriterier. Konklusjonen er at de vil ha utfordringer med hensyn til å oppfylle målene i reformen, og kravene til en generalist kommune, ved alenegang eller som en del av et ETS alternativ.
- Harstad alternativet innfrir disse kravene ifølge kommunens utredninger. 40% av de sysselsatte med bosted i kommunen pendler ut av kommunen, og hovedvekten av disse pendler til Harstad.

Træna kommune

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
497	478	-3,8%	16,5	28,9
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		12,3 %	1,0 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				231,8 km

Træna kommune er Norges eldste fiskevær, med oldtidsfunn fra nærmere 9000 år tilbake. Træna er en Nordlands minste kommune med sine 483 innbyggere og er spesiell geografisk med sin plassering på kanten av storhavet. Kommunen består av mer enn 418 øyer. Fiske er og har alltid vært hovednæringsvei i Træna. Fisket har utviklet seg i takt med tiden og i tillegg til ordinært kystfiske finner man også fiskeindustri og fiskeoppdrett. I tillegg til primærnæringa er kommunen den største arbeidsplassen. Innbyggere, næringsliv og kommunal virksomhet er avhengig av hurtigbåt og ferge både for transport innenfor egen kommune og til fastlandet.

Interkommunalt samarbeid: Træna inngår i 25 ulike IK-samarbeid, hvorav 14 er på regionrådsnivå. Kommunen har 4 ordninger på lavere nivå. Træna har færre interkommunale samarbeidsordninger enn gjennomsnittlig i Nordland. De har utviklet noen ordninger de siste årene.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Kommunestyret vedtok i feb 2015 å utrede Træna som egen kommune og som del av større kommune.
- Øykommuneprosjektet – utredning av 10 øykommuner (Norsk senter for bygdeforskning)

- Ordførere i øykommunene utgjorde styringsgruppen.
- Kommunen har også deltatt i utredning Ny kommune på Helgeland. Utredning i egen regi, der Rana kommune hadde prosjektleder og koordineringsrollen.
- O-alternativet ikke utredet og dermed heller ikke realitetsbehandlet

INTENSJONSAVTALE

UTREDNINGER

- Kommunen har deltatt i utredningen «Ny kommune Nord-Helgeland» sammen med Rana, Lurøy, Nesna, Hemnes og Rødøy. Utredningen ble ferdigstilt 23.09.15 – (Egen regi)
- Øykommuneprosjektet – utredning av 10 øykommuner (Norsk senter for bygdeforskning)

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- 2 folkemøter
- Meningsmåling på kommunens facebook side.

VEDTAK

- I forbindelse med kommunereformen, vedtar Træna kommunestyre at Træna kommune skal bestå som egen kommune (des.2015)

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – O-ALTERNATIVET

Kommunen har ikke beskrevet utfordrings- og mulighetsbilde ved o-alternativet. Oppsummeringen er hentet fra fellesutredning om ny kommune på Nord-helgeland

Tjenesteyter

- Høye utgifter skole, utfordringer med tjenesteutvikling på områdene kommunehelse, pleie og omsorg og barnevern.
- Utfordring med kompetanse og rekruttering
- 365 pl på KB
- Høy andel av elever med spesialundervisning
- Sårbar på grunn av små fagmiljø.

Myndighetsutøver

- Liten distanse, mangel på kompetanse og system

Samfunnsutvikler

- Befolkningsnedgang, dårlig arbeidsmarkedsintegrasjon, 397.plass NHO NM 2015

Økonomi

- Høy gjeld, høye kommunale avgifter, høye utgifter barnevern. Ikke eiendomsskatt på noen objekter.

Andre utfordringer

- Lav digitaliseringsgrad. Har ikke IKT avd.
- Kommunen beskriver seg selv i skjønnsmiddelsøknaders om følger:
 - Vi er veldig få ansatte og når noen slutter, mister vi kompetanse på områder som inngår i den daglige driften av kommunen. Vi er så få at vi ikke har mulighet til å ha backup-løsninger med ansatte, slik man vil kunne ha i større kommuner
 - vi har mange års mangel på kompetanse/opplæring på de ulike systemene, noe som gjør at vi bruker svært mye tid på feilsøking, venting og crash/restarts, samt endeløse oppdateringer. Vi mangler også en IKTplan, noe som bør på plass
 - Vi er allerede så liten organisasjon at vi nærmer oss en grense for forsvarlighet ved å kutte mer i bemanning uavhengig av barnetall og innbyggertall

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Lite og sårbart fagmiljø. Mangler jordmortjeneste og helsesøster tjeneste p.t.
- Vanskelig å rekruttere relevant kompetanse i oppvekst og utdanningssektoren.
- Liten barneverntjeneste med 0,5 stilling, inngår i interkommunalt samarbeid med Herøy, Alstahaug, Leirfjord og Dønna. Rapporteringer viser at tjenesten oppfylder lovkravene på de sentrale områdene innenfor barnevernloven. Tjenesten ville imidlertid hatt store utfordringer med å håndtere uforutsette hendelser dersom den stod utenfor det interkommunale samarbeidet, for eksempel en akutt situasjon med flere barn som må plasseres samtidig. Tjenestens størrelse ville gitt sårbarhet ved fravær eller vakanser i den grad at kommunen i perioder ikke kunne ivareta sine forpliktelser etter barnevernloven. Det ville være vanskelig å sikre og utvikle spesialisert kompetanse.
- Ikke eget landbrukskontor. Kjøper tjenester av Lurøy

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- God lokalkunnskap kan gjøre samarbeid med andre instanser enklere. Samtidig kan tilstrekkelig distanse mellom ansatte i barneverntjenesten og familiene være en utfordring i små kommuner.
- Svak kompetanse og liten kapasitet på arealplan, forurensingsfag og naturmangfold tilsier dårlig grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging. Men en kan og stille spørsmål ved behovet for dette på planområdet ut fra at kommunen har all aktivitet på et svært begrenset areal.
- Kommunen har utfordringer i forhold til å innfri de lovpålagte oppgavene som følger av lov og forskrift på beredskapsområdet. Etter forrige tilsyn i 2014 ble det avdekket tre avvik. Kommunen har imidlertid kommet godt i gang med å lukke avvikene, men har utfordringer i forhold til ressurser og kompetanse.

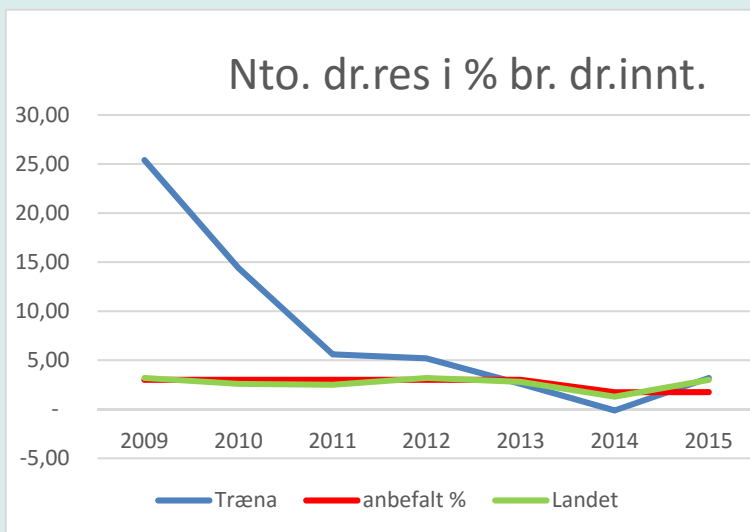
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Liten kommune som er svært sårbar i forhold til svingninger i befolkning, uforutsette hendelser og økt rentenivå. Men kommunen har ikke utnyttet inntekstpotensialet fullt ut, ikke innført eiendomsskatt.

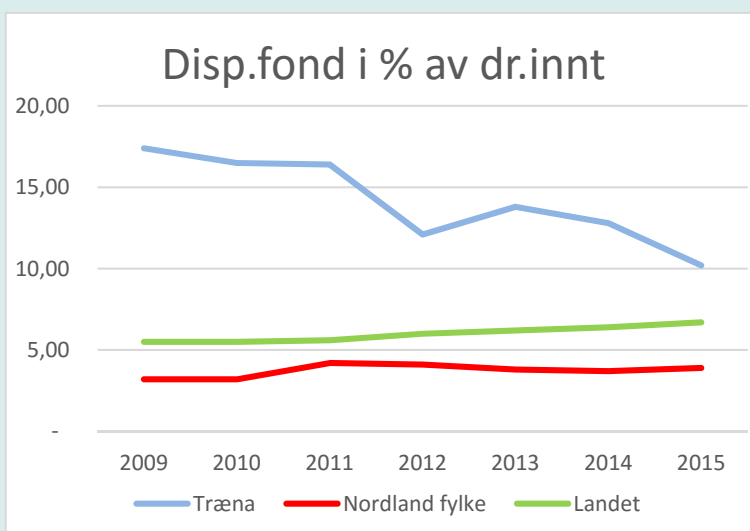
Demokratisk arena

- Med svak kompetanse og liten kapasitet på miljøområdet kan en ikke forvente gode fagutredninger som grunnlag for politikernes behandling.

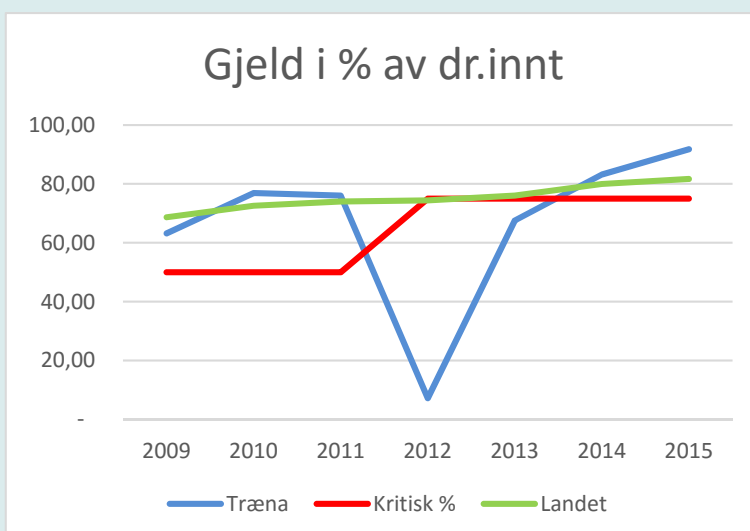
Nøkkeltall økonomi

Kommentar: Kommunen har utfordringer med å tilpasse drift til inntekter.

Kommentar: For høye drifttskostnader i forhold til faktiske inntekter gjør at disposisjonsfondet stadig krymper.

Kommentar:

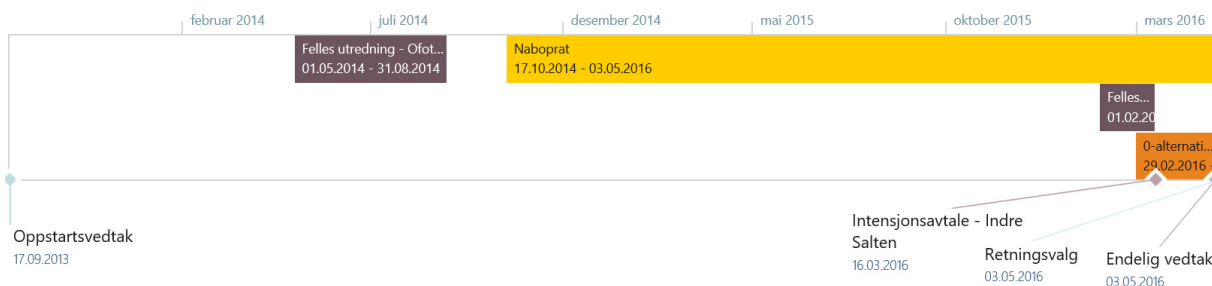
Kommunen har høy lånegjeld og de har derfor vært forsiktige med å sette inn store investeringsprosjekter i økonomiplanen., men utelukker ikke at dette kan endre seg..

FM KOMMENTAR

- Træna er en liten kommune (478 innbyggere) med ekstreme avstandsulemper. Kommunen har hatt stabilt befolkningsgrunnlag de siste 20 år. Kommunen inngår ikke i en naturlig bo- og arbeidsmarkedsregion med andre kommuner.
- Kommunen har i liten grad kartlagt egne styrker og utfordringer og har derfor liten kunnskap om eget utfordringsbilde. Fylkesmannen støtter opp om de beskrivelser kommunen har gjort, men oppfatter kommunens utredning av o-alternativet som mangelfull.
- Fylkesmannen vurderer at Træna med sine rammebetingelser vil ha store utfordringer med å innfri målene i reformen i et langtidsperspektiv ved å fortsette som egen kommune.

Tysfjord kommune

Tysfjord kommune ligger i nordre del av Nordland fylke, og i søndre del av Ofoten. Den grenser i nord mot Ballangen, og i sør og vest mot Hamarøy. Kommunen har i øst en lang grense mot Sverige. Kommunen er den eneste i Nordland som er innlemmet i samisk språkforsvaltningsområde. Tysfjord er en industrikommune med 27 prosent av arbeidsplassene i denne næringen, 32 prosent inkludert bygge- og anleggsvirksomhet/kraft- og vannforsyning (2014). Akvakultur er blitt en betydelig næring, og det drives oppdrett både av laks og torsk.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
2422	1974	-18,5 %	1358,5	1,5
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		20,8 %	13,4 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				47,8 km

Interkommunalt samarbeid: Tysfjord er en del av Ofoten regionråd og inngår totalt i 27 IK ordninger, noe som er godt under snittet i fylket, hvorav 6 på regionrådsnivå, 8 på høyere nivå og 13 på lavere nivå. En rekke av ordningene er mellom nord Salten kommunene eller innenfor det såkalte STH samarbeidet (Steigen, Tysfjord, Hamarøy).

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak 17.09.2013
- Kommunene i Ofoten gikk tidlig sammen i Ofoten regionråd og fikk utredet konsekvensen av 4 alternative sammenslåinger i regionen (Telemarksforskning). Utredningen ble ferdigstilt 31.08.2014 og lagt frem på felles kommunestyremøte allerede 17.10.2014. Stille rundt dette alternativet i ettertid, da de nordligste kommunene i regionen i stor grad konsentrerte seg om løsninger nordover mot Sør Troms eller seg imellom.
- Det ble også utarbeidet et faktagrunnlag og forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal. Alternativet ble lagt dødt etter folkeavstemming i de andre kommunene.
- Kommunen invitert til samtaler med Bodø og hadde tidlig i reformperioden et politisk møte hvor de ble invitert til videre samtaler med Bodø.
- STH rådet (Steigen, Tysfjord, Hamarøy) ga i møte 30.04.2015 rådmennene i oppdrag å koordinere og gjennomføre en utredning av en felles Nord Salten kommune. Utredningen ble levert juni 2015, og prosessen ble lagt død på bakgrunn av den – ble ikke vurdert som et bærekraftig alternativ, og Steigen valgte å orientere seg mot Bodø.
- Kommunen avsluttet noe overraskende arbeidet med kommunereformen etter benkeforslag i kommunestyremøte 03.05.2016 da sak om folkeavstemming skulle behandles.

Fylkesmannens kommentar:

- Kommunen preget av store økonomiske problemer gjennom hele reformperioden, noe som har medvirket til at de har hatt fokus andre steder, og ikke har vært spesielt aktive utover å delta på møter de har vært invitert på.
- Har siden starten av reformen vært diskutert deling av kommunen, - innbyggerinitiativ redegjøres for under grensejustering.
- Arbeidet med kommunereformen ble avsluttet før innbyggere fikk anledning til å bli hørt.

INTENSJONSAVTALE

- Det ble utarbeidet forslag til intensjonsavtale mellom kommunene Sørfold, Hamarøy, Tysfjord, Fauske og Saltdal.

UTREDNINGER

- Utredning av kommunestruktur i Ofoten (Telemarksforskning)
- Indre Salten kommune
- STH alternativet (Steigen, Tysfjord, Hamarøy)

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

VEDTAK

Tysfjord kommunestyre vedtok den 3.mai 2016, jf. kst-sak2 2/16 "Kommunereform- rådgivende folkeavstemming", følgende vedtak:

1. Folkeavstemming avholdes ikke 29.05.16

2. Divtasvuona souhkan - Tysfjord kommune består som egen kommune.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Det har gjennom hele reformperioden vært diskutert en deling av kommunen.
- Det er kommet ett innbyggerinitiativ (08.06.2016) som krever at kommunen deles med ny grense gjennom Tysfjorden. Vest/ sørsiden av fjorden og øst/ nordsiden av fjorden foreslås sammenslått med en eller flere nabokommuner på sin side av fjorden.
- Initiativet støttes av 448 underskrifter av 838 stemmeberettigede på vest/ sørsiden av fjorden.
- Initiativet begrunnes bl.a. i at den økonomiske situasjonen kommunen befinner seg i, i stor grad skyldes kommunens geografi og at kommunen derfor er tungdrevet. Samtidig vil en deling føre til at de kjernesamiske områdene beholdes innenfor en kommune.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

0-alternativet i Tysfjord er gjennomført av ekstern konsulent (Telemarksforskning), en løsning som i seg selv sier noe om kommunens kapasitet. Metoden har vært intervju og spørreundersøkelse blant administrative ledere, politikere og tillitsvalgte i kommunen med utgangspunkt i de fire overordnede målene i reformen. Ifm vurderingen er det er også innhentet informasjon og statistikk fra flere ulike kilder, herunder; KOSTRA, SSB og Telemarksforskningens egne datasett. Den samlede vurderingen er sammenstilt under:

Tjenesteyter

Ut i fra spørreundersøkelsen får tjenestetilbudet i Tysfjord kommune en god score fra respondentene. Innen de store tjenesteområdene er det god kapasitet innen barnehage og pleie- og omsorg. Kompetansen innen grunnskole, barnehage og pleie- og omsorg vurderes imidlertid som under landsgjennomsnittet. Videre har kommunen få interkommunale samarbeid på de store tjenesteområdene, men har noen flere på de små/spesialiserte tjenestene. Det interkommunale samarbeidet vurderes ikke som så omfattende at ulempene er større enn fordelene. Gjennom intervjuene og spørreundersøkelsen kom det også frem at kommunen har utfordringer angående rekruttering og små fagmiljøer. Dette vil ifølge ekspertutvalget kunne ses i lys av størrelsen på kommunen, ettersom Tysfjord er et godt stykke unna anbefalt innbyggertall.

Samfunnsutvikler

Tysfjord er i dag en liten kommune med om lag 2 000 innbyggere. SSBs framskrivninger tilsier at folketallet vil gå ned frem mot 2040. Det har vært en svak positiv utvikling i antallet arbeidsplasser, men næringsstrukturen i kommunen bærer preg av å ha flere bransjer i nedgangsbransjer dersom vi sammenlikner med et landsgjennomsnittlig nivå. Kapasiteten og kompetansen til å drive med samfunnsutvikling blir gjennom svarene i spørreundersøkelsen vurdert som liten. Det ble påpekt i intervjuene at det er lite næringsarealer i kommunen. Samlet sett skaper disse faktorene utfordringer når det gjelder samfunnsutvikling dersom Tysfjord fortsetter som egen kommune.

Demokratisk arena

Tysfjord har over en lengre periode hatt en god valgdeltagelse. Kommunen har også flere kommunestyrerepresentanter enn lovpålagt. Videre har kommunen de lovpålagte medvirkningsorganene, samt et aktivt ungdomsråd. Det er også en sterk identitet i kommunen. Først og fremst er identiteten sterkest til bostedet, men også til kommunen. Polarisingen på hver sin side av Tysfjorden er en utfordring for kommunen. Det politiske handlingsrommet vurderes som lite, og respondentene i spørreundersøkelsen er negative til at administrasjonen har kompetanse og kapasitet til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for de folkevalgte.

Økonomi

Tysfjord er i ROBEK – det legger føringer for hele kommuneorganisasjonen. Erfaringene fra ROBEK-nettverket som Tysfjord deltar i blir beskrevet som gode basert på intervjuene. De finansielle nøkkeltallene til Tysfjord er generelt svake. Kommunen har blant annet over en lengre periode hatt negativt netto driftsresultat. Kommunen har heller ikke disposisjonsfond. Generelt finner vi at Tysfjord, på flere av tjenesteområdene, har

vesentlig høyere netto driftsutgifter enn landsgjennomsnittet. Dersom utgiftene blir harmonisert på nivå med landssnittet, finner vi et effektiviseringspotensial tilsvarende 15,9 prosent av brutto driftsinntekter. På administrasjon er effektiviseringspotensialet noe lavere – men dersom Tysfjord hadde hatt utgifter på samme nivå som KOSTRA-gruppe 6 finner vi et potensiale på 0,5 prosent av brutto driftsinntekter. Som følge av nytt inntektssystem er det verdt å merke seg at Tysfjord kvalifiserer for både Nord-Norgetilskuddet og småkommunetilskuddet. Effekten av innføringen av strukturkriteriet beregnes til om lag 0,5 mill. kr. På basiskriteriet. Et anslag for hvordan endringene i kostnadsnøkkelen vil slå ut vil publiseres i kommuneproposisjonen som publiseres 11.mai. Kommunens generelle økonomiske situasjon vil skape utfordringer dersom Tysfjord fortsetter som egen kommune.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Mangler lærere med manglende utdanning. Må flytte på trinn mellom skoler pga dette. Siden kommunen ligger i et forvaltningsområde for samisk, kompliserer dette regelverket innen sektoren. De har flere læreplaner, rettigheter osv. å forholde seg til. Trenger mye veiledning, på regelverk og praksis. Har slitt med å få opprettet grunnskoletilbud for EMA, vanskelig å rekruttere lærere. Kommunen klarer ikke å levere alle tjenestene innen skolesektoren uten å samarbeide med andre
- Over tid har det vært problemer med organisering og samhandling internt i helse- og omsorgstjenester.
- Kommunen synes å mangle juridisk kompetanse på de fleste saksområder. Veiledning fra Fylkesmannen ser ikke ut til å ha noen effekt. Eksempelvis:
 - Lav kompetanse både når det gjelder kommunalrett og forvaltningsrett. Mottar henvendelser fra kommunen knyttet til forholdsvis enkle problemstillinger.
 - Fylkesmannen mottar mange klagesaker ift plan- og bygningsrett fra kommunen, og 33 % av vedtakene blir opphevet. Svært lav kompetanse på saksområdet. Svak på å få avsluttet/ferdigbehandlet byggesaker.
 - Svært begrenset kompetanse ift offentleglova.
- Kommunen har de siste årene ikke klart å overholde frister ift regnskapsavleggelse og KOSTRA rapportering, noe som har medført at de har gått glipp av verdifull styringsinformasjon i det pågående omstillingsarbeidet. Dette skyldes etter fylkesmannens vurdering i stor grad kapasitetsproblemer.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Svak kompetanse og liten kapasitet innen arealplanlegging, forurensningsfag og naturmangfold gir ikke et bra grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging. Siste rullering av kommuneplan viste dette tydelig.
- Nord-Salten har potensiale til ytterligere samarbeid om utviklingsoppgaver ift landbruk.

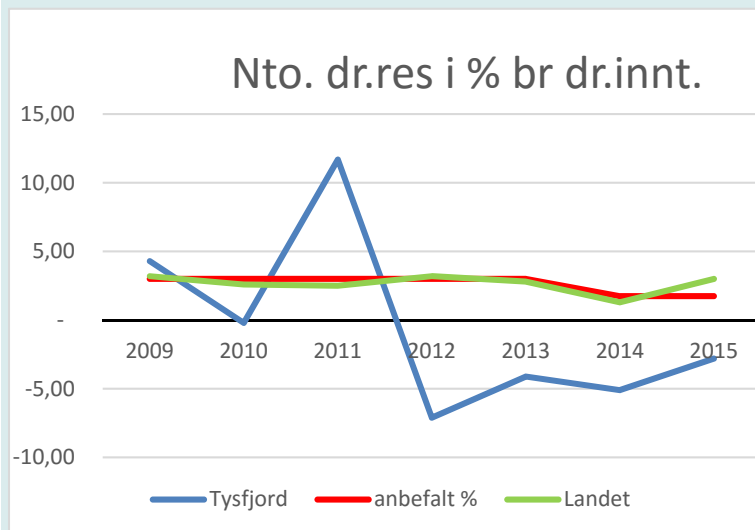
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Kommunen har vært ROBEK kommune siden 2014, og har ilet disse årene opparbeidet seg et akkumulert underskudd på ca. 41,7 MNOK (ca. 18% av br. driftsinntekt). Kommunen har også pr 31.12.2015 kassakredittlån på 60 mill. Kommunens økonomiske situasjon vurderes av fylkesmannen å være dramatisk, og det er særlig bekymringsfullt at kommunen ikke har klart å balansere driften, noe som medfører nye store underskudd hvert år. Kommunen løfter selv frem todelingen av kommunen og polariseringen på hver side av Tysfjorden som en utfordring, en vurdering fylkesmannen deler. Kuttforsøk og forsøk på strukturendringer i tjenestetilbudet har gjentatte ganger ikke fått nødvendig politisk mandat som følge av dette. At kommunen deles av Tysfjorden gjør den også spesielt tungdrevet, ettersom fergesamband er eneste kommunikasjonsmulighet mellom de to delene. Den vanskelige økonomiske situasjonen kommunen befinner seg vil få store konsekvenser for kommunens kapasitet og evne til å tiltrekke seg nødvendig kompetanse de nærmeste årene. Fylkesmannen vurderer Tysfjord å ha størst utfordringer ift å oppfylle dette målet i Nordland. Kommunene har i en årrekke unnlatt å utforme økonomiplan, som er planen som skal være bindeleddet mellom politiske styringssignaler og ressursbruk på tjenestenivå.

Demokratisk arena

- Utredningene som grunnlag for kommuneplan er et av flere dokumenter som har gitt politikerne et dårlig grunnlag for politiske valg.
- Vil også i fremtiden i økende grad være avhengig av IK ordninger for å levere tilfredsstillende på enkelte tjenesteområder. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå.

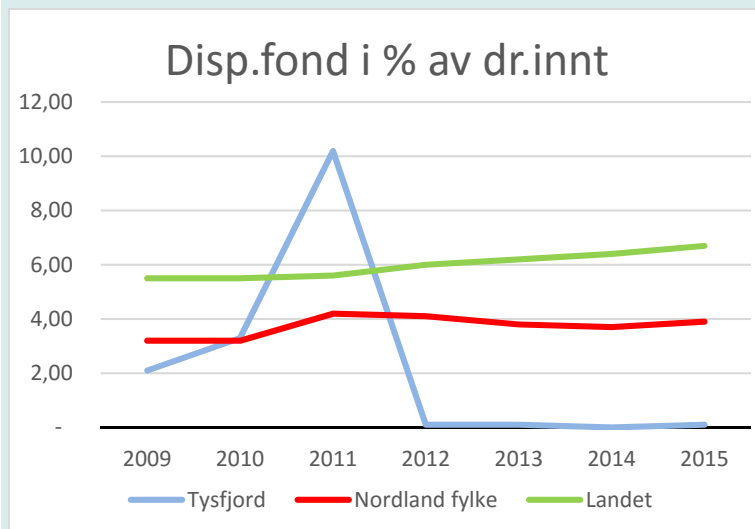
Nøkkeltall økonomi

Kommentar

Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer.

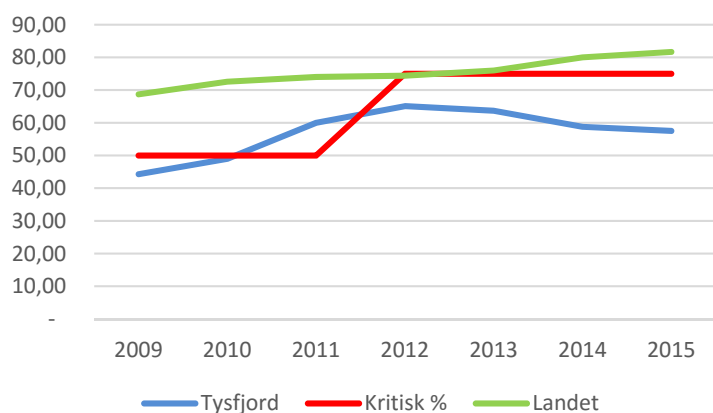
Tysfjord kommune har i 2015 et netto driftsresultat på - 2,8 %, mens gjennomsnittet de siste 4 årene har ligget på - 4,7 %.

Kommentar

Tysfjord har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 0,1 %, noe som er betydelig lavere enn gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Det er også betydelig lavere enn anbefalt nivå på 5%.

Gjeld i % av dr.innt

Kommentar

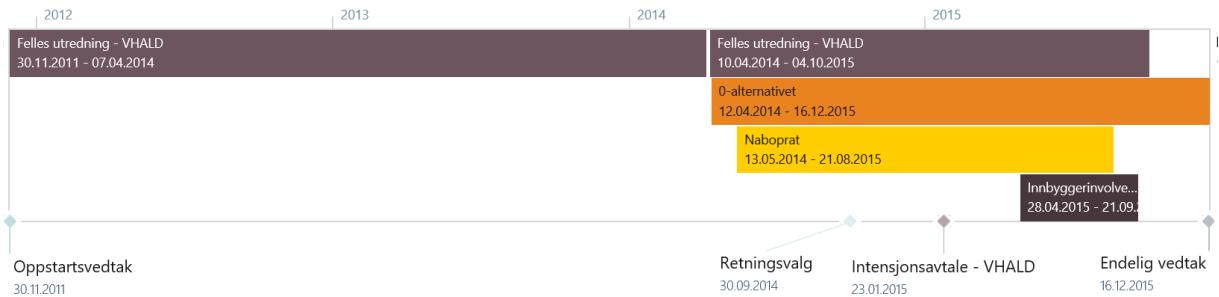
Tysfjords lånegjeld pr 2015 ligger på 57,5% som er lavere enn landsgjennomsnittet og anbefalt nivå.

FM KOMMENTAR

- Kommunen oppfyller ikke målene i reformen ved å fortsette som egen kommune.
- Kommunen har som redegjort for store økonomiske problemer.
- Polarisering på hver side av Tysfjorden svekker kommunens politiske evne til å ta tunge nødvendige grep om driften som gir økonomisk effekt, samtidig som fjorden representerer en barriere ift effektiv drift av tjenester.
- Debatten om deling av kommunen har gått over lengre tid, og det har på tampen av reformperioden kommet ett tungt forankret innbyggerinitiativ.
- Utfordringen vil være at kommunene de respektive delene av Tysfjord eventuelt skal inn i, begge er og har i en årrekke vært ROBEK kommuner. Disse kommunene vurderes ikke å oppfylle målene i reformen selv om de blir tilført befolkningsgrunnlag gjennom en deling av Tysfjord. En sammenslåing av disse kommunene vil likevel være et steg i riktig retning.

Vefsn kommune

Vefsn kommune ligger på Helgeland og sør i Nordland fylke. Kommunen grenser til kommunene Leirfjord, Hemnes, Hattfjelldal, Grane, Brønnøy, Vevelstad og Alstahaug. Kommunesenteret er Mosjøen og har ca 10 000 innb. Næringer: Landbruk, industri og handel

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
13699	13427	-2%	1838,95	7,3
		Utpendling	Innpendling	
Pendling 2016		10,3%	11,3%	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				5,0 km

Interkommunalt samarbeid: Vefsn inngår i 32 ulike IK-samarbeid, hvorav 9 er på regionrådsnivå (Helgeland regionråd). Kommunen har 11 ordninger på lavere nivå – og har utviklet en rekke bilaterale samarbeid med kommuner utenfor regionrådet innen bla PPT, plan, osv.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Kommunen definerer oppstartsvedtak å være i forkant av reformperioden (i møte 08.02.2012) der kommunene i Helgeland regionråd (- Herøy) på eget initiativ valgte å utrede kommunestruktur. Styringsgruppe; ordførerne i deltakende kommuner. Herøy tilsluttet seg imidlertid ikke prosjektet før 24.06.2014.

- Det ble gjennomført felles utredning med kommunene Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Vefsn som ble ferdigstilt 03.04.14.
- Kommunen har fremforhandlet en intensjonsavtale med VHALD konstellasjonen.
- Kommunen utredet ny kommune sammen med Grane, Hattfjelldal og Hemnes – etter at utredningen var ferdigstilt besluttet kommunene alle kommunene bortsett fra Vefsn at det ikke skulle arbeides videre med sikte på sammenslåing med denne konstellasjonen.

Fylkesmannens vurdering av prosessen

- Fylkesmannen har fulgt VHALD prosessen og deltatt på flere arbeidsmøter i regionråd og på folkemøte i tillegg til dialog underveis med politisk og administrativ ledelse i kommunen.
- Prosessen i kommunen har vært preget av at de ikke har noe umiddelbart behov for å inngå i en større kommune.
- Har ikke i like stor grad som mange andre regionsenterkommuner i fylket vært en motor og tilrettelegger for nabokommuner i reformperioden.

INTENSJONSAVTALE

Utarbeidet intensjonsavtale med Herøy, Alstahaug, Dønna, leirfjord

UTREDNINGER

- Kommunestruktur har vært utredet gjennom perioden 08.02.12 – 01.01.16 mellom Vefsn, Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Herøy (kom med 24.06.14)
- Det er blitt produsert to rapporter i perioden ved hjelp av ekstern konsulent (Telemarksforskning);
 - «Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland».
- Rådmennene i kommunene Hemnes, Grane, Hattfjelldal og Vefsn har laget en utredning i tråd med veileder fra KMD (26.11.14 – 16.12.15)
- Parallelt ble det jobbet med egenvurdering av i enkeltkommunene (bl.a. 0-alternativ)

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Det har blitt avholdt folkemøte i egen kommune 21.09.2015, samt at representanter fra kommunen har deltatt i møter i Leirfjord og Dønna.

VEDTAK

Vedtak av 16.12.2015:

«Vefsn kommune vil gå inn i samtaler om endringer dersom det åpner seg mulighet for slik dialog.»

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Ikke aktuelt

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Den yrkesaktive delen av befolkningen synker og den eldre øker, noe som medfører utfordringer ift å ha nok ansatte.
- I et 20-30 årsperspektiv vurderer kommunen å klare seg godt ved alenegang, men vurderer det å bli utfordrende mht rekruttering.
- Den demografiske utviklingen i kommunen fram mot 2040 vil føre til mer fokus på – og midler til – tjenesteyting for eldre med mindre utviklingen snur.
- Vurderer ikke selv å være avhengig av å inngå i IK samarbeidsordninger.
- Skisserte nye oppgaver til kommune vil ikke medføre vesentlige problemer så lenge oppgavene finansieres

tilstrekkelig.

Myndighetsutøver

- Rettssikkerheten vurderes å bli bedre i en større kommune, gjennom god kompetanse og gode systemer i administrasjonen og i fagmiljøene. En vil få større mengdetrening.
- Den juridiske kompetansen vurderes også å bli bedre ved en sammenslåing.

Samfunnsutvikler

- Færre kommunegrenser vil gi fordeler ift planlegging av en langsiktig og helhetlig utvikling, gjennom at det blir mindre konkurranse og kniving mellom de gamle kommunene.
- En sammenslått kommune vil også redusere behovet for IK plansamarbeid.
- Man vil i en større kommune også kunne se naturressursene og tjenesteproduksjonen under ett, samt kunne hente ut gevinster på raskere avklaringer der det er uenigheter.

Demokratisk arena

- Ikke kommentert

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Kommunen er en motor i oppvekstsektoren i regionen, og flere av kommunene rundt er avhengig av kompetansen som kommunen har. Dette gjelder på tjenester som PP-tjeneste, og det gjelder skoleutvikling mm.
- Kommunen leverer generelt godt på de fleste tjenesteområder, og vurderes å ha god tilgang på kompetanse og tilfredsstillende kapasitet.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Vurderes å ha god tilgang på kompetanse og tilfredsstillende kapasitet.

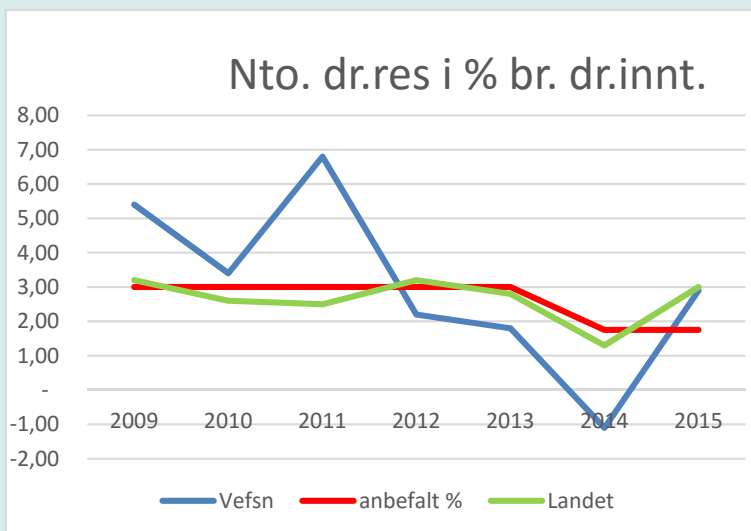
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Kommunen har over flere år hatt svake netto driftsresultater og la i budsjettet for 2016 opp til en innstramming av driftsnivået. Kommunen planlegger innføring av eiendomsskatt i hele kommunen fra 2018.

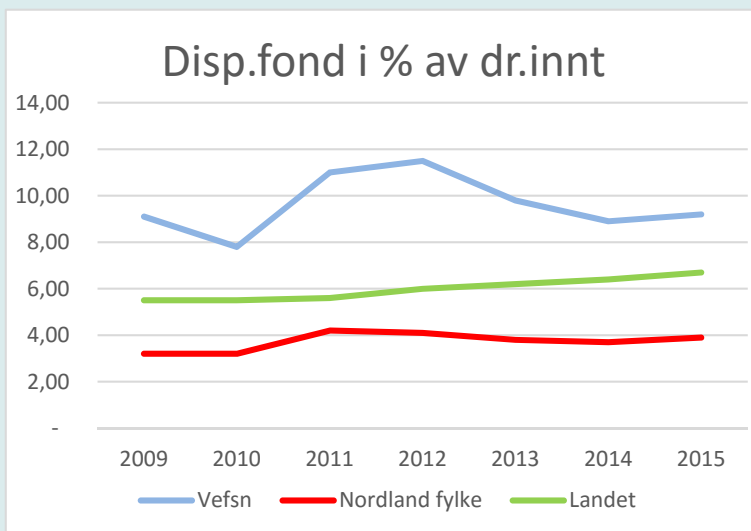
Demokratisk arena

- Gode saksframlegg på de fagfeltene vi er berørt med og derved et godt grunnlag for politisk behandling.

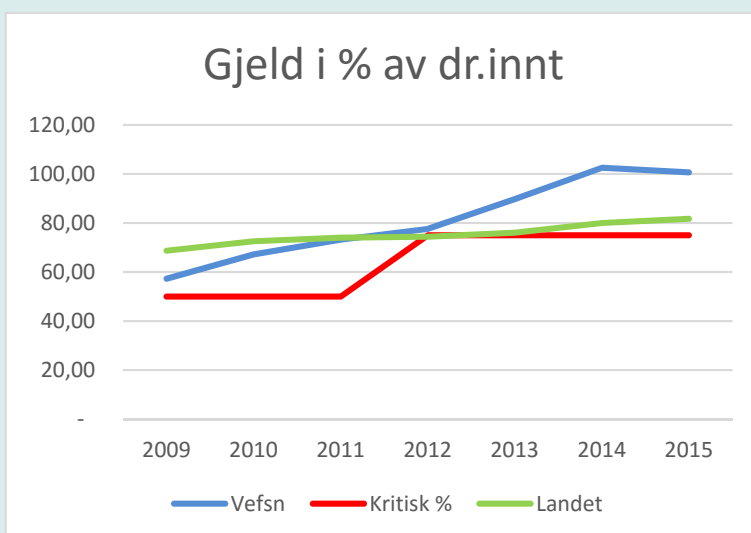
Nøkkeltall økonomi

Kommentar

Kommentar: Kommunen har noe økonomisk handlingsrom til uforutsette hendelser.

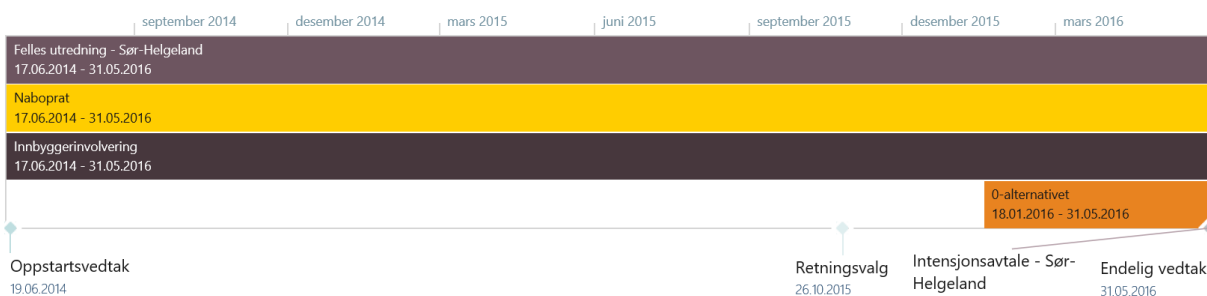
Kommentar: Kommunen har økt gjelden betydelig de senere årene som følge av investeringer i skolebygg.

FM KOMMENTAR

- Kommunen vil langt på vei oppfylle målene ved å fortsette som egen kommune.
- Vefsn er en nøkkelt kommune ift til omkringliggende kommuners tjenestetilbud og samfunnsutvikling.

Vega kommune

Helgeland Regionråd
Herøy, Dønna, Vega, Alstahaug, Vevelstad, Sør-Helgeland Regionråd, Sømna, Brønnøy, Leka, Bindal

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
1449	1244	-14,1%	162,5	7,6
Utpendling		Innpendling		
Pending 2016		24,9 %	4,9 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere			55,1 km	

Vega er et øyrike med ca. 6000 øyer, holmer og skjær. Kommunen ligger midt i Norge, rett utenfor Brønnøysund. Foruten hovedøya Vega er Ylvingen, Kilvær og Omnøy nå de eneste helårsbeboede øyene i kommunen. De to førstnevnte kan nås med ferje fra Horn og Tjøtta, eller hurtigbåt fra Brønnøysund og Sandnessjøen. Næringslivet i kommunen baserer seg i utgangspunktet på fiske, havbruk, jordbruk, turisme og servicenæringer. Etablerte næringer består for det meste av mindre produksjons- og servicebedrifter.

Interkommunalt samarbeid: Vega inngår i 28 ulike IK-samarbeid, hvorav 10 er på regionrådsnivå. Kommunen har 5 ordninger på lavere nivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Regionrådet inviterte alle kommunene på Sør-Helgeland (Bindal, Sømna, Brønnøy, Vega og Vevelstad) til dialog om kommunereformen i starten av prosessen. Alle kommunene var først interessert i å få vite hva slags alternative sammenslutninger man kunne se for seg og de var interessert i å få utredet alternative

sammenslåing.

- Oppstartsvedtak i Kommunestyret juni 2014.
- Sammenslåing var av ulike årsaker ikke aktuelt å diskutere. Dette var synlig i kommunestyret, som le avløst høsten 2015, og i det nye kommunestyret etter valget i 2015.
- Det har vært avholdt felles møter mellom Sør-Helgeland regionråd og Helgeland regionråd der bl.a. kommunereform har vært tema.
- Kommunen har ikke selv vært initiativtaker til noen form for innbyggerhøring.

Fylkesmannens vurdering av prosessen

- Fylkesmannen har vært i dialog med kommunen underveis i prosessen og har deltatt i flere regionrådsmøter, felles kommunestyremøter og felles formannskapsmøte for kommunene på Sør-Helgeland.
- Vega kommune har i liten grad kjørt en selvstendig prosess med forankring til egne innbyggere. Prosessen for Vega har i stor grad vært kjørt gjennom regionrådet på Sør-Helgeland.

INTENSJONSAVTALE

- Det er inngått avtale om: Intensjonsavtale om permanent kommuneblokk, politisk regionstyre og utvidet fellesforvaltning på Sør Helgeland.
- Intensjonsavtalen innebærer ikke kommunesammenslåing mellom avtalepartene.

UTREDNINGER

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- For Vega kommune har ikke sett det som hensiktsmessig å gjennomføre folkeavstemming, idedugnader, ungdomsaktiviteter etc. om sammenslåing. Det har vært gjennomført åpne fagforeningsmøter både på Vega og i Brønnøy, der nabokommunene har vært invitert. Vega har ikke avholdt egne folkemøter om kommunesammenslåing utover dette. Kommunereformen har vært diskutert og debattert, men så lenge det ikke har vært relevant å innlede en «nabopratt» om sammenslåing, har den politiske ledelsen funnet det unødvendig å avholde folkeavstemming om noe det ikke vil bli noe av.

VEDTAK

- I. Vega kommune slutter seg til rådmennenes vurderinger til felles saksframlegg- som Sør-Helgelandsregionens samlede tilnærming til kravene knyttet til kommunereformens utrednings- og tilsvarsplikt som er 1. juli 2016.
- II. Vega kommune slutter seg til vedlagte utkast til intensjonsavtale.
- III. Vega kommune er innforstått med Brønnøy kommunes prinsipale utgangspunkt som innebærer en positiv holdning til en eventuell kommunesammenslutning på Sør-Helgeland, betinget av at omegnskommunene Bindal, Sømna, Vega og Vevelstad - som på nåværende tidspunkt er mot kommunesammenslutning - eventuelt endrer standpunkt på et senere tidspunkt.
- IV. Samtlige kommuner slutter seg til Bindal kommunes krav om muligheter for en fortsatt delt forvaltningsløsning.
- V. Ordførerne i regionen får fullmakt til å arbeide for politisk gjennomslag for prinsippene og intensjonene som ligger i saksframlegget, opp mot Fylkesmannen i Nordland og sentralt politisk nivå.
- VI. Rådmennene gis i oppdrag å bearbeide innholdet og føringene i saksframlegget slik at ytterligere konkretisering kan finne sted, spesielt med hensyn på utformingen av regionstyret, samarbeidsprosjekter og arbeidet med plusskommunekonseptet. Rådmennene bes også ivareta kravene til medbestemmelse og samarbeid med de ansatte slik de fremgår av Hovedavtalens bestemmelser.
- VII. Det tas sikte på et nytt felles formannskapsmøte høsten 2016 der formannskapene tar stilling til og fastsetter retningen og prinsippene for videre arbeid. Grunnlaget for ytterligere felles- eller separate kommunestyremøter vurderes av dette felles formannskapsmøte.

VIII. Felles kommunestyrevedtak 31.5.2016 er et endelig vedtak fra Vega kommune, sett i forbindelse med Kommunenes tilsvarsfrist i forbindelse med kommunereformen pr.1.7.2016. Saken tas ikke opp i det enkelte kommunestyre i etterkant av 31.5.2016-vedtaket.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

KOMMUNENS EGET UTFORDRINGSBILDE

- Eksterne og interne analyser peker på stor sårbarhet og småfagmiljøer i dagens kommuneorganisasjoner på Sør- Helgeland. Det gjelder i særlig grad i de minste omegnskommunene, hvor mye av dagens kommuneforvaltning ikke er forankret i fagmiljøer. I gjennomførte analyser er det pekt på at de minste kommunene er særlig sårbare på kompliserte oppgaveområder som for eksempel skoleutvikling, innenfor helse- og sosialtjenestene og samhandlingsreform. Det leder til stor avhengighet til bistand fra andre og mangel på kompetanse og kapasitet kan medføre at pålagte oppgaver ikke blir utført.
- Mangel på utviklingsressurser og utviklingskompetanse, samt faglig ledelsesmessig kapasitet er en utfordring i alle de minste kommunene. Rådmennene mener dagens kommuner og dagens interkommunale samarbeid ikke sikrer at alle kommunene klarer å gi et fullverdig og likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne.

NIVI Analyse har sammenfattet kommunenes SWOT-arbeid i følgende tre hovedutfordringer:

- Polarisering og voksende ubalanser. Negativ og skjev befolkningsutvikling i omegnskommunene, sårbare regionsentra, kritisk utvikling særlig i Bindal, men også i Vevelstad og på Vega.
- Svært sårbare kommuneorganisasjoner, både faglig og økonomisk. Økte oppgaver, færre folk, mye drift, lite utvikling, personavhengig kommune-forvaltning, mangel på fagmiljøer truer likeverdig velferd og balansert utvikling.
- Stadig svakere kommunal påvirkningskraft. Sentraliseringen fortsetter, økende fragmentering av ansvar og avpolitisering av viktige beslutningsprosesser, kortsiktige prosjekter og hybridene dyrkes. Kompetanse og kapasitet i grunnstrukturene vies for lite oppmerksomhet.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Liten barneverntjeneste med 2,7 stillinger, inngår i dag i interkommunalt samarbeid med Vevelstad, Bindal, Sømna og Brønnøy. Per i dag tilstrekkelig bemannet til å ivareta det daglige saksomfanget, siden rapportering viser at tjenesten oppfylder lovkrav på de sentrale områdene innenfor barnevernloven. Dersom tjenesten sto alene ville størrelsen gi sårbarhet ved fravær eller vakanser og det ville være utfordringer med å håndtere en akutsituasjon med flere barn som må plasseres samtidig. Med en liten bemanning vil det være vanskelig å sikre og utvikle spesialisert kompetanse, noe som kan begrense bredden i tiltak som tilbys.
- Fylkesmannen har liten kjennskap til kommunens kapasitet og kompetanse innen levering av vann og avløp, men får ikke klager fra innbyggerne.
- Landbruksressurs 0,9 årsverk. Sårbar med en fagperson
- Siden forrige tilsyn med kommunal beredskapsplikt i 2012, hvor det ble avdekket ett avvik, har det skjedd svært lite i kommunen. Som liten kommune er de største utfordringene å sette av nok ressurser til å følge opp de lovpålagte oppgavene.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling:

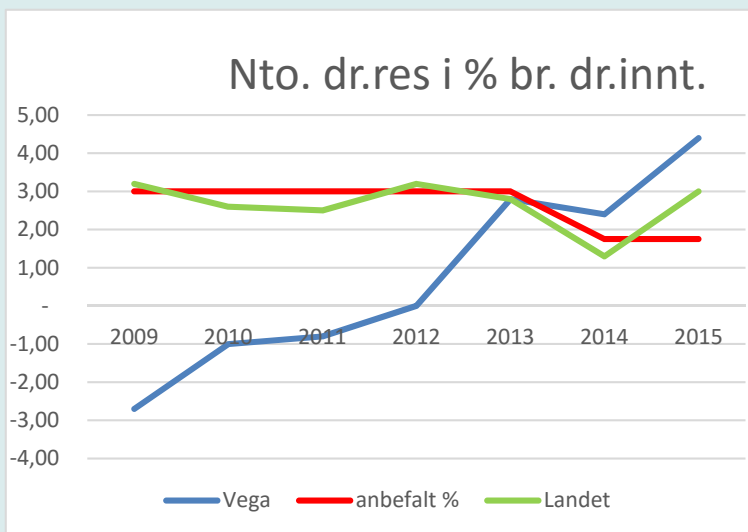
- Brukbar kompetanse innen arealplanlegging, forurensningsfag og naturmangfold, men det kan synes som om kapasiteten på disse fagområdene er liten.
- Vega kommune har ca. 1 200 innbyggere fordelt på fire helårsbebodde øyer. Dette betyr at samfunnet er oversiktlig og gjennomsiiktig og Nav-kontorets ansatte besitter mye uformell kunnskap om brukerne.

Dette kan medføre mange saker med stor nærhet mellom saksbehandler og bruker. Vi har ikke kjennskap til hvordan kommunen løser dette.

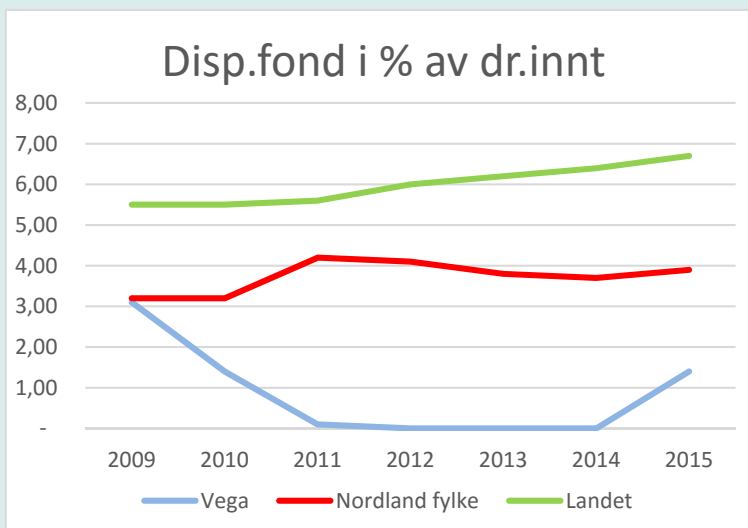
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- I en liten kommune er det vanskelig å budsjettere for uforutsette hendelser som gjør det nødvendig å iverksette kostnadskrevenende barnevernstiltak. Slike hendelser vil gi store konsekvenser for kommuneøkonomien. Videre vil kommunen måtte samarbeide med andre kommuner, eller kjøpe tjenester fra private aktører, for å kunne tilby spesialiserte metoder for kartlegging eller tiltak utover det Bufetat tilbyr.
- Robusthet ved behov for rekruttering antas bra innen "grønn" sektor ut fra Vegas posisjon som verdensarvomsråde. Mer sårbar ved tap av kompetanse innen ingeniørfag.

Nøkkeltall økonomi

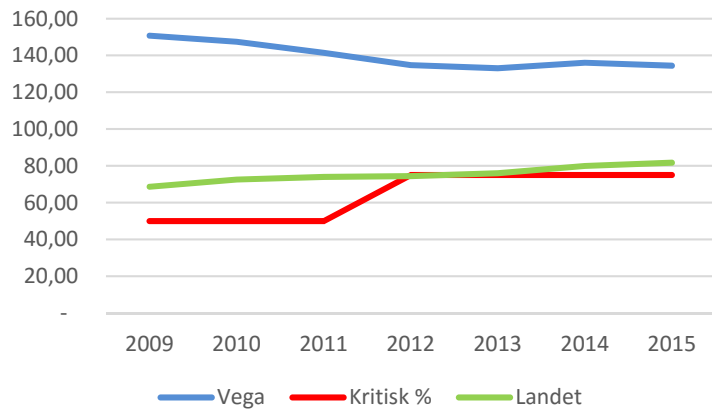

Kommentar: Økningen fra 2014-2015 er i tråd med landet for øvrig.

Kommentar: Kommunen har få reserver og er avhengig av en balansert drift.

Gjeld i % av dr.innt

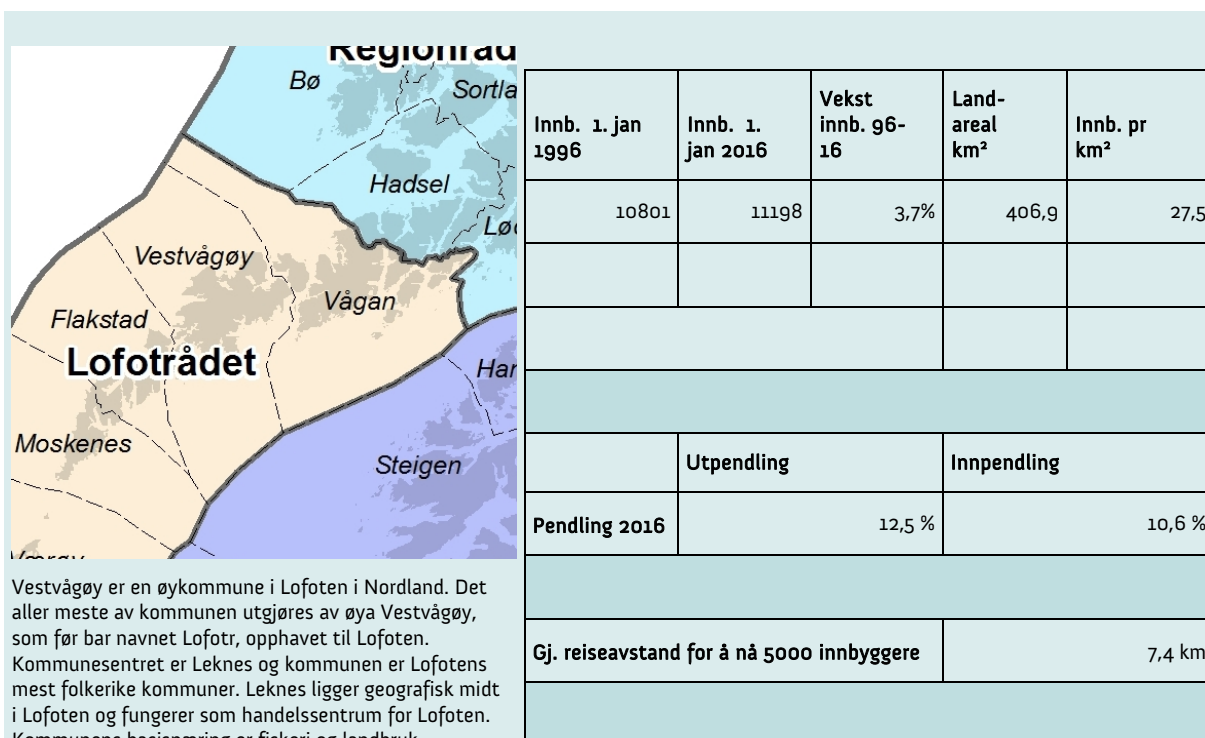
Kommentar: Kommunen har i løpet av de siste 7-8 årene investert innen omsorg, skole og infrastruktur og det har resultert i en usedvanlig høy lånegjeld. Det er også lagt planer om ytterligere opptak av lån i økonomiplanperioden. Renteøkning vil få store konsekvenser for kommunens økonomiske situasjon.

FM KOMMENTAR

- Fylkesmannen anbefaler at kommunene på Sør-Helgeland arbeider videre med reformprosessen med mål om å danne en ny kommune.

Vestvågøy kommune

Vestvågøy er en øykommune i Lofoten i Nordland. Det aller meste av kommunen utgjøres av øya Vestvågøy, som før bar navnet Lofotr, opphavet til Lofoten. Kommunesentret er Leknes og kommunen er Lofotens mest folkerike kommuner. Leknes ligger geografisk midt i Lofoten og fungerer som handelssentrum for Lofoten. Kommunens basisnæring er fiskeri og landbruk. Industrien baserer seg i all hovedsak på videreforedling av jordbruks- og fiskeriprodukter. Kommunen er en av Norges største fiskerikommuner og Lofotfiske er avgjørende for bosetting i Lofoten.

Interkommunalt samarbeid: Vestvågøy inngår i 34 ulike IK-samarbeid, hvorav 12 er på regionrådsnivå. Kommunen har 6 ordninger på lavere nivå. Gjennom de siste årene er det utviklet seg et utvidet samarbeid i Vest-Lofoten med Vestvågøy som vertskommune. Nye vertskommuneløsninger er særlig utviklet i forhold til Moskenes og Flakstad.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Prosessen i Vestvågøy har blitt gjennomført i samarbeid med kommunene Moskenes, Flakstad, Vågan, Værøy og Røst.
- Kommunen vedtok 20.10 2014 å utrede en ny Lofoten kommune sammen med nevnte kommuner i regi av Lofotrådet. Utredningen ble igangsatt med nevnte kommuner minus Vågan som kom til i siste fase av

prosessen. Røst og Værøy har vært «til og fra» i prosessen. Det er utarbeidet et felles faktagrunnlag for kommunene Moskenes, Flakstad og Vestvågøy.

- Kommunestyret har behandlet sju saker vedrørende kommunereformen underveis i prosessen.
- Ordførerne i Lofoten har utgjort styringsgruppen mens rådmennene har vært tildelt rollen som arbeidsgruppe med bistand fra sekretariatsleder i Lofotrådet. Arbeidsgruppen og styringsgruppen har hatt flere felles møter.
- Fylkesmannen har vært i nær dialog med Lofot-kommunen underveis i prosessen og har deltatt både på arbeidsmøter med styringsgruppen og arbeidsgruppen, regionråd og i forhandlingsutvalget.

INTENSJONSAVTALE

Kommunen har inngått intensjonsavtale med kommunene Værøy, Flakstad og Moskenes om ny Lofoten kommune.

UTREDNINGER

- Faktagrunnlag Kommunealternativet Lofoten m/ kommunene Vestvågøy, Flakstad og Moskenes

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- To folkemøter i 2015 og 2016. Interessen for disse har vært relativt liten
- Gjennomført innbyggerundersøkelse i februar – mars 2016. 62% er for sammenslåing, 24% mot og 15% vet ikke.
- Folkeavstemming 6.juni 2016. valgdeltagelse var 12,7%. 61,4% stemte for, 36,7% stemte mot og 1,9% stemte blankt.

VEDTAK

- 1) Det søkes om at Vestvågøy kommune slår seg sammen med kommunene Flakstad, Moskenes og Værøy fra 1.1.2020. Den nye kommunens navn skal være Lofoten kommune.
- 2) Dersom det fattes positivt vedtak i de øvrige kommunene, nedsettes det en fellesnemd iht. inndelingslova §26 for å forberede sammenslåingen av kommunene. Fellesnemda skal bestå av 18 personer.
- 3) Det opprettes et partssammensatt utvalg for sammenslåingsprosessen. Partssammensatt utvalg skal ha 15 medlemmer, og skal behandle saker som gjelder forholdet mellom den nye kommunen som arbeidsgiver og de ansatte.
- 4) Til grunn for sammenslåingen og etableringen av Lofoten kommune legges for øvrig den fremforhandlede intensjonsavtalen av 9. mai 2016.08.15
- 5) Dersom det ikke foreligger positive vedtak i de øvrige kommunene, ønsker ikke Vestvågøy kommune at sammenslåing skal gjøres med tvang.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Ut fra forventninger om framtidige kommunale oppgaver vil Vestvågøy alene være for liten til å håndtere disse alene med sine 11174 innbyggere.
- Utfordrende å rekruttere fagpersoner med høyskoleutdanning innenfor helse- og sosialsektoren.

Myndighetsutøver

- Utfordrende å sikre tilstrekkelig distanse mellom saksbehandler og bruker, spesielt innenfor områder med myndighetsutøvelse (barnevern, skatteoppkrever, plan- og byggesak mv). Habilitet håndteres godt i

Vestvågøy da fagmiljøene er store nok til at andre kan behandle saken ved nære relasjoner.

Samfunnsutvikler

- Utfordrende at ikke Lofoten som region i større grad sees på som en samlet enhet i forhold til samfunnsutvikling.
- Lofoten fungerer som en felles BAS-region

Demokratisk arena

- Kommunen har lav valgdeltagelse ved kommunevalg i dag (57,6%). Dette er høyest i Lofoten men under både gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig.
- Mange tjenesteområder er organisert i interkommunale samarbeidsordninger. Styring og samordning med andre tjenester blir mer krevende, da politiske beslutninger flyttes bort fra kommunestyrene.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Skolene varierer i kompetanse og resultat.
- Kommunen er motor i den vestlige delen av Lofoten, og leverer mye av de pålagte tjenestene til Flakstad og Moskenes. Kommunen er utviklingsorientert, men det er stor variasjon innad i kommunen, særlig på skolesiden. FM opplever at det blir mye fokus på byskolen, og litt mindre på skolene utenfor. Oppvekstavdelingen har utfordring med å drive utvikling på alle skolene.
- Vestvågøy kommune har i dag 11 fagstillinger i det kommunale barnevernet, noe som tilfredsstiller det anbefalte minimum. Tjenesten har imidlertid over år vist seg å være sårbar ved at det har vært perioder med høyt sykefravær samt fødselspermisjoner noe som har medført en noe ustabil personalsituasjon. Tjenesten har ikke greid å sikre etterlevelse av lovkrav, særlig mangler oppfølging av hjelpetiltak og barn i fosterhjem. Manglende stabilitet i personalgruppa medfører noe variasjon i kompetansen, men tjenesten vil ha mulighet til å etablere noe spesialisert kompetanse i metoder for kartlegging og veiledning.
- De fleste tjenesteområdene har forsvarlig og relevant kompetanse, godt tilgjengelige tjenester, forsvarlig utredningskapasitet, gjennomgående kort saksbehandlingstid og kapasitet til nødvendig oppfølging av brukerne.

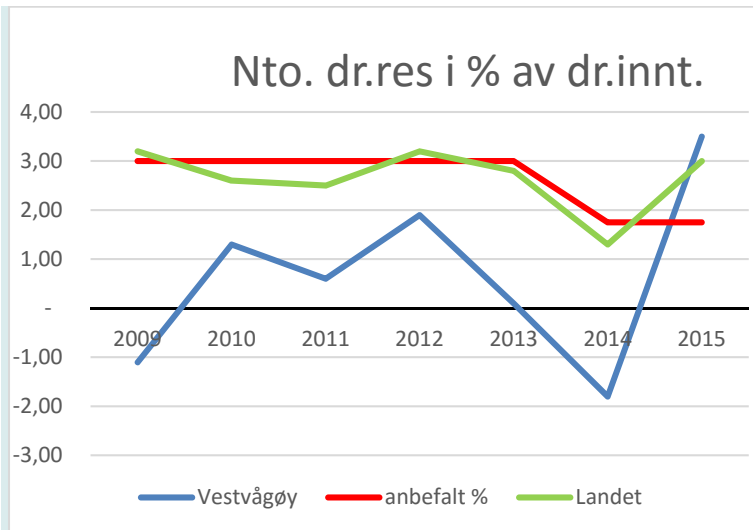
Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- God kompetanse på kommunenivå innenfor utdanning og opplæring, er motor i interkommunalt samarbeid på opplæringsområdet. Ansvarer som bhg myndighet ivaretas ikke på en god måte

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

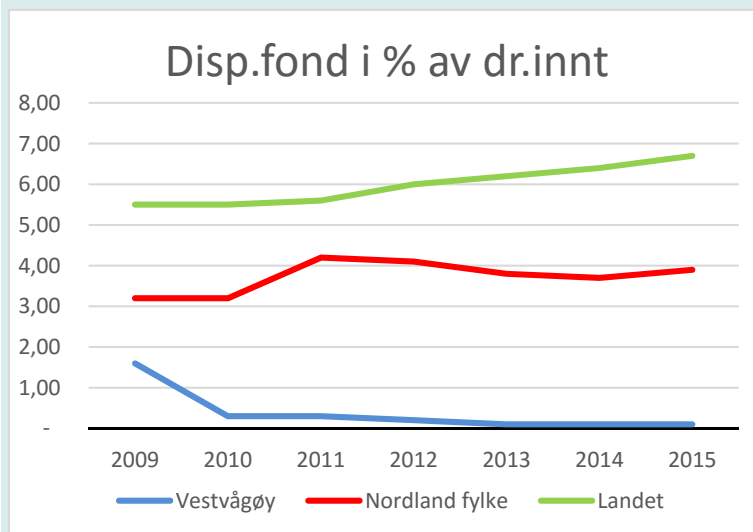
- Store nedskjæringer på bhg/skole. Mye klagesaker på opplæringsområdet og på bhg som bunner i økonomi
- Kommunen ble meldt ut av ROBEEK i 2016 etter at regnskap 2015 viste at akkumulert underskudd var dekt inn i sin helhet. Kommunene har i perioden etter innmelding i ROBEEK jobbet godt med et større omstillingsprosjekt som har gitt økonomisk effekt. Kommunens økonomi er av en størrelse som tilsier at de bør kunne håndtere svingninger i utgifts- og inntektsnivå.

Nøkkeltall økonomi

Kommentar

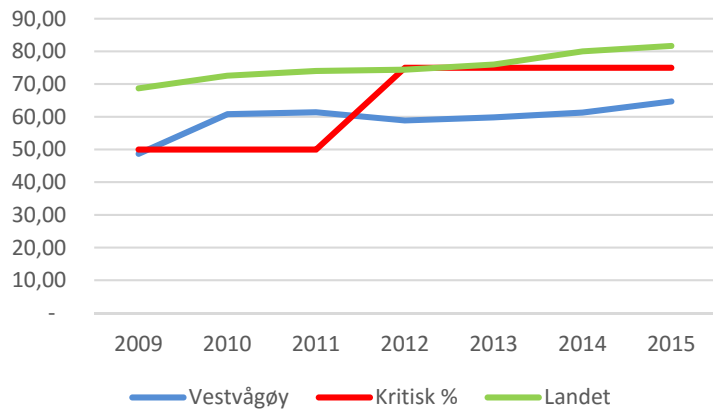
Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer. Vestvågøy kommune har i 2015 et netto driftsresultat på 3,5 %.

Kommentar

Vestvågøy har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 0,1 %, noe som er betydelig lavere enn gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Det er også betydelig lavere enn anbefalt nivå på 5%.

Gjeld i % av dr.innt

Kommentar

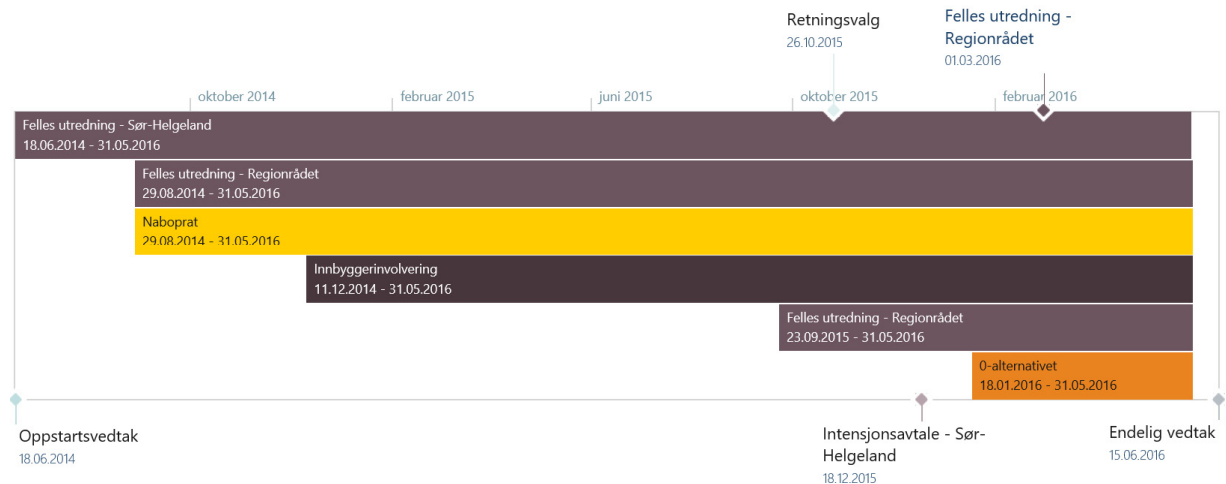
Vestvågøy lånegjeld pr 2015 ligger på 64,7% som er lavere enn landsgjennomsnittet og anbefalt nivå.

FM KOMMENTAR

Vestvågøy vurderes langt på vei å oppfylle reformens mål ved alenegang, men er en nøkkeltkommune ift til omkringliggende kommuners tjenestetilbud og samfunnsutvikling.

Vevelstad kommune

Vevelstad kommune ligger lengst nord i regionen Sør-Helgeland, og er den nest minste kommunen i Nordland. Hovednæringene er jordbruk og fiskeri i tillegg til sagbruk og oppdrett. Hovedbosettingen i kommunen er på Vevelstad, hvor også kommunesenteret ligger. Det er 45 min reisetid til regionsenteret Brønnøysund.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
644	507	-21,3%	517	1
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		25,9 %	6,3 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere			46,6 km	

Interkommunalt samarbeid: Vevelstad inngår i 34 interkommunale ordninger, hvorav 11 på regionrådsnivå (Sør Helgeland), 12 på høyere nivå og 11 på lavere (bilateralt o.l.). De fleste på lavere nivå går på kjøp av tjenester hos senterkommunen Brønnøy.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Kommunen fattet oppstartsvedtak i møte 18.06.14
- Det ble gjennomført felles utredning med kommunene i Sør Helgeland regionråd (Telemarksforskning) i perioden 29.01.2015 til 26.10.15.
- Felles kommunestyremøte i etterkant av at rapporten var ferdig (08.12.15), hvor det vedtatt å gå videre med et arbeid med målsetting om å utvikle en ny kommunemodell. Arbeidet ligger utenfor reformens rammer.
- Etter at delrapport fra konsulent var fremlagt og innledende samtaler gjennomført, ble også denne prosessen lagt død.
- Også disse prosessene har strandet.
- Fylkesmannen har deltatt på flere arbeidsmøter, både regionråd, kommunestyre og formannskap.
- Politisk har det vært sterk motstand mot, og liten vilje i prosessen fra starten av.

INTENSJONSAVTALE

- Intensjonsavtale om «Kommuneblokkløsning» på Sør Helgeland av 08.12.2015. Utenfor kommunereformens rammer.

UTREDNINGER

- Det ble gjennomført felles utredning med kommunene i Sør Helgeland regionråd (Telemarksforskning) i perioden 29.01.2015 til 26.10.15. Utredningen tok for seg hvilke alternativer som kunne være aktuelle og konsekvenser ved disse.
- Det ble i etterkant av felles kommunestyremøte 08.12.2015 utredet en «kommuneblokk» - løsning (NIVI Analyse), som innebærer et mer forpliktende interkommunalt samarbeid om utvikling av tjenester på tvers av regionen.

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Vært avholdt ett informasjonsmøte.

VEDTAK

Vedtaket 15.6.2016 i sin helhet:

KOMMUNEREFORM PÅ SØR-HELGELAND

Kommunestyret i Vevelstad gir følgende tilbakemelding angående kommunereformens utrednings -og tilsvarsplikt:

1. Kommunene på Sør-Helgeland har en samlet tilnærming i felles kommunestyremøter (08.12.2015 og 31.05.2016) i felles formannskapsmøte (12.04.2016) ved Telemarksforskings «Utredning av alternative Kommunestrukturmodeller på Sør-Helgeland» (2015) (TF-rapport 3 64) samt rådmennenes vurderinger i felles saksframlegg «Kommunereform på Sør-Helgeland». Det er også gjennomført innbyggerundersøkelse og det er avholdt folkemøter, men ikke folkeavstemninger.
2. Kommunestyrene på Sør-Helgeland mener at de fem kommunene i regionen yter gode velferdstjenester til befolkningen. Vi oppfatter også at innbyggerne er rimelig godt fornøyd med disse. Samtidig er sentralisering, befolkningsnedgang og alderssammensetning grunnlag for bekymring. Tross regionens mangfoldige arbeids- og næringsliv– så er tendensen fortsatt at vi primært er en råstoffleverandør. Rekruttering, spisskompetanse, økonomi og utviklingskraft kan også være ei utfordring for både store og små kommuner. Ofte har felles utfordringer blitt søkt løst gjennom interkommunalt samarbeid.
3. Sør-Helgeland er en geografisk og historisk enhet– som ved samarbeid og samferdsel i enda større grad må utvikles. Småbyen Brønnøysund er for de fleste et sentralt og naturlig regionsenter, med bl.a. administrasjon, handel, service, videregående skole, flyplass, Hurtigruteanløp, Brønnøysundregistrene, m.m. Likevel, på grunn av avstander og topografi sprenger Sør-Helgeland i dag rammen for en praktisk og naturlig bo-, arbeids -og serviceregion. Tre av fem kommuner trenger minst ei ferje til et eventuelt nytt

felles kommunesenter i Brønnøysund. Samtlige kommuner i regionen slutter seg til Bindal kommunes krav om muligheter for en fortsatt delt forvaltningsløsning, både i retning Sør-Helgeland og i retning Namdalen.

4. Med denne bakgrunn (pkt. 1, 2, 3), og med frykt for ytterligere økt sentralisering, ønsker kommunene Bindal, Sømna, Vega og Vevelstad ikke kommunesammenslåing pr. 1. juli 2016. Brønnøy kommune, både i form av innbyggerundersøkelse og i form av politisk invitasjon, har en positiv holdning til en eventuell sammenslutning på Sør-Helgeland. Med bakgrunn i demokratiske prinsipper om frivillighet, så forblir også den største kommunen Brønnøy «ufrivillig liten».
5. Kommunenes er det som nødvendig å forsterke og videreutvikle samarbeidet på Sør-Helgelands, om svar på Kommunereformens fire utfordringer: Velferdstjenester, samfunnsutvikling, økonomi og lokaldemokrati. Lovpålagte kjerneoppgaver skal fortsatt være underlagt kommunestyrenes direkte demokrati og helhetlige styring. Samarbeid kan videreutvikles igjennom arbeidsdeling og/eller nettverk av forvaltningsoppgaver. Dette for å gi en viss konsentrasjon av spisskompetanse og /eller samordne ledelse. Dette bør foregå etter vertskommuneregulverket i kommuneloven eller andre samarbeidsmodeller som kommunene finner frem til i fellesskap. Det skal gjøres uten for store praktiske ulemper for innbyggerne og slik at ikke alle funksjoner må legges til Brønnøysund.
6. Kommunene på Sør-Helgeland ønsker at regionen skal videreutvikles til et sterkere integrert bo-, arbeids- og Serviceområde for innbyggere og næringsliv. Samarbeid skal også være en arena for forpliktende samhandling med den øvrige forvaltning. Formannskapene i kommunene på Sør- Helgeland oppnevnes til et interimregionstyres om skal arbeide for å finne en samarbeidsmodell for kommunene på Sør-Helgeland jf. pkt. 5, med mål om konsensus innen 01.07.2017.
7. Hovedansvaret for utviklingsoppgaver tilligger fortsatt hvert kommunestyre. Kommunene på Sør-Helgeland v/rådmennene stiller sin fagkompetanse til rådighet for både nettverksbygging i forvaltningen, men også ved etablering av utviklingsoppgaver. Dette kan være innenfor områders om f.eks. oppvekst, helse, omsorg, næringsutvikling, m.m. Etablering av utviklingsprosjekter og organiseringen av disse skal behandles i kommunestyrene. Det forventes også at nye oppgaver blir tillagt kommunene, fra staten og fylkeskommunen, herunder et interkommunalt forsøk med arbeidsmarkedspolitikkl inkludert NAV. Ordførerne og rådmennene gis i oppdrag å bearbeide innholdet og føringene i dette vedtaket slik at ytterligere konkretisering kan finne sted, spesielt med hensyn på utformingen av arbeidsdeling og samarbeidsprosjekter. Rådmennene bes og så ivareta kravene til med bestemmelse og samarbeid med de ansattes lik de framgår av Hovedavtalens bestemmelser. Det forutsettes smidige overgangsordninger for ansattes, om på sikt må pendle.
8. Dersom staten etter 01.07.2016 initierer forsøksordninger, vurderer kommunene på Sør-Helgeland å søke deltakelse i en slik satsning, etter vedtak i den enkelte kommune. Ordførerne i regionen får fullmakt til å arbeide for politisk gjennomslag for prinsippene og intensjonenes om ligger i økt samarbeid på Sør-Helgeland. Dette også som et tilfredsstillende svar på kommunereformens 4 intensjoner/utfordringer samt ekspertutvalgets 10 kriterier for bærekraftige kommuner med gode og likeverdige tjenester. Dialogen er spesielt viktig opp mot Fylkesmannen i Nordland og sentralt politisk nivå. Det skal avholdes et nytt felles kommunestyremøte høsten 2016 – der det bl.a. drøftes retning og prinsipp for videre arbeid. En forsøksperiode når det gjelder samarbeid bør være minst to år.
9. Dette kommunestyrevedtaket i Vevelstad er en invitt til kommunene Bindal, Brønnøy, Sømna og Vega om en felles konklusjon fra Sør-Helgeland til fylkesmannen i Nordland i arbeidet med kommunereformen. Dokumentet underskrives av ordførerne og gjelder i så fall som en intensjonsavtale.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

- Ikke aktuell problemstilling.

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Opplever utfordringer knyttet til fornyelse og tilpasning av tjenesteproduksjonen, men ikke ift driftsoppgaver.
- Behov for utstrakt IK samarbeid for å få tilgang på nødvendig kompetanse på områder som eks brann og barnevern.

- Lav kostnadseffektivitet og liten kapasitetsutnyttelse i administrasjon og tjenesteproduksjon.
- Sårbar økonomi, men god økonomistyring.
- Kan i liten grad tilby valgfrihet i det lokale tjenestetilbudet.

Myndighetsutøver

- Møter en rekke utfordringer knyttet til habilitet og rettssikkerhet når man skal ivareta krevende oppgaver og mange roller i et lite samfunn – lener seg i den sammenheng på nabokommuner og relevante samarbeidspartnere.

Samfunnsutvikler

- Mye inn- og utpendling i kommunen. Viktig å ta i bruk mer av arealet til bo- og næringsområder, men er da avhengig av god kommunikasjon og utvikling av bedre samferdselsløsninger.

Demokratisk arena

- Opplever ikke å ha utfordringer her

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Kommunen leverer pr i dag tilfredsstillende på de fleste områder, men størrelsen gjør dem avhengig av enkeltpersoner og medvirker til små fagmiljøer. Tjenestenes størrelser gjør dem sårbare ved fravær eller vakanser og det vil være vanskelig å sikre og utvikle spesialisert kompetanse. Dette kan begrense bredden i tiltak som tilbys i enkelte tjenester som for eksempel barnevern. Avhengige av IK samarbeid for å opprettholde lovpålagte tjenester på en rekke områder. Kommunen oppfattes sårbar ift formell kompetanse på flere fagområder. Eksempelvis innen NAV hvor det fremstår som vanskelig å skulle ha et fagmiljø dersom kommunen står alene – i dag; eget kontor, men NAV leder i Brønnøy. Også avhengig av kjøp av kompetanse for å levere tjenester innen vann og avløp. Kommunens størrelse gjør habilitet til en utfordring, for eksempel i avgjørelse av saker etter sosialtjenesteloven.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

Har begrenset kompetanse dårlig kapasitet innen arealplanlegging, men også begrenset behov. Potensial ift nabosamarbeid om utviklingsoppgaver.

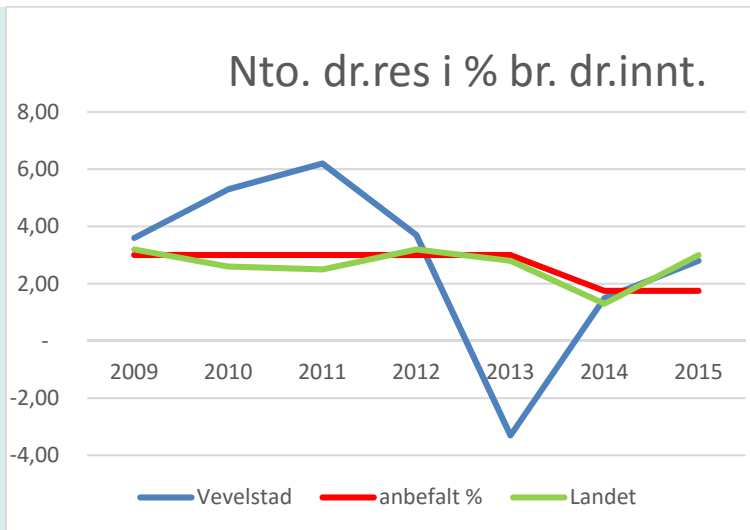
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Tilfredsstillende økonomi og økonomistyring, men relativt tungdrevet kommune med spredt bosetting. Liten kommune - sårbar ift uforutsette utgifter. Kommunen sliter med å tilpasse utgiftsnivået til faktiske inntekter og de bruker av fondsavsetningen for å balansere utgiftsnivået. Kommunen utnytter imidlertid ikke hele inntekspotensialet, de har f.eks vedatt at VAR-området ikke skal belastes kommunenes innbyggere med selvkost, men at kommunene skal betale for en god del av denne tjenesten.

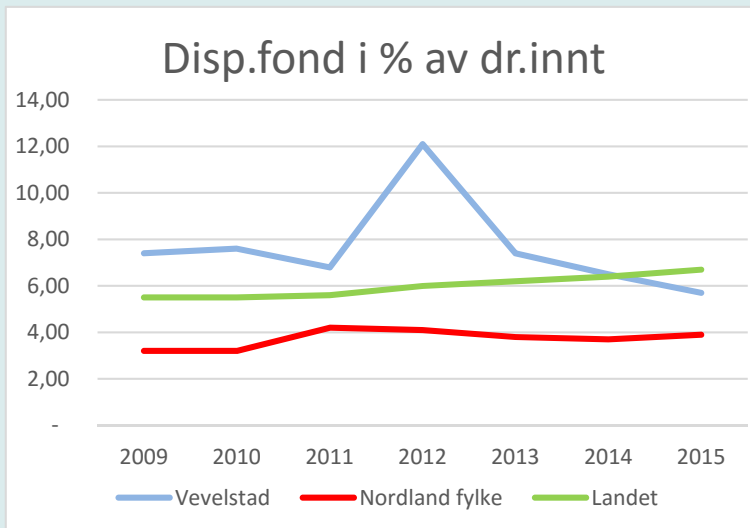
Demokratisk arena

Kommunen vil være avhengig av å inngå i ulike interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse.

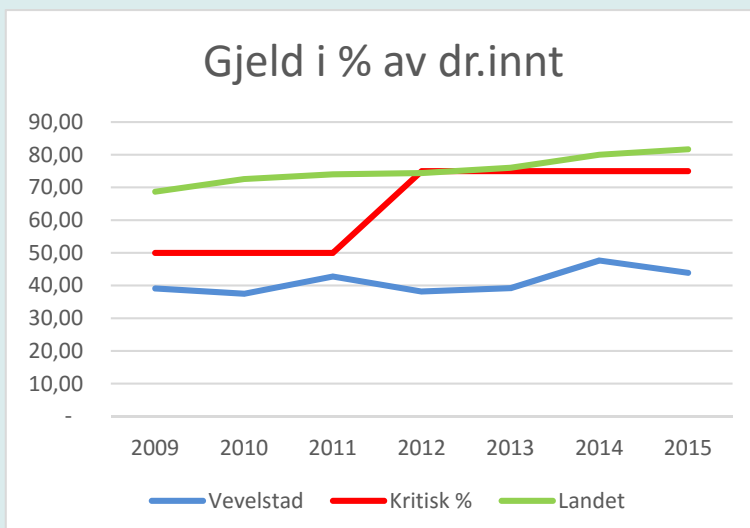
Nøkkeltall økonomi

Kommentar: Kommunen balanserer budsjettet ved bruk av midler av satt til fond.

Kommentar: Kommunen opplever at fondsbeholdningen krymper år for år som følge av økte utgifter i forhold til inntekter.

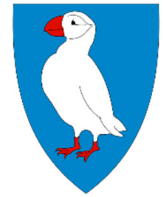

Kommentar: Kommunen ligger godt under landet, men manglende vedlikehold gjør at mange av kommunenes

bygninger har et økt vedlikeholdsbehov.

FM KOMMENTAR

Kommunen er avhengig av interkommunale tjenester på en rekke områder i dag. Ved nye oppgaver til kommunene må disse i stor grad løses ved flere interkommunel samarbeidsordninger. Veveslatd med sine 500 innbyggere er sårbare i tjenesteproduksjon i forhold til kvalitet (kompetane - fagmiljø), rekruttering og kapasitet på en rekke områder. Det vil være utfordrende for kommunen å gi en bredde i tjenestetilbudet som innebærer en valgfrihet for innbyggerene. Kommunen har en «liten» økonomi og vil derfor være sårbar for svigninger både på uforutsette utgifter og ved endringer i inntektsgrunnlaget. Kommunen har kraftig nedgang i befolkningsveksten noe som utfordrer kommunen både når det gjelder tilpasning av tjenester til innbyggerene og ressurser til å drive helhetlig og samordnet samfunnsutvikling. Fylkesmannen vurderer at kommunen ikke innfrir flere av målene i reformen.

Værøy kommune

Lofotrådet

Værøy

Moskenes

Røst

Bodø

Salt Regio

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
833	765	-8,1%	17,5	43,7
Utpendling		Innpendling		
Pendling 2016		6,6 %	4,5 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere			139,2 km	

Værøy er en øykommune i Lofoten som ligger midt i havgapet utenfor Moskenesstraumen. Kommunen grenser mot Røst i sør-vest og Moskenes i nord. Værøy kommune er et øysamfunn preget av gamle og nye fiske- og fangsttradisjoner. Tørrfisk er Værøys viktigste eksportvare. Øya trafikkeres daglig med rutegående helikopter og det er flere fergeanløp til øye slik at man kan reise mellom Bodø, Moskenes, Værøy og Røst med bil.

Interkommunalt samarbeid: Værøy inngår i 26 ulike IK-samarbeid, hvorav 12 er på regionrådsnivå. Kommunen har 4 ordninger på lavere nivå. Gjennom de siste årene er det utviklet seg et utvidet samarbeid i Vest-Lofoten med Vestvågøy som vertskommune.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak april 2015 der kommunen satte ned en tverrpolitisk styringsgruppe som ble ledet av ordføreren.

- Kommunen har utredet ulike sammenslåingsalternativer
- «øy-kommune utredningen» m/ Fedje, Hasvik, Leka, Røst, Smøla, Træna, Utsira og Værøy
- Værøy har deltatt i utredning av en ny Lofoten kommune sammen med kommunene Moskenes, Flakstad, Vestvågøy og våren 2016 Vågan. Værøy har vært noe fra og til underveis i prosessen med de øvrige kommunene i Lofoten.
- Kommunen har deltatt i samtaler med Bodø kommune og har vært med i utredningsarbeid om et intensjonsgrunnlag for en ny stor Salten kommune og forhandlet fram politisk plattform og en intensjonsavtale med nye Bodø kommune.
- Kommunereformprosessen er behandlet i ti saker i kommunestyret i løpet av arbeidsperioden.
- Kommunen har gjennomført en innbyggerundersøkelse i forbindelse med øy-kommuneutredningen.
- Kommunen har avholdt 5 folkemøter

Fylkesmannens vurdering av prosessen:

- Fylkesmannen har vært i nær dialog med kommunen underveis i prosessen og har deltatt både på arbeidsmøter både i Bodø-alternativet og i Lofoten-alternativet, regionråd og i forhandlingsutvalg. Fylkesmannen har også deltatt på folkemøte på Værøy.
- Kommunestyret og innbyggere har helt siden våren 2015 pekt på Værøy som egen kommune, noe som har preget kommunens prosess.

INTENSJONSAVTALE

Inngått intensjonsavtale med følgende alternativer:

- Intensjonsavtale – Lofoten kommune 11.05.2016
- Intensjonsavtale – Bodø kommune 12.05.2016

UTREDNINGER

- Øy-kommuneprosjektet med kommunene: Fedje, Hasvik, Kvitsøy, Leka, Røst, Smøla, Solund, Træna, Utsira og Værøy. Bygdeforskning ferdig 12.03.2015
- Værøy kommune som selvstendig kommune 10.06.2016

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Innbyggerundersøkelse – mars 2015 126 respondenter 70 ønsker en organisering som i dag og 16 ønsker sammenslåing med en eller flere kommuner. 14 vet ikke.
- Det er gjennomført 5 folkemøter. På folkemøtene har det blitt reist spørsmål om alternativene Værøyalene, Værøy som en del av Lofoten og Værøy som en del av en ny Bodø kommune.
- Flertallet av dem som ønsker en sammenslåing peker på Bodø kommune som det beste alternativet.

VEDTAK

Værøy består som egen kommune.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

Ikke aktuelt

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- På en rekke områder har kommunen tjenesteproduksjon i dag som utføres av andre kommuner, dette vil også måtte fortsette om man velger å bestå som egen kommune.
- Volumet av arbeidsoppgaver som krever spesialkompetanse er på de fleste fagområder for små til at kommunen kan tilsette spesialkompetanse.

- I store deler av tjenesteproduksjonen har kommunen stor personavhengighet. Innen flere tjenesteområder innehar samme person opptil flere ansvarsområder.
- Stor sårbarhet ved vakanse og uplanlagt fravær. Brukerne rammes direkte ved slikt fravær.
- Ansatte på alle nivå har for lite faglig nettverk noe som hemmer faglig utvikling og bidrar til rekrutteringsutfordringer.
- Ledere må i stor utstrekning løse daglige driftsoppgaver noe som går ut over tid og mulighet for å drive daglig og strategisk ledelse.
- Lite kapasitet til utvikling av tjenesteområdene i kommunen
- Mange av kommunens ansatte har ansvar på flere områder, og er ofte alene om å levere tjenester på disse områdene.
- Værøy kommune har ikke tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å levere alle lovpålagte tjenester innenfor helse og omsorg.
- Kjøper jordmortjenester fra Bodø. Mangler fagutdannet helsesøster og ergoterapeut. Stor mangel på ansatte med fagutdanning innen pleie- og omsorg.
- Barnevernstjenester kjøpes fra Bodø.
- Kommunen har en infrastruktur som bærer preg av stort vedlikeholdsetterslep.
- Kommunen vil som selvstendig kommune i liten grad kunne tilby et bredt spekter av tjenester som innebærer en valgfrihet for innbyggerne.

Myndighetsutøver

- Flere ressurspersoner i kommunen er aktiv deltagende på mange områder og innehar flere roller, noe som kan medføre habilitetsutfordringer. Høy politisk bevissthet rundt habilitetsutfordringer, noe som minsker utfordringsbilde.
- Lite lokalsamfunn med tette bånd mellom innbygger, administrasjon og politikk noe som kan være utfordrende i myndighetsutøvelsen i små kommuner. Interkommunale ordninger på en del tjenesteområder bidrar på enkelte områder til tilstrekkelig distanse.

Samfunnsutvikler

- Størstedelen av næringsaktiviteten på Værøy er knyttet opp til verdiskapningen som skjer innenfor fiskeriene. Næringslivet etterspør større aktivitet fra kommunene for å legge til rette for utvikling. Kommunen har begrensede økonomiske midler å bidra med.
- Kommunen mener å ivareta samfunnsutviklerrollen selv om de ikke har alle pliktige planer på plass.
- Kommunens ressurser er for små til å ha tilstrekkelig kapasitet til utviklingsarbeid og planarbeid.
- Værøy er ikke en del av en naturlig BAS- region. Hvis man ønsker å jobbe i en annen kommune må dette baseres på en pendlertilværelse.

Demokratisk arena

- Kommunen har lagt til rette for et aktivt lokaldemokrati. Kommunen har stort lokalpolitisk engasjement

Økonomi

- Kommunen har pr i dag ingen ressurskrevende brukere over 67 år. Dette kan fort endre seg da de har et stort antall under 67 år og dermed medføre store økonomiske og faglige utfordringer for kommunen.
- Værøy har høyere gebyr for VAR tjenester enn man vil finne i større omkringliggende kommuner.
- Værøy kommune er i en vanskelig økonomisk posisjon. De fleste nøkkeltall, med unntak av lånegjeld, er svake og tendensen har vært klart negativ.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Kommunen har manglende relevant kompetanse i skolesektoren. Kvaliteten i sektoren er varierende og de greier ikke å levere samme kvalitet over tid. Kommunen er sterkt avhengig av samarbeid med andre, og kjøper tjenester fra Bodø.
- Barnevern; Liten tjeneste med 0,7 % stilling. Inngår i dag i en interkommunal barneverntjeneste sammen med Bodø og Røst. Per i dag tilstrekkelig bemannet til å ivareta det daglige saksomfanget, rapporteringer viser at tjenesten i stor grad oppfyller lovkrav på de sentrale områdene innenfor barnevernloven. Tjenesten

vil imidlertid hatt utfordringer med å håndtere uforutsette hendelser dersom den stod utenfor det interkommunale samarbeidet, for eksempel en akutsituasjon med flere barn som måtte plasseres samtidig. Tjenesten størrelse ville gitt sårbarhet ved fravær og vakanser og det vil være vanskelig å sikre å utvikle spesialisert kompetanse. Dette ville også begrense bredden i tiltakene som kunne tilbys.

- Ingen landbruksressurs. Ikke aktivt landbruk. Forvaltes fra Bodø
- En klagesak mottatt på plan- og bygningsrett. Vedtak ble opphevet og gjennomgang av saken avslører svært begrenset kompetanse på saksområdet.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Siden forrige tilsyn innenfor beredskapsområdet om kommunal beredskapsplikt i 2012, hvor det ble avdekket ett avvik, har det skjedd svært lite i kommunen. Som liten kommune er de største utfordringene å sette av nok ressurser til å følge opp de lovpålagte oppgavene. Inngår nå i samarbeidsprosjekt med de øvrige lofotkommunene.
- På miljøområdet har kommunen svært liten kapasitet og mangel på formell kompetanse gir dårlig grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging. Men lite oversiktlig samfunn hvor konsekvens av dårlig kompetanse/kapasitet er mindre enn i større kommuner.
- God lokalkunnskap kan gjøre samarbeidet med andre instanser enklere. Samtidig kan tilstrekkelig distanse mellom ansatte i barneverntjenesten og familien være en utfordring i små kommuner.

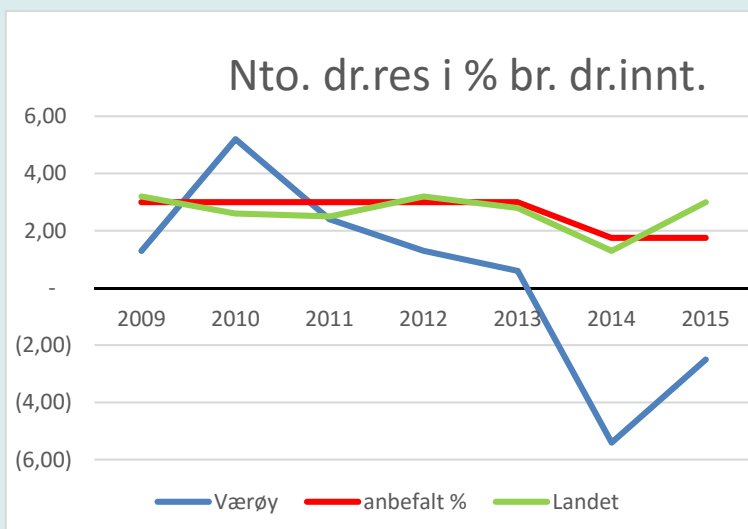
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- På miljøområdet er kommunen svært sårbar ut fra formelle krav og forventninger, men samtidig er et en liten kommune hvor de er vant med å finne praktiske løsninger. Løser i dag utfordringer ved kjøp av tjenester
- SVA/Barnevern: I en liten kommune er det vanskelig å budsjettere for uforutsette hendelser som gjør det nødvendig å iverksette kostnadskrevende barneverntiltak. Slike hendelser vil gi store konsekvenser for kommuneøkonomien.

Demokratisk arena

- Barnevern: Kommunen vil være avhengig av å inngå et interkommunalt samarbeid for å bli robust nok til å møte uforutsette hendelser og for å få del i et større fagmiljø med bredere tiltaksportefølje.

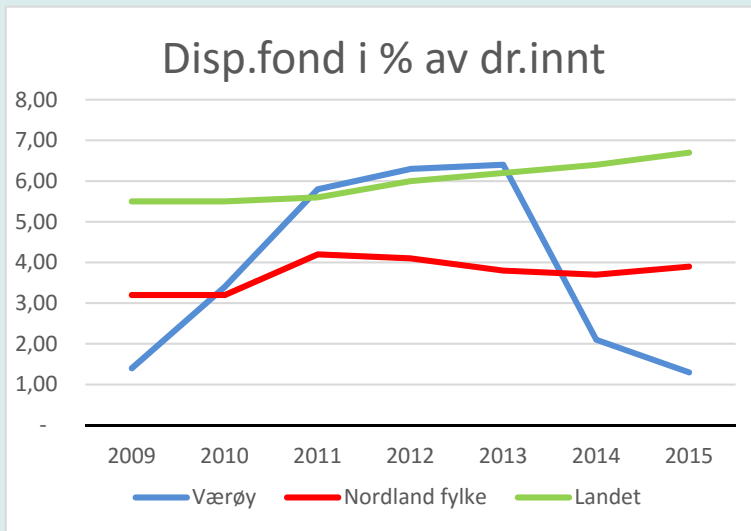
Nøkkeltall økonomi

Kommentar:

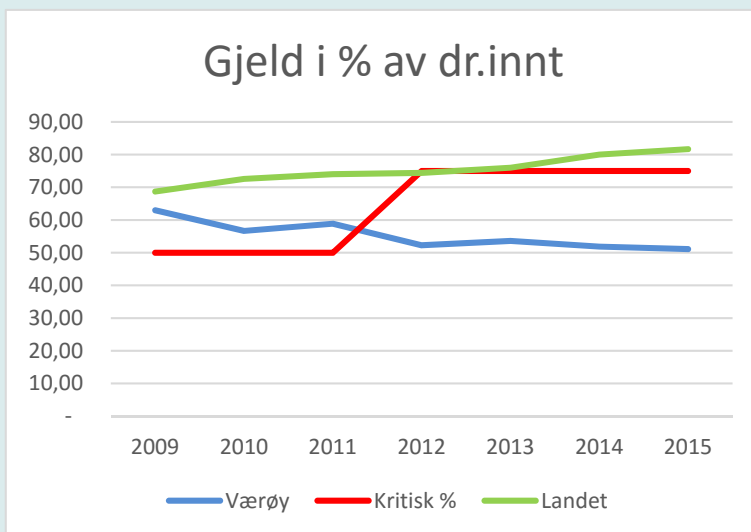
Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer.

Værøy kommune har i 2015 et netto driftsresultat på – 2,5 %.

Kommentar:

Værøy har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 1,3 %, noe som er langt under både gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Anbefalt nivå er 5%.

Kommentar:

Værøy har en lånegjeld pr 2015 på 51,1 % som er lavere enn landsgjennomsnittet og lavere enn det som oppfattes som kritisk nivå. Men har planer om å investere med 35 mill i 2016.

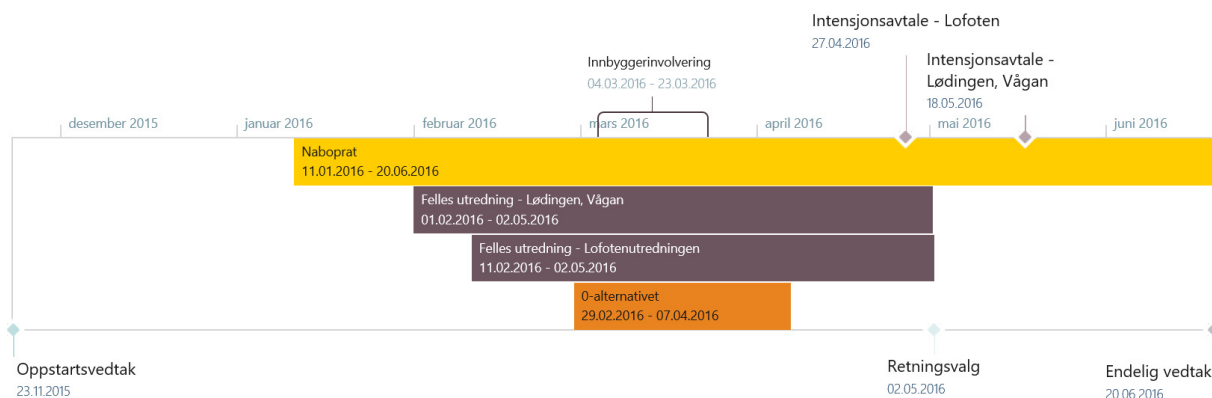
FM KOMMENTAR

Innbyggerundersøkelsen er gjennomført på et tidspunkt der ikke innbyggerne er forelagt noen alternativer til sammenslåing. o-alternativet er ikke utredet og intensjonsgrunnlag og intensjonsavtaler er ikke framforhandlet. Det må derfor antas at innbyggerne hadde lite kunnskap om konsekvensene av alenegang kontra en ev. sammenslåing ved tidspunkt for spørreundersøkelsen.

Kommunen kommenterer selv at de i dag er tilsluttet mange interkommunale samarbeid. Dersom kommunen selv skulle drive disse tjenestene i egen regi ville kommunen ikke greid å rekruttere kompetanse, ofte spesialkompetanse, til stillinger som ville vært nødvendig. Kommunen ville heller ikke hatt økonomiske ressurser til dette.

Vågan kommune

Regionråd		Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
Lofotrådet		9381	9350	-0,3	460,5	20,3
				Utpendling		Innpendling
Pendling 2016				12,7	9,5	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere						12,7

Vågan kommune ligger i Lofoten, og omfatter nesten hele Austvågøy, Gimsøya og en rekke mindre øyer. Vågan kommune ligger lengst øst av de seks lofotkommunene. Den grenser i nord til Hadsel, i øst til Lødingen, og over Sundklakkstraumen i vest til Vestvågøy. Kommunens eneste by er Svolvær med ca. 4 100 innbyggere. Svolvær–Kabelvåg er kommunens største befolkede område, med vel 6 200 innbyggere. Fiske er viktigste næringsvei. Vågan er Nord-Norges nest største fiskerikommune og Nord-Norges største oppdrettskommune. Daglig flyforbindelse med de andre kortbaneflyplassene i området og stamrutenettet i Bodø Svolvær anløpes daglig av Hurtigruten.

Interkommunalt samarbeid: Vågan inngår i 19 ulike IK-samarbeid, hvorav 13 er på regionrådsnivå. Kommunen har ingen ordninger på lavere nivå. Ingen bilaterale samarbeidsordninger mellom nabokommunene Vågan og Vestvågøy.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Kommunestyret vedtok først å bestå som egen kommune, men fattet nytt vedtak om å utrede mulige alternativ i 23.11.2015. Arbeidet med kommunereformen kom derfor seint i gang i Vågan.
- Oppstart nabosamtaler og utredning med Lødingen kommune 01.02.16
- Oppstart samarbeid om en ny Lofoten kommune med Vestvågøy, Flakstad, Moskenes og Værøy 11.02.16
- Opinionsundersøkelse feb/mars 2016
- Fylkesmannen har vært lite involvert i kommunens prosess med kommunereformen

INTENSJONSAVTALE

Intensjonsavtale inngått med Lødingen kommune

UTREDNINGER

- Intensjonsdokument 27.04.2016 Lofoten m/ kommunene Vestvågøy, Flakstad og Moskenes
- Status og faktagrunnlag Lødingen og Vågan «Aust-Lofoten kommune»
- Vågan kommune: Fordeler og ulemper ved å fortsette som egen kommune (Telemarksforskning)

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Spørreundersøkelse med innlagt spørsmål om retningsvalg (opinion)
- 47 for kommunesammenslåing, 30 mot og 18 vet ikke
- Retningsvalg: 56 for alternativet vest-Lofoten (Moskenes, Flakstad og Vestvågøy), 37 for alternativet Hadsel og Lødingen

VEDTAK

- Vågan kommune ønsker på nåværende tidspunkt ikke å slå seg sammen med andre kommuner. Lødingen og Vågan kommune viderefører by-/ regionprosjektet som er etablert mellom kommunene og i samarbeid med næringslivet i kommunene med tanke på fremtidig behov for samarbeidsløsninger som følge av kommunene skal tildeles nye oppgaver. Eksisterende samarbeidsløsninger som Vågan kommune har regionalt eller tosidig innenfor de ulike tjenesteområder videreføres med dagens samtalepartnere.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Vågan har få interkommunale samarbeid. Respondentene i spørreundersøkelse er godt fornøyd med tjenestene i kommunen. Det konkluderes med at kommunen har både kapasitet og kompetanse til å levere oppgavene på egenhånd. Kommunen har flere skoler og barnehager med en viss variasjon i pedagogisk tilbud i barnehagesektoren. Det er noe lavere kompetanse innen barnehage, sammenlignet med landsgjennomsnittet.
- Kommunen vil få store utfordringer med å løse de oppgaver kommunen har ansvaret for i dag med den demografiske utviklingen kommunen kan forvente å få.
- Kommunen vurderer utfordringer med å løse oppgavene på en tilfredsstillende måte på flere fagfelt framover.

Myndighetsutøver

- Ikke kommentert

Samfunnsutvikler

- Det er forventet befolkningsvekst fram mot 2040. Det har vært fødselsunderskudd de senere år og innenlands flytting er negativ de siste 15 år. Befolkningsveksten er basert på økt innvandring. Det forventes en særlig vekst i aldersgruppen 67 år og eldre fram mot 2040.
- Næringsstrukturen i Vågan bærer preg av å være lite variert og en del av bransjene som er større enn på landsbasis har vært i nedgang.

Demokratisk arena

- Kommunen har lav valgdeltagelse men har 7 partier representert i kommunestyret.

Økonomi

- Vågan hadde i 2014 negativt netto driftsresultat, samtidig som kommunen har et lite disposisjonsfond som «buffer».
- Det er et effektiviseringspotensial dersom utgiftene til Vågan blir harmonisert ned på nivå med gjennomsnittskommunen.
- Store «demografikostander» for Vågan i perioden 2016-2030 basert på TBU sitt beregningsopplegg. Samlet en merutgift pga av demografi på 130 mill i perioden. Dette utgjør 18 % av dagens brutto driftsinntekter.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Fylkesmannen mottar en del klagesaker på oppvekstområdet både barnehage, grunnskole og voksenopplæring.
- Tjeneste med 8,5 stillinger som har faglig kapasitet til å løse oppgavene innenfor barnevern på en god måte. Er per i dag samorganisert og samlokalisert i en Familieenhet hvor PPT, helsesøstertjeneste, jordmortjeneste, rådgiver i forebyggende arbeid og kommunepsykolog inngår. Tjenesten har en størrelse som gir mulighet til å utvikle spesialisert kompetanse, men det er likevel så få medarbeidere at det vil være en risiko for at kompetansen forsvinner ved utskifting av ansatte. Rapporteringer viser at tjenesten oppfyller de sentrale lovkravene på barnevernområdet.
- FM mottar en del henvendelser fra innbyggerne som klager på kommunens opptreden i ulike saker.
- FM stiller spørsmål ved kommunens kompetanse på offentlighetslova.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Kommunen har potensiale til et mer samordnet utviklingsarbeid
- Kommunen jobber relativt godt med samfunnsikkerhet og beredskap. Det gjenstår imidlertid lukking av ett avvik etter tilsynet i 2012. Kommunen inngår i samarbeidsprosjektet med de andre Lofotkommunene.

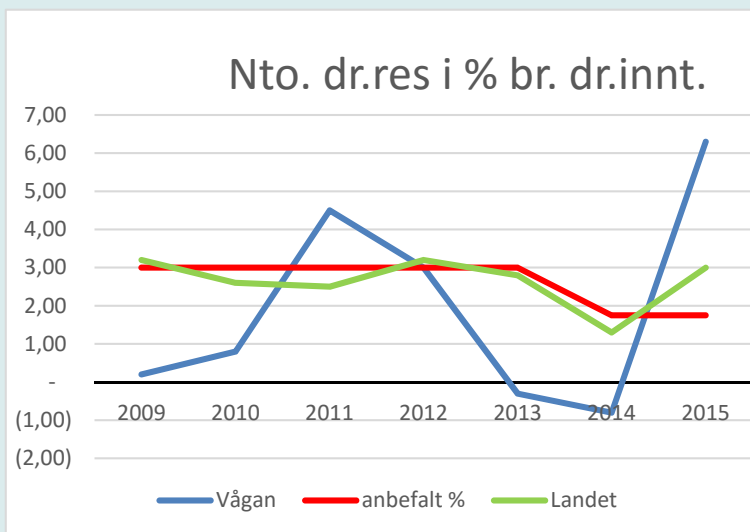
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Barneverntjenesten er samorganisert og samlokalisert i en Familieenhet. Familieenheten har over år satset på opplæring av egne ansatte hva gjelder spesialiserte metoder for kartlegging og tiltak. Barneverntjenesten vil bemanningsmessig stort sett være i stand til å håndtere uforutsette hendelser.
- Vågan kommune har erfarne folk på miljøområdet og relativt bredt sammensatt stab.

Demokratisk arena

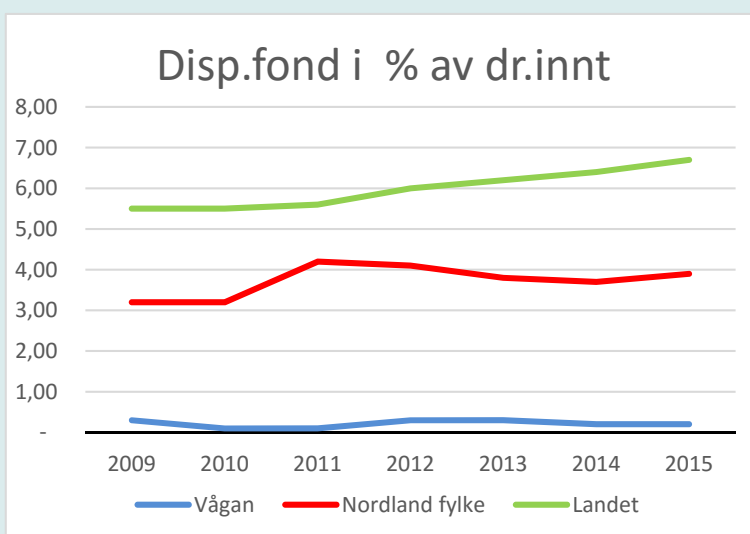
- Generelt gode saksutredninger danner godt grunnlag for politiske valg. På plan- og bygningsrett er det betydelig politisk involvering. FM er noe i tvil om politisk vilje til å etterleve gjeldende regelverk på området. Nær halvparten av klagesakene blir opphevet.

Nøkkeltall økonomi

Kommentar:

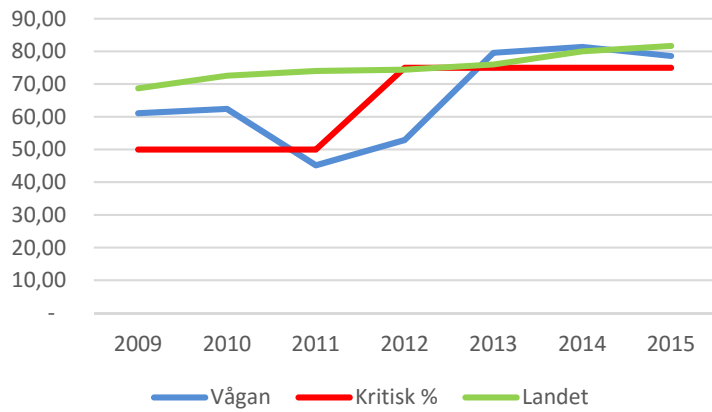
Anbefalt nivå for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunene var fram til 2013 på 3 %, og fra og med 2014 på 1,75 %. Reduksjonen i det anbefalte nivået i 2014 var knyttet til omlegging av regnskapsreglene for føring av momskompensasjon fra investeringer. Vågan kommune har i 2015 et netto driftsresultat på 6,3 %.

Kommentar:

Vågan har pr. 2015 et disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 0,2 %, noe som er langt under både gjennomsnittet i Nordland og landet for øvrig. Anbefalt nivå er 5%. Planlagt avsetning 2016 på 6,5 mill.

Gjeld i % av dr.innt

Kommentar:

Vågan har en lånegjeld pr 2015 på 78,6 % som er omtrent på landsgjennomsnittet og det som oppfattes som kritisk nivå. Kommunen planlegger økning i bruk av lånemidler på mer enn 100 mill i perioden 16-19.

FM KOMMENTAR

Fylkesmannen vurderer at Vågan langt på vei innfrir målene i kommunereformen ved å fortsette som egen kommune, men vurderer samtidig at utviklingskraften og en samordnet samfunnsutvikling vil stå sterkere om kommunen på sikt orienterer seg mot en sammenslåing med øvrige kommuner i Vest-Lofoten.

Øksnes kommune

Øksnes er en kommune helt nord i Nordland fylke og en del av Vesterålen. Den har grense mot kommunene Sortland i sør og Bø i sørvest. Den viktigste næringsveien i kommunen er fiskeri og fiskeindustri, som utgjør 38 % av sysselsettinga.

Innb. 1. jan 1996	Innb. 1. jan 2016	Vekst innb. 96-16	Land-areal km ²	Innb. pr km ²
4796	4529	-5,6 %	310,6	14,6
		Utpendling		Innpendling
Pendling 2016		17,9 %	9,7 %	
Gj. reiseavstand for å nå 5000 innbyggere				15,1 km

Interkommunalt samarbeid: Øksnes er en del av Vesterålen regionråd og inngår totalt i 29 IK ordninger, som er under snittet i Nordland, hvorav 19 på regionrådsnivå, 7 på høyere nivå og 3 på lavere nivå. I Vesterålen er det relativt liten forskjell i antall ordninger pr kommune, noe som skyldes at det meste av samarbeid foregår på regionrådsnivå.

OM KOMMUNEREFORMPROSESSEN I KOMMUNEN

- Oppstartsvedtak 16.12.2014
- Kommunene i Vesterålen gikk sammen i Vesterålen regionråd og bestilte utredning fra konsulentfirmaet BDO. Ferdigstilt feb. 2015
- Ble i etterkant av at utredning ble ferdigstilt tatt initiativ fra Sortland kommune til felles

formannskapsmøte (27.03.2015), men dette ble ikke fulgt opp av de andre kommunene. Har ikke vært aktivitet ift Vesterålen-alternativet etter det.

Fylkesmannens kommentar:

- Fylkesmannen har etter invitasjon vært deltaker på kommunestyremøte der tema ble diskutert.
- Har vært liten politisk vilje og aktivitet ift kommunereformen etter «Utredning kommunestruktur Vesterålen».

INTENSJONSAVTALE

- Det foreligger ingen intensjonsavtaler

UTREDNINGER

- «Utredning kommunestruktur Vesterålen» (BDO), ferdigstilt feb. 2015

INVOLVERING OG INNBYGGERHØRING

- Gjennomført ett folkemøte 10.06.16 med 32 deltakere.

VEDTAK

1. Kommunestyret opprettholder tidligere vedtak om at Øksnes også i fortsettelsen skal bestå som egen kommune.
2. Beskrivelse av 0-alternativet tas til orientering.
3. Den analysen som er gjort i tilknytning til 0-alternativet tas med i arbeidet med strategisk del av kommuneplanen og arbeidet med ny økonomiplan. Videre tas analysen med som grunnlag for å vurdere utvidet IK samarbeid med de øvrige kommunene i Vesterålen.

GRENSEJUSTERING, DER AKTUELT

UTFORDRINGSBILDET SETT FRA KOMMUNEN – 0-ALTERNATIVET

Tjenesteyter

- Har for stor andel ufaglærte i dagens tjenester
- Har vanskeligheter med å rekruttere til enkelte yrker
- Manglende valgfrihet i tjenestetilbudet
- Vil få problemer med tilstrekkelig kompetanse i kommunen til å løse nye oppgaver
- Har utfordringer med å få til ressurskrevende samhandling til brukere med flere diagnoser – og ift rehabilitering
- Har også utfordringer ift å innfri større forventninger om helhetlige tilbud
- Kommunale kostnader til innbyggere over 67 år vil dobles i et 50 års perspektiv

Myndighetsutøver

- For liten kompetanse og kapasitet i kommunen kan føre til et sterkere behov for IK løsninger – dette kan også føre til at ansvar for nye oppgaver blir lagt til andre kommuner
- Tilstrekkelig distanse i saksbehandling
- Fare for feil i saksbehandlingen i mindre fagmiljøer

Samfunnsutvikler

- Utfordrende å ha kompetanse og analytisk kraft
- Utfordrende at det reduseres på ressurser til samfunnskontakt og utvikling
- Manglende kommunal veiledning overfor lokale aktører

- Manglende ressurser til tilrettelegging for kompetanseutvikling/ kurs rettet mot nye næringer
- Geografisk funksjonalitet – ressurskrevende grenseovergrepene planlegging
- Har en ensidig næringsstruktur
- Manglende ressurser og kompetanse til saksbehandling
- Manglende bestillerkompetanse

Demokratisk arena

- Lite miljø å rekruttere fra til politisk arbeid
- Tilstrekkelig kompetanse og administrativ kapasitet kan være et hinder for god demokratisk utvikling
- Nærhet kan være en faktor som taler mot sikkerhet og forsvarlig saksbehandling
- Valgdeltakelsen er lav i kommunen
- Stor grad av IK samarbeidsordninger reduserer det lokale handlingsrommet og svekker den reelle politiske kontroll over lovpålagte oppgaver.

FM VURDERING AV MÅLENE I REFORMEN

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

- Innen skolesektoren greier ikke kommunen å tilby de tjenestene de skal innenfor eget budsjett, og er avhengig av skjønnsmidler. De er også avhengig av samarbeid med kommunene rundt for å gjennomføre eksamen, og for å levere spesialiserte tjenester som PPT.
- Landbruksressurs 1,25 årsverk inkl kjøp av tjenester fra Sortland. Sårbar med mange avvik i kontroller
- Kommunen er avhengig samarbeid de andre kommunene for å sikre spesialiserte metoder for kartlegging og veiledning i barneverntjenesten. I dag ivaretas dette gjennom Vesterålen barnevern. I en liten kommune er det vanskelig å budsjettere for uforutsette hendelser som gjør det nødvendig å iværsette kostnadskrevende barnevernstiltak. Slike hendelser vil gi store konsekvenser for kommuneøkonomien. Også for Øksnes kommune vil f.eks. en omsorgsovertakelse i en familie med mange barn kunne medføre uforutsett økonomisk belastning av betydning.
- Øksnes inngår i dag i interkommunalt barnevern i Vesterålen med Sortland som vertskommune. Til sammen har tjenesten 31,6 saksbehandlerstillinger, derav 3,5 knyttet til Øksnes. Normalt sett forutsettes det at dette er tilstrekkelig bemanning til å ivareta saksmengden i det daglige, selv om det er registrert manglende oppfyllelse av lovkrav på flere områder de siste årene. Den interkommunale tjenesten kan sikre en viss bredde i tiltaksporteføljen og kompetanse, men Øksnes kommune alene vil ikke kunne ivareta det på barnevernområdet. På samme måte vil en selvstendig barneverntjeneste i Øksnes være sårbar ved sykdom ol., noe som i dag er sikret i den interkommunale tjeneste.

Helhetlig og samordna samfunnsutvikling

- Har potensiale til et mer samordnet utviklingsarbeid innenfor landbruksområde.
- Brukbar kompetanse på forurensningsfag. Liten kapasitet innen arealplan og naturmangfold. Svakt grunnlag for helhetlig samfunnsplanlegging.

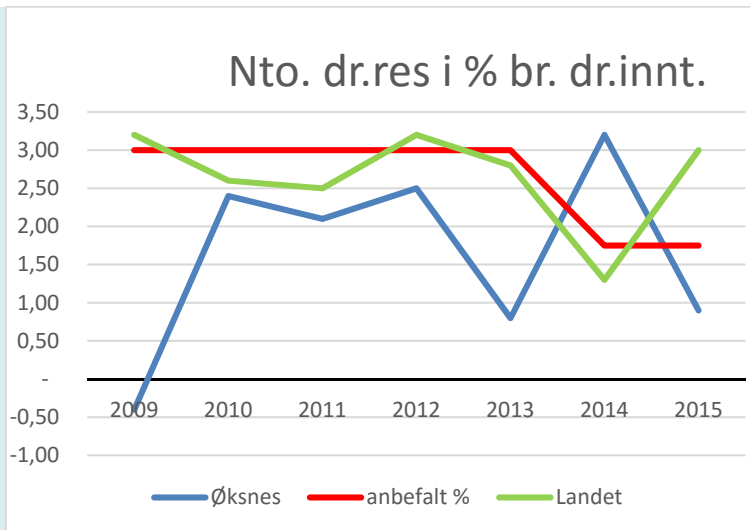
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

- Kommunen har en anstrengt økonomi, kommunen driftes hovedsakelig i 0, og så godt som ingen midler disponibelt på fond. De er med andre ord svært utsatt hvis det skulle dukke opp uforutsette hendelser gjennom året. Kommunen har høy lånegjeld og er sårbar for renteøkning.

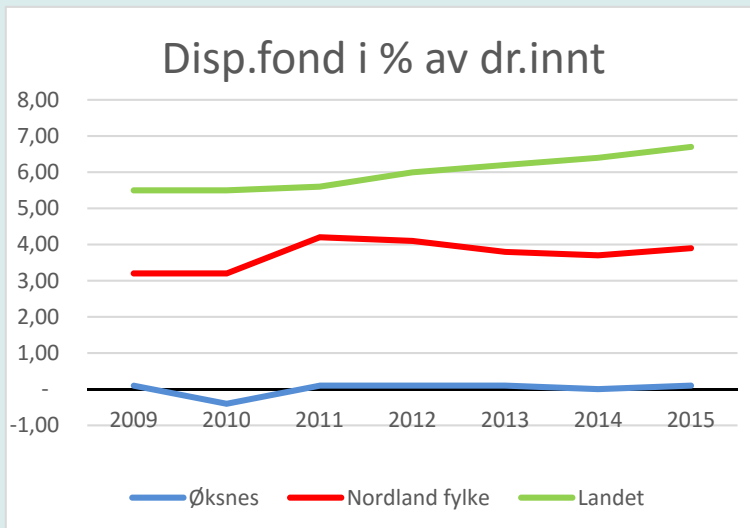
Demokratisk arena

- Lav valgdeltakelse
- Vil også i fremtiden være avhengig av IK ordninger for å levere tilfredsstillende på enkelte tjenesteområder. Dette innebærer utfordringer når det gjelder innbyggernes innflytelse, politisk styring samt kostnads- og kvalitetsnivå.
- Manglende kompetanse og administrativ kapasitet kan føre til at saksutredninger ikke gir det beste grunnlaget for politiske valg innen enkelte saksområder.

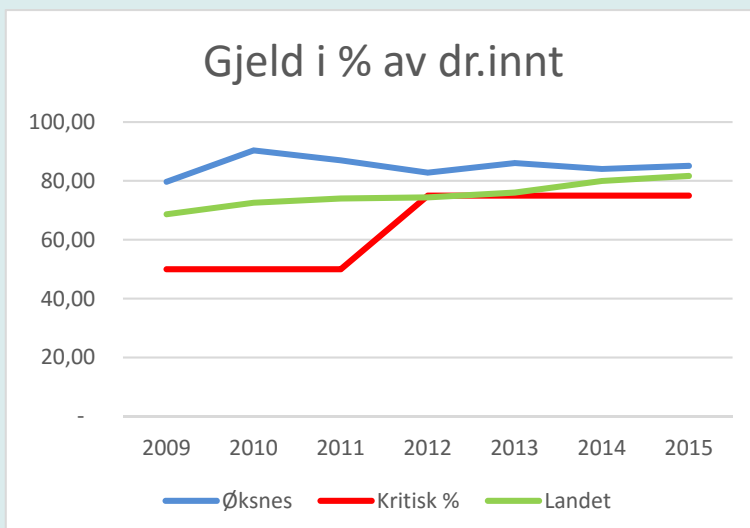
Nøkkeltall økonomi

Kommentar: Nedgangen fra 2014 til 2015 skyldes i all hovedsak premieavvik.

Kommentar: Øksnes har så godt som ingen reserver/fond og er avhengig av en sterk budsjett disiplin. Uforutsette hendelser vil kunne gi store utslag.

Kommentar: Kommunen har nå gått over til å betale minimumsavdrag på lån.

FM KOMMENTAR

- FM understøtter kommunens egen utredning som tydeliggjør at kommunen ikke vil innfri målene i kommunereformen i forhold til tilstrekkelig kapasitet og kompetanse ved alenegang.
- Lav aktivitet i hele regionen gjennom reformperioden.
- Vesterålen er en naturlig geografisk avgrenset region med lang samarbeidshistorie. Alternativene ift samarbeid/ felles løsninger gir seg i stor grad selv, men kommunene har likevel ikke greid å enes om en felles prosess gjennom reformperioden.